

**ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Комисия по европейските въпроси и контрол на европейските фондове

**ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА
УСВОЯВАНЕТО НА СРЕДСТВАТА
ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2009 г.**

Февруари 2010 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

<i>Списък на използваните съкращения</i>	4
ЧАСТ I. ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ, ФИНАНСИРАНИ СЪС СРЕДСТВА ОТ ЕС, НА БАЗА ПРЕДСТАВЕНА ИНФОРМАЦИЯ ОТ АДМИНИСТРИРАЩИТЕ ГИ СТРУКТУРИ И ПРОВЕДЕНИ ИЗСЛУШВАНИЯ ОТ КЕВКЕФ	6
I. УВОД	6
II. ПРОГРАМИ ПО СКФ НА ЕС ЗА ПРОГРАМНИЯ ПЕРИОД 2007 – 2013 г.	13
1. ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ ПО ЦЕЛ 1 „СБЛИЖАВАНЕ”	13
1.1 ОП „ТРАНСПОРТ” 2007 – 2013 г.	13
1.2 ОП „ОКОЛНА СРЕДА” 2007 – 2013 г.	31
1.3 ОП „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ” 2007 – 2013 г.	38
1.4 ОП „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ” 2007 – 2013 г.	45
1.5 ОП „КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ” 2007 – 2013 г.	52
1.6 ОП „АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ” 2007 – 2013 г.	65
1.7 ОП „ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ” 2007 – 2013 г.	72
2. ОП ПО ЦЕЛ 3 „ЕВРОПЕЙСКО ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО”	79
2.1 ОП ЗА ТГС ПО ВЪТРЕШНИТЕ ГРАНИЦИ НА ЕС	80
2.1.1 ПРОГРАМА ТГС „РУМЪНИЯ - БЪЛГАРИЯ” 2007 – 2013 г.	80
2.1.2 ПРОГРАМА ТГС „ГЪРЦИЯ - БЪЛГАРИЯ” 2007 – 2013 г.	86
2.2 ОП ЗА ТГС ПО ВЪНШНИТЕ ГРАНИЦИ НА ЕС	89
2.2.1 ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ - СЪРБИЯ” 2007 – 2013 г.	90
2.2.2 ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ - МАКЕДОНИЯ” 2007 – 2013 г.	91
2.2.3 ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ” 2007 – 2013 г.	92
3. НСРР 2007 – 2013 г.	95
III. ПРОГРАМИ ПО ЕЗФРСР И ЕФР ЗА ПРОГРАМНИЯ ПЕРИОД 2007 – 2013 г.	97
1. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007 – 2013 г.	97

2. ОП ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР РИБАРСТВО 2007 – 2013 г.....	105
IV. ДРУГИ ПРОГРАМИ И ИНСТРУМЕНТИ.....	110
1. ИНСТРУМЕНТА ШЕНГЕН.....	110
2. ФИНАНСОВ МЕХАНИЗЪМ НА ЕИП.....	116
3. НОРВЕЖКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО.....	119
4. ПРЕХОДЕН ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ.....	121
V. ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ ПРОГРАМИ.....	122
1. ПРОГРАМА ФАР.....	123
2. ПРОГРАМА ИСПА.....	132
3. ПРОГРАМА САПАРД.....	137
VI. ИНСТРУМЕНТЪТ LOTNAR И ИСУН.....	142
1. ИНСТРУМЕНТЪТ LOTNAR.....	142
2. ИСУН.....	144
ЧАСТ II. ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕПОРЪКИ И ВИЗИЯ НА КЕВКЕФ ЗА ПРЕДСТОЯЩИТЕ ДЕЙНОСТИ ПРЕЗ 2010 г.....	145
1. ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕПОРЪКИ.....	145
2. ХОРИЗОНТАЛНИ ВЪПРОСИ.....	167
3. ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА СУСЕС И ЦКЗ.....	172
4. ВИЗИЯ НА КЕВКЕФ ЗА ПРЕДСТОЯЩИТЕ ДЕЙНОСТИ ПРЕЗ 2010 г.....	173

Списък на използваните съкращения

- ББР** – Българска банка за развитие
- ЕИБ** – Европейска инвестиционна банка
- ЕИП** – Европейско икономическо пространство
- ЕИФ** - Европейски инвестиционен фонд
- ЕЗФРСР** – Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
- ЕК** – Европейска комисия
- ЕС** – Европейски съюз
- ЕСФ** – Европейски социален фонд
- ЕФР** – Европейски фонд за рибарство
- ЕФРР** - Европейски фонд за регионално развитие
- ИА** – Изпълнителна агенция
- ИГРП** – Индикативна годишна работна програма
- ИПП** – Инструмент за предприсъединителна помощ
- ИСУН** - Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
- КЕВКЕФ** - Комисия по европейските въпроси и контрол на европейските фондове
- КФ** – Кохезионен фонд
- КН** – Комитет за наблюдение
- МЗ** – Междинно звено
- МС** – Министерски съвет
- МСП** – Малки и средни предприятия
- НКП** – Национален координатор на помощта
- НПО** – Неправителствени организации
- НР** – Национален ръководител на Програма ФАР
- НС** - Народно събрание
- НСРР** – Национална стратегическа референтна рамка
- ОВОС** – Оценка на въздействието върху околната среда

ОО - *Одитен орган*

ОП – *Оперативна програма*

ОПАК - *Оперативна програма "Административен капацитет"*

ОПОС – *Оперативна програма "Околна среда"*

ОПРКБИ – *Оперативна програма "Конкурентоспособност"*

ОПРР - *Оперативна програма "Регионално развитие"*

ОПРСР - *Оперативна програма "Развитие на сектор рибарство"*

ОПРЧР - *Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"*

ОПТ – *Оперативна програма "Транспорт"*

ОПТП – *Оперативна програма "Техническа помощ"*

ПМС – *Постановление на Министерския съвет*

ПО - *Приоритетна ос*

ПП – *Политическа партия*

ПРСР - *Програма за развитие на селските райони*

РМС – *Решение на Министерския съвет*

СКН – *Съвместен комитет за наблюдение*

СКФ – *Структурни и Кохезионен фонд*

СО – *Сертифициращ орган*

СП - *Сметна палата*

СУСЕС - *Съвет за управление на средствата от Европейския съюз*

ТГС – *Трансгранично сътрудничество*

УО – *Управляващ орган*

УП – *Устройствен правилник*

ФМ – *Финансов механизъм*

ЦКЗ - *Централно координационно звено*

ЧАСТ I.

ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ, ФИНАНСИРАНИ СЪС СРЕДСТВА ОТ ЕС, НА БАЗА ПРЕДСТАВЕНА ИНФОРМАЦИЯ ОТ АДМИНИСТРИРАЩИТЕ ГИ СТРУКТУРИ И ПРОВЕДЕНИ ИЗСЛУШВАНИЯ ОТ КЕВКЕФ

I. УВОД

Настоящият доклад за усвояването на средствата от ЕС в Република България за 2009 г. е изготвен в съответствие с чл. 3. ал. 1 т. 3 от Правилата за организацията и дейността на КЕВКЕФ в 41-то НС. Документът е разработен на базата на информацията за изпълнението на отделните програми и инструменти, финансирани с европейски средства, предоставена от съответните структури в държавната администрация, отговорни за тяхното управление или координация. Докладът отразява статуса към 31 декември 2009 г.

КЕВКЕФ благодари за отзивчивостта на структурите от изпълнителната власт за предоставената информация при подготовката на настоящия доклад и очаква установеното ползотворно сътрудничество през последните четири месеца от 2009 г. по темата за европейските фондове да бъде продължено като добра практика и занаят.

• Текуща система за управление, координация и контрол на европейските средства в Република България

След последните парламентарни избори в страната, проведени в средата на 2009 г., от страна на настоящото правителство на Република България са предприети редица стъпки за подобряване цялостната ефективност на системата за управление и координация на европейските средства в държавата.

С приемането на ПМС №202/13.08.2009 г. за създаване на механизъм за координация на управлението на средствата от ЕС е сформиран СУСЕС като орган на МС за координация на мерките за изпълнение на правителствената политика за икономическо и социално развитие на страната, финансирани със средства от ЕС. Това бе първата стъпка към осъществяване на новата правителствената линия по отношение ефективното управление на средствата от ЕС, чрез която се създаде не само единна координационна структура за всички финансови инструменти на ЕС, но и механизъм за наблюдение на тяхното изпълнение. Съветът е инструмент за бързо вземане на решения за корективни действия, в случай на необходимост. Неговият състав, включващ представители на изпълнителната власт на най-високо ниво, е гаранция за ангажираността на всички участници в управлението и контрола на средствата от ЕС. Нещо повече, нормативната рамка за създаването на тази координационна структура предполага една по-дългосрочна перспектива, надхвърляща рамките на настоящия програмен период 2007 – 2013 г. и осигуряваща приемственост между отделните програмни периоди. Съветът разглежда всички въпроси, свързани с програмирането, управлението, наблюдението и контрола на мерките, финансирани със средства от ЕС като неговата дейност се председателства от страна на вицепремиера и министър на финансите. Членове на СУСЕС са министрите на външните работи; икономиката, енергетиката и туризма; регионалното развитие и благоустройството; труда и социалната политика; транспорта, информационните технологии и съобщенията; околната среда и водите; земеделието и храните, както и заместник-министър на вътрешните работи, определен от министъра на вътрешните работи. Секретар на СУСЕС е съветник към политическия кабинет на

премиера на Република България. С новата структура, Секретариата на СУСЕС се определя като централното подпомагащото звено на Съвета. Подобна организация автоматично премахва забележки по отношение авторитета на Секретариата и значително улеснява взаимодействието между него и различните подразделения на изпълнителната власт. Секретариатът, като част от администрацията на МС, има значително по-висок авторитет пред различните административни подразделения по отношение на разработване на политики за управление на средствата от ЕС, както и програмирането на тези средства. Секретариатът в администрацията на МС осигурява административното, организационно-техническото и експертното обслужване на дейността на Съвета във взаимодействие с други звена в администрациите на изпълнителната власт, участващи в процеса по програмиране и оперативно наблюдение на средствата от ЕС. Също така, той изпълнява и функциите на Централен информационен офис по управление на средствата от ЕС, като предоставя информация, анализи и експертни заключения във връзка с управлението на средствата от ЕС на министър-председателя на Република България и на председателя на СУСЕС. Ефективността и ефикасността на СУСЕС и Секретариата се гарантира чрез създаването с ПМС №229/23.09.2009 г. за приемане на УП на МС и на неговата администрация на три нови дирекции в рамките на администрацията на МС, които съвместно ще изпълняват функциите на ЦКЗ, а именно: „Програмиране на средствата от ЕС”, „Мониторинг на средствата от ЕС” и „Информация и системи за управление на средствата от ЕС”. Към администрацията на МС преминава дейността във връзка с НСРР, координацията по изпълнението на програмите и проектите, финансирани със средства от ЕС, мониторинга на оценката и управлението на информационната система.

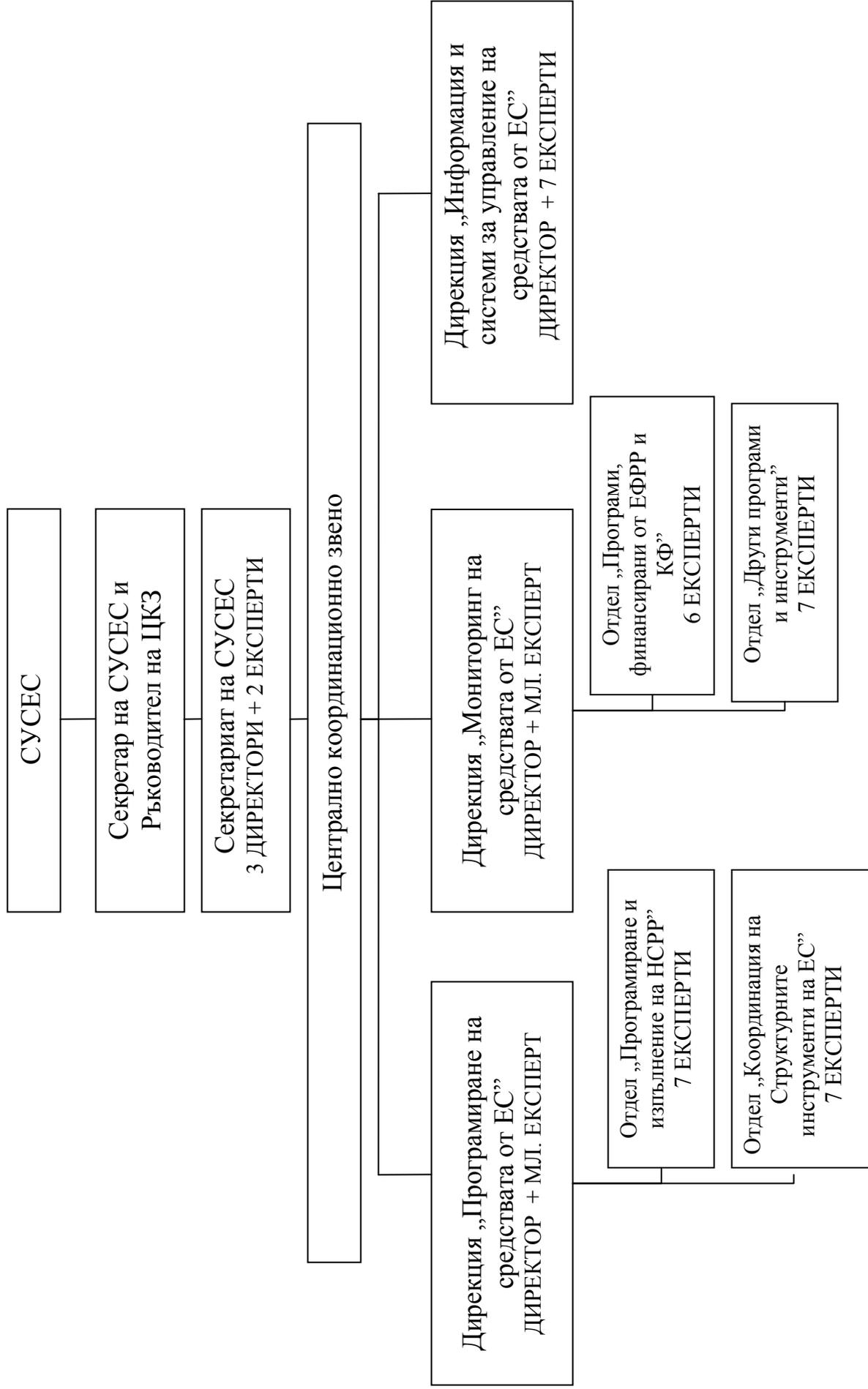
СУСЕС провежда заседания най-малко веднъж в месеца. През 2009 г. са се състояли четири негови заседания, като по време на тях са взети редица важни решения, в т.ч.:

- За „замразяване” на финансовите прогнози, изготвени от УО по инструмента LOTNAR към 31.10.2009 г., до края на 2010 г. Отчитането на тяхното изпълнение ще се извършва всеки месец на заседанията на СУСЕС;

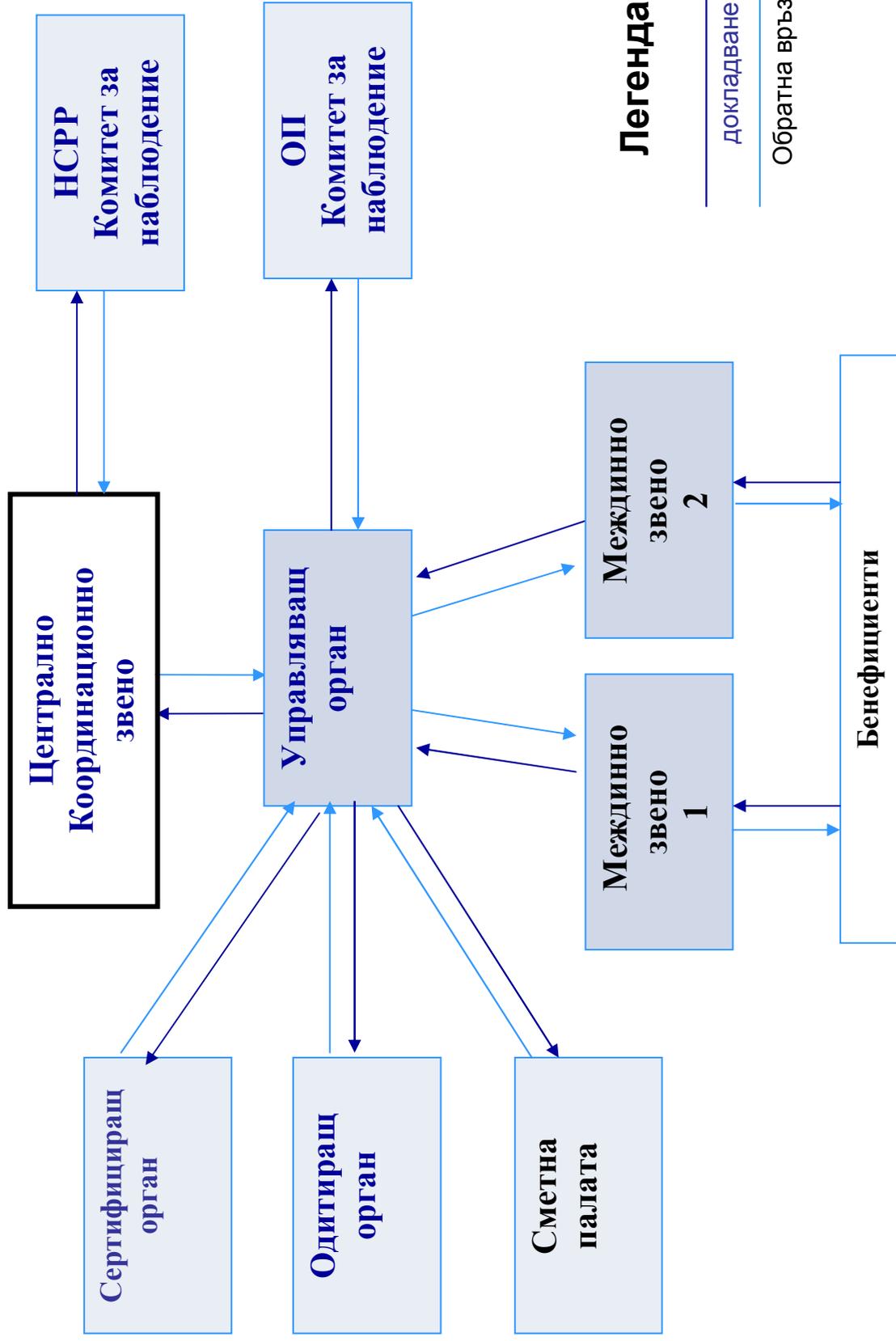
- Съгласуване текста на Позиция за удължаване срока за допустимост на разходите, съфинансирани с безвъзмездната финансова помощ от ЕС за проекти, одобрени по предприсъединителна програма ИСПА и КФ - програмен период 2000 - 2006 г.

Предстои МС да приеме проект на Постановление за определяне механизма за координация по изпълнението на ОП, съфинансирани от СКФ на ЕС, с което се цели да бъде създаден ясен механизъм на цялостна координация по планирането, програмирането, управлението, наблюдението и контрола на средствата от ОП. Тази координация ще се осъществява от ЦКЗ в администрацията на МС в тясно взаимодействие с останалите структури, отговорни за изпълнението и контрола на ОП. В проекта на Постановление са определени функциите на ЦКЗ за управление на СКФ на ЕС и механизма за осъществяването на координация. Както вече бе отбелязано в текста, тези функции ще се изпълняват от горепосочените три новосформирани дирекции в администрацията на МС. За Ръководител на ЦКЗ се определя Секретарят на СУСЕС като по този начин се цели постигането на необходимата обвързаност и допълняемост по отношение координацията на политическо и оперативно ниво.

Изградената в МС структура за координация при управлението на средствата от ЕС в Република България след последните парламентарни избори в страната от 2009 г. е представена графично на **Схема № 1**, а участниците като цяло в процеса по управление, наблюдение контрол и координация на средствата по ОП на национално ниво са изобразени графично на **Схема № 2**.

Схема № 1 *Органиграма на изградената структура за координация в МС*

Схема № 2 Участници в процеса по управление, наблюдение, контрол и координация на средствата по ОП на национално ниво

С оглед оптимизиране на процеса по усвояване на европейските средства в Република България, след идването на власт на сегашното правителство на страната, са предприети някои структурни промени, свързани с управлението и изпълнението на ОП:

- С новия УП на Министерството на финансите, приет с **ПМС 249/19.10.2009 г.**, във ведомството са създадени дирекция „Оперативна програма Административен капацитет” и дирекция „Оперативна програма Техническа помощ”. По този начин, УО на ОПТП прераства от отдел към вече несъществуващата дирекция „Управление на средствата от ЕС” - в самостоятелна дирекция, а УО на ОПАК е прехвърлен от закритото Министерство на държавната администрация и административната реформа - в Министерството на финансите. Функциите на ЦКЗ, изпълнявани от закритата дирекция „Управление на средствата от ЕС”, както бе отбелязано и по-горе в настоящия текст, вече са прехвърлени към администрацията на МС.

- С влизането в сила на **ПМС № 271/17.11.2009 г. за приемане на УП на Министерството на регионалното развитие и благоустройството** е създадена нова Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество”, която поема функциите на ИА по Програма ФАР, УО на Програмите за ТГС по ИПП и на Национален партниращ орган за ОП за ТГС по вътрешните граници на ЕС.

- С влизането в сила на **ПМС № 274 от 20.11.2009 г. за приемане на УП на Министерство на околната среда и водите** (обн., ДВ, бр. 94 от 27.11.2009 г.), функциите по управление на проектите по програма ИСПА се извеждат от МЗ на ОПОС – дирекция „Фондове на Европейския съюз за околна среда” и се възлагат на отделна дирекция – дирекция „Европейски международни проекти”. По този начин се постига ясно разграничение на функциите между двете дирекции с оглед по-добро изпълнение на дейностите и поемане на отговорност.

- С изменение и допълнение на **Закона за пътищата**, обнародван в Държавен вестник, бр. 75 от 18.09.2009 г., Национална Агенция „Пътна инфраструктура” е преобразувана в Агенция „Пътна инфраструктура”. Агенцията е юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на регионалното развитие и благоустройството и се ръководи от управителен съвет.

С цел подобряване ефективността в комуникацията и координацията между структурите на изпълнителната власт и бенефициентите по програмите, финансирани със средства от ЕС в лицето на общините, в края на 2009 г. е въведена практиката за провеждане на **месечни срещи** в сградата на МС, с участието на ресорните заместник-министри, ръководителя на ЦКЗ, ръководителя на СО и представители на НСОРБ и УО. При дискутиране на особено важни въпроси, в срещите - като израз на най-висока политическа ангажираност за подобряване ефективността на системата, участва и премиерът на Република България. В разглеждания от настоящия доклад период са проведени две месечни срещи, съответно на 24 ноември 2009 г. и 15 декември 2009 г. На първата са обсъдени актуални въпроси, свързани с: плащанията по общинските проекти, ДДС по проектите, финансирани със средства от бюджета на ОПОС, ОПРР и ПРСР, механизма за съ-финансиране на проектите от страна на общините и др. По време на втората месечна среща е извършен преглед на поетите ангажименти от първата среща и са обсъдени: подготвяните промени в Закона за управление на отпадъците, осигуряването на терени за инфраструктурни проекти, проектите по Програма ФАР и „Красива България” и т.н.

Отчитайки ключовото значение на коректността и прозрачността при управлението и усвояването на европейските средства в Република България и като израз на силен политически ангажимент за гарантирането им, след спечелването на парламентарните избори през месец юли

2009 г., ПП ГЕРБ възприе подход за създаване на допълнителен механизъм за наблюдение и контрол върху усвояването на европейските фондове на парламентарно ниво. В тази връзка, към 41-то Народно събрание на Република България, е създадена **Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове**, която е натоварена и с осъществяването на парламентарен контрол и наблюдение върху системата за управление на европейските средства в страната, като едно допълнително ниво на политически контрол. Дейността на КЕВКЕФ допринася както за подобряване на цялостната система за управление на европейските фондове, така и за укрепване доверието на европейските партньори. КЕВКЕФ провежда редовни изслушвания на политическите ръководства на структурите, ангажирани с усвояването на европейските средства като се стреми да сигнализира отрано за установени слабости или пропуски, формулира съответните констатации и препоръки за подобряване на процесите като цяло. В тази връзка, през последните четири месеца от изминалата година, КЕВКЕФ е провела изслушвания по всички програми, инициативи и инструменти, обект на настоящия доклад, в т.ч. и за новосформираната структура за координация на управлението (СУСЕС).

Изминалата година е изключително важна от гледна точка на т.нар. процес по **Оценка на съответствието**. ИА „Одит на средствата от ЕС” към министъра на финансите, в качеството си на ОО по ОП, съ-финансирани от СКФ на ЕС, извършва въпросната Оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОП. След одобряването на седемте ОП по СКФ в края на 2007 г., ОО е изготвил съответните одитни стратегии. Последните са преработени през 2009 г., изпратени са на ЕК през месец април 2009 г. и са получили одобрение през месец май 2009 г. ОО извършва Оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОП и изготвя доклад и мнение за съответствието съгласно Регламент 1083/2006. Целта на тази оценка е да се гарантира, че системите, изградени в УО, МЗ, СО и ОО са в съответствие с изискванията, заложи в Регламента. Описанието на системите за управление и контрол, докладът и мнението се представят на ЕК за одобрение. До момента Република България като страна-членка на ЕС на три пъти е представяла оценките си за съответствие по ОП:

- **Първа Оценка за съответствие на системите за управление и контрол** - първото представяне на оценките за съответствие по седемте ОП е в периода октомври - ноември 2008 г. ОО е изразил неквалифицирано мнение за съответствието на системите. На 9 октомври 2008 г. ЕК е уведомила ОО, че процедурата по Оценка на съответствието на ОПРЧР и ОПАК е прекъсната, тъй като одитните стратегии по тези Програми са върнати със забележки и не е изпратена преразгледана версия. Оценките за съответствие на останалите пет ОП са разгледани и отхвърлени от ЕК. Забележките на ЕК са свързани основно с ИСУН и капацитета на ОО.

- **Втора Оценка за съответствие на системите за управление и контрол** - второто представяне на оценките за съответствие е през месец юли 2009 г. (след одобряването на одитните стратегии по седемте ОП програми през месец май 2009 г.). Изпратени са доклади по пет от седемте ОП (без ОПОС и ОППР). ОО е изразил неквалифицирано мнение за съответствието на системите за управление и контрол. В периода август - септември 2009 г. ЕК е отхвърлила оценките за съответствие на петте Програми. Основната забележка на Комисията е свързана с ИСУН - констатираните значими слабости в системата и представянето въпреки това на неквалифицирано мнение за съответствието на системите за управление и контрол от ИА „Одит на средствата от ЕС”.

- **Трета Оценка за съответствие на системите за управление и контрол** - в периода септември – декември 2009 г. е извършена одиторска работа, свързана с: 1). Проверка на коректността и точността на информацията в актуализираните описания на системите за управление и контрол и релевантни документи – наръчници, вътрешни правила и др.; 2). Проследяване на предприетите

действия от УО, МЗ, СО и ОО по отстраняване на установени от ОО и ЕК слабости в системите; 3). Детайлна проверка на ИСУН (функционалности, които да позволяват генериране на необходима информация в електронна форма за цялостния процес по управление и контрол на средствата от СКФ) и резултатите от предприетите действия за отстраняване на констатирани слабости в системата. През декември 2009 г. ОО е приключил своята работа и официално е изпратил на ЕК за преглед и одобрение: описания на системите за управление и контрол, доклади за Оценка на съответствието и одиторски мнения по седемте ОП. ОО е изразил неквалифицирано одиторско мнение за съответствието на системите за управление и контрол по всички седем ОП. Съгласно действащата процедура, докладите се считат за приети и първото междинно плащане по ОП се извършва при условие, че в срок от два месеца от датата на получаване на всеки от докладите по ОП, ЕК се произнесе без забележки. В случай, че ЕК върне представените доклади със забележки, те трябва да бъдат отразени от съответните отговорни органи в Република България и да се актуализира оценката за съответствие.

КЕВКЕФ проведе необходимите изслушвания по казуса за Оценката на съответствието, като на 08.12.2009 г. Комисията обсъди статуса по въпроса с г-жа Юлиана Николова в качеството ѝ на секретар на СУСЕС, а на 09.12.2009 г. дискутира темата и с Ръководителя на ОО, г-жа Добринка Михайлова. Г-жа Юлиана Николова информира КЕВКЕФ, че в периода 2 - 4 декември 2009 г., е проведена мониторингова мисия в страната от представители на Главна дирекция „Заетост, социални въпроси и равни възможности” и Главна дирекция „Регионална политика” на ЕК. Служителите на Комисията са посетили УО на ОПРЧР и ОПРКБИ, като по време на заключителната среща от мисията си са изразили становището, че блокиращите констатации и пропуски при върнатите Оценки за съответствие по отношение на ИСУН са отстранени. Г-жа Юлиана Николова също така подчерта, че в страната ни е взето решение ОО да не бъде притискан със срокове, а сам да прецени кога да изпрати Оценките за съответствие до ЕК, при наличието на достатъчна степен на увереност. При своето изслушване пред КЕВКЕФ, г-жа Добринка Михайлова поясни процеса по одобряване на т.нар. Одитни стратегии по отделните ОП и извършването на Оценката за съответствие на системите за управление и контрол по ОП. Тя информира, че забавянето при одобрението на Одитните стратегии от ЕК (одобрени са през месец май 2009 г.) е рефлектирало и върху процеса по Оценка на съответствието.

През 2009 г., в допълнение към дейността си по Оценка на съответствието, ОО е изпълнил и поредица от одитни ангажименти, засягащи процеса на усвояване на европейски средства в страната, в т.ч.: изготвяне на годишни одитни доклади по Инструмента Шенген, ФМ на ЕИП, ОП за ТГС по външните граници на ЕС и т.н.

II. ПРОГРАМИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПО СТРУКТУРНИТЕ И КОХЕЗИОННИ ФОНДОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ПРОГРАМНИЯ ПЕРИОД 2007 – 2013 г.

1. ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ ПО ЦЕЛ 1 „СБЛИЖАВАНЕ”

1.1 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ТРАНСПОРТ” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата:**

ОПТ се фокусира върху няколко стратегически цели и приоритети, които ще бъдат постигнати чрез серия от операции, имащи за цел да допринесат за интегрирането на националната транспортна система в транспортната система на ЕС. Стратегическите цели на Програмата са: развитие на устойчив транспорт; интегриране на националната транспортна система в европейската транспортна система и постигане на баланс между различните видове транспорт. За постигането на тези цели е предвидено изпълнение на проекти по пет приоритетни оси. Специфичното за ОПТ е, че се финансират основно големи инфраструктурни проекти (обичайно на стойност над 50 млн. евро), а бенефициентите по Програмата са предварително определени.

- **Приоритетни оси:**

- *ПО 1 „Развитие на железопътната инфраструктура по транс-европейските и основните национални транспортни оси”*
- *ПО 2 „Развитие на пътната инфраструктура по транс-европейските и основните национални транспортни оси”*
- *ПО 3 „Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари”*
- *ПО 4 „Подобряване на условията за корабоплаване по морските и вътрешно водни пътища”*
- *ПО 5 „Техническа помощ”*

- **Бюджет на Програмата:** 2 003 481 166,00 евро

- *Европейско финансиране:* 1 624 479 622,85 евро
- *Национално съ-финансиране:* 379 001 543,15 евро

- **УО:** Дирекция „Координация на програми и проекти” в Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията

- **Конкретни бенефициенти:**

- *Национална компания „Железопътна инфраструктура” (ПО 1, ПО 3 и ПО 5)*
- *Агенция „Пътна инфраструктура” (ПО 2 и ПО 5)*
- *„Метрополитен” ЕАД (ПО 3 и ПО 5)*
- *ИА „Проучване и поддържане на р. Дунав” (ПО 4 и ПО 5)*
- *Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура” (ПО 4 и ПО 5)*
- *УО (ПО 5)*

- **Оценка за съответствие (статус):**

УО на ОПТ, с писмо № 07-00-453/26.11.2009 г., е изпратил до ОО актуализирана версия на описанието на системите за управление и контрол и актуализиран вариант на Процедурен наръчник на ОПТ. С писмо № 07-00-470/09.12.2009 г. е получен предврителен одитен доклад от ОО за Оценка на съответствието на системите за управление и контрол на ОПТ. Заключение на ОО е, че системите за управление и контрол съответстват на изискванията на чл. 58 до чл. 62 от Регламент 1083/2006 и на Раздел 3 от Регламент 1828/2006 на ЕК. УО на ОПТ е приел предварителния одитен доклад с писмо № 07-00-470/14.12.2009 г. Както бе отбелязано в *Увода* на настоящия доклад, Оценката за съответствие е представена официално на ЕК от страна на ОО през месец декември 2009 г.

- **Напредък по Програмата:**

- **Общ напредък по ОПТ**

Към 31.12.2009 г., с всички бенефициенти на Програмата са сключени оперативни споразумения за подготовка, избор, управление, изпълнение, наблюдение и контрол на проекти/операции, финансирани от бюджета на ОПТ. УО е одобрил и наръчниците на следните бенефициенти: „Метрополитен“ ЕАД, ИА „Проучване и поддържане на р. Дунав“ и Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“. Поради текущите структурни промени, се очаква одобрението на процедурните наръчници на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ и на Агенция „Пътна инфраструктура“ да се осъществи през януари 2010 г.

Към 31.12.2009 г. по ОПТ са сключени договори за отпускане на безвъзмездна финансова помощ по четири от петте ПО (с изключение на ПО 5 „Подобряване на условията за корабоплаване по морските и вътрешно водни пътища“). Като цяло по Програмата, от началото на 2007 г. до края на 2009 г., са сключени 36 договора за отпускане на безвъзмездна финансова помощ, възлизащи на обща стойност 235 356 949,38 евро. За периода 01.01.2009 г. – 31.12.2009 г. са сключени 24 договора за отпускане на безвъзмездна финансова помощ, възлизащи на обща стойност 231 087 652,07 евро. В периода 01.01.2007 г. - 31.12.2009 г., УО по ОПТ е извършил **реални плащания към бенефициентите в размер на 42 311 787,81 евро**. Общата стойност на извършените плащания към бенефициентите по Програмата за 2009 г. е в размер на 41 438 960,68 евро.

Подробни данни в цифрово изражение за изпълнението на ОПТ – като цяло за Програмата и по ПО, са представени в Таблица № 1 на настоящия доклад.

- **Напредък по отделните проекти в рамките на всяка от ПО**

ПО 1 „Развитие на железопътната инфраструктура по транс-европейските и основните национални транспортни оси“

**Проект „Електрификация и реконструкция на ж.п. линия Свиленград - турска граница“
BG161PO004-1.0.01-0002**

Проектът е одобрен с Решение на ръководителя на УО на ОПТ от 21.05.2009 г. Договорът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в размер на 58 274 218.15 лв. е сключен на

22.05.2009 г. Могат да се отбележат следните по-важни моменти от изпълнението на проекта по хронологичен ред:

- На 25.05.2009 г. е сключен договор с „ОХЛ ЖС” АД, Чехия, за изпълнението на проекта. Договорът е на стойност 69 999 666 лв. (без ДДС), със срок за изпълнение 24 месеца.
- На 01.07.2009 г. стартира изпълнението на договора, като изпълнителят е представил на Национална компания „Железопътна инфраструктура” първоначална работна програма със следните елементи: срок за проектиране на цялата отсечка – до края на месец ноември 2009 г.; план за получаване на максимум 2 разрешителни за строеж, съответно за изграждането на ж.п. път и инфраструктура от една страна и за изграждането на контактна мрежа от друга страна, с индикативен срок месец януари 2010 г.
- Изпълнителят е представил проекти на следните документи: Комуникационен план; първоначален вариант на План за качество.
- В изпълнение на договорните си задължения бенефициентът е изплатил на изпълнителя аванс в размер на 6 999 966,60 лв. (без ДДС), като сумата е верифицирана от УО на ОПТ.
- Със Заповед от 14.08.2009 г. е създадено Звено за изпълнение и управление на проекта, което да отговаря за координацията и изпълнението на сключения договор.
- Изпълнителят е изготвил и представил План за управление на интерфейсите и План за управление на рисковете.
- Планът за управление на околната среда и Планът за управление на рисковете са одобрени от Инженера по проекта.
- Изпълнителят е приключил геодезичните измервания и обработката на данните, както и геоложките проучвателни работи. Изпълнителят е представил подробна геодезия за проекта от тръжната документация.
- Изпълнителят е започнал да доставя материали на обекта, които предстои да бъдат заплатени съгласно договора. Приключила е процедурата в Община Свиленград за осигуряване на площадки за депониране на земна маса. Изградена е монтаж-демонтирна база на гара Свиленград и изпълнителят е извършил монтаж на 25-метрови ж.п. звена – 4150 м.
- Идеиният проект на трасето е изготвен и представен за одобрение от Национална компания „Железопътна инфраструктура”. Към края на месец октомври 2009 г., идейният проект е представен на заседание на Общинския съвет на гр. Свиленград.
- Изпълнителят работи по изготвянето и допълването на Плана за управление на качеството и Работната програма за етапа на строителството.

Проект „Проектиране на строителството на железопътната линия Видин - София”

Поради високата инвестиционна стойност на строителството на 269 км ж.п линия, през настоящия програмен период ще бъде изпълнен само договор за проектиране. Предвижда се формулярът за кандидатстване да бъде подаден в УО на ОПТ през месец януари 2010 г. Договорът за проектиране ще бъде предшестван от договор за супервизия и координация,

изпълнителят на който ще подготви и управлява договора за проектиране. Тръжната процедура за супервизия и координация се предвижда да стартира през месец март 2010 г., а тръжната процедура за проектиране - през месец февруари 2011 г.

Проект „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив”

Общата дължина на трасето е 155 км, което е разделено на три участъка, като участък 2 - от Елин Пелин до Септември, ще се изпълнява през следващия програмен период, поради липса на достатъчен финансов ресурс за това през настоящия период. Договорът за супервизия, оценка на съответствието и управление ще обхваща и двата участъка (участък 1: София – Елин Пелин и участък 3: Пловдив – Септември), като тръжните процедури ще стартират през месец юни 2010 г. Риск за проекта е неосигуряването на средства за пре-финансиране и за покриване на финансовия дефицит. От месец декември 2009 г. се оказва допълнителна експертна помощ от JASPERS, за да се адаптира анализът разходи-ползи за участъците, който ще се строят в този период, както и за попълването на апликационните форми. Благоприятно обстоятелство за изпълнението на проекта е липсата на необходимост от ОВОС за равнинните участъци.

Проект „Подновяване на участъци от железопътната инфраструктура по железопътната линия Пловдив - Бургас” (по протежение на Транс-европейската транспортна мрежа)

Общата дължина на трасето е 292 км. Ще се изпълнява чрез договори за строителство по три обособени позиции и строителен надзор върху тях. Тръжната процедура за „Рехабилитация на железопътната инфраструктура по участъците на железопътната линия „Пловдив – Бургас” е открита на 13 ноември 2009 г. От месец декември 2009 г. се оказва допълнителна експертна помощ от JASPERS, която ще съдейства за приключване подготовката на формуляра за кандидатстване. Предвижда се същият да бъде подаден в УО на ОПТ през месец май 2010 г., след получаване на окончателното становище на JASPERS. Благоприятно обстоятелство за изпълнението на проекта е липсата на необходимост от ОВОС.

Проект „Модернизация на железопътната линия София - Драгоман” (по протежение на Транс-европейската транспортна мрежа)

Съществува риск проектът да не стартира, ако ресурсите по ПО 1 бъдат изчерпани за други проекти. Очаква се формулярът за кандидатстване да бъде подаден за разглеждане от УО на ОПТ през месец декември 2010 г. Предвидената дата за стартиране на тръжна процедура е месец март 2011 г.

ПО 2 „Развитие на пътната инфраструктура по транс-европейските и основните национални транспортни оси”

Проект „Модернизация на участък от път I-1 (Е 79) Враца -Ботевград”

Общата дължина на участъка е 32 км. Решението за ОВОС се очаква да бъде готово през месец януари 2010 г. Предвижда се подаване на формуляра за кандидатстване през месец февруари 2010 г. Очаквано стартиране на тръжна процедура – месец декември 2010 г. Риск по проекта е пресичането на трасето на пътя с това на ж.п линия, което може да доведе до необходимост от неговата промяна.

Проект „(Е 79) Видин - Монтана”

Общата дължина на участъка е 20,5 км. Решението за ОВОС се очаква да бъде готово едва през месец декември 2011 г. Предвижда се подаване на формуляра за кандидатстване през месец февруари 2011 г. Очаквано стартиране на тръжната процедура – месец декември 2011 г.

Проект „Кърджали - Подкова”

Общата дължина на участъка е 32 км. Решението за ОВОС се очаква да бъде готово през месец март 2010 г. Предвижда се подаване на формуляра за кандидатстване през месец май 2010 г. Очаквано стартиране на тръжната процедура – месец декември 2010 г. Риск по проекта представлява лошото качество на документацията, свързана с подготовката на формуляра за кандидатстване, което може да доведе до неодобрение от страна на JASPERS.

Проект „Връзка на Магистрала Хемус с околновръстен път София”

Общата дължина на участъка е 8,5 км. Решението за ОВОС се очаква да бъде готово през месец март 2010 г. Предвижда се подаване на формуляра за кандидатстване през месец май 2010 г. Очаквано стартиране на тръжна процедура – месец май 2010 г. Риск по проекта представлява лошото качество на документацията, свързана с подготовката на формуляра за кандидатстване, което може да доведе до неодобрение от страна на JASPERS. Все още не са осигурени средства за отчуждения от страна на бенефициента.

Проект „Изграждане на Автомагистрала Струма”

Общата дължина на участъка е 132 км. Проектът е разделен на 4 лота, а именно: Лот 1 Долна диканя - Дупница, Лот 2 Дупница - Симитли, Лот 3 Симитли - Сандански и Лот 4 Сандански - ГКПП Кулата. Наложителна е промяна в схемата на лотовете, определени с Решение на МС, тъй като в момента Лот 2 е определен до Симитли, а реално се предвижда изпълнението му само до Благоевград. Лот 3 Симитли - Сандански и участъкът Благоевград - Симитли от Лот 2 няма да се изпълняват през настоящия програмен период. През месец януари 2008 г. е издадено Решение за ОВОС. Очаква се одобрение на ПУП за Лот 1 през месец януари 2010 г., за Лот 2 през месец май 2011 г. и за Лот 4 през месец март 2010 г. Подаването на формуляра за кандидатстване се предвижда за месец април 2011 г. Очакваното стартиране на тръжна процедура е през месец декември 2010 г. за Лот 1, а за Лот 2 и 4 - през месец май 2011 г. Висок риск по проекта представлява спазването на екологичните изисквания, което може да доведе до оскъпяване на строителството на Лот 3, особено в участъка на Кресненското дефиле.

Проект „Изграждане на Автомагистрала Марица – от км 5 до км 72”

Общата дължина на участъка е 67 км. Разделен е на 4 лота: Лот 1 Оризово - Димитровград, Лот 2 Димитровград - Узунджово, Лот 3 Узунджово - Поляново и Лот 4 Поляново - Харманли. Решението за ОВОС се очаква да бъде готово през месец февруари 2010 г. Подаването на формуляра за кандидатстване се предвижда за месец май 2010 г., а очакваното стартиране на тръжни процедури по всички лотове - през месец декември 2010 г. Съществува риск от промяна на трасето на магистралата, поради пресичането му с това на ж.п линията на проекта „Свиленград - турска граница" и трудностите при съгласуването в действията на Национална компания „Железопътна инфраструктура" и Агенция „Пътна инфраструктура”.

Проект „Доизграждане на Автомагистрала Тракия - лотове 2, 3 и 4”

Проектът за доизграждане на Автомагистрала „Тракия” е одобрен за изпълнение по ОПТ с решение на КН от 09.06.2009 г. Автомагистралата е разделена на 5 лота: Лот 1 и Лот 5 са изпълнени, Лот 2 Стара Загора - Нова Загора, Лот 3 Нова Загора - Ямбол и Лот 4 Ямбол - Карнобат ще се изпълняват по ОПТ. Общата дължина на участъка (лотове 2,3 и 4) е 115,1 км. Решението за ОВОС е издадено на 14.12.2009 г. Подаването на формуляра за кандидатстване се предвижда за месец февруари 2010 г. Обявлението за „Допълнително проектиране и строителство на Автомагистрала „Тракия” - Лот 2 „Стара Загора – Нова Загора”, от км 210+100 до км 241+900” е публикувано на 13.11.2009 г. Очакваното стартиране на тръжни процедури по Лот 3 е през месец януари 2010 г. и по Лот 4 – месец юни 2010 г. ПУП е окончателно утвърден на 29.10.2009 г.

ПО 3 „Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари”

Проект „Разширение на софийското метро – I етап „Пътен възел „Надежда” - бул. Черни връх”

На 09.07.2009 г. е подписано Решение (ОПТ-32/09.07.2009 г.) на Ръководителя на ОПТ за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по проекта. На същата дата е сключен и договорът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ ДОПТ-7/09.07.2009 г. със срок 31.12.2014 г. Решението на ЕК за одобрението на проекта е издадено на 22.09.2009 г.

Обособена позиция 1:

- Физическото изпълнение на Стартовата шахта продължава активно. Изградени са временната площадка и вертикалната конструкция. Работи се по укрепващата рамка. Стартовата шахта се очаква да бъде напълно завършена през месец март 2010 г. Тунелопробивната машина е изработена от производителя и приета на място в Германия от представители на възложителя, изпълнителя и инженера в началото на месец декември 2009 г. Транспортирането на машината от Германия ще започне през месец януари 2010 г. като тя се очаква да бъде инсталирана на стартовата шахта до месец април 2010 г. По програма, до тогава трябва да са произведени 40 % от стоманобетоновите сегменти за тунела (тъй като машината не може да спира, след като веднъж е започнала работа).
- На Метростанция № 5 са изпълнени всички 114 бр. вертикални шлицови стени. Завършена е покривната плоча. Работи се по втората междинна плоча и подпорните стени.
- На Метростанция № 6 се изпълняват работи за изпълнение на конструкцията на колектор. Завършена е вертикалната конструкция. В процес на изграждане е покривната плоча.
- При Метростанция № 7 има тежко „разсичане” на инфраструктурата и преустройство на комуникациите, поради което се регистрира известно забавяне в проектирането и в строителството, като се очаква същото да бъде преодоляно. Поради новото транспортно комуникационно решение (потъването на ленти от бул. „Сливница” и преминаване под бул. „Мария Луиза”, както и изграждането на кръгово движение), станцията се измества в посока към Централна ж.п. гара. През 2009 г. е финализиран архитектурният проект и е започнало проектирането на конструкцията.

Обособена позиция 2:

- Строителят е съсредоточил работата си на двете площадки при хотел „Хемус“: Метростанция № 10 и тунела между Метростанция № 10 и Метростанция № 11. Във въпросния тунел се извършват същински строителни работи и вече е постигната работна скорост от 1.80 метра на ден, което включва и изграждането на първична облицовка. Към 31.12.2009 г. са изградени 105 метра от тунела. На Метростанция № 10 са завършени укрепителните работи и е започнало изграждането на станцията отдолу-нагоре (дънна плоча, стени, колони и т.н.). Изграждането на същинската конструкция се очаква да приключи през първото тримесечие на 2010 г. За изградените преди 25-30 г. метроконструкции е изготвена експертиза, която доказва доброто им състояние и предписва мероприятия за тяхното саниране. Извършват се и подготвителни работи за изграждане на релсовия път.

- Работи се и по Метростанция № 8 и Метростанция № 11, които не се финансират от бюджета на ОПТ. На строителните площадки на двете метростанции са стартирали работите по преустройство и изместване на комуникации.

Проект „Техническа помощ за подготовка на проект „Изграждане на интермодален терминал в гр. София – Фаза 1” BG161PO004-3.0.01-0003

За подготовката на проект „Изграждане на интермодален терминал в гр. София”, между УО и Национална компания „Железопътна инфраструктура”, е сключен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (ДОПТ – 9/02.09.2009 г.). Проектът цели подпомагане на бенефициента от страна на консултанти при извършването на необходимите дейности и процедури, съгласно българското и европейското законодателство, за осигуряване на навременна и качествена подготовка на строителството на интермодалния терминал в гр. София.

На 30.04.2009 г., между Национална компания „Железопътна инфраструктура” и фирма „Геотехноинженеринг”, е сключен договор за консултантска услуга с предмет „Подготовка на отчуждителни процедури за имоти, необходими за изграждане на интермодален терминал – София, фаза 1”. Договорът е на стойност 29 600 лв., със срок за изпълнение от 30.04.2009 г. до 12.06.2009 г. Изпълнението по договора е спряно временно с Протокол от 09.07.2009 г., поради съдебно обжалване на заповедта на министъра на регионалното развитие и благоустройството за одобрение на ПУП за проекта за интермодалния терминал в гр. София..

В началото на месец януари 2010 г. предстои сключването на договор с предмет: „Консултантска услуга за изготвяне на документация за преценка на необходимостта от извършване на ОВОС и ОС на проект „Интермодален терминал – гр. София”.

Проект „Строителство на интермодален терминал в гр. София”

Предвидената дата за подаване на формуляра за кандидатстване в УО на ОПТ е месец юни 2010 г. Очаква се тръжна процедура да се проведе през месец март 2010 г. Съществува риск от обжалвания на ПУП в съда. Очаква се решението за ОВОС да бъде готово през месец януари 2010 г.

ПО 4 „Подобряване на условията за корабоплаване по морските и вътрешно водни пътища”

Към 31.12.2009 г. по тази ПО няма подписани договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Статусът по подготовката на проектите са, предвидени за финансиране в нейните рамки, е както следва:

Проект „Подобряване на корабоплаването в българо-румънския участък на р. Дунав при островите Батин - Белене”

В този проект са включени два договора – за строителство и за консултантски услуги. Съществува голям риск за практическата реализация на проекта, тъй като неговото изпълнение зависи пряко от резултатите на проучвания, които се изпълняват от страна на структури в Република Румъния по Програма ИСПА. Все още не е приключила процедурата по ОВОС. Решение се очаква през месец април 2010 г. Подаването на формуляри за кандидатстване за строителство се предвижда за месец октомври 2010 г, а за консултантски услуги – през месец януари 2010 г. Стартирането на тръжни процедури за строителство се очаква през месец октомври 2010 г., а за консултантски услуги – през месец април 2010 г.

Проект „Създаване на речна информационна система в българската част на р. Дунав”

Проектът е разделен на три фази. На 12.10.2009 г. е стартирал търгът за строителство на фаза 1 „Създаване на речна информационна система”. Формулярът за кандидатстване се очаква да бъде предаден през месец февруари 2010 г. Предвижда се по същото време да стартира и търгът за строителен надзор на фаза 1. Фаза 2 „Разширяване на обхвата на услугите и системата” е разделена на два лота, както следва: Лот 1 „Изграждане на РИС център Русе и строителен надзор” и Лот 2 „Разширяване на обхвата на услугите”. Предвидения старт на тръжни процедури за Лот 1 е през месец септември 2010 г, а за Лот 2 - март 2011 г. Фаза 3 „Внедряване на нови технологии в съответствие с новоприетите регламенти на ЕК” се очаква да се търгува през месец март 2012 г.

Проект „Информационна система за управление на морския трафик - фаза 3”

Проектът е разделен на 6 лота, като през месец март 2010 г. се очаква да бъде подаден формулярът за кандидатстване, а най-рано през месец януари 2010 г. да стартират тръжните процедури за „Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти” (Лот 2) и „Проектиране на трафик кула Бургас” (Лот 5). През месец май 2010 г. е предвидено да стартира търгът по Лот 1 „Радиокомуникационна система GMDSS - зона A1, A2 и NAVTEX”

ПО 5 „Техническа помощ”

- Проекти с бенефициент УО на ОПТ

Проект „Изработване на Общ генерален план на транспорта” BG161PO004-5.0.01-0001

Проектът, чиято обща стойност е 7 027 000 лв., е в процес на изпълнение. Със заповед № РД-08-457/23.11.2009 г. на Министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията е удължен периодът за неговото изпълнение - от датата на одобрение на формуляра за кандидатстване до 31.05.2010 г. До момента изпълнителят е изготвил и предал следните доклади: „Анализ на съществуващата транспортна система”, „Анализ на бъдещото транспортно търсене” и

„Доклад за транспортно моделиране”. След отразяване на забележките, направени от Управляващия комитет, докладите са приети.

В края на месец юли 2009 г., от страна на изпълнителя, са представени „Доклад за определяне обхвата на ОВОС”, предложение за ревизиране на прогнозите за БВП от Главен доклад 3 „Анализ на бъдещото търсене на транспортни услуги и бъдещите слабости, които трябва да бъдат преодолявани” и Главен доклад 6 „Първоначална оценка на вариантите”, които са били изпратени за становище до членовете на Управляващия комитет.

През месец август 2009 г., Главен доклад 4 „Доклад за идентифициране на вариантите”, Главен доклад 5 „Доклад за рамка за оценяване” и Главен доклад 6 „Първоначална оценка на вариантите”, са били разгледани на заседание на УО, като получените последни коментари се очаква да бъдат отразени в заключителния доклад по проекта.

През месец октомври 2009 г., на УО е бил предаден Главен доклад 7 „Доклад за подробна оценка” на английски език. През месец ноември е предаден и на български език, като е разгледан от Управляващия комитет на проекта и получените коментари и забележки са били изпратени на изпълнителя за отразяването им.

През месец декември 2009 г. в Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията е представена за внасяне в Министерството на околната среда и водите предварителна екологична оценка на „Общ генерален план за транспорта”, разработена в съответствие с изискванията на Решение № ЕО 6/2008 г.

Представени са и Главен доклад 8 „Доклад за общия генерален план за транспорта” и Главен доклад 13 „Доклад за стратегия за развитие на човешките ресурси”. Същите са изпратени за становище на членовете на Управляващия комитет. Все още той не е одобрил Главен доклад 7 (предстои обсъждането на забележките по ревизирания вариант с ИА „Морска администрация”).

По проекта са верифицирани разходи в размер на 2 342 000 лв.

В процес на изпълнение са още 12 проекта на обща стойност 13 618 800 лв. с бенефициент УО на ОПТ. През месец август 2009 г. е приключил проект на стойност 739 672.56 лв., за който има изготвени окончателен доклад и искане за окончателно плащане. Той е допринесъл за укрепването на административния капацитет в структурите, ангажирани в програмирането, изпълнението, управлението, наблюдението, контрола и одита на ОПТ. Чрез него е осигурен финансов ресурс за изплащане възнаградението на служителите в съответствие с ПМС № 46/26.02.2009 г. С цел подпомагане дейността и оптимизиране на резултатите от изпълнението на задълженията и отговорностите на УО на ОПТ, по тази ПО са одобрени и се изпълняват още 5 проекта с бенефициент УО на обща стойност 5 495 000 лв.

- Проекти с външни бенефициенти

С цел укрепване административния капацитет на крайните бенефициенти по ОПТ, УО е сключил общо три договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по проекти за осигуряване на допълнително материално стимулиране на служителите в Звената за изпълнение на проекти по ОПТ. Бенефициенти по проектите са Национална компания „Железопътна инфраструктура”, ИА „Проучване и поддържане на река Дунав” и Държавно предприятие „Пристанищна

инфраструктура”. Общата стойност на отпуснатото финансиране от ОПТ по трите договора е 1 296 952.60 лв.

В рамките на ПО 5, между Национална компания „Железопътна инфраструктура” и УО на ОПТ са сключени четири договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за подготовка на инвестиционни ж.п. проекти. Общата стойност на финансирането, осигурено от ОПТ по проектите за техническа помощ с бенефициент Национална компания „Железопътна инфраструктура” е 1 359 400 лв.

Проект „Проектиране и внедряване на географска информационна система (ГИС) за нуждите на НКЖИ” - BG161PO004-5.0.01-0015

Проектът е одобрен с Решение на Ръководителя на УО на ОПТ от 27.11.2008 г. Договорът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в размер на 10 000 000 лв. е сключен на 06.01.2009 г. Могат да се отбележат следните по-важни моменти от изпълнението на проекта:

- На 25.05.2009 г. е сключен договор за изпълнение на проекта между Национална компания „Железопътна инфраструктура” и Консорциум „ЕвроГеоРейл”, на обща стойност 9 312 000 лв. и срок за изпълнение 18 месеца.

- Национална компания „Железопътна инфраструктура” е изплатила аванса на изпълнителя в размер на 5 % от стойността по договора.

- На 24.09.2009 г. изпълнителят е предал Доклада за Етап 1 „Проектиране на ГИС”, в рамките на който са изготвени: анализ на изискванията; архитектурен проект на системата; дизайн на базата от данни; детайлен проект, подробно описващ отделните компоненти на системата. През месец ноември 2009 г., от Комисията за приемане работата на изпълнителя към Национална компания „Железопътна инфраструктура” е одобрен ревизиран Доклад за Етап 1 на проекта.

- Консултантът, който подпомага Национална компания „Железопътна инфраструктура” с техническа експертиза при осъществяване на наблюдението и контрола по изпълнението на договора с Консорциум „ЕвроГеоРейл” за проектиране и внедряване на ГИС, е предал своята експертиза по представения Доклад за Етап 1.

- Към края на месец ноември 2009 г., изпълнителят е представил актуализиран план за оценка на рисковете по проекта, както и план за представяне, разглеждане и одобряване на прототип на системата. Предстои разглеждане и одобряване на прототипа от Национална компания „Железопътна инфраструктура”.

• Проведени заседания на КН през 2009 г.

- Шесто заседание на КН на ОПТ

Шестото заседание на КН е проведено на 8-9 юни 2009 г. в х-л „Самоков” на к.к. Боровец. На него са присъствали представители на: ЕК и JASPERS, неправителствения сектор, бенефициентите и УО на ОПТ. Заседанието е проведено в две части – експертна сесия и официална част.

По време на експертната сесия е представен статусът на изпълнението на ОПТ за периода ноември 2008 г. – юни 2009 г., като бенефициентите са докладвали за напредъка по проектите си, а УО е отчетел изпълнението на ОПТ.

По време на официалната част са били представени предложенията за разширяване обхвата на ОПТ и обосновка на същите от страна на бенефициентите Национална компания „Железопътна инфраструктура” и тогавашната Национална агенция „Пътна инфраструктура”. Направените предложения са обсъдени и приети от членовете на КН. Разширеният индикативен списък с приоритетни проекти, предвидени за финансиране по ОПТ, включва доизграждането на Автомагистрала „Тракия” (лотове 2, 3 и 4), проект „Рехабилитация на железопътната инфраструктура по железопътната линия Пловдив – Бургас” и проект „Модернизация на ж.п. линията София-Драгоман”.

На официалната част на заседанието също така са били представени, обсъдени и приети предложение за изменение и допълнение на Процедурните правила за работа на КН на ОПТ и е приет единодушно Годишния доклад за изпълнението на Програмата за 2008 г. Ръководителят на УО на ОПТ е запознал членовете на КН с направените коментари и препоръки от страна на ЕК от проведената годишна среща на 18.02.2009 г. През месец юли 2009 г., чрез прилагане на писмена процедура, КН на ОПТ е одобрил версия 2 на Индикативната работна програма за 2009 г.

- Седмо заседание на КН на ОПТ

Седмото заседание на КН на ОПТ е проведено на 24.11.2009 г. в гр. София. На него са присъствали представители на: ЕК и JASPERS, неправителствения сектор, бенефициентите и УО на ОПТ. Заседанието е проведено в две части – експертна сесия и официална част.

По време на експертната сесия е представен статусът на изпълнението на ОПТ за периода юни 2009 г. – ноември 2009 г. по ПО. На официалната част на заседанието, УО е направил преглед на финансовото изпълнение на ОПТ, отчетени са проведените проверки на място и дейностите по мониторинг и оценка, представено е актуалното състояние на системите за управление и контрол на ОПТ и ИСУН за периода на докладване. Актуалният статус на подадените формуляри за кандидатстване, системата LOTNAR и прогнози за плащания през 2010 г. също са били обект на разглеждане от страна на участниците в заседанието. Представени, обсъдени и приети са били и критериите за избор на проекти, финансирани от ПО 5, както и Индикативната годишна работна програма на УО за 2010 г.

Като добра практика при провеждане заседанията на КН е утвърдено разделянето им на две части – експертна сесия и официална част. По време на експертната сесия бенефициентите по Програмата представят напредъка в подготовката и изпълнението на всеки един голям проект и имат възможност да изложат основните проблеми пред членовете на КН и представителите на ЕК. По време на официалната част на заседанието се вземат решенията и се гласуват официалните документи.

• Основни изводи от извършените проверки на място през 2009 г.

През отчетния период, при изпълнение на Годишния план за провеждане на проверки на място за 2009 г., УО на ОПТ е извършил проверки на място по следните проекти:

Проект „Създаване на речна информационна система в българската част на река Дунав” - целта е била да се провери степента на подготовка на проекта, организирането на документацията по него и наличния човешки ресурс, ангажиран с изпълнението му. УО на ОПТ е отправил препоръка за

предприемане на мерки, чрез които да се създаде лесно работещ механизъм за изготвяне и изпращане до УО на отчетни документи, свързани с изпълнението на проекта, с цел спазване на заложените в Оперативното споразумение срокове.

Проект „Електрификация и реконструкция на железопътна линия Свиленград – турска граница” - основните цели са били да се провери документацията по проекта, реалния напредък при изпълнението на дейностите по календарния график, както и да се идентифицират евентуалните рискове при реализацията. В резултат на проведената проверка на място, са били идентифицирани редица потенциални слабости и рискове по проекта, за преодоляването на които бенефициентът е предложил план за тяхното управление, в т. ч. и стратегия при по-комплексните проблеми.

Проект „Разширение на софийското метро – I етап „Пътен възел „Надежда” - бул. Черни връх” - извършени са две проверки на място за напредъка. Първата е проведена на 23.04.2009 г. като представителите на УО са посетили офисите на бенефициента, изпълнителя на инженерно-консултантските услуги по проекта, изпълнителите за проектиране и строителство. Обект на проверката на място са били и три строителни площадки. В резултат от извършената проверка на място не са били констатирани сериозни проблеми по изпълнението на проекта към момента. В периода 6 - 20 октомври 2009 г. е извършена и втората за годината проверка на място по проекта. Тя е организирана с цел осъществяване на необходимите проверки за верификация на разходите, включени в искане за междинно плащане № 3 на стойност над 53 млн. лв.

Проект „Изграждане на интермодален терминал в гр. София” - основната цел е била да се извърши детайлна проверка на документацията, свързана с изпълнението на проекта като цяло, в т.ч. сключените до момента договори по подготовката на проекта, както и да се направи преглед на извършените дейности по одобрения в рамките на ОПТ проект „Техническа помощ за подготовка на проект: „Изграждане на интермодален терминал в гр. София” – фаза 1”. В резултат на проведената проверка на място, са били идентифицирани пропуски и потенциални рискове, свързани с подготовката на проекта, за преодоляването на които предстои бенефициентът да изготви и предложи план за тяхното управление.

При осъществяването на проверките на място по проекти **„Електрификация и реконструкция на железопътна линия Свиленград – турска граница”** и **„Изграждане на интермодален терминал в гр. София”**, както и при втората за годината проверка по проект **„Разширение на софийското метро – I етап „Пътен възел „Надежда” - бул. Черни връх”**, служителите на УО на ОПТ са били подпомогнати с екип от експерти от страна на изпълнител по договор за предоставяне на специфична експертиза на УО при извършване на проверки на място по Програмата. Екипът на консултанта е оказал съществен принос за дефиниране на откритите потенциални слабости и рискове при изпълнение на проектите и при формулиране на препоръките за преодоляването им.

На 02.02.2009 г. УО на ОПТ е осъществил и допълнително планирана проверка на място по проект **„Подготовка на проект „Проектиране и внедряване на географска информационна система (ГИС) за нуждите на Национална компания „Железопътна инфраструктура”** във връзка с постъпило искане за окончателно плащане по проекта и е отправил съответните препоръки.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата**

В процеса на изпълнение на ОПТ, към края на 2009 г., са идентифицирани следните основни проблеми:

- **Значително забавяне при подготовката на проектите по Програмата**

Най-осезаемо е забавянето при изпълнението на Програмата в пътният сектор, за който са отделени почти 1 млрд. евро от бюджета на ОПТ. Сред основните причини за това са: липсата на подготвени за изпълнение проекти, както и на средства в бюджета на бенефициента Агенция „Пътна инфраструктура” за пре-финансиране на дейности, извършване на отчуждителни процедури и археологически проучвания. Допълнително негативно влияние са оказали и няколко преструктурирания на администрацията на бенефициента през последните години и свързаното с тях текучество на опитни кадри.

С цел ускоряване подготовката и стартирането на важни пътни проекти, със заповед на министър-председателя на Република България, в края на месец август 2009 г., е създадена работна група със задача да осигурява координацията, необходима за стартирането на Автомагистрала „Тракия” и Автомагистрала „Марица”. В състава ѝ са включени представители на различни ведомства, които имат отношение към режима на отчуждавания, промяна предназначението на земи, ОВОС. До момента основната ѝ дейност е свързана с подготовка по стартирането на Лот 2 на Автомагистрала „Тракия”, като в тази връзка е извършен пълен преглед на процедурите, необходими за приключване на отчуждителните процедури и издаването на строително разрешение. Предстои преглед на статуса по Лот 3 и 4 на Автомагистрала „Тракия” и преглед на подготовката на Автомагистрала „Марица”.

Съществува реална опасност през 2011 г., поради неусвояване, по ПО 2 автоматично да бъдат освободени средства от бюджета ѝ.

Сериозно забавяне е натрупано и при подготовката на проект „Подобряване на корабоплаването в българо-румънския участък на река Дунав при островите Батин – Белене”, предвиден за финансиране по ПО 4. Основната причина за това е натрупаното закъснение в изпълнението на проект по Програма ИСПА, изпълняван от структури в Република Румъния, който трябва да подготви изпълнението и на българския проект по ОПТ. Отчитайки факта, че за изпълнението на горепосочения проект са предвидени около 117 млн. евро от ЕФРР, при продължаващо забавяне в подготовката и изпълнението му, от 2011 г. ще започне автоматично освобождаване на средства и по ПО 4.

Забавяне се наблюдава и при подготовката на проекти, финансирани по ПО 1. Положителен обаче е фактът, че по тази ПО има проекти, които вече се изпълняват и други, които са в напреднала фаза на подготовка.

- **Липса на средства в бюджета на бенефициентите за пре-финансиране на проекти, отчуждителни процедури и археологически проучвания**

От стартирането на Програмата през 2007 г., като сериозен проблем се очертава и липсата на средства за финансиране на дейностите, преди официалното одобрение от страна на ЕК на големите проекти. Този проблем се отнася предимно за Агенция „Пътна инфраструктура” и Национална компания „Железопътна инфраструктура”, които имат нужда от сериозен финансов ресурс, за да пре-финансират своите дейности, тъй като процесът по одобрение на големите

инфраструктурни проекти е продължителен и завършва с официално решение на ЕК. Възможен начин за осигуряване на средства за пре-финансиране на дейности по отделните проекти е чрез осигуряването на заеми от ЕИБ или други международни финансови институции. Известен напредък в тази посока е постигнат през втората половина на 2009 г., но въпреки това проблемът като цяло остава нерешен. Следва да се отчете и рискът при пре-финансиране със собствени ресурси, на по-късен етап не всички средства да бъдат верифицирани и/или сертифицирани.

В допълнение към горепосочения проблем може да бъде очертана и липсата на достатъчно средства в бюджета на бенефициентите за извършване на отчуждителни процедури и археологически проучвания, както и сложните процедури за тяхното осъществяване. В тази връзка е необходимо осигуряване на средства в бюджета на бенефициентите за извършване на горепосочените дейности и подобряване на координацията между отделните администрации. Положителна стъпка в тази посока е създаването на междуведомствена комисия, в състава на която са включени представители на различни ведомства, имащи отношение към режима на отчуждаванията, промяната в предназначението на земите, ОВОС при изграждането на основните автомагистралаи.

- Административен капацитет

През 2009 г. сериозен проблем остава състоянието на административния капацитет на бенефициентите. Двата най-големи бенефициента по ОПТ - Агенция „Пътна инфраструктура” и Национална компания „Железопътна инфраструктура”, многократно поставят пред УО въпроса за укрепване на административния им капацитет. Изграждането и укрепването на капацитета се свързва както с провеждането на обучения, с оглед повишаване квалификацията на експертите, така и със осигуряването на стимули за служителите (адекватно финансово възнаграждение, възможности за кариерно развитие и т.н.). Въпреки че са създадени определени материални стимули за експертите, изпълняващи функции по управление и контрол на средствата от ЕС, към момента те се оказват недостатъчни за устойчивото изграждане на административния капацитет в бенефициентите по ОПТ.

УО е констатирал и други проблеми и слабости в изпълнението на ОПТ, в т.ч.: бавен процес по подготовка на формулярите за кандидатстване; ефективността при взаимодействието с инициативата JASPERS (съгласуването по редица въпроси, свързани с подготовката на формулярите за кандидатстване, отнема месеци); изготвените до момента от бенефициентите прогнози за изпълнението на проектите не отчитат възможността да няма пълно сертифициране на разходите по проектите (неусвояване на средства); многократното изместване на прогнозите за изпълнението на проектите заплашва финансовото изпълнение на Програмата.

За разрешаване на гореизложените проблеми, УО на ОПТ обмисля възможни корективни мерки, в т.ч.:

- Преминаване, когато е възможно, към стартиране на тръжни процедури и подписване на договори за строителство преди одобрението на формулярите за кандидатстване. Следва да се отчете и риска от неодобрение на проекта от страна на ЕК, както и риска стойността на тръжните процедури да надвиши стойността на подадения формуляр за кандидатстване, което ще доведе до допълнителен финансов недостиг. В допълнение, за големите проекти (над 50 млн. евро), УО счита за разумно да се взема и съгласието на МС, за да се гарантира финансово приключването на проекта.

- Уреждане на механизма за пре-финансиране на проекти от бюджета на ОПТ преди одобряването на формуляр за кандидатстване. Този подход е използван от Министерството на

транспорта, информационните технологии и съобщенията спрямо проекта на „Метрополитен“ ЕАД, непосредствено преди решението на ЕК. УО счита, че подобен подход трябва да бъде регламентиран с решение на МС, като за проекти над 50 млн. евро, следва да се взема и съгласието на МС, за да се защити финансовия интерес на Общността и ако проектът не бъде одобрен, да се гарантира възстановяването на средствата в Програмата.

- Регламентиране възможността за договаряне на средства, надвишаващи наличния бюджет по дадена ПО, за да може при възникване на проблеми с изпълнението на даден проект - останалите проекти, които се изпълняват със ритмичен темп, да „компенсират“ разходването на средства.

- **Одити**

През 2009 г. по ОПТ са извършени десет одита от страна на дирекция „Звено за вътрешен одит“ в Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и в УО са получени окончателните одитни доклади от тях. Издадени са заповеди и са в ход други два одита на дирекция „Звено за вътрешен одит“, за които още няма окончателни доклади.

През 2009 г. са проведени и 3 **външни одита**, както следва:

- „Одит на системите за управление на СКФ на ЕС за периода от 01.01.2006 г. до 30.06.2008 г.“, извършен от Сметна палата

- „Одит за оценка на съответствието на ОПТ, съгласно чл. 71 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 г.“, извършен от ИА „Одит на средствата от ЕС“

- „Одит за оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПТ“, извършен от ИА „Одит на средствата от ЕС“

Окончателните одитни доклади по изброените одити са получени в УО на ОПТ.

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

На 25.11.2009 г. на заседание на КЕВКЕФ бе представена актуална информация за напредъка по ОПТ. В рамките на заседанието бяха обсъдени причините за незадоволителното към момента ниво на изпълнение по Програмата, като бе открито, че в неговата основа се крие лошото планиране в сектор „Транспорт“ за настоящата финансова перспектива. Докато практиката в останалите страни-членки на ЕС показва залагането на по-леки проекти за изпълнение в първите им програмни периоди, с оглед натрупване на необходимия опит за реализиране на по-тежки инфраструктурни инициативи в следващите перспективи, то в Република България е заложено на тежки инфраструктурни проекти за финансиране още от първия програмен период за страната. Това от своя страна предопределя и наличния статус по ОПТ. Това е наследство от управлението на предишното правителство на страната и отразява неговото виждане за стратегическото планиране в сектора. Новото политическо ръководство на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията се ангажира да положи всички необходими усилия за максимално ефективно изпълнение на Програмата, независимо от наследените незадоволителни темпове на работа по ОПТ до момента.

- **Планирани дейности за 2010 г.**

На база извършена оценка на риска, на този етап за осъществяване през 2010 г. са планирани **проверки на място** по следните проекти:

- *Електрификация и реконструкция на ж.п. линия Свиленград - турска граница*
- *Разширение на софийското метро – I етап „Пътен възел „Надежда” - бул. Черни връх”*
- *Проектиране и внедряване на Географска информационна система за нуждите на Национална компания „Железопътна инфраструктура”*

Предвижда се през 2010 г. да бъдат проведени две **редовни заседания на КН** на ОПТ, като при необходимост може да се свикат и извънредни такива или да се приложи писмена процедура за вземане на решения. Първото за 2010 г. заседание на КН се предвижда да се проведе в началото на месец юни 2010 г., като на него се очаква да бъде направен преглед по изпълнението на проектите по ОПТ, да се приеме Годишен доклад за изпълнението на Програмата за 2009 г. и да бъдат обсъдени резултатите от първите извършени независими оценки на ОПТ. Второто редовно заседание на КН за 2010 г. се предвижда да се проведе в края на месец ноември или началото на месец декември.

През 2010 г. се предвижда да бъдат проведени две **текущи оценки** на ОПТ, както следва:

- *Изследване процеса по изпълнение на проекти на ниво крайни бенефициенти (първа половина на 2010 г.)*

Основните области за оценка ще бъдат ефективност на процедурите за изпълнение, капацитет на крайните бенефициенти и идентифициране на добри практики и анализ на възможностите за тяхната обмяна между бенефициентите

- *Оценка на системата за наблюдение на ОПТ (втора половина на 2010 г.)*

Основните области за оценка ще бъдат ефективност на цялата система за мониторинг, адекватност и качество на индикаторите за наблюдение и организация, капацитет и ефективност на отдел „Мониторинг” в рамките на УО на ОПТ.

Резултатите от проведените оценки на Програмата ще бъдат представени на заседанията на КН на ОПТ, а резюмета ще бъдат публикувани на интернет-страницата на ОПТ.

През 2010 г. УО предвижда и следните **мерки за публичност и комуникация** по ОПТ:

- Публична „проходка” на тунелопробивната машина по проекта за разширение на метрото. Предвидено е тя да се организира от изпълнителя „Доуш Иншаат Ве Тиджарет” АД, в координация с бенефициента „Метрополитен” ЕАД и УО на ОПТ (месец март - април 2010 г.)

- Официална церемония „Първа копка” на проекта *Електрификация и реконструкция на ж.п. линия Свиленград - турска граница*, която ще се организира с бенефициента Национална компания „Железопътна инфраструктура” и избрания изпълнител – „ОХЛ ЖС” АД (месец март - април 2010 г.)

- Откриване на обществена поръчка с предмет „Предоставяне на услуги при изпълнението на мерките за информация и публичност по ОПТ за периода 2009 – 2011”. При успешен избор на изпълнител се предвижда да се изпълнят следните дейности: изработка и доставка на рекламни и информационни материали за ОПТ; подготовка и провеждане на обучение за поведение пред медиите; подготовка, организация и провеждане на публични събития за нуждите на ОПТ - напр. среща с екологичните организации в защита на Кресненското дефиле (Лот 3 АМ Струма) и др.

- Откриване на обществена поръчка с предмет „Мониторинг и оценка на изпълнението на Комуникационния план на ОПТ и на дейностите за информация и публичност”
- Голямо публично събитие за представяне на напредъка в изпълнението на ОПТ (месец декември 2010 г.)

При проведени тръжни процедури и избран(и) изпълнител(и) за строителството на големи инфраструктурни проекти, предвидени за финансиране по ОПТ, УО на Програмата организира официално подписване на договорите между избрания(те) изпълнител(и) и бенефициентите, в качеството им на възложители на обществени поръчки. Официалното подписване се извършва в присъствието на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията и представители на медии.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. прикл. процедури през 2009г.	Бр. прикл. процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.-30.06.2010г.
ПО1	464 000 000,00	116 000 000,00	580 000 000,00	3 579 026,09	3 602 903,42	7 282 317,91	1	2	29 825 045,20	2	29 825 045,20	1	2	-	3
ПО2	791 669 892,00	197 917 473,00	989 587 365,00	-	-	1 051 800,43	2	2	2 454 201,03	2	2 454 201,03	3	3	-	5
ПО3	179 429 730,85	31 664 070,15	211 093 801,00	36 725 550,82	36 725 550,82	72 632 005,12	2	2	185 449 446,94	2	185 449 446,94	3	3	-	1
ПО4	133 322 500,00	23 527 500,00	156 850 000,00	-	-	1 508 888,88	-	-	-	2	75 500 000,00	-	-	-	2
ПО5	56 057 500,00	9 892 500,00	65 950 000,00	1 134 383,77	1 983 333,57	23 273 206,39	19	30	17 628 256,21	35	23 639 394,57	25	37	-	5
ОП	1 624 479 622,85	379 001 543,15	2 003 481 166,00	41 438 960,68	42 311 787,81	105 748 218,73	24	36	235 356 949,38	43	316 868 087,74	32	45	0	16

Таблица № 1 Финансово изпълнение по ОПТ към 31.12.2009 г. (в евро)

1.2 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА” 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

Главна стратегическа цел

Подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура.

Специфични цели

- Опазване и подобряване състоянието на водите;
- Подобряване управлението на отпадъците и защитата на почвите;
- Опазване на биоразнообразието и защита на природата.

• Приоритетни оси

- **ПО 1** Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 екв.ж. и в населени места с под 2000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали
- **ПО 2** Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци
- **ПО 3** Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие
- **ПО 4** Техническа помощ

• Бюджет на Програмата: 1 800 748 085 евро

- Европейско финансиране: 1 466 425 481 евро
- Национално съ-финансиране: 334 322 604 евро

• УО:

Дирекция „Кохезионна политика за околна среда” в Министерството на околната среда и водите

• МЗ:

Дирекция „Фондове на ЕС за околна среда” в Министерството на околната среда и водите

• Бенефициенти

Общински администрации, сдружения на общини, басейнови дирекции, Регионални инспекции по околна среда и води, дирекции на национални паркове, дирекции на природни паркове, структури за управление на НАТУРА 2000, неправителствени организации.

• Оценка за съответствие (статус)

Получен окончателен одитен доклад за оценка на съответствието на Системите за управление и контрол на ОПОС на 22.12.2009 г.

• Напредък по Програмата

Финансовият напредък по програмата е съгласно данните от *Таблица № 2*.

През втората половина на 2009 г. са предприети редица мерки за подобряване системата на управление на ОПОС, които са подробно описани в точка „Предприети мерки за адресиране на идентифицираните проблеми”.

- **Заседания на КН през 2009 г.**

През 2009 г. са проведени 3 заседания на КН на ОПОС, на които са взети следните по-важни решения, както следва:

Пето заседание, 24 март 2009 г.

- ✓ Приемане на „Концепция за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ПО 2 на ОПОС”;
- ✓ Приемане на „Критерии за оценка на проекти за изграждане на регионални системи за управление на отпадъци по ОПОС”;
- ✓ Приемане на „Критерии за избор на проекти за закриване на общински депа по ПО 2 на ОПОС”.

Шесто заседание, 27 май 2009 г.

- ✓ Приемане на Годишен доклад за напредък по ОПОС за 2008 г.;
- ✓ Представяне на „Визия за управление на ПО 1 на ОПОС”;
- ✓ Приемане на „Критерии за оценка на ПО 3 на ОПОС”.

Седмо заседание, 27 ноември 2009 г.

- ✓ Представяне на Предприети действия за гарантиране на доброто финансово управление по сключени договори за безвъзмездна финансова помощ;
- ✓ Приемане на „Механизъм за управление на проекти по ПО 1 на ОПОС”;
- ✓ Приемане на променения „Механизъм за управление на ПО 2 на ОПОС” във връзка с ПМС № 209/2009 г.;
- ✓ Представяне на Документ относно изпълнението на ПО 3 на ОПОС;
- ✓ Представяне на промени в ИГРП за 2009 г.;
- ✓ Приемане на ИГРП за 2010 г.

- **Основни изводи от извършените проверки на място и откритите/докладваните нередности през годината**

Към 10.12.2009 г. в УО има докладвани и регистрирани 24 бр. нередности, 8 от които са приключени и закрити, в това число 2 прекратени договора. Разгледани по категории нередностите са, както следва:

- 18 отнасящи се за обществени поръчки;
- 3 отнасяща се за двойно финансиране на проект по ОПОС;
- 3 отнасящи се за технически грешки/пропуски;

Най-големият процент на откритите нередности са свързани с обществените поръчки.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата**

Извършен е преглед на сключените договори по процедури за изграждане на инфраструктурни обекти и за техническа помощ за подготовка на инфраструктурни проекти **по приоритетна ос 1. В резултат на прегледа са установени следните по-съществени проблеми:**

- ✓ Повишен риск и липса на достатъчно гаранции за доброто финансово управление на вече сключени договори с общините бенефициенти по проекти за изграждане на инфраструктурни обекти;
  - ✓ Регистрирани и докладвани са нередности във връзка с провеждането на обществени поръчки по проектите, изпълнявани по ОПОС;
  - ✓ Трудност при ангажирането на ВиК дружествата, които разполагат с голям обем информация във водния сектор, тъй като те не са конкретни бенефициенти по ОПОС;
  - ✓ Невъзможност да се налагат финансови корекции при установяване на нередност, поради липса на единна методология и национална законодателна основа. Това води до спиране на плащанията по конкретния договор като цяло;
  - ✓ Неяснота при третиране на ДДС като допустим за финансиране разход по процедурите за подбор на проекти по ОПОС;
  - ✓ Съществен проблем по отношение на проектите по ПО 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие” представлява предотвратяването на двойно финансиране;
  - ✓ Изпълнението на проектите по ПО 4 „Техническа помощ”, за които се провеждат обществени поръчки върви с бавни темпове, поради дългите срокове за провеждане на процедурите и честото им обжалване.
- **Предприети мерки за адресиране на идентифицираните проблеми**
  - ✓ Предприети са мерки за засилване на предварителния контрол и последващия контрол на процедурите за обществени поръчки на общините.
  - ✓ Проведени са срещи с всички бенефициенти, изискана е допълнителна информация и документи. Въз основа на предоставените данни от общините и проведените срещи са **направени окончателните заключения и са препоръчани конкретни мерки за всеки един от проектите**, като са отчетени и допълнителните рискови фактори, установени по време на прегледа - отклонения от срокове, проблеми със съгласуването на представените документи за обществени поръчки и др.
  - ✓ Извършен е одит на транзакциите. Одитирани са 17 инфраструктурни проекта, изпълнявани по оперативната програма, за които към настоящия момент са извършени плащания. Предприети са конкретни действия в съответствие с препоръките от одитните доклади.

Предприети мерки в сектор "Води"

Одобрена е **визия за управление на ПО 1**, която има за цел да гарантира, че от ОПОС се **финансират най-приоритетните проекти**, които постигат най-големи резултати и имат най-съществено въздействие. Визията предвижда **преминаване към процедура за директно предоставяне на безвъзмездна помощ**. УО на ОПОС е разработил и **Механизъм за управление на ПО 1**, включително **Критерии за отпускане на безвъзмездна финансова помощ**. Приоритет на механизма е **изграждането на ПСОВ в агломерации над 10 000 екв. ж.**, където такива липсват.

Предприети мерки в сектор "Отпадъци"

С приемането на **ПМС № 209/20.08.2009 г.** за осигуряване на финансиране за изграждането на регионални системи за управление на битовите отпадъци, на регионалните съоръжения за

предварително третиране на битовите отпадъци и за закриването на общински депа за битови отпадъци, УО на ОПОС иницира изменения в **Механизма за управление на ПО 2** на ОПОС, одобрени от КН на заседанието му на 27.11.2009 г.

В ход е **възложен анализ по ПО 2**, който обхваща подписаните договори за безвъзмездна финансова помощ по ОПОС, както и **оценка на готовността по проекти, подготвяни по ИСПА и ПУДООС за 23-те регионални системи**. Резултатите от анализа ще се използват като основа при определяне на бъдещи дейности и процедури, необходими за завършване подготовката на всяка от 23-те инвестиционни проекта.

Предприети мерки по ПО 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие”

С цел установяване и предотвратяване на двойно финансиране УО провежда **срещи на Комитета за избор и координация на проекти**, като и регулярно участва в редица други механизми за установяване и предотвратяване на двойно финансиране.

Предприети мерки по ПО 4 “Техническа помощ”

Идентифицирана е необходимостта от **изключително добро планиране и организиране на изпълнението** по тази приоритетна ос, за да бъде преодоляно констатираното забавяне и да се усвояват заложените средства.

Предприети мерки за оптимизиране на процедурите по ОПОС и законодателни промени

Предприети са редица **мерки за оптимизиране на управлението на ОПОС, опростяване на процедурните наръчници, актуализиране на Системата за финансово управление и контрол**, както и някои законодателни промени:

Закон за изменение и допълнение на Закона за водите

През 2009 г. бяха приети изменения на Закона за водите във връзка със собствеността, управлението, планирането на изграждането и оперирането на водоснабдителните и канализационните системи, мрежи и съоръжения.

Сформирана е работна група с участие на представители на МРРБ и МОСВ за разработване на „пътна карта за прилагане на Закона за водите”.

Закон за изменение и допълнение на Закона за управление на отпадъците (ЗУО)

През 2009 г. е разработен ЗИД на ЗУО във връзка с формата на сдружаване на общините при изграждане и експлоатация на регионалните системи за управление на отпадъците.

• **Одити**

Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
ИА ОСЕС съвместно с „Делойт Одит” ООД	18.03.2009 г. - 24.06.2009 г.	Оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПОС	Приключил - получен е окончателен одитен доклад за оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПОС – 22.12.2009 г.

ИА ОСЕС съвместно с „Делойт Одит” ООД	07.11.2007 г. - 30.06.2009 г.	Проверка на ефективността на всички ключови изисквания към системите за финансово управление и контрол в УО и МЗ на ОПОС, на база критерии за оценка, с изключение на ключовото изискване за надеждни системи за счетоводство, мониторинг и финансово докладване в компютъризирана форма.	Приключил - получен е окончателен одитен доклад от извършена оценка на функционирането на системите за управление и контрол – 09.12.2009 г.
Дирекция „Вътрешен одит” в МОСВ	Със заповед №РД-280/ 15.04.2009г. на министъра на околната среда и водите	Одит на процедура BG161PO005/08/1.30/01/01 “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по ПО 1 на ОПОС”	Приключил - получен е окончателен доклад – август 2009 г.
Дирекция „Вътрешен одит” в МОСВ	С Писмо № 94- 00-745/ 22.07.2009 г.	Одит на процедура BG161PO005/08/2.30/01/03 “Техническа помощ за подготовка на инвестиционни проекти по ПО 2 на ОПОС”	В процес на предварителен одит

Таблица № 2 Извършени одити по ОПОС

• **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

По време на редовното си заседание от 01.10.2009 г. КЕВКЕФ изслуша информацията относно напредъка по ОПОС, готовността за навременно представяне пред ЕК на Оценката за съответствие по Програмата и основните резултати от стартиралото през месец август 2009 г. допитване до бенефициентите за подобряване на процедурите и механизмите, засягащи подготовката, подаването, оценката и реализирането на проектите.

Следните основни акценти бяха изведени на преден план в изложението на заместник-министъра на околната среда и водите:

- ✓ **Акумулирано е забавяне в изпълнението на ОПОС.** Първите процедури по Програмата са стартирали късно, а темповете на усвояване на средствата са незадоволителни - договорени са приблизително 22% от бюджета, а реалните плащания за изпълнените дейности към бенефициентите (без авансите), са едва 0,49 % от общото финансиране;
- ✓ **Изпълнението на проектите в сектор „Води” се бави** и от трудностите пред бенефициентите по осигуряване на финансови средства за подготовката и изпълнението им. В тази връзка са предприети мерки за установяване на текущата ситуация и ще бъде разработен нов подход и изисквания към проектите в сектора;
- ✓ **Забавянето в сектор „Отпадъци” е по-сериозно от това в сектор „Води”** (все още не е стартирало изграждането на 23-те регионални депа за отпадъци). Прието е ПМС № 209 от 20.08.2009 г. Предстои актуализация на механизма за управление на ПО 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” на ОПОС;

- ✓ **Концепцията за изпълнение на ПО 3 в момента се актуализира** на базата на извършения анализ на първата проведена процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по нея;
- ✓ **Оценката за съответствие по Програмата** е върната веднъж от страна на ЕК и не е представяна повторно, поради забавяне. Инициирани са структурни промени в УО и МЗ на ОПОС в резултат от одитните констатации. УО орган очаква връчването на доклада от извършения одит на системите за управление и контрол по ОПОС;
- ✓ Процесът на изпълнение на ОПОС се затруднява сериозно и от **липсата на добра комуникация между бенефициентите и отговорните структури на МОСВ**. Поради тази причина през месец август 2009 г., чрез специализираната интернет-страница на Програмата и Единния информационен портал за Структурните фондове на ЕС, е иницирано **допитване до бенефициентите за подобряване на работата**.

- **Планирани дейности за 2010 г.**

Съгласно публикуваната **ИГРП през 2010 г.** ще се приемат проектни предложения целогодишно при постигане на проектна готовност от конкретните бенефициенти по ПО 1 и 2, както и по четири процедури по ПО 3.

Предвидени са редица **мерки за информация и публичност**, между които: обучителен семинар за представители на медиите; ден на отворените врати на ОПОС; обучителни семинари за бенефициенти; национално представително социологическо проучване за степента на познаваемост и информираност за ОПОС и др.

За 2010 г. са планирани **2 редовни заседания на КН на ОПОС** - през месец май, когато се планира да се одобри Годишният доклад за напредък по ОПОС за 2009 г. и през месец ноември 2009 г., когато се планира да се представи напредъка по изпълнението на ОПОС и ИГРП за 2011 г.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. приключили процедури през 2009г.	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури
ПО 1	1 027 366 272,80	256 841 568,20	1 284 207 841,00	46 037 610,48	46 037 610,48	135 727 842,01	139	188	169 898 738,90	421 875 311,08	1	3	0
ПО 2	311 732 037,90	55 011 536,10	366 743 574,00	1 679 536,65	1 679 536,65	10 458 796,90	6	33	1 963 649,39	10 374 143,15	0	1	3
ПО 3	87 811 840,80	15 496 207,20	103 308 048,00	1 007 743,30	1 007 743,30	6 407 102,02	26	26	23 241 400,83	23 241 400,83	6	6	0
ПО 4	39 515 328,70	6 973 293,30	46 488 622,00	559 560,77	703 605,95	2 649 031,34	13	35	2 018 420,11	4 712 200,97	n/a	n/a	n/a
ОП	1 466 425 480,20	334 322 604,80	1 800 748 085,00	49 284 451,20	49 428 496,38	155 242 772,27	184	282	197 122 209,23	460 203 056,03	7	10	3

Таблица № 3 Финансово изпълнение по ОПОС към 31.12.2009 г. (в евро)

1.3 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ” 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

Обща цел на програмата е подобряване качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие.

Специфичните цели на програмата са:

- Изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии, като по този начин се увеличат възможностите за благоденствие и развитие;
- Осигуряване на по-добър достъп до пътни, ИКТ и енергийни мрежи за изостаналите райони;
- Повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви, разнообразни, специфични за региона туристически продукти с по-висока добавена стойност;
- Мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политиките за регионално развитие.

• Приоритетни оси

- **ПО 1** *Устойчиво и интегрирано градско развитие*
- **ПО 2** *Регионална и местна достъпност*
- **ПО 3** *Устойчиво развитие на туризма*
- **ПО 4** *Местно развитие и сътрудничество*
- **ПО 5** *Техническа помощ*

• Бюджет на Програмата: 1 601 274 739 евро

- *Европейско финансиране: 1 361 083 546 евро*
- *Национално съ-финансиране: 240 191 213 евро*

• УО:

Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие” в Министерството на регионалното развитие и благоустройството

• Бенефициенти

Бенефициенти на Програмата са само публични институции и фирми (общини и сдружения на общини, общински или държавни предприятия, компании за обществен транспорт, лечебни и здравни заведения, социални и образователни институции, местни, регионални и национални туристически асоциации, областни администрации и др. Част от операциите по програмата са насочени към конкретни бенефициенти – министерства и изпълнителни агенции.

• Оценка за съответствие (статус)

На 16.12.2009 г. ИА „Одит на средствата от ЕС” връчи на Ръководителя на УО на ОПРР окончателния доклад с положителна оценка за съответствие на системите за управление и

контрол на ОПРР. Докладът беше също така изпратен на ЕК през декември 2009 г. Очаква се становището на ЕК в двумесечен срок, т.е. до края на февруари 2010 г.

- **Напредък по Програмата**

От началото на изпълнение на Програмата до 31.12.2009 г. са обявени 21 покани за набиране на проектни предложения на обща стойност 1 741 505 465 лева. Оценени са над 915 проектни предложения, от които са одобрени за финансиране 607 (включително проекти от резервния списък) на обща стойност 1 582 651 430,96 лева. Сключени са 323 договора/заповеди за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 930 227 868, 69 лева. Общата стойност на плащанията възлиза на 60 807 363,85 лева.

С оглед подобряване качеството на оценителния процес на 03.09.2009 г. е утвърдена **Методика за проверка и корекция на цените на строително-монтажни работи** в количествено-стойностните сметки на всички проектни предложения за инфраструктурни проекти по ОПРР. Изменени и въведени в изпълнение са **Вътрешните детайлни правила за работа на оценителни комисии** за оценяване на проекти по ОПРР, като в състава на оценителните комисии задължително се включват външни помощник-оценители с необходимата квалификация и опит.

- **Заседания на КН през 2009 г.**

През 2009 г. КН на ОПРР е провел две заседания, съответно на 30 април и 3-4 декември, на които са взети следните основни решения:

Решения от Четвъртото заседание на КН на ОПРР, 30 април 2009 г.:

1. КН дава мандат на УО за започване на преговори с ЕК за пренасочване на финансовия ресурс на Приоритет 2, Операция 2.3 „Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси” в размер на 60 047 804 евро или 117 443 294 лева за **изграждане на междусистемна газова връзка България-Гърция** (Ст. Загора – Димитровград – Хасково – Кърджали - границата), свързваща българската газопреносна система с гръцката;
2. КН дава мандат на УО за започване на преговори с ЕК за **пренасочване на средствата от операция 1.3 „Организация на икономическите дейности” в размер на 120 095 607 евро към операции 1.1 „Социална инфраструктура” и 1.4. „Подобряване на физическата среда и превенция на риска”**. Пренасочените средства ще финансират схеми за безвъзмездна помощ, насочени към: *подкрепа за реконструкцията /обновяването на университети; подпомагане на изграждането/ реконструкцията/ обновяването/ преустройството на социални институции за деца лишени от родителски грижи и деца с увреждания; подпомагане прилагането на мерки за енергийна ефективност и внедряване на ВЕИ в образователни институции – общинска собственост; подкрепа за създаване и промотиране на иновативни културни събития; за изпълнение на инициативата JESSICA за целите на интегрираните планове за градско възстановяване и развитие; подкрепа за изграждане, реконструкция, обновяване, разширяване и преустройство на съществуващи сгради – общинска собственост, в институции – предоставящи услуги на деца лишени от родителски грижи и деца с увреждания, с цел създаване на условия за тяхната деинституционализация и реинтеграция;*
3. КН одобрява преразпределението на средства в рамките на операция – 4.1 „Дребномасштабни местни инвестиции” – стойността на 2 схеми за безвъзмездна финансова помощ по операция 4.1 – схема за подкрепа за реконструкция/рехабилитация/ модернизация на индустриални и

бизнес зони и схема за подкрепа за подобряване на жизнената среда чрез организирането на системи за сметосъбиране и сметоизвозване на стойност 13 940 418 евро или 27 265 088 лева – да бъде пренасочена за стартиране на нова схема по 4.1. за подкрепа прилагането на мерки за енергийна ефективност и внедряване на ВЕИ в образователни институции – общинска собственост в общините извън градските агломерационни ареали.

Решения от Петото заседание на КН на ОПРР, 3-4 декември 2009 г.:

1. КН приема Индикативната годишна работна програма за 2010г. на ОПРР;
2. КН приема по принцип **пренасочване на финансовия ресурс на Приоритетна ос 2 „Регионална и местна достъпност”, Операция 2.3 „Достъп до устойчиви и ефективни енергийни ресурси” в размер на 60 047 804 евро за изграждане на газова междусистемна връзка България-Сърбия**, като след извършване на предпроектно проучване ще бъде взето решение за конкретния вариант: изграждане на газопровод Дупница - Димитровград – Ниш или маршрут София-Димитровград-Ниш, както и реверсиране на съществуващия газопровод България-Турция. Конкретен бенефициент по схемата ще бъде МИЕТ;
3. КН дава мандат на УО да предложи за одобрение, посредством писмена процедура на конкретния вариант на изграждане на междусистемна връзка България-Сърбия след проведено проучване за приложимост;
4. КН одобрява **пренасочване на финансовия ресурс на Приоритетна ос 2 „Регионална и местна достъпност”, Операция 2.2 „Информационни и комуникационни мрежи” в размер на 20 015 934 евро за изпълнението само на една дейност на национално ниво на територията на страната – „изграждане на ширококолентови връзки към и в градските периферии и по-слабо урбанизираните територии и селски райони”**. Конкретен бенефициент за тази високотехнологична дейност ще бъде Изпълнителна агенция „Електронни съобщителни мрежи и информационни системи (ИА ЕСМИС) като правоприемник на ИА ДАИТС;
5. КН одобрява **пренасочване на 50 000 000 евро от Операция 1.4 „Подобряване на физическата среда и превенция на риска” (Схема за интегрирани планове за градско развитие) към Операция 1.5 Системи за устойчив градски транспорт**, за целите на схема за развитие на устойчиви системи за градски транспорт на Столична община;
6. КН одобрява **пренасочване на 20 000 000 евро от Операция 3.2 „Развитие на регионалния туристически продукт и маркетинг на дестинациите” към Операция 1.1, Схема BG161PO001/1.1-01/2007 „Подкрепа за осигуряване на подходяща и рентабилна образователна, социална и културна инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали”, Компонент 1: **Образователна инфраструктура – за финансиране на одобрени, но нефинансирани поради изчерпване на ресурса проекти**, следвайки поредността на тяхното класиране съгласно Решението на УО на ОПРР;**
7. КН дава мандат на УО да определя обхвата, критериите и съгласува с ЕК условията за кандидатстване по схемите за безвъзмездна финансова помощ по Операция 1.2 „Жилищна политика”.

• **Основни изводи от извършените проверки на място и откритите/докладваните нередности през годината**

УО на ОПРР е отговорен за разкриването, отчитането, докладването и последващото разрешаване на всички регистрирани случаи на нередности по СКФ на ЕС по смисъла на чл. 2 (7) от Регламент (ЕО) № 1083/2006. В рамките на УО съществува ясно разписана и действаща система по администриране на сигнали за нередности и верифицирани нередности.

За периода 01.01.2009 г. до 31.12.2009 г. УО е регистрирал 54 сигнала за нередности, които касаят предимно нарушения и допуснати грешки в провеждане на процедури по ЗОП и свързаните с него подзаконови актове; неспазване на изисквания, заложиени в договорите с бенефициенти; дублиране на безвъзмездна финансова помощ; неточно изпълнение на договори от техническа гледна точка.

По получените сигнали са извършени проверки, като: по 27 сигнала е в ход процедура по верифициране дали са извършени нередности (назначени внезапни проверки на място или са уведомени съответни контролни органи); по 27 сигнала процедурата е прекратена, включително и по някои от верифицираните нередности; 9 сигнала са докладвани като верифицирана нередност на СО и на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности, съгласно изискванията на действащото европейско и българско законодателство.

• **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие / липса на открити и докладвани нередности**

През 2009 г. е констатирано **забавяне на процедирането на исканията за плащане на бенефициентите**, поради сложния процес на анексиране в УО на ОПРР. Предприети са мерки по оптимизиране на съответните процедури в Процедурния наръчник на УО на ОПРР с оглед намаляване броя на анексиранията на договори и недопускане многократно представяне на едни и същи копия на подкрепящи документи към исканията за плащане. Предприетите мерки в значителна степен водят до ускоряване на плащанията по програмата за периода октомври-декември 2009 г.

• **Одити**

През 2009г. са приключили/ в изпълнение общо 4 одита по ОПРР, както следва:

Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
СП	01.01.2007 г. 31.12.2009 г.	Одит на разходите за контрол и одит по Структурните фондове на ЕС	в изпълнение
ИА „ОСЕС”	05.11.2007 г. 30.04.2009 г.	Системен одит за оценка на ефективното функциониране на изградените системи за управление и контрол в УО на ОПРР	приключил
		Одит за оценка на съответствието на системите за управление и контрол на ОПРР	приключил

Таблица № 4 Извършени одити по ОПРР

• **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ – 15 октомври 2009 г.**

По време на изслушването беше представена информация за напредъка по ОПРР, състоянието на структурите за управление на програмата и визията за подобряване цялостната им ефективност в

рамките на МРРБ, както и готовността за навременно представяне пред ЕК на Оценката за съответствие по ОПРР.

Като основен проблем, УО на ОПРР идентифицира **забавянето при стартирането на проектите и осъществяването на плащания към бенефициентите**. Заварените от новото политическо ръководство на министерството процедури по разглеждане на исканията за плащане и извършване на самите плащания са тромави и отнемат от 6 до 9 месеца. В тази връзка са предприети мерки по ускоряване на бюрократизираните процедури, като поставената цел е за съкращаването им във времето до 2 месеца. Забавянето в плащанията по ОПРР се дължи на късното стартиране на тръжните процедури след подписването на договорите за безвъзмездна помощ. В допълнение, се наблюдават разлики в стойността по договорите с избраните изпълнители спрямо предвиденото в договорите за предоставяне на безвъзмездна помощ, което налага изготвянето на анекси към договорите с УО. Процедурата по анексиране също отнема време, а УО от своя страна не може да извършва плащания към бенефициентите без наличието на въпросните анекси.

По отношение на възможностите за осигуряване на мостово финансиране за общините, беше анализирана възможността за ползване на **Фонд FLAG**, който стартира реалното си функциониране в началото на 2009 г. Оценката на общините за него е положителна, но според ръководството на МРРБ е необходимо в бъдеще да се помисли за опростяване на процедурите. Фондът е перспективен инструмент, но засега не може да се извърши една по-задълбочена оценка за неговата ефективност, предвид факта, че до сега чрез него са отпускани единствено краткосрочни кредити на общините.

Екипът на МРРБ запозна членовете на КЕВКЕФ с предстоящите **промени в УП на МРРБ**, които предвиждат обособяване на функциите на УО на ОПРР в две направления – по отношение на ОПРР и по отношение на 11-те програми за териториално сътрудничество (чрез поемане на функциите на ИА по Програма ФАР, чийто проекти в по-голямата си част приключват в края на годината).

Като положителна практика беше посочено активното сътрудничество от страна на УО с общините в страната и с НСОРБ, чрез ежеседмично провеждане на приемни дни за общините в за обсъждане на текущи въпроси.

По време на изслушването беше обсъден въпросът за **характера на регистрираните сигнали за нередности по ОПРР**. УО на ОПРР обедини най-общо сигналите в две области – съмнение за наличие на двойно финансиране по проектите и нарушения в процеса на под-договаряне от страна на общините (изкуствено разделяна на обществените поръчки).

- **Планирани дейности за 2010 г.**

Предстоящи покани по ОПРР

През първата половина на 2010 г. УО на ОПРР планира да обяви (съгласно одобрената ИГРП 2010 г.) **9 покани за набиране на проектни предложения на обща стойност над 335 млн. евро**. Схемите ще обхващат подобряване на здравната инфраструктура в държавни и общински лечебни и здравни заведения, мерки за енергийна ефективност в общинска образователна инфраструктура, подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск, подкрепа за създаване и промотиране на иновативни културни събития, за организиране на събития с регионален и национален обхват и въздействие, подкрепа за

развитието на природни, културни и исторически атракции, подкрепя за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие.

Особен акцент ще бъде поставен върху интегрираното развитие на градските райони и по-конкретно върху изграждането на устойчив и природосъобразен градски транспорт:

Съвместна европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони (JESSICA)

Инициативата JESSICA се осъществява в рамките на ПО 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” на ОПРР, като на 27 май 2009 г. е подписан Меморандум за разбирателство между правителството на РБ и ЕИБ за прилагане на инициативата JESSICA в България.

През 2010 г. предстои да се подпише **Финансово споразумение за създаване на Холдингов фонд към ЕИБ** между УО на ОПРР и ЕИП в размер на 33 млн. евро (средствата се предоставят от ОПРР). Основна задача на Холдинговия фонд към ЕИБ е да създаде **Фондове за градско развитие** за 7-те най-големи града в България. Фондовете за градско развитие ще финансират иновативни проекти за градско възстановяване и развитие, които са част от интегриран план за устойчиво градско развитие.

Съвместна инициатива за подпомагане на проекти в европейските региони (JASPERS)

През 2010 г. помощта по линия на JASPERS ще бъде насочена към разработване и подготовка на проекти, свързани с модернизирани на системата за градски транспорт в големите градове на България: проект „Разработване на пакет документи за модернизирани на градския транспорт в 5-те града”, проект „Модернизация на градския транспорт в гр. Бургас”, проект за градски транспорт на Столична община.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г. *	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.-30.06.2010г.
ПО 1	713 207 777	125 860 196	839 067 973	5 194 172,54	5 194 172,54	81 610 374,12	101	115	175 770 404,57	211 087 825,53	168	297 419 278,85	5	5	7	6
ПО 2	340 270 886	60 047 803	400 318 669	13 352 330,81	14 281 934,92	61 104 167,06	14	43	110 609 873,31	172 932 805,91	58	310 236 289,37	1	1	1	0
ПО 3	185 379 580	32 714 043	218 093 623	424 589,25	424 589,25	6 989 929,41	5	11	3 706 277,03	23 912 153,82	11	23 912 153,82	0	0	3	1
ПО 4	76 220 679	13 450 708	89 671 387	8 943 289,53	9 958 032,75	17 323 350,59	75	124	13 325 575,11	36 277 614,36	124	36 277 614,36	3	3	0	1
ПО 5	46 004 624	8 118 463	54 123 087	1 084 754,11	1 231 581,99	15 875 188,24	19	30	26 537 265,04	31 972 737,45	35	33 472 737,45	0	0	1	0
ОП	1 361 083 546	240 191 213	1 601 274 739	28 999 136,24	31 090 311,46	182 903 009	214	323	329 949 395,07	476 183 137,06	396	701 318 073,84	9	9	12	8

* Данните за сключени договори са актуализирани съгласно подписаните анекси и коригираните бюджети.

Таблица № 5 Финансово изпълнение по ОПРР 2007 – 2013 г. към 31.12.2009 г. (в евро)

1.4 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ” 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

ОПРЧР инвестира в хората – във всички български граждани. Тази ОП е една от двете ОП, които се подкрепят от ЕСФ и инвестира преимуществено в така наречените „меки мерки”, т.е. в обучение, квалификация, предоставяне на услуги за хората. Значителна част от бюджета на програмата ще бъдат разходвани за подобряване на качеството и достъпа до образование, което е инвестиция в бъдещето на нацията. Изпълнението на програмата в голяма степен ще подпомогне решаването на съществуващите пред бизнеса проблеми, свързани с наличието на квалифицирана работна ръка, производителността на труда и развитието на човешкия капитал.

Стратегическата цел на ОП е да се подобри качеството на живот на хората в България чрез подобряване на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот, и засилване на социалното включване.

При изпълнението на ОПРЧР ще бъдат преследвани следните **специфични цели**:

- ✓ повече и по-добри работни места и по-висока продуктивност;
- ✓ увеличено инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро и по-достъпно образование;
- ✓ повече социален капитал, партньорства и мрежи и развитие на социалната икономика.

• Приоритетни оси

- **ПО 1** Насърчаване на икономическата активност и развитие на пазар на труда, насърчаващ включването
- **ПО 2** Повишаване на производителността и адаптивността на заетите
- **ПО 3** Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието
- **ПО 4** Подобряване на достъпа до образование и обучение
- **ПО 5** Социално включване и насърчаване на социалната икономика
- **ПО 6** Повишаване ефективността на институциите на пазара на труда, социалните и здравните услуги
- **ПО 7** Транснационално и междурегионално сътрудничество
- **ПО 8** Техническа помощ

- **Бюджет на Програмата:** 1 213 869 575 евро
- Европейско финансиране: 1 031 789 139 евро
- Национално съ-финансиране: 182 080 436 евро

• УО:

Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти” в Министерство на труда и социалната политика

- **МЗ:**

Министерството на образованието, младежта и науката, Агенцията по заетостта и Агенцията за социално подпомагане

- **Бенефициенти**

ОПРЧР обхваща възможно най-широк кръг от потенциални бенефициенти, включително социално-икономическите партньори, общините, НПО, държавни институции, социални предприятия, общностни центрове, представители на различни общности, образователни, обучителни и научни институции, научни организации, работодатели, браншови и секторни организации, и др. ОПРЧР е също така програмата, чието изпълнение предполага най-голяма гъвкавост по отношение на обхвата и продължителността на финансираните проекти, на броя и степента на ангажиране на различните заинтересовани страни.

- **Оценка за съответствие (статус)**

Първият доклад от ИА ОСЕС за оценка на съответствието на СУК по ОП РЧР е внесен в ЕК на 3 юли 2009 г. В рамките на 2 месеца ЕК е изразила становище, като акцентира върху следното несъответствие в доклада: Изразеното неквалифицирано мнение от страна на ОО не кореспондира с приложението към доклада – таблица с констатации и препоръки относно функционалността на ИСУН.

В резултат на извършен одит за проследяване изпълнението на препоръките на ЕК и статуса на ИСУН ОО е изготвил и представил в ЕК положителен доклад с изразно неквалифицирано становище относно състоянието на СУК по ОПРЧР. Докладът е изпратен чрез системата SFC 2007 на 17 декември 2009 г. и е в процес на разглеждане от страна на ЕК.

- **Напредък по Програмата**

Към 31 декември 2009 г. КН на ОПРЧР е одобрил критерии за избор на 57 операции в размер на 1,461 милиарда лева. Стартирали са 59 процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в размер на 1,205 милиарда лева. По Програмата са сключени 1 309 договора на стойност над 528 милиона лева.

Размерът на реално платените средства по Програмата е близо 78 милиона лева, като в тази сума не се включват лимитите по авансови плащания, отпуснати по договори с конкретни бенефициенти. Сертифицираните средства по ОПРЧР са за сумата от 9,2 милиона лева.

В различни дейности, финансирани по програмата, са обхванати над 255 000 души.

Предизвикателство пред изпълнението на оперативната програма е намирането на адекватни стимули за бизнеса, с оглед запазването и създаването на нови работни места.

В отговор на тези предизвикателства по ОПРЧР стартират **схеми, които имат за цел преодоляването на последиците от глобалната икономическа криза, на обща стойност 366 милиона лева**. Схемите предвиждат да обхванат 134 000 души, като включват дейности по обучение на загубили работа лица, вследствие на променената икономическа ситуация; ограничаване на масовите съкращения и напускането на работници и служители от предприятия, които по икономически причини са преминали на непълно работно време, чрез включването им в професионално обучение; включване в курсове за професионална квалификация или ключови компетенции с цел повишаване адаптивността им към изискванията на пазара на труда.

Периодът за изпълнение на тези мерки е 2009-2012 г. Новост при реализацията на посочените процедури е въвеждането на иновативен механизъм на изпълнение - **предоставяне на ваучери за обучение** по реда на ПМС 251 от 21.10.2009 г., което регламентира реда и начина за предоставяне на ваучери за обучение по оперативната програма. Въвеждането на ваучерната система значително облекчава и ускорява процедурите по програмата.

- **Заседания на КН през 2009 г.**

През 2009 г. са проведени две заседания на КН на ОПРЧР, на които са взети следните по-важни решения:

Четвърто заседание на КН на ОПРЧР, 28 април 2009 г.:

- ✓ Одобряване на критерии за избор на операции по 13 нови схеми за безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 317 милиона лева.
- ✓ Предоставяне на допълнителни 15 млн. лв. да бъдат използвани за финансиране на услугите “социален асистент” и “домашен помощник” за лица с увреждания и самотноживеещи възрастни хора.
- ✓ Приемане на Годишния доклад за изпълнението на ОПРЧР за 2008 г., промени във вътрешните правила за работата на КН и информация за проведени одити.

Пето заседание на КН на ОПРЧР, 11 ноември 2009 г.:

- ✓ Пренасочване на допълнителни средства в размер на 118 милиона лева за финансиране на активни мерки на пазара на труда, като по този начин се дава възможност за прилагане на новата ваучерна система за обучение на безработни и заети лица;
- ✓ Предоставяне на 100 милиона лева за финансиране на проекти за извънкласни и извънучилищни дейности, 30 милиона лева за развитие на дистанционни форми на обучение в системата на висшето образование и 8 милиона лева за практики в реална работна среда за учениците от средните общообразователни училища;
- ✓ да бъдат предприети действия със средства от ОПРЧР за деинституционализация на деца, настанени в специализирани институции (като част от съвместната инициатива между ЕК, МРРБ и МТСП);
- ✓ Създаването на подкомитет по въпросите на интеграцията на хората с увреждания, което ще позволи чрез активното участие на заинтересованите страни и компетентните институции да бъде осигурена максимална защита на интересите на хората с увреждания.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие / липса на открити и докладвани нередности**

Основно предизвикателство е сравнително малкия размер на плащанията към настоящия момент, което се дължи на големият брой, но малки по размер на отпускнатото финансиране договори. Благодарение на предприетите от новото правителство мерки, сумата на извършените плащания нарасна близо три пъти.

Идентифицирането и докладването на нередности по ОПРЧР е двустепенен процес:

- в рамките на МЗ, съответно подаващо информация до УО и

- от страна на УО към АФКОС съответно отдел АФКОС има ангажимент да докладва към СО и ОЛАФ в определените в действащите регламенти случаи.

Независимо от техния размер УО докладва на отдел АФКОС всички нередности, а отдел АФКОС докладва към ОЛАФ само нередностите, квалифицирани като измама и тези над 10 000 евро. Под тази сума нередностите се докладват по искане на ОЛАФ.

Към третото тримесечие на 2009 г. (юли - септември) са докладвани общо 5 сигнала за нередности по ОП РЧР, 2 идентифицирани съответно в Агенция по заетостта (АЗ) и 3 в МОМН. Характерът на нередностите включва: съмнение за длъжностно присвояване, идентифициран конфликт на интереси, невярно подадени данни на етап кандидатстване, послужили за оценката на предложението и съответно получаване на финансиране, констатиране на неизпълнение на договорните задължения и др.

• **Одити**

През 2009 г. са извършени девет одита, както следва:

- ✓ Одит за оценка на системите за управление и контрол по ОП РЧР, проведен от Одитния орган в УО и МЗ на програмата. Оценката на ОО е положителна и не съдържа квалифицирани становища;
- ✓ Системен одит, реализиран от ИА „ОСЕС”. Една от препоръките е с висок риск относно изградения механизъм за разделение на отговорностите в МОМН. Изготвен е план за действие, набелязаните цели по които се изпълняват текущо;
- ✓ Одит на системите за управление и контрол на СКФ на ЕС за периода 01.01.2006 г. - 30.06.2008 г., извършен от Сметна палата. Препоръките по този доклад са изпълнени, статуса по които са представени пред Комитета за наблюдение съгласно разпоредбите на ПМС 182/2006 г.;
- ✓ Два одитни ангажимента на дирекция „Вътрешен одит” на МТСП за оценка на изпълнението на функциите на УО по отношение контрола върху делегираните оси и относно разходването на средствата на ЕС по Приоритетни оси 6, 7 и 8. Изготвени са планове за действие, като по констатациите, оценени с висок риск са предприети действия по спиране на засегнатите проекти и осъществяване на допълнителни проверки;
- ✓ Одит за проследяване изпълнението на препоръки от външни одитори и други контроли органи, реализиран от дирекция „Вътрешен одит” на МТСП, препоръките по които са изпълнени. Няма идентифицирани пропуски, оценени с висок риск;
- ✓ Одит на дирекция „Вътрешен одит” в АСП относно изпълнението на операции по Приоритетна ос 5. Докладът е без квалифицирано мнение;
- ✓ Два одита на дирекция „Вътрешен одит” в АЗ за одит на процедурата по верифициране на разходите и за процедурата на договаряне по делегирани приоритетни оси, препоръките по които са изпълнени изцяло.

• **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

По време на проведеното на 22.10.2009 г. изслушване беше констатирано, че изпълнението на Програмата за 2009 г. в общи линии е в съответствие с утвърдената ИГРП, като е налице забавяне единствено при стартирането на две процедури за директно предоставяне на

безвъзмездна финансова помощ, по които се предвижда инициране на промени в критериите за избор на операции.

Текущо се въвеждат данни в ИСУН. Управляващият орган очаква нов одит от страна на Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС”.

КЕВКЕФ отчете положителен напредък по Програмата до момента, предвид факта, че тя е с най-много сключени и изпълнявани договори в сравнение с останалите Оперативни програми на Република България, финансирани със средства от СКФ на ЕС. Народните представители отправиха препоръка да се търси синергетичен ефект с резултатите от изпълнението на ОПРКБИ, което в условията на криза би било доста полезно за страната.

По време на изслушването беше обсъден въпросът за облекчаване на процедурите и възможността да се оптимизира системата от нормативни актове, действащи в сферата на европейското финансиране. От УО на ОП РЧР информираха, че въпросът за опростяване на нормативната уредба се обсъжда в Министерски съвет и скоро може да се очаква общо полезно решение за системата като цяло. В тази връзка беше даден пример с необходимостта от спешен преглед на ПМС №55/12.03.2007 г. за условията и реда за определяне на изпълнител от страна на бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от структурните фондове на ЕС и от Програма ФАР на ЕС. МТСП предвижда да предложи промени в законодателството по отношение продължителността на правото за работа на непълнен работен ден и по-конкретно увеличаването ѝ от 3 на 6 месеца, като адекватна мярка в отговор на икономическата ситуация в страната.

- **Планирани дейности за 2010 г.**

С цел подобряване и повишаване на ефективността и ефикасността на схемите в рамките на ОП РЧР през първата половина на 2010 г. е предвидено да бъдат стартирани процедури за възлагане на обществени поръчки с предмет **осъществяване на оценка на реализирания напредък по схеми по оперативната програма**, стартирали през 2007 г. и определяне на базови стойности на **индикаторите за измерване на напредъка по отношение на действията, насочени към интеграцията на ромската общност**.

ИГРП по ОПРЧР за 2010 г.

ИГРП за 2010 г. предвижда реализацията на общо 14 процедури с общ бюджет от 201 024 600 лева, от които 4 чрез провеждане на процедура за подбор на проекти и 10 чрез провеждане на процедура на директно предоставяне.

В **сферата на пазара на труда** ще стартират два компонента на схема за безвъзмездна финансова помощ – „Насърчаване стартирането на проекти за развиване на самостоятелна стопанска дейност”, съответно чрез стартиране на процедура за подбор на проекти и директно предоставяне. Основната цел по единия компонент е да бъдат подпомогнати безработни лица, които искат да започнат собствен бизнес, с малки грантове за осигуряване на първоначален стартов капитал. По другия компонент ще бъде осигурена консултантска помощ на получилите грантове, за да се подпомогне успешното стартиране на самостоятелната стопанска дейност.

Схемите в сферата на образованието (две процедури на директно предоставяне и три – за подбор на проекти) целят да:

- подпомогнат изграждането на благоприятна среда за по-активно взаимодействие между науката и бизнеса (Наука и бизнес - директно);

- създадат възможности за практически занимания за ученици от общото образование с цел повишаване на уменията им в различни области на обучение (Да превърнем знанията в умения - подбор);
- повишат на мотивацията на студентите за по-добри резултати и увеличат интереса към специалности, определени като приоритетни в национални стратегически документи (Студентски стипендии и награди - директно);
- създадат възможности за усъвършенстване на професионалните умения и компетентности, без продължително откъсване от работа (Развитие на дистанционни форми на обучение в системата на висшето образование - подбор);
- развият извънкласната и извънучилищната дейност с оглед увеличаване възможностите за откриване и творческо развитие на дарбите и дарованията на учениците (Да направим училището привлекателно за младите хора – подбор).

С оглед **подобряване на трудоспособността и намаляване на вредните за здравето навици** ще бъде финансирана и схема на директно предоставяне „Национални информационни и промоционни кампании за насърчаване на здравословния начин на живот чрез физическа активност”, насочена към повишаване на информираността на населението относно важността на физическата активност за здравето и по-високото качество на живот.

Шест от процедурите на директно предоставяне са насочени към **повишаване на ефективността и развитие на институционалния капацитет на Министерство на труда и социалната политика**, Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”, Държавна агенция за закрила на детето, Агенция за социално подпомагане и Агенция за хората с увреждания чрез изграждане на информационни системи и бази-данни, осъществяване на обучения с тематична насоченост, провеждане на изследвания и проучвания по специфични въпроси и други.

Мерки за публичност:

В съответствие с целите и дейностите, заложи в Комуникационния план на ОП РЧР УО и МЗ на ОП РЧР ще реализират през 2010 г. поредица от събития за популяризиране на програмата. Ще бъдат проведени **информационни дни** по схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, които предстои да стартират. На **интернет страницата** на оперативната програма текущо се публикуват данни за напредъка по нейното изпълнение, полезна информация за бенефициентите и за наличните и предстоящи възможности за кандидатстване.

В изпълнение на своите функции УО ще проведе **годишно събитие за популяризиране на ОПРЧР**. В края на месец май и началото на месец юни 2010 г. се предвижда провеждане на **събитие за популяризиране на ползите от осъществяването с помощта на ЕСФ мерки**, като част от осъществяваната в различни градове в държавите-членки на ЕС кампания под наслов „*Знаеш ли какво може да направи за теб социална Европа?*”.

През 2010 г. ще стартират процедури за **възлагане на обществени поръчки с предмет реализиране на комуникационна кампания**, която да популяризира ОП РЧР в съответствие с целите и мерките, заложи в Комуникационния план на ОП РЧР.

Предвижда се следващото заседание на КН на ОПРЧР да се проведе на 28 април 2010 г.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от VO през 2009г.	Разплатени средства от VO: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от VO: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.-30.06.2010г.
ПО 1	216 675 719	38 236 892	254 912 611	623 857	623 857	8 844 071	6	6	18 039 453	18 039 453	19	184 209 314	0	0	6	2
ПО 2	185 722 045	32 774 478	218 496 523	2 690 777	3 570 372	13 729 031	134	315	47 703 481	56 980 427	347	118 246 488	0	0	13	0
ПО 3	206 357 828	36 416 087	242 773 915	7 254 609	8 004 505	27 803 003	74	160	6 653 218	41 661 888	161	44 218 347	0	0	8	2
ПО 4	165 086 262	29 132 870	194 219 132	9 860 868	11 328 576	22 674 391	148	465	10 560 994	40 774 151	626	59 691 151	0	0	8	3
ПО 5	144 450 479	25 491 261	169 941 740	12 396 546	13 319 333	23 966 095	234	346	29 880 249	40 703 705	568	71 259 319	0	0	10	1
ПО 6	51 589 457	9 104 022	60 693 479	961 933	961 933	9 115 686	7	7	32 413 042	32 413 042	9	36 759 023	0	0	8	6
ПО 7	20 635 783	3 641 609	24 277 392	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ПО 8	41 271 566	7 283 217	48 554 783	1 946 495	2 031 109	7 795 220	2	10	18 257 885	39 443 197	10	39 443 197	0	0	6	0
ОП	1 031 789 139	182 080 436	1 213 869 575	35 735 085	39 839 685	113 927 497	605	1 309	163 508 322	270 015 863	1 740	553 826 839	0	0	59	14

Таблица № 6 Финансово изпълнение по ОПРЧР към 31.12.2009 г. (в евро)

1.5 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА

„РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата**

Общата цел на ОПРКБИ е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За изпълнението на тази цел, предвидените мерки в Програмата са насочени към стимулиране развитието на икономиката на знанието и иновациите, конкурентоспособност на българските предприятия, увеличаване на инвестициите и експорта и създаване на благоприятна бизнес среда.

- **Приоритетни оси**

- *ПО 1 „Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационни дейности”*
- *ПО 2 „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда”*
- *ПО 3 „Финансови ресурси за развитие на предприятията”*
- *ПО 4 „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика”*
- *ПО 5 „Техническа помощ”*

- **Бюджет на Програмата:** 1 162 215 551 евро

- *Европейско финансиране:* 987 883 219 евро
- *Национално съ-финансиране:* 174 332 332 евро

- **УО и МЗ**

УО е дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност” в Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, а функциите на МЗ по ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ се изпълняват от страна на ИА за насърчаване на МСП. Ръководител на УО е министърът на икономиката, енергетиката и туризма.

- **Бенефициенти**

Допустими кандидати по ОПРКБИ са български юридически лица - МСП (включително стартиращи), големи предприятия, НПО, висши училища и научни организации, експериментални лаборатории и изследователски институции, общини, областни управи, други институции и организации в подкрепа на бизнеса и обединения включващи гореизброените.

За да бъдат допустимите кандидати трябва да бъдат регистрирани по реда и изискванията на действащото българско законодателство - Търговски закон, Закон за задълженията и договорите, Закона за кооперациите, Закон за юридическите лица с нестопанска цел, Закон за висшето образование, Закон за администрацията и други приложими нормативни актове. В допълнение, за да бъдат допустими, кандидатите следва да отговорят и на специфичните критерии по съответната процедура за предоставяне на безвъзмездна помощ.

- **Оценка за съответствие (статус)**

Одитът на съответствието е извършен на два етапа през 2009 г. от страна на ОО, със съдействието на одиторската фирма „Делойт Одит“ ООД, в частта за ИСУН, и от „КПМГ-България“ ООД, в частта системи за управление и контрол. До края на месец ноември 2009 г. УО е изпълнил отправените препоръки, като е проведена и одитна мисия от ОО за потвърждаване на постигнатите резултати. УО е получил писмо от Ръководителя на ОО за извършения одит за актуализиране на Оценката за съответствие на системите за управление и контрол, както и окончателен одитен доклад за резултатите от извършения одит, който е потвърдил изпълнението на всички препоръки. Становището и доклада за Оценка на съответствието са представени от ОО на ЕК посредством системата SFC 2007 на 17.12.2009 г.

- **Напредък по Програмата**

ПО 1 „Развитие на икономика, базирана на знанието и иновационни дейности”

През 2009 г., по тази ПО, потенциалните бенефициенти на ОПРКБИ са имали възможност да кандидатстват за безвъзмездна финансова подкрепа като подават предложения по следните процедури за подбор на проекти:

- *„Подкрепа за създаване и развитие на стартиращи иновативни предприятия”*
- *„Подкрепа за внедряване в производството на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги”*
- *„Подкрепа за създаване на технологични паркове”*

ПО 2 „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда”

През 2009 г., по тази ПО, потенциалните бенефициенти на ОПРКБИ са имали възможност да кандидатстват за безвъзмездна финансова подкрепа като подават предложения по следните процедури за подбор на проекти:

- *„Технологична модернизация в малки и средни предприятия”*
- *„Технологична модернизация в големи предприятия”*
- *„Покриване на международно признати стандарти”*

ПО 3 „Финансови ресурси за развитие на предприятията”

По ПО 3 се предвижда създаването на специализирани финансови инструменти като гаранционни фондове, фондове за рисков капитал и фондове за микрофинансиране, подпомагащи достъпа на МСП до капитал за развитие при достъпни и благоприятни условия. Те ще бъдат особено полезни за групите предприятия, които имат затруднен достъп до традиционно банково финансиране – микро-предприятия, стартиращи фирми, включително иновативни, предприятия с недостатъчна бизнес и/или кредитна история и без подходящо като размер и качество обезпечение.

Операциите по ПО 3 на ОПРКБИ предвиждат инструментите за финансов инженеринг да се изпълняват чрез създаването на Холдингов фонд, съгласно чл. 44 от Регламент № 1083/2006, като ЕИФ ще бъде определен за мениджър на Холдинговия фонд в рамките на инициативата JEREMIE.

Проектите на Рамково Споразумение и Финансово Споразумение между правителството на Република България и ЕИФ за прилагане на Инициативата JEREMIE в страната са одобрени с Решение на МС, отразено в т. 23 на Протокол № 20 от заседание, проведено на 21.05.2009 г., с което министърът на икономиката и енергетиката е упълномощен да подпише споразуменията.

Двете споразумения са подписани на 27.05.2009 г. и са одобрени с Решение № 403 от 28.05.2009 г. на МС. Документите са обнародвани в ДВ., бр. 55/2009 г. и влизат в сила от датата на обнародването им (17.07.2009 г.).

Съгласно споразуменията, инструментите за финансов инженеринг ще се изпълняват чрез Холдингов фонд. Част от предварителните условия, посочени в Рамковото и Финансовото споразумения за създаване на структура на Холдинговия фонд, са предоговорени с цел подобряване на позициите на Република България и предстои прератифициране. Непосредствено след това се очаква ЕИФ да обяви процедури за подбор на инвестиционни посредници.

ПО 4 „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика”

Към 31.12.2009 г. по тази ПО са подписани договори за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ със следните бенефициенти:

- Българска агенция за инвестиции за изпълнение на проект „Популяризиране на предимствата за инвестиране в България” на стойност 21 408 304 лв.;

- ИА за насърчаване на МСП за изпълнение на проект „Насърчаване на интернационализацията на българските предприятия” на стойност 27 396 493 лв.;

- Български институт по метрология за изпълнение на проект „Подобряване на инфраструктурата по качеството и на предлаганите от Българския институт по метрология услуги - фактор за повишаване на конкурентоспособността на българските предприятия” на стойност 12 718 460 лв.;

- Държавна агенция за метрологичен и технически надзор за изпълнение на проект „Укрепване на надзорните и контролни органи в Държавната агенция за метрологичен и технически надзор като елемент от националната инфраструктура по качеството” на стойност 5 748 908,11 лв.;

- ИА „Българска служба за акредитация” за изпълнение на проект „Подобряване на достъпа до услугите, предоставяни в областта на акредитацията” на стойност 2 170 190 лв.;

- Български институт за стандартизация за изпълнение на проект „Усъвършенстване на системата за стандартизация в България” на стойност 4 445 418,30 лв.

ПО 5 „Техническа помощ”

По процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ПО 5 на ОПРКБИ, номер BG161PO003-5.0.01, са сключени договори/издадени заповеди за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, както следва:

- **BG161PO003-5.0.01-0001** - Заповед № РД-16-1177/07.11.2008 г. на министъра на икономиката и енергетиката и ръководител на УО за изплащане на допълнителни възнаграждения в размер на основната месечна заплата на служителите в дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност” и дирекция „Вътрешен одит”, считано от 01.09.2008 г. до 31.12.2009 г., общ бюджет 1 152 511,74 лв.;

- **BG161PO003-5.0.01-0002** - Заповед РД-16-1178/07.11.2008 г. на министъра на икономиката и енергетиката и ръководител на УО за изплащане на допълнителни възнаграждения в размер на основната месечна заплата на служителите, изпълняващи функции по управление на средствата от Структурните фондове на ЕС в ИА насърчаване на МСП, в качеството ѝ на МЗ на ОП, от 01.09.2008 г. до 31.12.2009 г., общ бюджет 2 204 234,57 лв.;

- Проект **BG161PO003-5.0.01-0003** „Ефективно управление на ОПРКБИ, общ бюджет 19 559 659,00 лв.;

- Проект **BG161PO003-5.0.01-0004** „Осигуряване на публичност и прозрачност на дейностите по ОПРКБИ, общ бюджет 11 367 600,00 лв.;

- Проект **BG161PO003-5.0.01-0005** „Развитие на капацитета на ИА за насърчаване на МСП за ефективно управление и изпълнение на ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ, общ бюджет 5 931 117 лв.;

- **BG161PO003-5.0.01-0006** - Заповед № РД-16-572/09.06.2009 г. за определяне приноса за изпълнение на индикативната годишна работна програма по ОПРКБИ и сумата на средствата за материално стимулиране: 88 693,84 лв.;

- **BG161PO003-5.0.01-0007** - Определяне приноса за изпълнение на индикативната годишна работна програма по ОПРКБИ и сумата за материално стимулиране на ИА за насърчаване на МСП: 127 315,17 лв.

Повече подробности относно финансовото изпълнение на ОПРКБИ към 31.12.2009 г. са представени в **Таблица № 5** към настоящия доклад.

• **Заседания на КН през годината**

През 2009 г. са проведени две заседания на КН на ОПРКБИ.

- **Четвърто заседание на КН от 28.05.2009 г.**

По време на това заседание на КН е/са: представен напредъка по ОПРКБИ; одобрен Годишен доклад за изпълнението на Програмата през 2008 г.; анализирани процедурите за безвъзмездна финансова помощ по ОПРКБИ, отворени за кандидатстване през 2008 г.; приети специфични критерии за избор на някои операции по ПО 2; обсъдено и прието предложение за промяна в размера на бюджета на процедури за безвъзмездна помощ по ПО 1; дискутирана и приета промяна на Общи критерии за избор на операции за процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ПО 1.

- Пето заседание на КН от 25.11.2009 г.

По време на заседание е/са: приети изменения във Вътрешните правила за работа на КН; представен напредъка по изпълнението на ОПРКБИ; анализирани процедурите за безвъзмездна финансова помощ, обявени към момента по Програмата; представена и приета Индикативна годишна работна програма за 2010 г.; обсъдени и приети общи критерии за избор на някои операции по ПО 1 и ПО 2.

Основните резултати от дейността на КН на ОПРКБИ през 2009 г. могат да бъдат обобщени по следния начин: обсъдени и приети са общи критерии за избор на операции по ПО 1 и ПО 2 на Програмата за 12 операции за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, обсъдени и приети са съответно Годишен доклад за изпълнението на ОПРКБИ за 2008 г. и Индикативна годишна работна програма за 2010 г., извършен е анализ на процедурите за безвъзмездна финансова помощ по ОПРКБИ, отворени за кандидатстване през 2008 г. и 2009 г. УО отчита като безспорен успех в работата на КН: създадената атмосфера на активно и открито обсъждане по време на заседанията на предложенията, представяни от страна на УО, както и на проблемите, свързани с изпълнението на Програмата; изключително прозрачните презентации и обявяването на статистически данни за изпълнението на ОПРКБИ от страна на УО и МЗ; използването на фокус групи за изготвянето на критериите за избор на операции, довело до оптимизиране и подобряване на процеса за изготвяне на критериите.

• Основни изводи на УО от извършените проверки на място и откритите/докладваните нередности през 2009 г.

В хода на изпълнението на ОПРКБИ, сигналите за съмнение за нередности са получени от ИА за насърчаване на МСП, в качеството ѝ на МЗ и Договарящ орган по делегираните ѝ правомощия за ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ.

През 2009 г. в Регистъра на получени сигнали за нередности и измами на МЗ са регистрирани 34 сигнала за съмнения за извършени нередности и измами. Процентът на сигналите спрямо общия брой на договорите в изпълнение е около 5.5 %. Сигналите касаят съмнения за нередности и/или измами, извършени от бенефициенти по договори за безвъзмездна финансова помощ по ОПРКБИ, както и съмнения за извършени нередности при оценка на проектни предложения на кандидатите. По-голямата част от сигналите са подадени от служители на МЗ, няколко сигнала са подадени от кандидати и консултански организации срещу работата на оценителни комисии и отхвърляне на проектни предложения. Налице са сигнали, заведени от служителя по нередностите, вследствие получени жалби на специалния електронен адрес за сигнали за нередности на уеб-страницата на МЗ. Два от сигналите са заведени от служителя по нередностите въз основа на публикации в медиите.

МЗ е предприело проверка на фактите и обстоятелствата за всеки един от сигналите, регистрирани в Регистъра си на получени сигнали за нередности и измами. Проверките включват преглед на документацията, както и извънредни проверки на място в производствени бази и офиси на бенефициентите. В резултат на извършените проверки от служителя по нередностите към края на анализирания в доклада период са приключени 27 от сигналите, като за 6 от тях са установени и регистрирани нередности. В резултат на извършените проверки и установените нередности, МЗ е прекратило 4 договора за безвъзмездна финансова помощ.

Разпределението на сигналите по ПО и области на интервенция е както следва: ПО 1 – 14 бр. (41%) и ПО 2 – 19 бр. (57%). Регистриран е и един сигнал, касаещ подозрение за конфликт на интереси, свързан с бивши служители на ИА за насърчаване на МСП (2%).

Почти 100% от сигналите са регистрирани при проверка на междинни и финални технически и финансови отчети на бенефициенти при отчитане на етапи или цялостно изпълнение на договори за безвъзмездна финансова помощ.

Данните показват, че най-висок е процентът (39%) на сигналите, свързани с процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Подкрепа за създаване и развитие на стартиращи иновативни предприятия”.

Проверките по сигналите за нередности разкриват, че съмненията за извършени нередности са свързани предимно с наличие на конфликт на интереси (свързани лица) при сключване на договори с под-доставчици за предоставяне на стоки и услуги (над 90%).

Регистрираните нередности са за некоректно деклариранни данни от бенефициенти по Закона за МСП и за конфликт на интереси, свързани със сключване на договори за доставка на стоки и услуги със свързани лица.

Всички случаи на сигнали и установени нередности са докладвани на УО в съответствие с установения ред.

• **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата**

От официалното стартиране на ОПРКБИ през месец септември 2007 г. - до крайната дата на доклада, са подготвени, обявени и са в етап на изпълнение девет процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Процедурите са насочени към подпомагане повишаване на производителността на МСП, развитие на иновациите и новите технологии и създаване на благоприятна бизнес среда посредством разработване и внедряване в предприятията на международно признати стандарти.

Извършеният от ИА за насърчаване на МСП анализ, в качеството ѝ на МЗ по ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ и УО, позволяват на последния да открие следните две групи проблеми:

- Проблеми, които бенефициентите срещат, при подготовката и окомплектоването на проектните предложения на етап кандидатстване по отделните процедури на Програмата, и

- Проблеми, срещани от страна на бенефициентите, на етап изпълнение на одобрените за финансиране проекти.

Анализът на етап оценка и класиране на проектни предложения по всяка една от деветте процедури, обявени до момента, показва, че независимо от спецификата на съответната процедура, най-голям брой кандидати отпадат на етап „Оценка на административното съответствие” поради констатиранни в проектните предложения липсващи документи или установено несъответствие на представените документи с изискванията, посочени в Насоките за кандидатстване по съответната процедура. В тази връзка УО на ОПРКБИ е предприел действия за промяна във вътрешните правила за работа на Оценителната комисия и на екипа по договаряне при процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програмата, утвърдени със заповед РД 16-987/18.11.2009 г. на министъра на икономиката, енергетиката и туризма, където в

рамките на т. 7.1.1.1 „Предварителната проверка за окомплектованост, подаване и регистрация на проектни предложения” се дава възможност при подаване на проектните предложения на ръка, лицето, приносител на проектното предложение, да направи устно искане за извършване на предварителна проверка на проектното предложение от служител на договарящия орган за спазване на изискуемата форма, но не и относно съдържанието на изискуемите документи. Промяната значително улеснява бенефициентите и минимизира възможността за отхвърляне на голям брой проектни предложения на етап оценка на административното съответствие.

Другата група идентифицирани проблеми е свързана с трудностите, които срещат бенефициентите при изпълнение на сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Направеният анализ на оперативното изпълнение показва изключително ниска активност от страна на бенефициентите да се възползват от правото си на авансови плащания. Основните причини за това според УО са породени от следните ограничения: нисък размер на сумата за авансово плащане и задължение за пълното ѝ (100%) обезпечение чрез издаване на банкова гаранция, чиято валидност трябва да обхваща не само периода на изпълнение на договора за безвъзмездна финансова помощ, но и последващия период на подаване на финален доклад от страна на бенефициента и приключване на оценката по него от страна на Договарящия орган. Друг аргумент за малкия брой подадени искания за авансови плащания от страна на бенефициентите е фактът, че голяма част от фирмите, изпълняващи проекти по ОПРКБИ, са бенефициенти по проекти, финансирани със средства от Програма ФАР, където от една страна авансовото плащане е в по-голям размер (80% от безвъзмездната финансова помощ), а от друга страна - не съществува изискване за неговото обезпечаване. Липсата на гореизложените две възможности пред бенефициентите, участващи по операции по ПО 1 и ПО 2 на ОП, се считат от тях за сериозно основание да не се възползват от възможността за получаване на авансови средства при стартиране на изпълнение на договорите им за безвъзмездна финансова помощ.

В допълнение, по отношение на фактора активност на предприятията при кандидатстване по процедури за предоставяне на безвъзмездна помощ по ОПРКБИ, УО е стигнал до изводите, че съществуват значителни различия в това отношение, обособени от разликите в икономическото развитие на съответните региони. С най-висока активност на кандидатстване са предприятията от административни области София, Пловдив и Варна. С по-нисък процент на активност са предприятията от административни области Бургас, Стара Загора, Русе, Плевен, Велико Търново, Враца и Благоевград. Най-ниска активност проявяват предприятията от по-слабо развитите в икономическо отношение региони като Северозападния планов район - Видин, Монтана, Югозападния – градовете в област Благоевград и Кюстендил, област Смолян, Кърджали, и в Североизточния – Разград, Търговище, Шумен, Силистра, както и в област Габрово.

Активността на кандидатите, подаващи проектни предложения по ОПРКБИ, зависи от спецификата на всяка конкретна процедура и оказва влияние върху определяне на районите за провеждане на информационни събития за повишаване на информираността на бенефициентите за възможностите предоставяни по линия на СКФ на ЕС. Активността на кандидатите оказва влияние и върху териториалното разпределение на отхвърлените и одобрени по съответната процедура проектни предложения. Поради тази причина УО планира съсредоточаване на повече усилия в провеждане на информационни кампании за повишаване информираността на предприятията в по-слабо развитите региони, като административни области Габрово, Видин, Смолян, Кюстендил и др.

По отношение на причините за прекратяване изпълнението на одобрени за финансиране кандидати и сключени договори по обявените до момента процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, УО е направил следните обобщения:

- Промените в икономическата и финансова обстановка, водещи до намаляване на приходите и налагащи оптимизиране на разходите на предприятията, се превръща в предпоставка за липса на необходимите средства за изпълнение на дейностите по проекта финансови средства. Причината е посочена от 34 бенефициенти, поискали прекратяване на сключените от тях договори;

- Невъзможност за изпълнение на дейностите по договора, произтичаща от вътрешни за бенефициента организационни трудности и проблеми. На това основание прекратяване на договора са поискали общо 16 бенефициенти;

- Невъзможност за изпълнение на дейностите по проекта, произтичаща от отхвърлени от страна на Договарящия орган на искания за изменения в договора за безвъзмездна финансова помощ – налице са 2 договора, прекратени поради тази причина.

Глобалната икономическа криза е оказала допълнително негативно влияние върху изпълнението на ОПРКБИ, намалявайки драстично възможностите на бенефициентите за съфинансиране на проектите. Намаленото търсене в глобален план е влошило краткосрочните и средносрочни перспективи пред бизнеса, а достъпът до заеман ресурс е станал по-труден и скъп.

В тази връзка УО е предприел поредица от действия за облекчаване достъпа до финансиране на МСП, като е: увеличил почти двойно бюджета на процедурите, обявени през 2008 г. и 2009 г.; увеличил интензитета на помощта максимално спрямо допустимия по режима на държавни помощи праг; предоставил е възможност за авансови и междинни плащания и възможност за принос в натура от страна на бенефициентите за някои от обявените процедури. Положени са и немалко усилия за по-добро фокусиране на предстоящите за обявяване през 2010 г. нови процедури и ускоряване процеса на изпълнение на ОПРКБИ.

Другите два съществени проблема, които УО е срещнал през последните няколко месеца на 2009 г., са забавяне в обявяването на предвидените за 2009 г. процедури за предоставяне на безвъзмездна помощ и стремежа да бъде ускорено и оптимизирано изпълнението на ОПРКБИ. Причините за забавянето в изпълнението на Индикативната годишна работна програма са от една страна затруднения от административен характер, свързани с реструктуриране на държавни институции, с които е обвързано изпълнението на някои от предвидените процедури за предоставяне на безвъзмездна помощ, а от друга - усилията за по-ясно фокусиране на политиките, които да бъдат подкрепени чрез планираните интервенции.

УО е предприел следните действия за облекчаване на бенефициентите в достъпа до предоставяните по програмата финансови ресурси и оптимизиране на процеса на изпълнение на програмата:

- През месец октомври са проведени 6 срещи на работни групи по ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ, на които с представители на социалните партньори са обсъдени проекти на общи критерии за допустимост по предстоящите през 2010 г. процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Направените от членовете на работните групи предложения, коментари и забележки, са отразени в общи критерии за допустимост по процедурите, представени за одобрение на Петото заседание на КН, проведено на 25.11.2009 г. В допълнение, съвместно с дирекция „Икономическа политика” на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма,

УО провежда консултации за по-добро фокусиране на предстоящите процедури и предвижда до края на настоящата година това да бъде факт.

- Отделно са проведени серия от работни срещи с широк кръг от представители на консултантски организации/компании и представители на бизнес организации с основна цел оптимизиране на изпълнението на ОПРКБИ спрямо изискванията и актуалните нужди на бизнес сектора в страната. Предложенията и изразените в рамките на тези срещи становища са взети под внимание от Ръководството на УО и са включени в пакета от мерки, предприети за оптимизиране и ускоряване на процеса на изпълнение на Програмата.

- Към момента е в процес на разработване проект за изменение и допълнение на ПМС № 236/27.09.2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по ОПРКБИ, съфинансирана от ЕФРР, където се предвижда възможност за допустими по Програмата да се считат разходите, извършени след датата на подаване на проектното предложение от страна на бенефициента, но след обявяване на процедурата.

- За всички процедури, които ще бъдат обявявани, заедно с Насоките за кандидатстване и пакета документи при обявяване на процедурата за предоставяне на безвъзмездна помощ, ще бъде публикувано и Оперативно ръководство за изпълнение на договори за безвъзмездна финансова помощ. Това ще направи по-ясни процедурите по изпълнението на проектите преди подписване на договора и ще помогне на бенефициента да избегне трудностите, които среща при за изпълнение на проекта.

- През месец ноември 2009 г. е стартирала съвместна работа и консултации с дирекция „Икономическа политика” на Министерство на икономиката, енергетиката и туризма за по-доброто фокусиране на планираните за 2010 г. процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в областта на иновациите и подкрепата за МСП с цел определяне на приоритетни сектори на българската икономика, в които да бъдат съсредоточени предстоящите интервенциите по Програмата.

- През месец ноември 2009 г. са направени и промени в наръчниците на УО и МЗ, които оптимизират въведените процедури и вътрешни правила в максимална степен и подобряват процеса на изпълнение на ОПРКБИ. Вариант 7 на Наръчника на УО е одобрен със Заповед №РД 16-987/18.11.2009 г. на министъра на икономиката, енергетиката и туризма и включва промяна на вътрешните правила на Оценителната комисия и на екипа по договаряне при процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, даваща възможност при подаване на проектните предложения на ръка, лицето, приносител на проектното предложение, да направи устно искане за извършване на предварителна проверка относно наличието на изискуемите документи и спазване на изискуемата форма и прецизиране на реда за извършване на проверка за документална допустимост на кандидатите, предложени за финансиране.

- В допълнение са доразвити процедурите, свързани с осъществявания предварителен контрол от страна на УО към МЗ във връзка с процеса на разработване на насоки за кандидатстване и оценка – предварителен контрол върху назначаването на Оценителната комисия и одобряването на изготвения от нея оценителен доклад. Детайлизирана е и уредбата на дейността на наблюдателя като е предвиден минимален брой присъствия от негова страна на заседания на Оценителната комисия и методология за избор на проектни предложения, подлежащи на проверка от него. Доразвит е механизмът за проверка за наличие или отсъствие на двойно финансиране на предложените за финансиране проекти и дейности. Предвиден е механизъм за избор и включване на външни експерти в състава на Оценителната комисия.

- Във връзка с предотвратяване конфликт на интереси при управление на ОПРКБИ, министърът на икономиката, енергетиката и туризма, със заповед № РД-16-1029/03.12.2009 г., е утвърдил Вътрешни правила за предотвратяване на конфликт на интереси и спазване на принципа на непристрастност и независимост при управление на Програмата. Целта на тези правила е създаването на ефективен механизъм за предотвратяване на риск от настъпване на конфликт на интереси, гарантиране спазването на принципа на непристрастност и независимост при управление и изпълнение на оперативната програма, както и регламентиране на мерки и механизми след прекратяване на правоотношенията на лица, които са заемали длъжности в УО или МЗ на Програмата. Регламентацията има за цел да не се допуска извличане на неправомерни блага на лицата от позицията, която са заемали.

- В процес на разработване са и Вътрешни правила за условията и реда за провеждане на конкурси за подбор на външни оценители за участие в оценителни комисии за провеждане на процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРКБИ. Вътрешните правила се разработват на основание чл. 17, ал. 4 от ПМС №121/31.05.2007 г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП, съфинансирани от СКФ на ЕС, и по Програма ФАР на ЕС и тяхната основна цел е да гарантират прозрачна конкурсна процедура, изградена на принципа на конкуренция въз основа на професионалните качества и опита на кандидатите за външни оценители, както и предотвратяване на конфликта на интереси.

- **Одити**

През 2009 г. по ОПРКБИ са извършени поредица от одити, като по пет от тях са връчени Окончателни доклади на УО. Одити през годината са извършени както от страна на дирекция „Вътрешен одит” в Министерството на икономиката, енергетиката и туризма, така и от външни одитиращи организации, в т.ч. СП на Република България, Дирекция „Национален фонд” в Министерство на финансите и ИА „Одит на средствата от ЕС”.

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

На 18.11.2009 г. на заседание на КЕВКЕФ бе представена актуална информация за напредъка по ОПРКБИ. В рамките на заседанието представителите на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма изразиха неудовлетворението си от постигнатото към момента по Програмата и разкриха предприетите стъпки за оптимизиране на процесите. КЕВКЕФ отправи препоръки за оптимизиране механизмите за изпълнение на ОПРКБИ, в т.ч. ускоряване и опростяване на процедурите и облекчаване на бенефициентите, провеждане на по-широки консултации с представители на бенефициентите, комуникиране на по-лесно достъпен език с бенефициентите и др. Представена бе информация за напредъка при подготовката по стартирането на Инициативата JEREMIE в страната и предстоящите стъпки в тази посока.

- **Планирани дейности за 2010 г.**

- Предвидени мерки за публичност и за популяризиране на ОПРКБИ

През 2010 г. се предвижда изпълнение на вече утвърдени през изминалите години като ефективни мерки за изпълнение на Комуникационния план като се акцентира върху постигнатите резултати от изпълнението на ОПРКБИ. За изпълнение на Комуникационния план през 2010 г. се предвижда работа с външни изпълнители и партньори. За целта в началото на 2009 г., УО е провел процедури за избор на външни изпълнители в три основни направления:

1. Изготвяне на икономически анализи, социологически проучвания, реклама, комуникационна дейност и организация по провеждане на събития, свързани с осигуряване на публичността и прозрачността по дейностите на ОПРКБИ – в това число пресконференции, семинари, кръгли маси, дискусии, обучения, информационни събития, срещи, голямо годишно информационно събитие и т.н. (проведена е открита процедура за сключване на рамково споразумение с трима изпълнители за възлагане на обществена поръчка с предмет: „*Осъществяване на дейности за комуникация и публичност по ОПРКБИ*”);

2. Разработване и изготвяне на печатни информационни материали, свързани с ОПРКБИ (проведена е открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „*Разработване на графична концепция и изработка на печатни информационни материали, свързани с ОПРКБИ*”);

3. Разработване и поддръжка на интернет-сайтовете на ОПРКБИ. В началото на 2010 г. приоритетно се предвижда разработването на две нови интернет-страници - съответно на УО и МЗ по ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ (проведена е процедура съгласно чл. 2а от Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки чрез събиране на не по-малко от три оферти, съдържащи техническо и финансово предложение, отправена е писмена покана с предмет: „*Разработване и поддръжка на интернет-сайтове на ОПРКБИ*”).

През 2010 г. с помощта на външни изпълнители се предвижда изпълнението на следните дейности:

- Изготвяне на видео и радио клип с цел реклама и повишаване на общата познаваемост на ОПРКБИ сред широката публика. Във второто полугодие, след приключване изпълнението на първите проекти, се предвижда създаването на видео и радио клипове, които да съдържат примери за добри практики на завършени проекти.

- Сключване на договори с радио станции за ефирно време с цел разпространяване на актуална информация по изпълнението на ОПРКБИ.

- Провеждане на социологически проучвания, с цел верифициране на очакваните резултати от по-мощните мерки и информационни кампании по ОПРКБИ.

- Разработване и публикуване на електронен информационен бюлетин за дейности по ОПРКБИ.

- Подготовка и отпечатване на информационни и представителни материали: общи информационни брошури за ОПРКБИ, информационни материали за новообявените процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, изработване и излъчване на аудио и видео материали, календари и други рекламни материали. В допълнение, е предвидено да се отдели специално внимание върху представяне на постигнатите резултати и добри практики от вече сключени и приключили изпълнението си проекти по Програмата.

- Планира се редовното провеждане на пресконференции и семинари за журналисти.

- Провеждането на голямо информационно събитие също е задължителен елемент от осъществяването на Комуникационния план. През 2010 г. се планира провеждането на такива събития за представяне напредъка по ОПРКБИ през първо и през второ шестмесечие на годината.

- Провеждане на информационна кампания/информационни дни при обявяване на нови процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, покриващи регионално цялата страна. За тази цел, с помощта на външен изпълнител, ще бъдат изготвени печатни и рекламни материали, въпросници, прес-съобщения и обяви в националната и регионална преса.

Задължителен елемент от мерките за публичност и информираност е своевременното публикуване на списък с бенефициентите по ОПРКБИ на интернет-страниците на УО и МЗ, съдържащ име на съответните операции и размер на публичното финансиране, отпуснато по тях, което се предвижда и за 2010 г.

През 2009 г. МЗ е започнало да създава база-данни с успешни проекти по ПО 1 и ПО 2 на ОПРКБИ, с цел разпространяване на добри практики. През 2010 г. тя ще бъде обогатена и допълнена с нова информация от МЗ и ще бъде използвана при подготовка на печатни издания, годишни събития и други медийни изяви.

За заседанията на КН през 2010 г. е предвидено представянето на отчет за извършените дейности, коментар и евентуални предложения за допълнения и изменения.

- Предвидени заседания на КН на ОПРКБИ през 2010 г.

Планира се провеждането на две заседания на КН през 2010 г., съответно през пролетта и в края на есента на 2010 г. По време на тях се очаква да бъдат разгледани Годишен доклад за изпълнението на ОПРКБИ за 2009г., да бъде направен текущ анализ за изпълнението на ОПРКБИ, да бъдат обсъдени общи критерии за избор на операции за предоставяне на безвъзмездна финансова съгласно одобрената Индикативната годишна работна програма за 2010 г., както и други текущи въпроси от компетенциите на КН.

- Предвидени за стартиране процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРКБИ през 2010 г.

Съгласно одобрената ИГРП на УО за 2010 г. е предвидено стартирането на 15 процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ през годината.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.*	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.**	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.-30.06.2010г.
ПО1	209 525 000	36 975 000	246 500 000	166 416,10	166 416,10	3 010 000	29	40	14 206 301,53	16 146 725,77	60	19 160 000	1	2	2	1
ПО2	504 762 113	89 075 667	593 837 780	3 175 360,49	3 175 360,49	9 150 000	394	639	102 030 457,45	117 726 285,85	639	117 726 285,85	3	-	-	3
ПО3	170 000 000	30 000 000	200 000 000	0	0	50 000 000	***	***	***	***	*****	200 000 000 *****	***	***	***	*****
ПО4	73 960 090	13 051 780	87 011 870	0	0	7 500 000	6	6	37 778 218,66	37 778 218,66	6	37 778 218,66	1	-	-	-
ПО5	29 636 016	5 229 885	34 865 901	1 225 040,32	1 313 392,69	1 820 000	5	7	18 955 832,05	20 672 109,19	7	20 672 109,19	1	-	-	-
ОП	987 883 219	174 332 332	1 162 215 551	4 566 816,91	4 655 169,28	71 480 000	434	692	372 970 809,69	392 323 339,47	712	395 336 613,70	6	9	2	4

Таблица № 7 Финансово изпълнение по ОПРКБИ към 31.12.2009 г. (в евро)

* Включва сключените и влезли в сила договори

** Включва процедури, по които е приключила оценката и са сключени договори

*** Сключени са Рамково и Финансово споразумения между правителството на Република България и ЕИФ за прилагане на Инициативата JEREMIE

**** Една от процедурите е отворена през 2007г.; през 2008 г. е временно спряна етапа на набиране на проектни предложения поради изчерпване на финансовия ресурс; през 2009 г. е отворена отново за набиране на проектни предложения

***** Предоговорени са основните аспекти от споразумението с цел подобряване на позициите на България и предстои прератифициране

***** Предстои обявяване на процедури от ЕИФ за подбор на инвестиционни посредници

1.6 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ” 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

ОПАК има хоризонтален обхват и нейната **стратегическа цел** е:

- Подобряване на работата на държавната администрация за реализиране на ефективни политики, качествено обслужване на гражданите и бизнеса и създаване на условия за устойчив икономически растеж и заетост
- Повишаване на професионализма, прозрачността и отчетността в съдебната система.

При изпълнението на ОПАК се поставят следните **специфични цели**:

- Ефективно функциониране на администрацията и на съдебната система
- Подобряване на управлението на човешките ресурси и повишаване на квалификацията на служителите в държавната администрация, съдебната система и структурите на гражданското общество (СГО)
- Модерно обслужване от страна на администрацията и на съдебната система.

• Приоритетни оси

- **ПО 1** Добро управление
- **ПО 2** Управление на човешките ресурси
- **ПО 3** Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление
- **ПО 4** Техническа помощ

- **Бюджет на Програмата:** 180 789 087 евро

- *Европейско финансиране:* 153 670 724 евро

- *Национално съ-финансиране:* 27 118 363 евро

- **УО:**

С решение на КН на ОПАК на **19 октомври 2009 г.** са приети **незначителни изменения** в ОПАК, свързани с промяната в структурата на МСт. Засега не съществува необходимост от преразглеждане на приоритетите на ОП. С постановление № 194 новото българско правителство закри Министерството на държавната администрация и административната реформа. Към администрацията на МС преминаха функциите, свързани с изграждането и развитието на административните структури, управлението на човешките ресурси в държавната администрация, контролът в държавната администрация и административното регулиране. Към Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията преминаха функциите, свързани с развитието на електронното управление и административното обслужване по електронен път. Поради тази причина са променени конкретните бенефициенти по ОПАК.

За **УО на ОПАК** през 2005 г. е определена дирекция „Управление на проекти и програми” към Министерството на държавната администрация и административната реформа. След закриването на Министерството през м. август 2009 г., функциите на УО по ОПАК се прехвърлят към Министерството на финансите, дирекция „Оперативна програма „Административен капацитет”. Съставът, структурата и функциите на УО се запазват непроменени, което осигурява безпрепятствено продължаване на работата му.

- **Бенефициенти**

- Централната, областните и общинските администрации

- Органите на съдебната власт

- СГО – социално-икономическите партньори и неправителствените организации

- Конкретни бенефициенти – МС, Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Министерството на финансите, Министерството на правосъдието, Агенцията по вписванията, Агенцията по обществени поръчки, Комисията за защита на конкуренцията, Институтът по публична администрация, Националният институт на правосъдието, Институтът по психология към МВР, Българската академия на науките, Омбудсманът на Република България, Висшият съдебен съвет (ВСС), Инспекторатът към ВСС, Върховната касационна прокуратура, Върховният административен съд, Прокуратурата на Република България и Националната следствена служба.

- **Оценка за съответствие (статус)**

Докладът с оценка на съответствието на Системите за управление и контрол на ОПАК е изпратен в ЕК чрез системата SFC на 16.12.2009 г. Получено е потвърждение за допустимостта му. Очаква се окончателното му одобрение.

- **Напредък по Програмата**

От стартирането на програмата през месец октомври 2007 г. до края на 2009 г. са обявени 29 процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, по които има 231 бенефициента (от всички групи бенефициенти по ОПАК: държавна администрация, съдебна система и

структури на гражданското общество). Общият брой на подадените проектни предложения е 1293 са, от които 263 са одобрените проекти (включително 6 проекта по Техническа помощ) на обща стойност 148 510 453,08 лв. Има 254 сключени договора на стойност 139 743 546,23 лв. (т.е. близо 40% от средствата, предвидени по ОПАК, вече са договорени). Към края на 2009 г. са приключили 171 проекта по програмата.

От подадените 1100 искания за плащане от страна на бенефициентите са изплатени 74 061 755,91 лв., което представлява 100% от предвидените средства за 2007 г. и 2008 г. и 21 % от средствата за 2009 г.

През 2009 г. са отворени общо 4 процедури за безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 59 млн. лева – една за органите на съдебната власт, а останалите – за конкретни бенефициенти от държавната администрация - Института по публична администрация, МТИТС и МС.

Във връзка с настъпилите институционални промени, както и с цел отразяване на коментарите от проведени одити, УО актуализира вътрешните документи за управление и изпълнение на ОПАК – Наръчника за изпълнение на ОПАК, Системата за управление и контрол, Вътрешните детайлни правила за работа на оценителните комисии; Вътрешните правила за определяне на реда за провеждане на процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПАК.

Дейности за информация и публичност през 2009 г.

Дейностите по информация и публичност на ОПАК през 2009 г. обхващат провеждане на **обучителни семинари за всички нови бенефициенти** по програмата, с които да ги подготви за правилното управление на проектите, включително и финансовото им отчитане; организиране на **информационни дни** за конкретните бенефициенти по отделните схеми за безвъзмездна помощ; официално **връчване на грамоти** за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на бенефициенти по ОПАК.

• Заседания на КН през 2009 г.

През 2009г. КН на ОПАК е провел три заседания, съответно на 28 януари, 11 юни и 19 октомври 2009 г., на които са взети следните основни решения:

- ✓ одобрена е ИГРП за 2009 г.;
- ✓ обсъден е механизмът за участие на неправителствените организации в заседанията на КН на ОПАК;
- ✓ приет Годишният доклад за напредъка по ОПАК за 2008 г., който е одобрен и от ЕК;
- ✓ дадена е висока оценка от страна на Европейската комисия за изпълнението на ОПАК, като ЕК призовава УО да се фокусира върху устойчивостта на вече постигнатите резултати;
- ✓ приети са промени в ОПАК, свързани с промяната в структурата на Правителството;
- ✓ одобрени са три нови процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;

• Основни изводи от извършените проверки на място и откритите/докладваните нередности през годината

Броят на извършените проверки на място е 80, като повечето направени констатации са свързани с технически пропуски при попълване на докладите и липса на някои оригинали на документи. Основните грешки, които се отчитат при изпълнението на проектите, са: непознаване на правилата за избор на изпълнител (ПМС № 55/2007 г. и Закона за обществените поръчки); финансиране на непреки разходи от преките разходи по проекта; недобро окомплектоване и поддържане на документацията, свързана с изпълнението на проектите.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие / липса на открити и докладвани нередности**

Анализът на трудностите, срещани при изпълнението на Оперативната програма показва, че тези трудности могат да бъдат разделени най-общо в три основни групи:

- ✓ **на ниво Оперативна програма** - няма идентифицирани значими проблеми. Всички планирани процедури стартират навреме и е проведена необходимата предварителна подготовка и информационни кампании. От страна на бенефициентите е демонстриран засилен интерес;
- ✓ **от страна на Управляващия орган** - УО на ОПАК представи на ЕК Методика, относно прилагането на постоянна ставка при отчитане на непреки разходи (flat rate);
- ✓ **от страна на бенефициентите** - няма идентифицирани значими проблеми, но в хода на изпълнението на проектите са отчетени редица трудности:
  - забавяне в изпълнението, поради недобро планиране на дейностите в проектите от страна на бенефициентите;
  - забавяне при сключването на договори за изпълнение на обявените обществени поръчки при някои бенефициенти, поради обжалване или участие на фирми, които не могат да покрият необходимите изисквания;
  - в случаите, когато за разплащанията на безвъзмездна финансова помощ по изпълнение на дейностите по ОПАК се използва транзитна бюджетна сметка и бенефициентът няма правомощия да разкрива и използва друга извънбюджетна сметка: с оглед приключването на счетоводната година за бюджетните организации и нулирането на транзитната бюджетна сметка към съответната дата от годината;
  - включването на голям брой администрации в реализирането на даден проект довежда до сложност за екипа при неговото изпълнение;
  - по отношение на взаимодействието между различните бенефициенти (напр. при разработка на партньорски проекти).

УО на ОПАК е докладвал **10 (десет) нередности**, свързани с управлението на проектите. 5 (пет) от тях са регистрирани като подозрение за измама и са предадени на компетентните органи.

- **Одити**

	Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
1.	ИА „ОСЕС”	23.03.2009 г. - 08.06.2009 г.	Оценка на съответствието по ОПАК	Приключил
2.	ИА „ОСЕС”	15.05.2009 г. - 19.06.2009 г.	Одит за оценка на надеждността на наличните системи за счетоводство, мониторинг и финансова отчетност в компютъризираната форма по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове	Приключил

	Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
3.	ИА „ОСЕС”	03.10.2007 г. - 30.03.2009 г.	Първи системен одит на УО на ОПАК	Приключил

Таблица № 8 Извършени одити по ОПАК

• **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

По време на изслушването по ОПАК пред КЕВКЕФ беше представен текущия статус на програмата с акцент върху следните основни моменти:

- ОП се характеризира с най-бързи темпове на изпълнение до сега в Република България;
- Докладът за Оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПАК е представен официално пред Европейската комисия на 15 декември 2009 г.;
- Препоръките от одита на Сметната палата по системите за управление на Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, засягащи процеса по управление на ОПАК, които не бяха приети за изпълнение от страна на бившия министър на държавната администрация и административната реформа (както бе докладвано пред КЕВКЕФ при изслушването на председателя на Сметната палата на заседанието от 4 ноември 2009 г.) – вече са изпълнени от страна на Министерството на финансите, след прехвърляне на УО по Програмата в неговата структура.

• **Планирани дейности за 2010 г.**

През 2010 г. се предвижда провеждането на следните **дейности по информираност и публичност**:

- ✓ информационни дни след отваряне на всяка процедура по ОПАК;
- ✓ обучения на бенефициентите след подписване на договорите и по време изпълнението им;
- ✓ голямо информационно събитие за популяризиране на програмата и отчитане на напредъка по нея;
- ✓ текущо ще се публикуват на актуални документи и материали за програмата на сайтовете www.opac.government.bg.

През месец януари 2010 г. предстои да се проведе **седмото официално заседание на КН на ОПАК**. Основна точка в дневния ред ще бъде одобрението на Индикативната годишна работна програма на ОПАК за 2010 г. До края на 2010 г. според разпоредбите на Регламент 1083/2006 г. и Постановление № 182 на Министерския съвет за създаване на Комитети за наблюдение на Националната стратегическа референтна рамка и оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, ще бъде проведено поне още едно официално заседание на Комитета за наблюдение на ОПАК, в което ще бъде представен Годишният доклад за напредъка по изпълнението на ОПАК за 2009 г., както и други актуални теми, свързани с Оперативната програма.

С оглед изпълнението на Плана за оценка на ОПАК през 2010 г. ще бъде извършена **междинна оценка на Програмата**.

На КН по ОПАК през месец януари 2010 г. ще бъде одобрена **ИГРП за 2010 г.**

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори:	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.*	Бр. приключили процедури: * от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.-30.06.2010г.
ПО1	36 880 973,85	6 508 407,15	43 389 381,00	10 611 530,83	13 467 952,80	20 983 943,46	31	84	10 568 602,68	25 047 112,40	25 047 112,40	84	25 047 112,40	4	4	7	4
ПО2	63 004 997,10	11 118 528,90	74 123 526,00	8 943 461,64	16 425 217,47	22 867 495,18	5	111	691 133,89	23 306 942,62	28931153,32	113	28931153,32	4	4	7	1
ПО3	47 637 924,45	8 406 692,55	56 044 617,00	4 105 840,36	7 140 036,56	12 713 118,07	48	53	14 268 041,75	20 701 060,30	30926897,92	54	30926897,92	2	2	4	
ПО4	6 146 828,55	1 084 734,45	7 231 563,00	477 886,47	833 967,67	1 140 742,79	3	6	1 461 273,59	2 394 625,32	2 394 625,32	6	2 394 625,32			1	2
ОП	153 670 723,95	27 118 363,05	180 789 087,00	24 138 719,30	37 867 174,50	57 705 299,49	87	254	26 989 051,92	71 449 740,64	87 299 788,95	257	87 299 788,95	10	10	19	7

*Забележка: Приключили процедури са тези, по които е извършено окончателно плащане по всички сключени договори по съответната бюджетна линия. В брой приключили процедури се включват и тези, по които не са одобрени проекти и няма сключени договори.

Таблица № 9 Финансово изпълнение по ОПАК към 31.12.2009 г. (в евро)

1.7 ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ” 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

ОПТП е разработена като хоризонтална програма в съответствие с препоръките на Европейската комисия и с Регламент (ЕО) на Съвета № 1083/2006.

Основната задача на ОПТП е да осигури инструменти и финансови средства за гарантиране ефективното и ефикасно функциониране на структурите, които участват в координацията, наблюдението, управлението, контрола и сертифицирането, както и в дейностите по одит и оценка на усвояваните средства от структурните инструменти на ЕС.

Общата цел на ОПТП е подобряване на координацията, контрола, прилагането и оценката на СКФ в България за периода 2007 - 2013 г.

Специфичните цели за изпълнението на ОПТП са:

- Укрепване на необходимия капацитет и функциониране на структурите на централната и местна администрация, участващи в усвояването на СКФ;
- Подобряване на информираността и осведомеността на обществото за ефективното и ефикасно използване на СКФ в България.

• Приоритетни оси

- ПО 1 „Подпомагане реализирането на дейностите на структурите на централно ниво: ЦКЗ, СО, ОО, КН на НСРР, УО на ОПТП и КН на ОПТП”

- ПО 2 „Допълнително разработване и подпомагане на функционирането на Унифицирана информационна система за управление и наблюдение на СКФ в България”

- ПО 3 Популяризиране на европейската Кохезионна политика и нейните цели в България и осигуряване на обща и статистическа информация”

• Бюджет на Програмата: 56 819 427 евро

- Европейско финансиране: 48 296 513 евро

- Национално съ-финансиране: 8 522 914 евро

• УО:

Дирекция „Оперативна програма „Техническа помощ” в Министерството на финансите

С ПМС № 249 от 19.10.2009 за приемането на УП на МФ УО на ОПТП е **преструктуриран от отдел в самостоятелна дирекция**, което е наложило промяна в цялостната система за управление и контрол.

• Бенефициенти

- ЦКЗ
- СО
- ОО

- Централния информационен офис (ЦИО)
- УО на ОПТП
- структурата, изпълняваща дейността по координация на борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности.

- **Оценка за съответствие (статус)**

Докладът от одита за актуализиране оценката на съответствието на ОПТП е изпратен в ЕК чрез системата SFC от УО на 17.12.2009 г. Към настоящия момент тече процедурата за преглед от одиторите от ЕК.

- **Напредък по Програмата**

Понастоящем се изпълняват проекти по всички три приоритетни оси.

Общата стойност на всички **договорени средства** по програмата е 12 888 381,26 евро (25 207 482,72 лв), което представлява близо 22,7 % от средствата по програмата. Договорените средства представляват 69 % от бюджета на програмата, алокиран за 2007 г., 2008 г. и 2009 г.

Към момента броят на **проектите в изпълнение** е 23 на стойност 12 799 290,84 евро (25 033 237 лв).

Общата стойност на **реално изплатените средства** по ОПТП е 2 750 495,30 евро (5 379 501,22 лв.), което се равнява на 4,8 % от средствата, определени по оперативната програма (национално финансиране и съфинансиране от ЕФРР) за програмния период 2007-2013 г. Верифицираните от УО разходи са 1 821 114,57 евро (3 561 790,52 лв.).

Конкретното процентно съотношение между заложения размер на програмните ангажименти в етапа на програмиране (18 417 788 евро) и реално постигнатия напредък към 31.12.2009 г. по ОПТП (12 888 381,26 евро) е 69,98 % изпълнение на поетите ангажименти.

Въпреки, че поставената средносрочна цел за 40 % извършени плащания от бюджета на ОПТП, към момента не е постигната, все още не съществува риск от загуба на средства, като всички необходими мерки за ускоряване на процеса – навременно договаряне и адаптиране към институционалните и административни изменения са предприети от УО на ОПТП.

Извършена е оценка на изпълнението на програмата за периода 2007-2008 г. от външен изпълнител. В допълнение е направен Анализ на цялостната рамка на изпълнението на ОПТП в 2 части: 1) Адекватност, ефективност и надеждност на системата за наблюдение, управление и контрол на ОПТП и 2) Оценка на системата от индикатори. Анализът показва, че към момента на оценката системата за управление и контрол на ОПТП функционира в съответствие с европейските и национални нормативни изисквания.

Предвид настъпилите институционални промени и с цел отразяване на коментари от проведени одити, проверки и оценки на програмата, **УО актуализира всички работни документи за управление и изпълнение на ОПТП** - Системата за управление и контрол, Общ наръчник, Процедурен наръчник, Вътрешните правила за провеждане на процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПТП и други.

Актуализираните документи са своевременно предоставени на ОО за целите на актуализиране на оценката на съответствие.

Цялата налична информация за изпълнението на ОПТП е **въведена в Информационната система за управление и наблюдение** и експертите на УО продължават регулярно да актуализират данните.

През м. декември 2009 г. е **изготвена ИГРП за 2010 г.**, която е в процес на съгласуване от СУСЕС и предстои да бъде одобрена от Комитета за наблюдение на програмата.

През м. декември 2009 г. е **приключила процедурата по прехвърляне на проектите/** сключване на договорите за предоставяне на безвъзмездна помощ с бенефициентите ЦКЗ и ЦИО, които са прехвърлени от администрацията на МФ в администрацията на МС. Подписани са и **споразуменията за промяна на възложителите** по сключените договори с изпълнители в рамките на проектите, изпълнявани от горепосочените бенефициенти.

Дейности по информация и публичност през 2009 г.

Комуникационният план на ОПТП е официално одобрен през месец юли 2008 г., като дейностите по неговото изпълнение започнаха предварително.

На 13 ноември 2009 г. втората годишна от одобрението на програмата от ЕК беше отбелязана с публично събитие за бенефициентите на ОПТП.

Изработени и разпространени са **промоционални и рекламни материали**, съобразени с изработената графична концепция на ОПТП - торбички, информационна брошура, офис-бележници, папки, покани, DVD, химикалки и чадъри.

В рамките на всеки проект, финансиран по ОПТП, се реализират мерки за информация и публичност.

Текущо са осъществявани рутинни дейности като **публикуване на актуални документи, материали за програмата и новини** за събития и дейности, финансирани по програмата на сайтовете www.eufunds.bg и www.minfin.bg и използване на логото на оперативната програма. На уебсайтовете може да бъде намерена още актуална информация за всички одобрени проекти по ОПТП, бенефициенти, търгове, информационни материали, актуални снимки.

• Заседания на КН през 2009 г.

През 2009 г. е проведено едно заседание на КН на ОПТП на 26.05.2009 г. В рамките на заседанието са взети следните основни решения, с които се одобряват:

- Годишният доклад за изпълнение на програмата за 2008 г.;
- ИГРП за 2009 г.;
- Ревизираните Вътрешни правила за работа на КН на ОПТП;
- Споразумение относно сътрудничество между мрежата на ЕК EUROPE DIRECT и мрежата на 28-те областни информационни центрове и концепцията за изграждане на 28-те областни информационни центрове за кохезионната политика в България;

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие / липса на открити и докладвани нередности**

Във връзка с изменението на координационния механизъм по СКФ в България и настъпилите институционални промени, част от бенефициентите на ОПТП преминаха от структурата на Министерство на финансите в структурата на Министерски съвет - ЦКЗ и ЦИО, а структурата, изпълняваща дейността по координация на борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности, премина от Министерски съвет в Министерството на вътрешните работи.

Настъпилата институционална промяна **доведе до известно забавяне в изпълнение на програмата през втората половина на 2009 г.** За постигане целите на проектите, както и целите на ОПТП бе целесъобразно и се наложи проектите, изпълнявани от ЦКЗ и ЦИО, да бъдат прехвърлени за изпълнение до тяхното окончателно приключване към структурите правоприемници на съответните бенефициенти. В резултат УО на ОПТП разработи **типов договор за прехвърляне на проектите и типови споразумения за прехвърляне на договорите с изпълнителите.**

На 23 декември 2009 г. приключи процедурата по прехвърляне на проектите/ сключване на договорите за предоставяне на безвъзмездна помощ с бенефициентите ЦКЗ и ЦИО, преместени от администрацията на МФ в администрацията на МС. Същевременно бяха подписани и споразуменията за промяна на възложителите по сключените договорите с изпълнители в рамките на проектите, изпълнявани от горепосочените бенефициенти.

УО **планира да ускори процеса по предоставяне на безвъзмездна помощ**, като подпомага бенефициентите при подготовката на проектни предложения и при изпълнението на вече одобрените проекти.

Друга основна причина за по-ниския темп на усвояването са **констатираните забавяния при провеждане на процедури за обществени поръчки**, както и **необходимостта от осъществяването на предварителен контрол** на тези процедури.

УО приключи процеса на актуализиране на всички работни документи за управление и изпълнение на ОПТП, наложен във връзка с настъпилите институционални промени и с цел отразяване на коментари от проведени одити, проверки и оценки на програмата.

До момента при изпълнението на ОПТП е **регистрирана една нередност** на стойност 1 353.50 лв. Нередността е отстранена и неправилно изплатените средствата са възстановени.

- **Одити**

№	Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
1.	Д-я Вътрешен одит”, МФ Одитен ангажимент № ОА – 0816/У	01.12.2008 г. - 31.01.2009 г.	Оценка на съответствието с приложимото национално законодателство,	Приключил

• • • •			изискванията на ЕС и вътрешната регламентация на системата за записване и съхраняване на счетоводните данни по отношение на ОПТП в дирекция „УСЕС”	
• 2. • • •	ИА „ОСЕС”	23.03.2009 г. - 08.06.2009 г.	Одит на системата за управление и контрол по ОПТП	Приключил
• 3. • • •	„Делойт одит” ООД	15.05.2009 г. - 12.06.2009 г.	Оценка на съответствието на ИТ системите по ОПТП	Приключил
• 4. • •	Сертифициращ орган /д-я НФ, МФ/	18.06.2009 г. - 01.07.2009 г.	Проверка на място в УО на ОПТП	Приключил
• 5. • • •	ИА „ОСЕС”	08.07.2009 г. - 30.10.2009 г.	Одит на системите за управление и контрол в УО на ОПТП (Системен одит на ОПТП)	Приключил
6.	Д-я Вътрешен одит”, МФ Одитен атгажимент № ОА – 0925/ИУ	15.09.2009 г. - 16.11.2009.	Оценка на адекватността на целите, ефективността на изпълнението и резултатът от дейностите извършени в проектите, финансирани от ОПТП до момента	Приключил
7.	ИА „ОСЕС”	02.10.2009 г. - 30.11.2009 г.	Актуализиране на оценката на съответствието на ОПТП (системи за управление и контрол по ОПТП)	Приключил

Таблица № 10 Извършени одити по ОПТП

• **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

Основни констатации за напредъка по ОПТП, изложени от страна на УО, по време на изслушването пред КЕВКЕФ на 16.12.2009 г., са:

- Към датата на заседанието, в процес на изпълнение по Програмата са 23 проекта;
- С новия УП на Министерството на финансите, УО на ОПТП е трансформиран от отдел към бившата дирекция „Управление на средствата от Европейския съюз” - в самостоятелна дирекция „Оперативна програма Техническа помощ”. Тази структурна промяна е породила необходимост от изменение в описанието на системите за управление и контрол по ОПТП, като в тази връзка са актуализирани и всички документи, свързани с изпълнението на Програмата;

- Докладът за Оценка на съответствието на системите за управление и контрол по Програмата следва да бъде представен пред ЕК до 18 декември 2009 г. (към датата на настоящия доклад, това вече е факт).
- **Планирани дейности за 2010 г.**

Предвидени мерки за публичност през 2010 г.:

- Ще бъде организирано и проведено годишно публично събитие за програмата;
- Ще бъдат реализирани редица мерки за публичност и информация в рамките на проекти по приоритетна ос 3, която изцяло е насочена към популяризиране на Европейската кохезионна политика в България;
- Текущо ще се осъществяват рутинни дейности като публикуване на актуални документи и материали за програмата на сайтовете www.eufunds.bg и www.minfin.bg и използване на логото на оперативната програма.

Заседания на КН на ОПТП през 2010 г.:

- Предстои провеждане на пето заседание на КН по ОПТП на 18ти януари 2010 г.
- Шестото заседание е планирано за м. май 2010 г.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори:	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.–30.06.2010г.
ПО 1	25 000 000	4 411 765	29 411 765	635 733	1 125 426	1 875 426	8	18	3 404 035	8 658 613	25	10 756 443	n/a	n/a	7	1
ПО 2	9 659 303	1 704 583	11 363 886	522 134	972 622	1 322 622	1	3	201 515	1 990 014	4	2 347 918	n/a	n/a	4	0
ПО 3	13 637 210	2 406 566	16 043 776	467 097	652 448	2 052 448	0	6	0	2 239 754	9	3 886 113	n/a	n/a	3	0
ОП	48 296 513	8 522 914	56 819 427	1 624 964	2 750 495	5 250 495	9	27	3 605 551	12 888 381	38	16 990 474	n/a	n/a	14	1

Забелешка: Безвъзмездната финансова помощ по ОПТП се предоставя посредством процедура за директно предоставяне, която е без определен срок за кандидатстване. Бенефициентите по програмата са конкретни. Проектни предложения се подават и оценяват до 30.09.2013 г.

Таблица № 11 Финансово изпълнение по ОПТП към 31.12.2009 г. (в евро)

2. ПРОГРАМИ ЗА ТРАНСГРАНИЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО ЦЕЛ 3 „ЕВРОПЕЙСКО ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО”

Програмите за ТГС са част от програмите, финансирани от ЕС, по линия на европейското териториално сътрудничество (Цел 3 на Кохезионната политика на ЕС), което обхваща три измерения – трансгранично, транснационално и междурегионално.

България участва в пет двустранни програми за ТГС за периода 2007 – 2013 г. – 2 по вътрешните граници на ЕС и 3 – по външните.

Програмите за ТГС по **вътрешните граници на ЕС** се финансират по линия на ЕФРР и включват: програма за ТГС Гърция - България и програма за ТГС Румъния - България.

Програмите за ТГС по **външните граници на ЕС** се финансират както от ЕФРР, така и от Инструмента за пред-присъединителна помощ (ИПП) на ЕС. Тези програми включват: България - Турция, България - Република Македония, България - Сърбия.

Съгласно РМС № 523 от 31.07.2007 г. Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие” на МРРБ е определена за: **Управляващ орган (УО)** по всяка от програмите за ТГС по външните граници на ЕС и **Национален партниращ орган (НПО)** по всяка от програмите за ТГС по вътрешните граници на ЕС.

В структурата на управление на програмите за ТГС важна роля играят:

- ✓ **Сертифициращ орган и Одитен орган** – по програмите за ТГС по външните граници, функции на СО и ОО изпълняват съответно дирекция “Национален фонд” в МФ и ИА “ОСЕС” в МФ. По програмите за ТГС по вътрешните граници тези функции се изпълняват от съответното звено в партниращата държава;
- ✓ **Съвместен комитет за наблюдение (СКН)** - осъществява наблюдение на програмата и е отговорен за стратегическото ѝ приспособяване; следи за качеството и ефективността на изпълнение и отчетността на дейностите по програмата;
- ✓ **Съвместен направляващ комитет (СНК)** - организиран е като подкомитет на Съвместния комитет за наблюдение и отговаря за подбора и одобрението на проектите;
- ✓ **Съвместен технически секретариат (СТС)** - подпомага работата на УО и НПО, СКН и СНК, Одитния орган. Оказва помощ на потенциални бенефициенти при изготвянето на проектните предложения. Извършва дейности, свързани с популяризиране и повишаване информираността за програмата. Изготвя годишен план за Техническата помощ и го изпраща на УО. Организира заседанията на СНК и СКН;
- ✓ **Информационно звено** - осигурява помощ на бенефициентите от българска страна при изготвяне на проектните предложения и при извършване на дейностите по проектите. Разпространява информация и популяризира програмата на национално ниво в сътрудничество със СТС.

В програмните документи по програмите за ТГС като **потенциални бенефициенти** са посочени: местни/регионални/национални власти, разположени в допустимата област; национални и регионални агенции; администрации на природен парк; местни/регионални горски дирекции; здравни заведения; културни институции; обществени центрове/читалища; регионални агенции по заетост; неправителствени организации, местни браншови организации на индустриалци, агенции за развитие, търговски камари, агенции за развитие на информационни и комуникационни технологии, институции за образователна, обучителна, научноизследователска и развойна дейност, асоциации на работодатели и производители, синдикати; еврорегиони; сдружение от две или повече от изброените.

На 15 октомври 2009 г. **КЕВКЕФ** проведе изслушване относно **напредъка по петте програми за трансгранично сътрудничество**. При представяне на статуса по програмите МРРБ постави акцент върху следните основни въпроси:

- Въпреки относително по-малкия финансов ресурс, предвиден за тези програми в сравнение с бюджета на ОПРР, министерството работи по тях с необходимата ангажираност, без да е налице каквото и да било подценяване;
- Като по-значим проблем, засягащ Програмата за ТГС между България и Румъния, беше очертано наблюдаваното забавяне с повече от 1 година при подписването на Меморандума за разбирателство. МРРБ е взело необходимите мерки и през месец септември 2009 г. са проведени срещи, като текстът на документа вече е финализиран.

По време на изслушването беше обсъдени въпросът със забавянето при финализирането. Процедурните наръчници по програмите за териториално сътрудничество, което до голяма степен се дължи на осъщественото преструктуриране в МРРБ, тъй като наръчниците следва да отразяват новите структури за управление на програмите. Ръководството на МРРБ информира КЕВКЕФ, че наръчниците, които се отнасят за програмите за териториално сътрудничество, чиито УО е в МРРБ, следва да бъдат финализирани до края на 2009 г. За другите програми, приключването на процеса зависи от съответните партниращи държави.

2.1 ПРОГРАМИ ЗА ТГС С УЧАСТИЕТО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПО ВЪТРЕШНИТЕ ГРАНИЦИ НА ЕС

2.1.1 ПРОГРАМА ТГС „РУМЪНИЯ - БЪЛГАРИЯ” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата**

Целта на ТГС България - Румъния е да засили сътрудничеството в пограничните райони на двете съседни страни чрез съвместни дейности, целящи свързване на териториите и насърчаване на съгласувано, взаимоотнобвързано и устойчиво икономическо и социално развитие на региона.

Основната стратегическа цел на програмата е да обедини хората, общностите и икономиките на румънско-българските гранични области да участват в съвместното развиване на кооперативната област, използвайки своите човешки, естествени и природни ресурси и предимства.

Основната стратегия цели да се преодолеят физическите и социо-културните бариери, които съществуват все още и да се насърчава териториално развитие, което отчита екологичните проблеми и нуждата от средносрочно и дългосрочно устойчиво развитие на цялата област чрез съвместно кооперативно участие. Предвидено е постигането на **пет специфични цели**:

2. По-добър достъп до транспортна инфраструктура в избираемите области, за да се подобри мобилността на стоки и хора;
3. По-добър достъп и разпространение на информация за съвместни възможности в пограничните райони;
4. Устойчивост на естествените ценности и природните ресурси на региона посредством разумно използване и ефективна защита на уязвимата околната среда;

5. Устойчиво икономическо развитие на пограничните зони чрез съвместни инициативи за определяне и засилване на сравнителните предимства и намаляване на недостатъците;
6. Социално и културно сближаване, укрепено чрез дейности за сътрудничество хора и общности.

Избираема област

Програмата за ТГС Румъния – България 2007-2013 г. обхваща площ от **71,930 км²** и общо население от **5,104 млн.** жители. Избираемата област по програмата включва от румънска страна окръзите (ниво NUTS III) - **Мехединци, Долж, Олт, Телеорман, Гюргево, Кълъраш и Констанца**, а от българска страна, **областите** (ниво NUTS III) - **Видин, Враца, Монтана, Велико Търново, Плевен, Русе, Добрич и Силистра**. В допълнение, съгласно разпоредбите за гъвкавост на Регламента за ЕФРР, българската **област Разград** също е избираема.

• Приоритетни оси

- **ПО 1 Достъпност**
- **ПО 2 Околна среда**
- **ПО 3 Икономическо и социално развитие**
- **ПО 4 Техническата помощ**

• Бюджет на Програмата: 262 003 541 евро

- *Европейско финансиране: 217 823 757 евро*
- *Национално съ-финансиране: 44 179 784 евро*

• Структури за управление

УО на програмата е Министерство на регионалното развитие и туризма на Румъния. МРРБ изпълнява функциите на НПО. СО е Министерство на икономиката и финансите на Румъния, функциите на **ОО** се изпълняват от Независимо звено към Сметната палата на Румъния. **Информационно звено** по програмата е ситуирано в гр. Плевен.

• Оценка за съответствие (статус)

Доклад за оценка на съответствието с квалифицирано мнение е изпратен на ЕК през декември 2008 г. от одитния орган на програмата.

Съгласно информация от групата на одиторите, одитната мисия на системите на УО и СО във връзка с оценката за съответствие е отложена за януари 2010 г. Групата на одиторите по програмата ще извърши одитни мисии на структурите, отговорни за управлението и изпълнението на Програмата, през първото тримесечие на 2010 г. с оглед подаване до ЕК на описанието на системите за управление и контрол и доклад за оценка на съответствието.

- **Напредък по Програмата**

Одобрени проекти за финансиране към 31.12.2009 г.	Стойност (евро)	% от бюджета за ПО
ПО 1 Достъпност	3 966 426	4,1 %
ПО 2 Околна среда	10 859 261	12 %
ПО 3 Икономическо и социално развитие	12 531 692	22,1 %
Стратегически проект	5 979 460	-
Общо одобрени проекти за финансиране по (1+2+3+4)	33 340 957	13,8 %

Таблица № 12 Финансово изпълнение по Програма ТГС „Румъния-България” към 31.12.2009 г. (в евро)

- **Статус на процеса по финализиране на Меморандума за разбирателство по Програмата**

На 11.11.2009 г. съгласно извлечение от Протокол № 44 от заседание на Министерски съвет е одобрен проект на Меморандума за разбирателство и за упълномощаване на министъра на регионалното развитие и благоустройството да проведе преговорите и да подпише меморандума от името на правителството на Република България при условие за последваща ратификация.

Въз основа на решението на МС, министърът на външните работи е издал пълномощно за водене на преговори и за подписване на Меморандума от г-н Плевнелиев – министър на регионалното развитие и благоустройството.

През 2010 г. предстои: завършване на съгласувателната процедура и одобрението на проекта на меморандума от страна на правителството на Румъния; подписване на меморандума; внасяне в Народното събрание за ратификация.

- **Заседания на СКН и СНК през 2009 г.**

На 19 февруари 2009 г. в гр. Гюргево на първото си заседание СНК е одобрил **18 проектни предложения** по първата покана за набиране на проектни предложения от подадените **52 проектни предложения** на стойност **7 963 616 млн. евро** и един стратегически проект на стойност около **5 979 460 млн. евро**. По първата покана за набиране на проектни предложения водещите партньори от българска страна са **14**.

От одобрените за финансиране 18 проекта към декември 2009 г.: 8 са одобрени за сключване на договор за финансиране от ЕФРР; 9 са в процес на извършване на модификации по бюджетите на проектите съвместно с УО; 1 проект е оттеглен. Планирано е сключването на договори да се осъществи през първото тримесечие на 2010 г. Подписан е договор за финансиране от ЕФРР с водещия партньор по стратегическия проект, който е в процес на изпълнение.

На 1-ви октомври 2008 г. е обявена втора покана за набиране на проектни предложения на стойност **101 464 403 евро** с краен срок 30.10.2009 г. Общият брой подадени проектни предложения е **335**.

На 15.12.2009 г. в гр. Силистра на второ заседание на СНК са одобрени **25 проектни предложения** на стойност от **19 397 881 млн. евро** от подадените общо **39 проектни предложения** в рамките на междинните срокове 31 януари и 31 март 2009 г.

Проведена е процедура за набиране на стратегически проектни идеи (52 стратегически идеи), след което одобрените идеи ще бъдат предложени на СНК за финансиране. Посочената процедура е в размер на около **40 млн. евро**.

На 23 юни 2009 г. в гр. Видин е проведено **третото заседание на СКН** по Програмата, на което е представен доклад за напредъка по изпълнението на програмата, одобрени са изменения в пакета за кандидатстване по втората покана за набиране на проектни предложения, одобрена е методологията за генериране на стратегически проекти.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие / липса на открити и докладвани нередности**

- Необходимост от утвърждаване на Процедурни наръчници във връзка новата организационна структура на ГД „Управление на териториалното сътрудничество”.

- **Одити**

Извършен одит от страна на ИА „ОСЕС” в изпълнение на ангажиментите към групата на одиторите по Програмата за трансгранично сътрудничество 2007 – 2013 г. във връзка с разпоредбата на чл. 71, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 и чл. 25 от Регламент 1282/2006 и в изпълнение на Заповед № ОС-ОД-68 от 15.10.2009 г. на изпълнителния директор на ИА „ОСЕС”.

Одитът е извършен в периода 15 октомври – 16 ноември 2009 г., като фактическите проверки включват периода от стартирането на програмата до 30 октомври 2009 г. Заключениеята, констатациите и препоръките от одита са описани в доклад за оценка на адекватността на системите за управление и контрол на НПО от 19.11.2009 г.

В резултат на извършената оценка на адекватността на дизайна на системите за управление и контрол на НПО е установена **необходимост от предприемане на следните корективни мерки:**

1. Разработване на процедурен наръчник и контролни листове на НПО;
2. Разработване на допълнителни контролни процедури в описанието на ситемите за управление и контрол на НПО и Насоките за първото ниво на контрол по програмата;

3. Подписване на Меморандума за разбирателство по програмата от румънска и българска страна;
4. Осигуряване на достъп на НПО до информационната система по програмата от страна на УО;
5. Коригиране на установените пропуски и слабости в анализа на нуждите от персонал на НПО и разработване на индивидуални анализи на нуждите от обучения и план за обучения на служителите на НПО по програмата.

Структурните промени налагат актуализиране на описанието на системите и вътрешните документи на НПО и извършване на нова оценка за адекватност на системите за управление и контрол, както и нова оценка на административния капацитет на НПО – по-специално, относно новосъздадените общи отдели в дирекцията.

• **Планирани дейности за 2010 г.**

През 2010 г. по Програмата предстоят да бъдат осъществени следните задачи:

- подписването на Меморандума за разбирателство;
- подаване на описанието на системите за контрол и доклад за оценка на съответствието до ЕК;
- приключване на оценката на подадените проектни предложения в рамките на междинните срокове април 2009 г., юли и октомври 2009 г.;
- провеждане на СНК за одобрение на проектите, подадени в рамките на втората покана за набиране на проектни предложения;
- сключването на договори с бенефициентите по всички одобрени проекти до края на второто тримесечие на 2010 г.;
- гарантирането на целесъобразно изпълнение на проектите посредством ефективен мониторинг;
- провеждане на първата междинна оценка на програмата въз основа на решение на СКН от 23 юни 2009 г. по препоръка на ЕК;
- повишаване публичността и информираността относно Програмата по отношение на целите, приоритетите, разполагаемата финансова помощ и очаквания икономически и социален ефект на Програмата;
- процедура на набиране на персонал в Информационното звено по Програмата в гр. Плевен.

Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010г.–30.06.2010г.
ПО 1	80 594 790	14 832 151	95 426 941										4	4	4	
ПО 2	76 238 315	13 646 018	89 884 333										4	4	4	
ПО 3	47 921 227	8 577 497	56 498 724										4	4	4	
ПО 4	13 069 425	7 124 118	20 193 543	83 806	229 182		5	12	60 180	196 802			1	8		
ОП	217 823 757	44 179 784	262 003 541													

* Разплатените средства за 2009 г. и за периода 2007-2009 г., които надвишават средствата за сключени договори, са вследствие на разплащания по рамкови сключени споразумения м/у МРРБ и съответен изпълнител и разходи за командировки на служители от НПО.

Таблица № 13 Финансово изпълнение по Програма ТГС „Румъния – България” 2007 – 2013 г. към 31.12.2009 г. (*в евро*)

2.1.2 ПРОГРАМА ТГС „ГЪРЦИЯ - БЪЛГАРИЯ” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата**

Общата стратегическа цел на програма е да се насърчи развитието на българо-гръцкия трансграничен регион като се осигури регионално сближаване и се повиши конкурентоспособността.

За постигането на общата цел, Програмата определя следните **две стратегически цели**: подобряване привлекателността на региона чрез повишаване качеството на живот и подобряване на структурите за достъпност, както и увеличаване на конкурентоспособността чрез насърчаване на предприемачеството, създаване на мрежа за сътрудничество и инвестиране в човешки ресурси.

- **Приоритетни оси**

- **ПО 1** *Качество на живот*
- **ПО 2** *Достъпност*
- **ПО 3** *Конкурентоспособност и човешки ресурси*
- **ПО 4** *Техническа помощ*

Избираема област

Териториален обхват на Програмата включва седем области от гръцка страна (**Еврос, Кавала, Ксанти, Родопи, Драма, Солун и Сяр**) и четири области от българска страна (**Благоевград, Смолян, Кърджали, Хасково**). Те покриват площ от **40.202 км²** с население от **2.812.236** жители.

- **Бюджет на Програмата:** 130 277 598 евро

- *Европейско финансиране:* 110 735 958 евро
- *Национално съ-финансиране:* 19 541 640 евро

- **Структури за управление**

УО на програмата е Министерство на икономиката, конкурентноспособността и търговския флот на Гърция. МРРБ изпълнява функциите на НПО. **СО** е Генералният секретариат за инвестиции и развитие към Министерство на икономиката, конкурентноспособността и търговския флот на Гърция, функциите на **ОО** се изпълняват от Комитет за финансов контрол, създаден като структура към Генералния секретариат за фискална политика към на икономиката и финансите на Гърция. Работата на Одитния орган по Програмата се подпомага от група одитори представители на всяка страна, участваща в Програмата. **Информационно звено** по програмата е ситуирано в гр. Смолян

- **Оценка за съответствие (статус)**

Предстои подаване на описанието на системите за контрол и доклад за оценка на съответствието до ЕК през 2010 г.

- **Статус на процеса по финализиране на Меморандума за разбирателство по Програмата**

Очаква се предложение от страна на УО на програмата на проект на меморандум за водене на разговори на експертно ниво по окончателния вариант на документа.

- **Заседания на СКН през 2009 г.**

Официалното откриване на Програмата за европейско териториално сътрудничество Гърция – България 2007 – 2013 г. се състоя на 4 септември 2009 г., на конференция в гр. Солун.

На 4 септември 2009 г. е обявена и първата покана за набиране на проектни предложения по програмата. Разполагаемата сума по поканата е **60 млн. евро**, като към крайнатата дата бяха постъпили **268 проектни предложения** по поканата.

Първо заседание на СКН е проведено в Солун на 21 юли 2008 г. През 2009 г. не са провеждани заседания на СКН.

Проведена работна среща през май 2009 г. в гр. Солун, на която са обсъдени подготовката на пакета документи за първата покана за представяне на проектни предложения и на документацията по обявяване на конкурса за назначаване на персонал в Съвместния технически секретариат в Солун.

На 30.12.2009 г. стартира процедура за оценка на постъпилите проектни предложения.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие / липса на открити и докладвани нередности**

- забавяне на стартиралата на 31 юли 2009 г. процедура за набиране на персонал за Съвместния технически секретариат в гр. Солун;
- необходимост от утвърждаване на Процедурни наръчници във връзка новата организационна структура на ГД „Управление на териториалното сътрудничество”.

- **Одити**

Към декември 2009 г. не са извършвани одити на адекватността на системите на Националния партниращ орган.

- **Планирани дейности за 2010 г.**

- ✓ приключване на оценката и одобрение от СНК за финансиране на класираните проектни предложения;
- ✓ съгласувателна процедура за одобрение на Меморандум за разбирателство между двете държави;
- ✓ подаване на описанието на системите за контрол и доклад за оценка на съответствието до ЕК;
- ✓ завършване на процедурата по създаване на Съвместния технически секретариат по програмата в първото тримесечие на 2010 г.

	Приоритетни оси/Програма	Бюджет: европейско финансиране	Бюджет: национално финансиране	Общ бюджет (европейски и национални средства)	Разплатени средства от УО през 2009г.	Разплатени средства от УО: от 2007г. до края на 2009г.	Очакван размер на плащанията от УО: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. сключени договори през 2009г.	Бр. сключени договори: от 2007г. до края на 2009г.	Стойност на сключените договори през 2009г.	Стойност на сключените договори: от 2007г. до края на 2009г.	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007г. до 30.06.2010г.	Бр. приключили процедури през 2009г.	Бр. приключили процедури: от 2007г. до края на 2009г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартване: 01.01.2010г.–30.06.2010г.
ПО 1	50 938 541	8 989 154	59 927 695													1	
ПО 2	26 576 630	4 689 994	31 266 624													1	
ПО 3	26 576 630	4 689 994	31 266 624													1	
ПО 4	6 644 157	1 172 498	7 816 655	9 898	9 898												
ОП	110 735 958	19 541 640	130 277 598														

* Разплатените средства за 2009 г. и за периода 2007-2009 г. са вследствие на разплащания по рамкови сключени споразумения м/у МРРБ и съответен изпълнител и разходи за командировки на служителите от НПО.

Таблица № 14 Финансово изпълнение по Програма ПГС „Гърция - България“ 2007 – 2013 г. към 31.12.2009 г. (в евро)

2.2 ПРОГРАМИ ЗА ТГС С УЧАСТИЕТО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПО ВЪНШНИТЕ ГРАНИЦИ НА ЕС

С оглед все още ранния стадий на изпълнение на програмите за ТГС по външните граници, през месец март 2009 г. е възникнал спорен въпрос относно обхвата на избираемост на кандидатите по този тип програми, поради различно тълкуване на Регламент 718/2007 на ЕК от ГД „Разширяване” и ГД „Регионална политика” към ЕК. Във връзка с по-нататъшното разработване на апликационните пакети и описанието на системите за наблюдение и контрол е изпратено официално запитване до ЕК за изясняване на въпроса. С писмо на ЕК от 18 август 2009 г. са получени указания относно допустимостта на бенефициентите.

Недостатъчно е разбирането от страна на Националния партниращ орган по програмите за ТГС по външните граници по отношение на необходимата информация за изготвяне на документите за Оценка на съответствие на програмата. Към момента се подготвят необходимите документи и описание на системите за управление и контрол.

В периода 15.06.2009 – 30.06.2009 г. екип на Обединение „ЕКОРИС – БАКК”, с участието на представител на СО като наблюдател, е извършил проверка „на място” по трите програми за ТГС по външните граници на ЕС. Проверката е включена в Годишния план за проверки на място на СО за 2009 г.

Обхват на проверката „на място”:

- ✓ Прилагани процедури и контролни механизми за изпълнение на функциите на УО на принципа на доброто финансово управление;
- ✓ Структура, организация на работа и управление на персонала на УО;
- ✓ Изградена система за вътрешен контрол;
- ✓ Организация на счетоводния процес;
- ✓ Прилаган механизъм за идентифициране, докладване и отчитане на нередности;
- ✓ Функциониране и въвеждане на информация в ИСУН;
- ✓ Процес на предоставяне на безвъзмездна помощ и възлагане на обществени поръчки;
- ✓ Упражняван контрол във връзка с възлагане на обществени поръчки от бенефициентите
- ✓ Изпълнение на Договорите за услуги и доставки на материали.

Програмите за ТГС по външните граници са на сходен етап от изпълнението си, като **през 2010 г. са планирани следните дейности:**

- ✓ Провеждане на СКН, съгласно одобрените правила за работа на СКН (поне два пъти годишно);
- ✓ Подписване на Меморандумите за разбирателство и ратифицирането им от Народното събрание;
- ✓ Окончателно изготвяне на описанието на системите за управление и контрол и стартиране на процедурата за Оценка на съответствието;
- ✓ Оценка на проектните предложения, получени по първата покана и подписване на договори с определените от СКН кандидати;

- ✓ Текущо обновяване на интернет-страницата по програмите. Информация, свързана с програмите, се подава и на интернет страницата на МРРБ и се изпраща на средствата за масово осведомяване.

2.2.1 ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ - СЪРБИЯ” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата**

Общата цел на програмата е да се подобри териториалното сближаване в българо-сръбския трансграничен регион, конкурентоспособността и устойчивостта на развитието му чрез сътрудничество в икономическата, социалната и екологичната сфери.

- **Приоритетни оси**

- **ПО 1** Развитие на (малко) дребно мащабна инфраструктура

- **ПО 2** Подобряване на капацитета за съвместно планиране, решаване на проблеми и развитие

- **ПО 3** Техническа помощ

Избираемият териториален обхват включва 6 области (NUTS III) на българска територия – Видин, Монтана, София, Перник, Кюстендил и София град и 6 области на сръбска територия (Бор, Зайчар, Нишава, Пирот, Ябланица и Пчиня).

- **Бюджет на Програмата:** 25 016 946 евро

- *Европейско финансиране:* 21 264 404 евро

- *Национално съ-финансиране:* 3 752 542 евро

- **Структури за управление**

УО – по програмата е Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество” при МРРБ, **СО** - дирекция „Национален фонд”, МФ, **ОО** - ИА „ОСЕС”, МФ. **НПО от сръбска страна** – Министерство на финансите.

- **Напредък по Програмата**

На 30 август 2009 г. е обявена първата покана за набиране на проектни предложения с краен срок за кандидатстване – 30 ноември 2009 г. До крайния срок в УО са постъпили 110 проектни предложения. Предстои тяхното оценяване. Средствата за финансиране на проекти по първата покана са 7 239 272 евро.

- **Статус на процеса по финализиране на Меморандума за разбирателство по Програмата**

Проекта на меморандума е съгласуван с отделните министерства и е подготвен за внасяне в Министерски съвет за одобрение.

- **Заседания на СКН през 2009 г.**

30 март 2009 (Ниш) - втора среща на СКН - одобрение на пакета за кандидатстване и график за провеждане на информационни дни и обучителни семинари;

9 октомври 2009 - писмена процедура - одобрение на промени в Програмата, включително и финансовите разчети за 2010 и 2011.

2.2.2 ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ - МАКЕДОНИЯ” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата**

Общата стратегическа цел на програмата е устойчиво развитие на граничния регион в подкрепа на усилията за по-широко Европейско сътрудничество и интеграция.

- **Приоритетни оси**

- **ПО 1** Икономическо развитие и социално сближаване

- **ПО 2** Подобряване качеството на живот

- **ПО 3** Техническа помощ

Граничната територия на България обхваща областите Благоевград и Кюстендил (NUTS III). Граничната територия на Македония обхваща Североизточния, Източния и Югоизточния статистически региони.

- **Бюджет на Програмата:** 14 277 857 евро

- *Европейско финансиране:* 12 136 178 евро

- *Национално съ-финансиране:* 2 141 679 евро

- **Структури за управление**

УО – по програмата е Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество” при МРРБ, **СО** - дирекция „Национален фонд”, МФ, **ОО** - ИА „ОСЕС”, МФ.

- **Напредък по Програмата**

На 14 септември 2009 г. е обявена първата покана за набиране на проектни предложения с краен срок за кандидатстване - 14 декември 2009 г. До крайния срок са подадени 93 проектни предложения. Предстои тяхното оценяване. Средствата за финансиране на проекти по първата покана са в размер на 4 131 652 евро.

- **Статус на процеса по финализиране на Меморандума за разбирателство по Програмата**

На 19.01.2010 г. в гр. София ще се състои техническа среща между представители на УО (МРРБ) и Националния партниращ орган (Министерство на местното самоуправление в Македония) за

окончателно формулиране на някои спорни текстове на Меморандума. Предстои подготовка на документацията за съгласувателна процедура с МС.

- **Заседания на СКН през 2009 г.**

- На 24.02.2009 г. в гр. Струмица е проведено заседание на СКН за одобряване на Насоките за кандидатстване по програмата, заедно с критериите за избор на проектните предложения и План за разходване на средствата по Приоритетна ос „Техническа помощ” на програмата за 2009 г.;
- С писмена процедура, стартирала на 25.05.2009 г., е одобрен годишния доклад до ЕК относно изпълнението на програмата за 2008 г.;
- На 24.09.2009 г. чрез писмена процедура са одобрени промени в програмата, включително и финансовите разчети за 2010 и 2011 г.

2.2.3 ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ” 2007 – 2013 г.

- **Цел на Програмата**

Общата цел на програмата е постигането на балансирано устойчиво развитие, изградено върху силните страни на българо-турския избираем район и допринасящо за европейското трансгранично сътрудничество и интеграция.

- **Приоритетни оси**

- *ПО 1 Устойчиво социално и икономическо развитие*
- *ПО 2 Подобряване качеството на живот*
- *ПО 3 Техническа помощ*

Допустимата за финансиране зона за сътрудничество включва общините Бургас, Ямбол и Хасково от българска страна и провинциите Едирне и Къркларели от турска страна. Зоната на сътрудничество между България и Турция покрива площ от 29032.9 км² с общо население от 1 561 984 души.

- **Бюджет на Програмата:** 21 748 998 евро

- *Европейско финансиране:* 18 486 648 евро
- *Национално съ-финансиране:* 3 262 350 евро

- **Структури за управление**

УО по програмата е Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество” при МРРБ, **СО** - дирекция „Национален фонд”, **МФ**, **ОО** - ИА „ОСЕС”, **МФ**. **НПО от турска страна** - Турската агенция за международно развитие и сътрудничество.

- **Оценка за съответствие (статус)**

Към момента се подготвят необходимите документи и описание на системите за управление и контрол.

- **Напредък по Програмата**

Към края на 2009 г. по програмата е публикувана една покана за набиране на проектни предложения на обща стойност 6 293 611 евро. До крайния срок – 28 декември 2009 г. в УО са постъпили 111 проектни предложения. Предстои тяхното оценяване.

- **Статус на процеса по финализиране на Меморандума за разбирателство по Програмата**

Проектът на меморандума е съгласуван с отделните министерства и е подготвен за внасяне в Министерски съвет за одобрение.

- **Заседания на СКН през 2009 г.**

През 2009 г. са проведени три писмени процедури за одобряване на решения на СКН:

- ✓ Одобряване на годишен доклад за изпълнение на програмата за 2008 г.;
- ✓ Одобряване на Насоките за кандидатстване по програмата, заедно с критериите за избор на проектните предложения и План за разходване на средствата по Приоритетна ос „Техническа помощ” на Програмата за 2009 г.;
- ✓ Одобряване на изменения на текста на програмата, свързани с определянето на средствата по програмата за 2010 и 2011 г.

Приоритетни оси/Програма	Програма за трансгранично сътрудничество България – Сърбия по Инструмента за предприемаческа помощ															
	Бюджет 2007-2011 (в евро)	Бюджет 2007-2011: национално финансиране от двете държави (в евро)	Общ бюджет 2007-2011 (европейски и национални средства)	Разплатени средства от ВО през 2009 г.	Разплатени средства от ВО от 2007 г. до края на 2009 г.	Очакван размер на плащанията от ВО: от 2007 г. до 30.06.2010 г.*	Бр. сключени договори през 2009 г.	Бр. сключени договори: от 2007 до края на 2009 г.	Стойност на сключените договори през 2009 г.	Стойност на сключените договори: от 2007 г. до края на 2009 г.	Индикативен бр. на сключените договори: от 2007 г. до 30.06.2010 г.	Индикативна стойност на сключените договори: от 2007 г. до 30.06.2010 г.	Бр. приключили процедури през 2009 г.	Бр. приключили процедури: от 2007 г. до края на 2009 г.	Бр. текущи процедури	Бр. планирани процедури за стартиране: 01.01.2010 г. –
ПО 1	11 695 422	2 063 898	13 759 320	0	0	884 800	0	0	0	12-30	442 400	0	0	1	0	
ПО 2	7 442 542	1 313 390	8 755 932	0	0	563 054	0	0	0		281 527	0	0	1	0	
ПО 3 - ТА	2 126 440	375 254	2 501 694	0	0									0	0	
ОБЩО	21 264 404	3 752 542	25 016 946			1 447 854					7 239 273			2		
Програма за трансгранично сътрудничество България – Македония по Инструмента за предприемаческа помощ																
ПО 1	4 854 471	856 672	5 711 143	0	0	367 258	0	0	0	13-20	183 629	0	0	1	0	
ПО 2	6 068 089	1 070 839	7 138 928	0	0	459 072	0	0	0		229 536	0	0	1	0	
ПО 3 - ТА	1 213 618	214 168	1 427 786	0	0		0							0	1	
ОБЩО	12 136 178	2 141 679	14 277 857			826 330					413 162			2		
Програма за трансгранично сътрудничество България – Турция по Инструмента за предприемаческа помощ																
ПО 1	7 394 659	1 304 940	8 699 599	0	0	559 432	0	0	0	10-25	279 716	0	0	1	0	
ПО 2	9 243 324	1 631 175	10 874 499	0	0	699 290	0	0	0		349 645	0	0	1	0	
ПО 3 - ТА	1 848 665	326 235	2 174 900	0	0		0							0	1	
ОБЩО	18 486 648	3 262 350	21 748 998			1258 722					629 361			2	1	

* Посочените средства са 20% (размера на авансовото плащане) от предвидените за финансиране на проекти по първата покана средства.

Таблица № 15 Финансово изпълнение по Програмите за ТГС по външните граници за 2007 – 2013 г. към 31.12.2009 г. (в евро)

3. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА 2007 – 2013 г.

- **Четвърто Заседание на КН, проведено на 10.06.2009 г.**

По време на Заседанието на КН е представен сравнителен анализ за договорените средства по ОП и е отбелязан напредъка по отделните Програми. В рамките на КН са отчетени и: настъпилите промени в нормативната уредба, състоянието на ИСУН и Единния информационен портал, напредъка при ефективното използване на инструмента за наблюдение и финансово прогнозиране LOTNAR (през първата година от използването му институциите в страната са усвоили метода и логиката на работа с него), административния капацитет на структурите (отчетено е, че текучеството на персонал остава сериозен проблем). Обърнато е внимание и на процеса по Оценка на съответствието.

- **Кампания за популяризиране на НСРР, стартирала в началото на месец юли 2009 г.**

Кампанията е финансирана по проект „*Повишаване на обществената информираност относно НСРР на Република България 2007 – 2013 г.*” по ОПТП. Основната цел на кампанията е да бъде популяризиран стратегическия програмен документ и заложените в него политики и приоритети, по които страната ни получава европейско финансиране в ключови за развитието си сектори. Целевата аудитория включва широката публична общественост, потенциални бенефициенти по ОП, медиите и др. кампанията е разделена на следните етапи:

- *Подготвителен*: национално представително проучване, тестване и производство на рекламни формати

- *Същински*: публично събитие (пресконференция) за старта на кампанията (юли 2009 г.), рекламна кампания и кръгла маса - дискусия относно изпълнението на приоритетите и целите, заложените в НСРР, предложения и препоръки за актуализация (ноември 2009 г.)

- *Заключителен*: национално представително проучване за запознатостта и нагласите към НСРР и пресконференция за представяне на резултатите от кампанията.

Проведена е пресконференцията за старта на кампанията и кръгла маса – дискусия. По време на събитието е открит изключително важният въпрос за активното включване на Република България в европейския дебат за следващия програмен период (2014 г. - 2020 г.) още отсега. Отчетено е, че активното поведение на държавата би довело до защита на националните интереси и приоритети, по които страната ни да получава европейско финансиране. По време на събитието всички участници, представители на социално-икономическите партньори и неправителствения сектор, единодушно са се обединили около тази позиция. Благодарение на проведената кръгла маса и на изпълнението на горепосочения проект като цяло, в резултат от дискусията, съответните звена в администрацията са предприели конкретни мерки за стартирането на дебата за следващия програмен период. Отчетено е, че подобни инициативи и проекти могат единствено да доведат до повишен интерес от страна и на широката общественост, като цяло, и на потенциалните бенефициенти в частност, към европейските въпроси и ползите за развитието на страната ни, в следствие ефективното усвояване на европейските средства.

- **Финансово изпълнение на ОП по Цел 1 „Сближаване” на Република България**

Данни за финансовото изпълнение са представени в **Таблица № 13** на настоящия доклад.

ОП / Фонд	Бюджет на ОП (средства от ЕС)	Бюджет на ОП (нац. средства)	Получени трансше от ЕК	Платено (средства от ЕС)	Платено (нац. средства)	Общо платено
1. ОПТ/ЕФРР и КФ	1 624 479 623	379 001 543	165 038 214	35 784 874	6 526 913	42 311 788
ЕФРР	368 809 731	65 084 070	33 192 876	32 902 552	5 806 333	38 708 884
КФ	1 255 669 892	313 917 473	131 845 339	2 882 323	720 581	3 602 903
2. ОПОС/ЕФРР и КФ	1 466 425 481	334 322 604	147 388 787	39 712 341	9 716 155	49 428 496
ЕФРР	439 059 208	77 481 036	39 515 329	2 882 253	5 08 633	3 390 886
КФ	1 027 366 273	256 841 568	107 873 459	36 830 088	9 207 522	46 037 610
3. ОПРР/ЕФРР	1 361 083 545	240 191 214	122 497 519	26 424 445	4 663 137	31 087 583
4. ОПРЧР/ЕСФ	1 031 789 139	182 080 436	92 861 023	33 857 194	5 974 799	39 831 993
5. ОПРКБИ/ЕФРР	987 883 219	174 332 333	88 909 490	3 956 894	698 275	4 655 169
6. ОПАК/ЕСФ	153 670 724	27 118 363	13 830 365	32 186 008	5 679 884	37 865 892
7. ОПТН/ЕФРР	48 296 513	8 522 914	4 346 686	2 337 921	412 574	2 750 495
ОБЩО	6 673 628 244	1 345 569 407	634 872 084	174 259 678	33 671 738	207 931 417

Таблица № 16 Финансово изпълнение на СКФ на ЕС към 31.12.2009 г. по официални данни на СО (*в евро*)

III. ПРОГРАМИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИЯ ЗЕМЕДЕЛСКИ ФОНД ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ И ЕВРОПЕЙСКИЯ ФОНД ПО РИБАРСТВО НА ЕС ЗА ПРОГРАМНИЯ ПЕРИОД 2007 – 2013 г.

1. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

Повишаване на конкурентоспособността на земеделието, горите и преработвателната промишленост, изграждане на местен капацитет и партньорства, разнообразяване на икономиката и подобряване качеството на живот в селските райони, опазване на биологичното разнообразие и водните ресурси.

Мерките в ПРСР са обединени в пет приоритетни оси:

- ✓ **ПО 1** „Подобряване на конкурентоспособността на земеделския и горския сектор”
- ✓ **ПО 2** „Подобряване на околната среда и селската природа (управление на земята)”
- ✓ **ПО 3** „Качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика”
- ✓ **ПО 4** „ЛИДЕР”
- ✓ **ПО 5** „Техническа помощ”

Географски обхват на мерките:

ПО 1 - цялата страна;

ПО 2 - различен обхват в зависимост от вида на мерките;

ПО 3 - за проекти от селските райони;

ПО 4 - на териториален принцип за изпълнение на местни стратегии за развитие в селските райони и управление на дейностите на Местни инициативни групи.

Мерки, които се прилагат от стартирането на Програмата през 2008г.:

Мерки по ПО 1:

Мярка 111 - Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания;

Мярка 112 - Създаване на стопанства на млади фермери

Мярка 121 - Модернизирани земеделски стопанства

Мярка 122 - Подобряване икономическата стойност на горите

Мярка 123 - Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти

Мярка 141 - Подпомагане на полу-пазарни стопанства, с цел реструктуриране

Мярка 142 - Подпомагане създаването на групи производители

Мярка - Предоставяне на съвети и консултиране в земеделието в България и Румъния

Мерки по ПО 2:

Мярка 211 - Плащания на земеделски стопани за природни ограничения в планинските райони

Мярка 212 - Плащания на земеделски стопани в райони с ограничения, различни от планинските райони

Мярка 214 - Агроекологични плащания

Мярка 223 - Първоначално залесяване на неземеделски земи

Мярка 226 - Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности

Мярки по ПО 3:

Мярка 311 - Разнообразяване към неземеделски дейности

Мярка 312 - Подкрепа за създаване и развитие на микро-предприятия

Мярка 313 - Насърчаване на туристическите дейности

Мярка 321 - Основни услуги за икономиката и населението на селските райони

Мярка 322 - Обновяване и развитие на селата

Мярки по ПО 4:

Мярка - Прилагане на стратегии за местно развитие

Мярка 421- Между-териториално и транс-национално сътрудничество

Мярка 431- Управление на МИГ, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия

- **Бюджет на Програмата:**

Общ бюджет: 3, 241 млрд. евро, от които ЕС – **2,642** млрд. евро и Национално съфинансиране – **637** млн. евро, включително предоставените допълнително **36, 83** млн. евро, определени за България по Европейския план за икономическо възстановяване (ЕПИВ).

- **Структури за управление на Програмата**

УО: Министерство на земеделието и храните – дирекция „Развитие на селските райони”

МЗ: ДФ „Земеделие” – Разплащателна агенция.

- **Бенефициенти**

ПО 1 – земеделски производители; полу-пазарни стопанства, млади фермери; организации на производители; лица, които са заети в селското и горското стопанство; собственици на гори вкл. техни сдружения – частни и общински; микро-, малки и средни предприятия от хранително-преработвателния сектор; институции или организации (публични или частни) осигуряващи консултантски услуги, професионално обучение и информационни дейности;

ПО 2 – земеделски производители от необлагодетелствани райони, земеделски производители желаещи да се занимават с биологично земеделие; собственици на гори вкл. техни сдружения; собственици и/или ползватели на гори и земеделски земи, чиито места попадат в обхвата на Европейската екологична мрежа Натура 2000;

ПО 3 – земеделски производители; микропредприятия; общини; юридически лица с нестопанска цел (включително читалища); юридически и физически лица; образователни и квалифициращи институции от територията на селските райони;

ПО 4 – Местни инициативни групи (МИГ), физически и юридически лица, неправителствени организации и общини в районите, където има одобрена и действаща МИГ и общини, неправителствени организации и бизнес структури от селските райони за подготвителната фаза.

- **Напредък по Програмата на годишна база (сравнение 2008 - 2009 г.)**

По мерките от оси 1 и 3 на Програмата

Съгласно обобщените данни през 2008 г. са регистрирани 4 067 заявления по мерките от оси 1 и 3 (без мерките, свързани с плащане на площ - № 211, 212 и 214). Тези заявления са за обща стойност 1,631 млрд. лв., в т. ч. субсидия от около 1,015 млрд. лв. От тях са одобрени 365 проекта по мярка 121 и 463 по мярка 112. Платени са само 41 проекта по мярка 112 на стойност 1 002 286 лв. и един проект по мярка 143 на стойност 4 889,6 лв.

Към 05.01.2010 г. са регистрирани 10 794 заявления (без мерките, свързани с плащане на площ - № 211, 212 и 214). Тези заявления са за обща стойност 4,848 млрд. лв., в т. ч. субсидия от около 3,799 млрд. лв. Одобрени са 4 646 заявления на обща стойност 1,336 млрд. лв. Извършени са плащания за 478, 814 млн. лв. по всички мерки от Програмата.

По мерките, свързани с плащане на площ - № 211, 212 и 214

По мярка 211 „Плащания за природни ограничения на фермери в планински райони” са приети общо 73 046 заявления (съответно за кампания 2007г. – 22 649 заявления, за 2008г. – 24 151 и за 2009г. – 26 246). По мярка 212 „Плащания за природни ограничения на фермери в райони, различни от планинските” са приети общо 30 265 заявления (съответно за кампания 2007г. – 9 412 заявления, за 2008 г. – 10 017 и за 2009г. – 10 836). По мярка 214 „Агроекологични плащания” – 1 462 за кампания 2008 и 1 446 за кампания 2009.

От платените 66 322 842 лв. общо по мерките от Ос 2, 31 503 468 лв. са платени през 2008 г.

От платените 232 364 605 лв. общо по мярка 611 (доплащания към директните плащания), 128 805 210 лв. са платени през 2008 г.

- **Кумулативен напредък:**

Към 05.01.2010 г. в Държавен вестник са обнародвани Наредбите за прилагане на 20 мерки по ПРСР.

Съгласно обобщените данни към 05.01.2010 г. са регистрирани 10 794 заявления (без мерките, свързани с плащане на площ - № 211, 212 и 214). Тези заявления са за обща стойност 4,848 млрд. лв., в т. ч. субсидия от около 3,799 млрд. лв. Одобрени са 4 646 заявления на обща стойност 1,336 млрд. лв. Извършени са плащания за 478, 814 млн. лв. по всички мерки от Програмата.

По мярка 211 „Плащания за природни ограничения на фермери в планински райони” са приети общо 73 046 заявления (съответно за кампания 2007 г. – 22 649 заявления, за 2008 г. – 24 151 и за 2009 г. – 26 246). По мярка 212 „Плащания за природни ограничения на фермери в райони, различни от планинските” са приети общо 30 265 заявления (съответно за кампания 2007 г. – 9 412 заявления, за 2008 г. – 10 017 и за 2009 г. – 10 836). По мярка 214 „Агроекологични плащания” – 1 462 за кампания 2008 и 1 446 за кампания 2009.

По стартиралите 20 мерки от ПРСР напредъкът е както следва:

- **по мярка 111** „Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научни знания” са постъпили 91 проекта на стойност 30 137 365 лв.
- **по мярка 112** „Създаване на стопанства на млади фермери” са постъпили 5 431 проекта на стойност 265 532 452 лв. Одобрени са 2 724 проекта на млади фермери. Общият размер на субсидията по тях е 131 705 774 лв. До момента са отхвърлени 822 проекта (стойност на субсидията от 40 189 224 лв.).

- **по мярка 121** „Модернизиране на земеделските стопанства” са постъпили 2 618 проекта на стойност 1 465 806 028 лв. Одобрени са 1 668 проекта на стойност 800 502 939 лв. До момента са отхвърлени 68 проекта (стойност на субсидията от 26 532 078 лв.).
- **по мярка 122** „Подобряване на икономическата стойност на горите” има 2 заявления за подпомагане в процес на разглеждане;
- **по мярка 123** „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти” – 138 бр. на стойност 357 518 245 лв. Проектите са в процес на разглеждане. До момента има заповед за отхвърляне на 5 проекта (стойност на субсидията от 13 996 439 лв.);
- **по мярка 141** „Подпомагане на полупазарни стопанства в процес на реструктуриране” – 747 бр. на стойност 10 957 538 лв.;
- **по мярка 142** „Създаване на организации на производители” – 1 проект на стойност 58 675 лв.;
- **по мярка 211** „Плащания за природни ограничения на фермери в планински райони” – 22 649 (за кампания 2007), 24 151 заявления (за кампания 2008) и 26 246 заявления (за кампания 2009);
- **по мярка 212** „Плащания за природни ограничения на фермери в райони, различни от планинските” – 9 412 (за кампания 2007), 10 017 заявления (за кампания 2008) и 10 836 заявления (за кампания 2009);
- **по мярка 214** „Агро-екологични плащания” са подадени 1 462 заявления за участие за 2008 г. От тези заявления 1 001 бр. са оторизирани. За кампания 2009 г. са подадени 1 446 заявления;
- **по мярка 223** „Първоначално залесяване на неземеделски земи” – 49 бр. на стойност 8 436 991 лв. Одобрени са 20 проекта на стойност 1 434 222 лв.;
- **по мярка 226** „Възстановяване на горския потенциал и въвеждане на превантивни дейности” – 45 бр. на стойност 4 627 623 лв. Сключени са договори по 18 проекта на стойност 1 660 258 лв. Със заповед за отхвърляне са 11 проекта със стойност на субсидията от 1 296 052 лв.;
- **по мярка 311** „Разнообразяване към неземеделски дейности” – 49 бр. на стойност 29 927 839 лв. Проектите са в процес на разглеждане;
- **по мярка 312** „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия” – 787 бр. на стойност 383 337 538 лв. Проектите са в процес на разглеждане;
- **по мярка 313** „Насърчаване на туристическите дейности” – 32 бр. на стойност 9 269 823 лв. Проектите са в процес на разглеждане;
- **по мярка 321** „Основни услуги за икономиката и населението на селските райони” – 511 бр. на стойност 1 883 942 858 лв. Сключени са договори по 72 проекта на стойност 241 469 016 лв.;
- **по мярка 322** „Обновяване и развитие на населените места” - 295 бр. на стойност 429 037 082 лв. Сключени са договори по 144 проекта на стойност 159 137 382 лв.;
- **по мярка 431** „Управление на МИГ, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия” (отговорност на Министерство на земеделието и храните) по първата обява за набиране на проектни предложения са постъпили 91 проекта за разглеждане и одобрение от Управляващия орган на ПРСР на стойност 15 342 030 лева. Бяха одобрени 71 проекта на стойност 11 822 538 лв. Комисията приключи работа на 23 февруари 2009 г. Договорите на избраните кандидати бяха връчени на 3 юни 2009 г. Поради отказ от страна на един от бенефициентите от 71 одобрени проекта са сключени 70 договора на стойност 11 640 885 лв. Приети са 45 заявления по втората покана за набиране на проектни

предложения, чийто краен срок изтече на 04.09.2009 г. Одобрени са 32 заявления на обща стойност от 4 907 523 лв., по които договорите за подпомагане следва да се подпишат на 05.01.2010 г.

- по мярка 511 „Техническа помощ” (отговорност на Министерство на земеделието и храните) са приети 88 проекта на обща стойност 23 423 226 лв. Сключени са договори по 58 проекта на стойност 6 132 869 лв. (без ДДС).

Одобрени заявки за плащане и извършени плащания

1) По мерките от Ос 1 са подадени 3 572 заявки за плащане (на обща стойност 579 300 186 лв.), от които 2 531 бр. (за 61 726 150 лв.) по мярка 112; 1 004 бр. (за 498 079 223 лв.) по мярка 121; 6 бр. (за 16 307 789 лв.) по мярка 143; и 31 бр. (за 3 040 348 лв.) по мярка 511. Извършени са плащания по

1 477 заявки (за 36 106 742 лв.) по мярка 112; 537 заявки (за 140 309 225 лв.) по мярка 121; 5 заявки (за 1 527 489 лв.) по мярка 143; и 24 заявки за 2 183 474 лв. по мярка 511. Общо платени 2043 заявки за 180 126 930 лв.

2) Извършени са и плащания по мерките от Ос 2 както следва - по 211 и 212 за необлагодетелстваните райони за заявленията, подадени през 2007 и 2008 г., на обща стойност 61,506 млн. лв. По мярка 214 са изплатени 4,817 млн. лв.

3) На земеделските стопани са изплатени средствата по националните доплащания към директните плащания в размер на 232,365 млн. лева по мярка 611 от Програмата за развитие на селските райони.

Заложеният в Програмата за развитие на селските райони бюджет за 2007 г. и 2008 г. възлиза на 722 713 481 евро (1 413 504 708 лв.) публични средства, от които приносът на ЕС е 581 200 565 евро. Тези средства трябва да бъдат изплатени до края на 2010 г.

Изплатени са 33,8% от бюджета по ПРСР за периода 2007-2008, който трябва да бъде изплатен до края на 2010 г. Договорени са 87%¹ от публичните средства за същия период.

Приоритетна ос	Общ бюджет на приоритетната ос (за периода 2007-2013 г.)	Сума сключени договори*	Извършени плащания
I. Подобряване на конкурентоспособността в земеделския и горския сектор	2 374 524 925	882 426 227	177 943 456
II. Подобряване на околната среда и природата	1 520 450 722	3 094 480 (по мерки 223 и 226), по мерки 211, 212 и 214 не се сключват договори	66 322 842
III. Подобряване на качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика	1 770 596 634	400 606 398	0

¹ Към одобрената субсидия по сключените договори са добавени изплатените средства по мерки 611, 211, 212 и 214

Приоритетна ос	Общ бюджет на приоритетната ос (за периода 2007-2013 г.)	Сума сключени договори*	Извършени плащания
IV. Лидер	150 576 039	16 548 408	0
Техническа помощ**	240 921 660	6 132 869	2 183 474
Мярка 611. Доплащания към директните плащания	355 650 125		232 364 605
ОБЩО	6 412 720 105	1 308 808 382	478 814 377

Таблица № 17 Финансово изпълнение по ПРСР (в лева)

Общият бюджет е посочен в „лв.“, за целия период на ПРСР 2007-2013г. 1€ - 1.95583 лв.

* в колона „Сума на сключените договори (лева)” е включено и съфинансирането от страна на одобрения кандидат.

** сумите по мярка „Техническа помощ” са посочени без ДДС.

- **Заседания на КН през 2009 г.**

През 2009 г. е проведено 1 присъствено заседание на КН на **13.05.2009 г.** Обсъдени са изменения на правилата на работа на КН, изменение на ПРСР във връзка с ЕПИВ, представена е информация по изготвянето на Годишния доклад по изпълнението на ПРСР за 2008 г.

През 2009 г. са проведени 4 **неприсъствени** заседания на КН - писмени съгласувателни процедури за: изменение на ПРСР; изменение на текста на мярка 214 ”Агроекологични плащания”; за Годишния доклад за 2008 г. и за изменение на ПРСР във връзка с ЕПИВ.

- **Статус на процеса по акредитация на Разплащателната агенция**

На 30 ноември 2008 г. Държавен фонд „Земеделие” получи пълна акредитация като Разплащателна агенция по ПРСР в съответствие с чл. 6 на Регламент № 1290/2005 г.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие/липса на открити и докладвани нередности**

Констатираните проблеми в управлението на ПРСР могат да се разделят на две основни категории:

- слабости, свързани с постигането на целите на подпомагането по мерки;
- слабости, свързани с легитимността на изразходваните средства.

Трудностите, свързани с **постигане на планираните цели по мерки**, включват натрупването на огромен брой заявления за подпомагане и заявки за плащане, които не могат да бъдат обработени

в разумен срок. В това отношение са предприети редица корекции/изменения, които целят преодоляване на тези слабости, в т.ч:

- ✓ промяна на подхода на управление на мерките – от непрекъснато приемане на заявления да подпомагане към прилагане на мерките чрез т.нар. „прозорци” или покани за представяне на заявления от кандидатите в определен срок и при определен общ бюджет за съответната покана. Това позволява да се избегне натрупването на прекомерно голям брой проекти, които не може да се обработят от съществуващия административен капацитет, а от друга страна позволява и по-добре управление на бюджетите по мерките;
- ✓ засилване на капацитета на Разплащателна агенция чрез назначаване на допълнителен персонал и непрекъснато обучение.

По отношение на слабостите, свързани с **легитимността на разходите**, следваше да се решат следните проблеми, възникнали по САПАРД с оглед коректното управление на ПРСР:

- ✓ Изкуствено завишени цени на активите с цел получаване на по-голям размер на субсидията;
- ✓ Изкуствено създадени условия за заобикаляне на правилата за подпомагане.

Преодоляването на тези проблеми включва нормативни, технически и процедурни мерки. В нормативно отношение вече са предприети действия и наредбите по прилагане на мерките от оси 1 и 3 на ПРСР съдържат изискване офертите да са от независими оференти, като са изрично регламентирани случаите на свързаност между оферентите, при които представените оферти се приемат за невалидни. В техническо отношение се изгради и се поддържа в актуално състояние информационна система с база данни, съдържаща референтни цени на основните активи.

В нормативно отношение, в наредбите по прилагане на мерките от ПРСР се въведе изискването на Регламент 1975/2006 относно забраната за създаване на изкуствени условия за заобикаляне на изискванията за подпомагане, както и попълване на декларация за наличие на свързаност с вече подпомогнати фирми.

• Проведено изслушване пред КЕВКЕФ

По време на съвместно заседание с Комисията по земеделието и горите, на 16.09.2009 г., беше проведено изслушване по напредъка по ПРСР 2007-2013 г. По време на дискусиата беше поставен въпрос за необходимостта от **преработване на нормативната база**, регламентираща прилагането на програмата. Представителите на МЗХ увериха, че е създадена необходимата организация и се работи по промяна на наредбите по начин, който да позволи по-ефективната работа на администрацията, вкл. ще е възможна промяна на програмата в посока към нейното актуализиране. Това ще позволи да бъде прехвърлен финансов ресурс от мерки, по които има подадени относително малко проекти към такива, които представляват интерес за бенефициентите.

По отношение на **административния капацитет**, на преден план беше изведен проблема с липсата на достатъчно кадри. На практика малко на брой служители работят по сериозен обем проектни предложения, което рефлектира в акумулиране на закъснения. Освен това, мотивацията на служителите не е на необходимото ниво. От министерството и от фонда обясниха, че се прави необходимото за увеличаване на административния капацитет и за реалното обслужване потребностите на земеделските производители. От МС е разгледано предложение за допълнително кадрово обезпечаване. Предвижда се да бъдат назначени нови хора, както на централно ниво, така и по места. Заплатите ще бъдат осигурени със средства от Техническата помощ по програмата и няма да се натоварва националния бюджет в условията на криза. По този

начин ще се постигне децентрализация, която ще позволи по ефективната работа на администрацията.

- **Решение на ЕК от месец декември 2009 г. за отпускане на допълнителни средства по ПРСР на Република България по линия на Европейския план за икономическо възстановяване – размер и предназначение на средствата, срокове и механизъм за усвояването им и т.н.**

На заседанието си през м. декември 2008 г. Европейският съвет одобри **Европейски план за икономическо възстановяване (ЕПИВ)**, който предвижда предприемането на приоритетни действия, които да позволят ускорено адаптиране на икономиките на държавите-членки към предизвикателствата, свързани с икономическата и финансова криза. ЕПИВ се основава на стимулиране, което съответства общо на около 1,5 % от БВП на Европейския съюз (ЕС) или **приблизително 200 млрд. евро.**

За България определената допълнителна сума за периода 2009 г. - 2010 г. по ЕПИВ **възлиза на 36,83 млн. евро.** Решението на България за използването на допълнителния бюджет от ЕПИВ за 2009 г. и 2010 г. предвижда средствата да бъдат насочени към дейностите по Ос 1 и Ос 3 на ПРСР, свързани с управлението на водите, възобновяемата енергия и реструктуриране на млечния сектор.

Официално бяха предложени на ЕК следните промени в ПРСР, свързани с ЕПИВ:

I. Увеличение с 10 % на финансовата помощ (субсидия) за инвестиции, свързани с „новите предизвикателства“;

II. Увеличение за 2009 г. и 2010 г. на авансовото плащане от 20 на 50 % от размера на субсидията по инвестиционните мерки на ПРСР при спазването на условията на Регламент (ЕО) № 1794/2006. по мерки 121, 122, 123, 223, 226, 311, 312, 313, 321, 322 и за инвестиционни проекти, подкрепени по мерки 41 и 421 от ос 4 ЛИДЕР.

III. Въвеждане по мярка 431-1 „Разходи за управление, придобиване на умения и постигане на обществена активност - за избрани и одобрени МИГ“ на възможността за ползване на авансови плащания за текущи разходи на одобрени МИГ в размер на 20% от общите публични разходи от бюджета на стратегиите за местно развитие.

- **Планирани дейности за 2010 г.**

Съгласно изготвен списък с дейности по Техническа помощ, одобрен от министъра на земеделието и храните за 2009 г. са подготвени и изпратени задания към дирекция „Обществени поръчки“ в МЗХ за обявяване на процедури за избор на изпълнител за информация и публичност за 2009 г., но изпълнението им ще се осъществи през 2010 г. Планираните мерки включват:

- Публикуване на материали в печатни издания във връзка с информационната кампания на ПРСР;
- Изготвяне и изпълнение на външна реклама във връзка с информационната кампания на ПРСР;
- Създаване на цялостна концепция на информационната кампания, изготвяне на всички материали за печатните медии, консултиране на всички рубрики в електронни медии, наблюдение на изпълнението и координиране на информационната кампания.

Следващото заседание на КН на ПРСР ще се проведе през февруари 2010 г.

2. ОП ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР РИБАРСТВО 2007 – 2013 г.

• Цел на Програмата

Стратегическата визия за сектор „Рибарство” е насочена към превръщането му в конкурентоспособен, модерен и динамичен, базиран на устойчивото развитие на рибарството, както и към подобряване качеството на живот в рибарските области. За постигане на стратегическата визия, Оперативната програма има четири основни цели:

Цел 1: Да се осигури конкурентоспособност и устойчивост на сектор „Рибарство”;

Цел 2: Да се развие пазара на продуктите от риболов и аквакултурно производство;

Цел 3: Да се подкрепи устойчивото развитие на рибарските области и да се подобри качеството на живот в тях;

Цел 4: Да се подпомогне изпълнението на Оперативната програма в рамките на Общата политика по рибарство на ЕС.

• Приоритетни оси

- **ПО 1** „Приспособяване капацитета на риболовния флот”

- **ПО 2** „Развитие на аквакултурното производство, преработвателната промишленост и маркетинга”

- **ПО 3** „Насърчаване на дейности от колективен интерес”

- **ПО 4** „Устойчиво развитие на рибарските области”

- **ПО 5** „Техническа помощ”

• Бюджет на Програмата: 106 679 611 евро

- Европейско финансиране: 80 009 708 евро

- Национално съ-финансиране: 26 669 903 евро

• Структури за управление на Програмата

✓ УО на ОПРСР е дирекция „Европейски фонд за рибарство” в ИАРА;

✓ **Разплащателна агенция /РА/** - Държавен фонд „Земеделие”, в качеството ѝ на междинно звено - получава сумите от ЕК и извършва плащания към бенефициентите. Отдел „Рибарство и аквакултури” е структурна единица от РА, изцяло отговорна за точната оценка на извършените разходи при изпълнение на мерките от оперативната програма;

✓ **Сертифициращ орган** по ОПРСР - ДФЗ. Функциите по сертифициране на разходите по ОПРСР са възложени на Отдел „Сертификация на разходите по ОПРСР” в рамките на ДФЗ, който е отговорен за изготвянето и изпращането към ЕК на сертифицирани декларации за разходите и заявки за плащане по ОПРСР.

Делегирането на функции по сертифициране на разходите от страна на СО към междинно звено в лицето на Дирекция „Национален фонд” към Министерство на финансите е прекратено със сключеното на 22.05.2009 г. Споразумение за прекратяване на Споразумението за делегиране на функции по сертифициране на разходите по ОПРСР.

✓ **Одитен орган** - Дирекция „Наблюдение и координация на Разплащателната агенция” (ДНКРА), МЗХ. С новия Устройствен правилник на МЗХ, в сила от 13.11.2009 г. са внесени изменения и дирекция „Наблюдение и координация на дейността на Разплащателна агенция”

се преименува в Дирекция „Наблюдение, координация и административен контрол на Разплащателната агенция”.

- **Бенефициенти**

Потенциални бенефициенти са собственици на риболовни кораби, асоциации на рибари и собственици на риболовни кораби и рибари, частни, публични или публично-частни компании/организации; асоциации или организации на производителите; собственици на кораби за риболов във вътрешни водоеми; физически лица; ветеринарни власти; организации на производители на риба и други водни организми и браншови организации в сектор „Рибарство“, признати от Министъра на земеделието и храните; професионални, обществени и публично-частни организации и организации с нестопанска цел; Държавно предприятие „Рибни ресурси” към МЗХ; национални, регионални и местни власти; пазарни организации; научни и учебни организации; частни компании; местни инициативни рибарски групи.

- **Напредък по Програмата**

ОПРСР официално е открита на 11.11.2008 г. Към 31.12.2009 г. за прием са отворени пет мерки:

Мярка 1.3. Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност

Мярка 2.1. Производствени инвестиции в аквакултурата

Мярка 2.6 „Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура”

Мярка 4.1 „Развитие на рибарските области” /публикувана първа покана за прием на Декларации за изразяване на интерес – 15.10.2009 г./

Мярка 5.1. Техническа помощ

Във връзка с прилагането на мярка 3.3. „Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки” е създадено Държавно предприятие „Рибни ресурси” ЕООД към МЗХ, което да стопанисва регистрираните рибарски пристанища.

Изготвен е софтуерът за обработка на проекти по ОПРСР - Подсистемата за регистрация, управление и контрол на европейски проекти.

Към 31.12.2009 г. са постъпили 26 проекта с подписани договори за изплащане на безвъзмездна финансова помощ по мярка 1.3 „Инвестиции на борда на риболовните кораби”, мярка 2.1 „Производствени инвестиции в аквакултура” и мярка 5.1 „Техническа помощ” на обща стойност на финансовата помощ **5 307 909,46 евро**, като от тях 845 917,87 евро са за сметка на Националния бюджет и 2 533 151,98 евро са за сметка на ЕФР.

До 31.12.2009 г. е изплатено едно авансово плащане на стойност 130 227,23 евро и окончателни плащания (по техническа помощ) на стойност 50 965,06 евро, от които 12 741,25 евро национално и 38 223,75 евро европейско финансиране. Три одобрени заявки за плащане на стойност 36 786,00 предстоят да бъдат изплатени до края на месец януари 2010 г.

В процес на оценка са проекти по ПО 1, ПО 2 и ПО 5 на обща стойност 856 848,94 евро.

- **Заседания на КН през 2009 г.**

На 18.06.2009 г. е проведено **Четвъртото редовно заседание на КН** изпълнението на ОПРСР. От страна на ЕК е обърнато внимание, че е **риск за администрацията да одобрява проекти**

преди положително становище по Оценката на съответствие на Системите за управление и контрол. Направени са препоръки за незабавно стартиране прилагането на дейностите по приоритетна ос № 4 „Устойчиво развитие на рибарските области”, както и на необходимостта да бъде извършено научно изследване на запасите от основните видове риба в Общностите води на Черно море. Научните резултати ще дадат насоки в изготвянето на План за приспособяване на риболовното усилие. Необходимостта от стабилност в мениджмънта на администрацията също е отбелязано като препоръка от страна на представителите на ЕК.

- **Статус на процеса по Оценка на съответствието**

Съгласно Заповед № РД-09-942/10.12.2009 г. от Дирекция „Наблюдение, координация и административен контрол на Разплащателна агенция” към МЗХ - Одитен орган по ОПРСР е открит одит за оценка на съответствието на системите за управление и контрол на органите по ОПРСР.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Програмата, в т.ч. наличие/липса на открити и докладвани нередности**

В Регистър на нередности и измами по ЕФР, изготвян от ДФЗ-РА, са включени четири проекта по мярка 5.1. „Техническа помощ” с бенефициент ИАРА, с първоначална регистрация на случая - 20.11.2009 г. Размерът на нередностите е 0,00 лв. и нередността е квалифицирана като нередност без финансови последици. Изпратен е сигнал до АДФИ.

Сертифициращият орган не е идентифицирал проблеми в процеса по сертифициране на разходите по ОПРСР.

- **Одити**

Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
Сметна Палата на Република България	01.01.2006 г. 30.06.2008 г.	Одит на системите за прилагане на Националния стратегически план за развитие на селските райони и Националния стратегически план за рибарство и аквакултури.	Приключил
ГД „Морски въпроси и рибарство”, ЕК	1.12.2008 г. 09.12.2009 г	Одит на системите за прилагане на ОПРСР	Приключил
Дирекция „Наблюдение и координация на Разплащателна агенция” Одитен орган по ОПРСР	20.10.2008 г. 12.12.2008 г.	Одит за оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПРСР, изградени в УО, МЗ на УО, Сертифициращия орган и МЗ на СО по ОПРСР.	Приключил
	16.03.2009 15.05.2009 г.	Одит за проследяване на изпълнението на препоръките, дадени при одита за оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПРСР,	приключил

		изградени в УО, МЗ на УО, Сертифициращия орган и МЗ на СО по ОПРСР.	
	25.05.2009 г. 31.08.2009 г.	Одит за оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПРСР, изградени в УО, МЗ на УО и Сертифициращия орган по ОПРСР.	прекратен
	От 30.11.2009 г.	Одит за оценка на съответствието на системите за управление и контрол по ОПРСР, изградени в Управляващия орган, Междинното звено на УО и Сертифициращия орган по ОПРСР.	текущ

Таблица № 18 Извършени одити по ОПРСР

• **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

На проведено съвместно заседание с Комисията по земеделието и горите от **16 септември 2009 г.** беше изслушана информация от МЗХ относно статуса на изпълнение на ОПРСР, за която се създава впечатление, че не работи ефективно. Министърът на земеделието информира, че са проведени срещи с еврокомисаря по рибарство, на която е обсъдена работата по програмата. Назначен е нов изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури. Ръководителят на ДФЗ информира, че предстоят срещи с дирекция „Национален фонд” към МФ с *оглед извършване на анализ за мястото на сертифициращия орган по програмата, което към момента е в ДФЗ.*

В рамките свое извънредно заседание от **08 декември 2009 г.** КЕВКЕФ проведе среща с директора на дирекция „Средиземно и Черно море” в Главна дирекция „Морски въпроси и рибарство” на ЕК. Членовете на КЕВКЕФ бяха информирани за целта на посещението на представителите на ЕК в България, по време на което са проведени срещи с министъра на земеделието и храните и със секретаря на СУСЕС.

Пред КЕВКЕФ бяха представени основните области и теми, които ЕК ще продължи и занапред с внимание да следи при управлението и изпълнението на ОПРСР в Република България, а именно:

- Подчиненост на УО, СО и ОО на министъра на земеделието и храните. За да не се концентрират всички функции по управление и контрол в правомощията само на един министър, ЕК препоръчва прехвърлянето на ОО и СО към Министерството на финансите. На този етап Комисията ще оцени положително доклада за оценка на съответствието на системата за управление и контрол по Програмата, но с горепосочената препоръка;
- Избягване конфликта на интереси – следва да се гарантира ефективното прилагане на Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси;
- Осигуряване на финансови стимули за държавните служители, изпълняващи функции по Програмата и преустановяване текучеството на кадри в държавната администрация, с оглед запазване на необходимата експертиза в структурите за ефективното управление и изпълнение на ОП.

В заключение, КЕВКЕФ изрази готовност и воля за активен диалог в бъдеще. От страна на европейските партньори беше изразена готовност при следващата мисия на ЕК в България по отношение на ОПРСР (след 6 месеца), да бъде проведена поредна среща с КЕВКЕФ, с оглед обмен на актуална информация. Участниците в заседанието изразиха своите надежди и увереност за бъдещо засилване на сътрудничеството в средиземноморския и черноморския регион, още повече предвид гръцката номинацията за еврокомисар по морски въпроси и рибарство.

Изпълнителният директор на ИАРА представи пред КЕВКЕФ актуална информация за състоянието и напредъка по ОПРСР по време на изслушване по програмата, проведено на **16 декември 2009 г.** Към момента на представяне на актуалната справка по програмата са сключени 9 договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, а актуализираното описание на системите за управление и контрол е представено пред Одитния орган на 16 ноември 2009 г.

КЕВКЕФ напомни за проведената на 8 декември 2009 г. среща с директора на дирекция „Средиземно и Черно море” в Главна дирекция „Морски въпроси и рибарство” на ЕК и за отправени основни послания в контекста на ОПРСР, като обърна внимание, че занапред в дейността си ще следи за развитието по тези много важни теми.

Представителят на ИАРА информира, че разговорите с ЕК за прехвърлянето на СО и ОО към Министерството на финансите са стартирали на 2 октомври 2009 г. Информация по темата е била представена на секретаря на СУСЕС и от ИАРА очакват политическо решение по въпроса.

• **Планирани дейности за 2010 г.**

През 2010 г. се планира **прием на проектни предложения по следните мерки:** Мярка 1.4. „Дребно-машабен крайбрежен риболов”, Мярка 1.5. „Социално-икономически компенсации за управлението на флота”, Мярка 2.2. „Акваекологични мерки”, Мярка 2.5. „Риболов във вътрешни водоеми”, Мярка 3.1. „Колективни дейности”, Мярка 3.2. „Мерки, предназначени за опазване и развитие на водната флора и фауна”, Мярка 3.3. „Инвестиции за реконструкция и модернизация на рибарски пристанища, места за разтоварване и закрити лодкостоянки”, Мярка 3.4. „Разкриване на нови пазари и промоционални кампании”, Мярка 3.5. „Пилотни проекти”, Мярка 3.6. „Пренасочване на риболовни кораби към дейности извън риболова”.

Съгласно Комуникационния план за 2010 – 2011 г., са предвидени следните **мерки за публичност:**

- ✓ Изграждане на допълнителен модул към интернет страницата на ОПРСР за бенефициенти и новосъздадени Рибарски групи;
- ✓ Провеждане на официални събития, семинари и работни срещи, информационни дни, издаване на печатни материали и разпространение на аудио-видео материали и мултимедийни продукти за популяризиране на условията и реда за кандидатстване по отворените мерки;
- ✓ Поддържане на тримесечен електронен бюлетин, обобщаващ напредъка по ОПРСР и представящ основните въпроси, възникналите трудности и промени в хода на изпълнение програмата.
- ✓ Работа с национални, специализирани и регионални/местни медии за популяризиране на възможностите, които ОПРСР предоставя и представяне на финансовия и физически напредък на програмата.

Следващото заседание на КН на ОПРСР се предвижда за 16 - 17.03.2010 г.

IV. ДРУГИ ПРОГРАМИ И ИНСТРУМЕНТИ, ПРЕДОСТАВЯЩИ ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

1. ИНСТРУМЕНТА ШЕНГЕН

- **Цел на Инструмента**

Инструментът Шенген е създаден по силата на чл. 32 от Акта към Договора за присъединяване на Р България и Румъния към ЕС с цел финансиране на дейностите на новите външни граници на ЕС. Инструментът Шенген следва да подпомогне изпълнението на поетите от двете държави ангажменти във връзка с постигането на готовност за пълно прилагането на Шенгенското законодателство. Той включва част за улесняване на бюджетните парични потоци и част за подготовка за прилагане на Шенгенското законодателство.

С Решение на ЕК No C(2007) 1417 от 04.04.2007 относно управлението и контрола на Инструмента Шенген са определени правилата за усвояване на средствата по Инструмента Шенген. ЕК определя като условие за финансирането, представяне на Национална индикативна програма (НИП) за периода 2007-2009, въз основа на която са разработени Годишни индикативни програми. Създаден е временен инструмент: „Инструмент за улесняване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение”. Една част от този инструмент, наричана „частта за Шенген” има за цел подпомагане на Република България и Румъния да финансират дейностите на новите външни граници на Съюза за прилагане на достиженията на правото от Шенген и контрола на външните граници.

С „частта за Шенген” се финансират дейности по придобиване на техническо оборудване за наблюдение и контрол на външните граници, модернизиране и развитие на националните комуникационни системи, информационни системи и компютърни мрежи, ремонтване и модернизиране на съществуващата гранична инфраструктура, повишаване на квалификацията на персонала, включително езикова подготовка, разработване на Национална визова система и свързване към Визовата информационна система на ЕС и мрежата за консултиране на визи VISION.

- **Бюджет на Инструмента**

Общият бюджет на НИП 2007-2009 е **161 000 000 евро** без ДДС. Така решението на българското правителство е съотношението в рамките на Инструмента Шенген между частта за улесняване на бюджетните потоци и частта за Шенген да бъде 38% на 62 %. С оглед първоначално определения краен срок за сключване на договори по Инструмента Шенген, а именно 31.12.2009 г., на 26.09.2009 Р България обяви намерението си да промени процента между частта за улесняване на бюджетните потоци и частта за Шенген в рамките на Инструмента за улесняване на бюджетните парични потоци и за подготовка за прилагане на Шенгенското законодателство от 38% - 62 % на 50% - 50%. По силата на това решение България трябва да усвои **128,9 милиона евро** за частта Шенген по Инструмента за подпомагане на бюджетните парични потоци и за подготовка за прилагане на Шенгенското законодателство.

Предложението е прието от ЕК с уточнението, че Р България трябва да гарантира изпълнението на всички дейности и постигането на всички цели, заложи в НИП, като предпоставка за постигане на готовност за пълно прилагане на Шенгенското законодателство.

По Инструмента Шенген не е предвидено съфинансиране от българска страна. Поради факта, че данък добавена стойност не е допустим разход по Инструмента, той се покрива с национални средства.

- **Институционална рамка**

С Постановление № 84 от 17.04.2007 г. е определен реда за управление и наблюдение на Инструмента за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнените на Шенгенското споразумение.

Управляващ орган: Дейностите по Инструмента Шенген се координират и управляват от Комитета за управление, наблюдение и контрол по Инструмент Шенген. Председател на Комитета е министърът на вътрешните работи, а в състава на Комитета са включени заместник-министри на финансите и на външните работи, заместник-председателя на ДАНС и представител на дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС” в Министерския съвет. Комитетът заседава веднъж месечно по предварително утвърден дневен ред. Функциите на Секретариат към Комитета се изпълняват от дирекция “Международни проекти” - МВР.

Междинно звено (Изпълнителна агенция): Дирекция „Централно звено за финансиране и договаряне” към Министерството на финансите отговаря за провеждането на обществени поръчки и договаряне на проектите, финансирани по Инструмента Шенген.

Национална точка за контакт с ЕК е дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС” в Министерския съвет.

Сертифициращ орган е Дирекция „Национален фонд” към Министерство на финансите.

Одитиращ орган е ИА „Одит на средствата на ЕС” към министъра на финансите.

- **Бенефициенти**

Министерство на вътрешните работи, Министерство на външните работи, Министерство на финансите, ДАНС.

- **Срокове за договаряне, изпълнение и разплащане**

- **Програмен период:** 2007-2009 г.

- **Краен срок за договаряне:** 31.03.2010 г. (решение на ЕК С (2009) 10399 от 18.12.2009г.)

- **Краен срок за изпълнение:** 31.12.2010 г.

- **Краен срок за разплащане:** 31.12.2010 г.

- **Статус по отправеното към ЕК на 14 октомври 2009 г. искане за удължаване на срока за сключването на договори**

След анализ на ситуацията и направени постъпки от Република България и Румъния, с решение на ЕК С (2009) 10399 от 18.12.2009г. е изменено Решение С (2007) 1417, с което е удължен

срокът за изпълнение на дейностите по Инструмента Шенген с три месеца, т.е. до 31.12.2010., при условие че:

- тези действия са били програмирани в годишните индикативни програми;
- за краен срок за плащанията е спазен срокът 31.12.2010г.

В рамките на този срок проектите следва да бъдат изпълнени и разплащанията да бъдат извършени към изпълнителите.

- **Идентифицирани** проблеми при реализирането и управлението на Инструмента, в т.ч. наличие/липса на открити и докладвани нередности

- ✓ Закъснение при изготвянето и представянето на технически спецификации за проектите от бенефициентите;
- ✓ Закъснение при провеждането на процедури за обществени поръчки

Основен проблем при управлението на Инструмента Шенген е значителното забавяне в организирането и провеждането на процедурите за възлагане на обществени поръчки по ГИП 2007 и ГИП 2008. През 2007 и 2008 г., които са част от периода за контракуване, практически не са усвоявани средства по Инструмента. До началото на 2009 г. ЦЗФД-МФ е сключила само 1 договор за доставка по Инструмента Шенген на стойност 1,84 млн. евро или малко над 1 % от финансовата рамка на НИП 2007-2009 г.

Налице е общо закъснение в процеса на договаряне, поради прекратяването на част от проведените процедури през 2008 г. и закъснения при разглеждане на жалбите по проведени процедури от страна на Върховния административен съд през 2009 г.

- **Предприети мерки**

- ✓ С цел ускоряване на процеса на търгуване на 09.09.2009 г. заместник министър - председателят и министър на вътрешните работи и заместник министър - председателят и министър на финансите утвърдиха **съвместен План за действие** по Инструмента Шенген. Планът има за цел **преодоляване на забавата при сключване на договори** и ограничаване на риска от неусвояване на средствата по Инструмента Шенген. В тази насока бяха изготвени и съвместни писма до Комисията за защита на конкуренцията и Върховния административен съд, с искане за **приоритетно разглеждане на жалбите** на участници в процедури по инструмента.
- ✓ **Засилване на административния капацитет** на отдел „Търгове и договаряне“ към ЦЗФД, МФ чрез вътрешно преразпределение на отговорностите и временно пренасочване на експерти;
- ✓ Ежемесечен **стриктен контрол и спазване графика за провеждане на процедури за обществени поръчки**. Възприет е подход, гарантиращ спазване на принципите за прозрачност, лоялна конкуренция и равнопоставеност при възлагане на поръчките. предприети са мерки, насочени към по-голяма гъвкавост при оценката и класирането на получените оферти с оглед допускане на повече участници до отваряне на ценова оферта и намаляване на основанията за обжалване;
- ✓ Провеждане регулярни месечни срещи на КУНК при отчитане напредъка на Инструмента Шенген;

При изпълнението на дейности по Инструмент Шенген, до настоящия момент не са констатирани и докладвани случаи на нередности и измами със средства на ЕС.

- **Напредък по Инструмента**

- ✓ **Изцяло е изпълнен Плана за действие от месец септември 2009 г.** Проведени са всички процедури за избор на изпълнител по проектите от плана за действие;
- ✓ Към 31.12.2009 г. са **сключени общо 120 договора на обща стойност 92.9 млн. евро с ДДС** (84.15 млн. евро без ДДС), което представлява 72,1 % от общата сума по Инструмент Шенген. Само за периода от 01.01.2009г. до 31.12 2009г. са сключени 114 договора със средства по Инструмента Шенген на обща стойност над 91 млн. евро;
- ✓ **Извършени са плащания на обща стойност 23.98 млн. евро.** Изплатените средства представляват 25,8% от стойността на сключените договори и 18,6% от стойността на целия предвиден бюджет за „частта Шенген”

Сключените договори са за доставка на 200 бр. леки автомобили, 180 бр. автомобили с висока проходимост, един 200-тонен, два 60-тонни, два 20-тонни патрулни кораба за охрана на черноморската външна граница на ЕС и 6 бр. катери за контрол по р. Дунав, доставка на оборудване за контрол на документите за самоличност, разширяване на ТЕТРА мрежата на МВР, оборудване за специални полицейски операции и автомобилна техника и др. Сключени са и 66 договора, на стойност 51 869.44 евро с ДДС (49 561.44 евро без ДДС) с независими/външни експерти за участие в оценителни комисии. Договорите са в процес на изпълнение, като е създадена необходимата организация за приемане на доставките.

Предвид факта, че срокът за сключване на договори беше удължен, през месец януари 2010 г. предстои сключване на договори на обща стойност над 34,4 млн. евро с ДДС (28,7 млн. евро без ДДС).

Прекратените през 2009 г. процедури, съгласно решение на Комитета за управление, наблюдение и контрол от 29.12.2009г. ще бъдат обявени през месец януари 2010г. Окончателно загубени/неусвоени средства по Инструмента Шенген към днешна дата не могат да се дефинират предвид удълженият срок за подписване на договори и възможността за усвояване на средства до 31.03.2010г.

В процес на **обжалване** са проведени процедури за възлагане на обществени поръчки с бюджет от **над 26 млн. евро**. При навременно решаване на всички спорове пред КЗК и ВАС и финализиране на процедурите с подписани договори до 31.03.2010 г. съществува вероятност да няма загубени средства по Инструмента Шенген.

- **Дейност на Комитета за управление, наблюдение и контрол (КУНК) през 2009 г.**

Съгласно чл. 4, ал. 3 от ПМС 84/2007г. КУНК заседава веднъж месечно. В периода 1 януари - 31 декември 2009 година са проведени **девет редовни заседания** на Комитета, на които са взети следните по-важни решения:

- ✓ Решения, с които са одобрени проекти на Бенефициентите (МВР, МВнР и ДАНС) по Годишните индикативни програми 2008 и 2009 г.;

- ✓ Решения за пренасочване на средства между цели и мерки, за обединяване на цели и мерки, както и за промяна на наименования на дейности от Националната индикативна програма 2007-2009 г.;
- ✓ Решения за одобряване на Годишните индикативни програми 2008 и 2009 г.;
- ✓ Промени на Процедурните правила по организацията на изпълнението на дейностите по Инструмент Шенген, като се намалява срока за организация на заседанията на Комитета на три дни;
- ✓ Одобрява разплащанията по сключени договори по Инструмент Шенген да се извършват както в лева, така и в евро, както и приоритизира реализацията на проекти, свързани с присъединяването на Р България към Шенгенското пространство;
- ✓ ДДС по сключените договори по Инструмент Шенген да се разплаща със средства по Инструмента Шенген до тяхното изчерпване, като средствата, заложиени за ДДС в централния бюджет служат като резерв.

Последното заседание на КУНК за 2009 г. е проведено на 29.12.2009 г., на което дирекция “ЦЗФД” в МФ е докладвала за изпълнението на графика за обявяване на тръжните процедури по Годишна индикативна програма (ГИП) 2007, ГИП 2008 и ГИП 2009. МВР е представило актуална информация по изпълнението на проектите, като са обсъдени предложения за конкретни проекти. КУНК е взел решение за приоритетност при решаването на възможни проблеми с изпълнението на Инструмента Шенген, като за това е насрочена дата на **ново заседание на комитета за края на месец януари 2010г.**, когато се очаква яснота по отношение на жалбите, разглеждани от Върховния административен съд.

• **Извършени одити**

Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
ИА „ОСЕС”	22.12.2008 г. - 17.03.2009	Функциониране на системите за управление и контрол	приключил
Мониторингова мисия на ЕК	16 - 18.02.2009 г.	Оценка на системите за управление и контрол, оценка на прилагането на Закона за обществените поръчки	приключил
Мониторингова мисия на ЕК	21 - 23.10.2009 г.	Преглед на изпълнението, частичен одит на транзакциите	в изпълнение *

Таблица № 19 Извършени одити по Инструмента Шенген

*Одитната процедура не е изцяло финализирана. През м.декември 2009 г. на ЕК са изпратени коментарите на българските институции по предварителния доклад и се очаква ЕК да изпрати окончателния доклад от тази мониторингова мисия.

В предварителния доклад от Мониторинговата мисия на ЕК, проведена на 21-23 октомври 2009 г., са направени следните препоръки:

Препоръка №1

КУНК, в координация с бенефициентите, трябва регулярно да оценява контрактуването и изпълнението и да приоритизира процедурите, в зависимост от закъсненията за дадените проекти. Това трябва да се прави на базата на реалистични анализи на риска за неконтрактуване и следва да бъдат отчитани дейностите с най-голямо значение за подготовката на България за оценка и присъединяване към Шенгенското пространство.

Препоръка №2

Бенефициентите и ЦЗФД трябва да отчитат крайния срок за изпълнение на договорите, за да бъдат сигурни че доставките и услугите ще бъдат извършени до 30 ноември 2010 г. и ще остане достатъчно време за разплащане преди крайната дата - 31.12.2010 г.

Препоръка №3

Системите за управление и контрол следва да бъдат актуализирани, за да отразят организационните промени в структурите на изпълнителната власт.

Препоръка №4

ЦЗФД и Сертифициращия орган трябва да създадат ясен процес за обмен на данни във връзка със сертифицирането от една институция към друга.

Препоръките са приети от съответните администрации и тяхното изпълнение ще бъде обект на следващия одит по Инструмента Шенген, който ще се проведе от екип на ИА „ОСЕС” от началото на януари 2010 до 17.02.2010 г. и ще обхване периода от края на предходния одит до момента.

Извършените одити и мониторингови мисии, както от национални органи, така и от представители на ЕК, показват, че системите за управление и контрол по Инструмента Шенген са функциониращи.

В рамките на осъществените проверки не са констатирани нарушения, които да водят до финансови корекции на средства по Инструмента Шенген. Същевременно са отправяни препоръки за отстраняване на констатирани слабости във функционирането на отделните елементи в системите, основно в процедурите на Изпълнителната агенция по Инструмента Шенген - дирекция ЦЗФД, Министерство на финансите.

• Проведено изслушване пред КЕВКЕФ

По време на изслушването на 09.12.2009 г. беше поставен акцент върху поисканото от ЕК, удължаване на срока за сключване на договори, който изтича на 31 декември 2009 г., за да се осигури възможност за максимално усвояване на предвидения по Инструмента финансов ресурс.

От страна на МВР беше отчетено, че към началото на месец декември 2009 г. е контрактуван малко под половината от предвидения бюджет. Съществува риск от връщане на неусвоените средства по Инструмента Шенген на ЕК и финансиране на поетите национални ангажименти с финансови ресурси от държавния бюджет.

В рамките на изслушването беше отчетена и предстоящата промяна на Националната точка за контакт по Инструмента Шенген и по-конкретно прехвърлянето ѝ от Министерството на финансите към Министерски съвет, което следва да бъде уредено с изменение на ПМС № 84/17.04.2007 г. за определяне на реда за управление и наблюдение на Инструмента за подобряване на бюджетните парични потоци и за подпомагане изпълнението на Шенгенското споразумение.

- **Предстоящи дейности през 2010 г.**

- ✓ През месец януари 2010 г. продължава сключването на договори. Предстои договарянето на проекти на обща стойност около 40 млн. евро.
- ✓ През 2010 г. предстои изпълнението и разплащането на всички сключени договори в края на 2009 г. по Инструмента Шенген.

2. ФИНАНСОВ МЕХАНИЗЪМ НА ЕИП

Акцент в настоящия доклад е поставен върху усвояването на средствата от ЕС в Република България. В тази връзка, въпреки че страните донори (Исландия, Княжество Лихтенщайн и Кралство Норвегия) по Финансовия механизъм на ЕИП не са членки на ЕС, КЕВКЕФ счита за целесъобразно проследяването на процесите и по този източник на финансова подкрепа за насърчаване икономическото и социалното развитие на страната, с оглед отчитане допълняемостта с финансовата подкрепа по линия на СКФ.

- **Цел**

Основните цели на ФМ на ЕИП включват намаляване на икономическите и социални неравенства, подпомагане на новите страни-членки на ЕС за пълноценно участие във вътрешния пазар на ЕС, насърчаване на сътрудничеството със страните донори.

- **Бюджет**

В съответствие с Меморандума за разбирателство, относно изпълнението на ФМ на ЕИП, **България получава финансова помощ в размер на 21,5 млн. евро** за периода 2007 – 2011 г. (общ финансов ресурс – 600 млн. евро за целия ЕС).

- **Основни области на финансиране (приоритетни области)**

Приоритетните области за финансиране на проекти по програмата са:

Приоритетна област 1: Защита на околната среда, включително градската среда, посредством намаляване на замърсяването и насърчаване използването на възобновяема енергия – избрани за финансиране 9 проекта;

Приоритетна област 2: Развитие на човешките ресурси, посредством насърчаване на образованието и обучението; укрепване на капацитета на местните власти и техните администрации в сферата на административните и публични услуги, както и на демократичните процеси, които ги подкрепят – избрани за финансиране 9 проекта;

Приоритетна област 3: Здравеопазване и грижа за децата – избрани за финансиране 13 проекта;

Приоритетна област 4: Опазване на европейското културно наследство – избрани за финансиране 11 проекта.

Със средства от ФМ на ЕИП се финансират и т.нар. **специфични форми за безвъзмездна помощ**:

- ✓ **Фонд за неправителствени организации** на стойност 2 067 000 евро за подкрепа на проекти на неправителствените организации и организациите с идеална цел в посочените по-горе приоритетни области;
- ✓ **Фонд за техническа помощ** на стойност 537 164 евро за покриване на разходите за управление на Финансовия механизъм;
- ✓ **Фонд за обучения и стипендии** на стойност 596 766 евро, чрез който се подкрепят програми за обучение и обмяна на опит за преподаватели и експерти от средните и висши учебни заведения и университети.

- **Бенефициенти**

Бенефициенти могат да бъдат всички законни обществени и частни организации, неправителствени организации, работещи в полза на обществения интерес – национални, регионални и местни власти, образователни и изследователски институции, органи по околната среда, областни и общински организации, публично-частни партньорски организации.

- **Срокове (за договаряне, изпълнение и разплащане)**

Крайният срок за договаряне е 30.04.2009 г., а крайният срок за изпълнение е 30.04.2011 г. В рамките на крайния срок за договаряне на програмата са договорени 100% от предоставените средства по програмата за България.

- **Институционална рамка**

Институционалната рамка е регламентирана в Процедурните правила за изпълнение на ФМ на ЕИП, одобрени от Комитета на ФМ и в Анекс А на Меморандума за разбирателство относно изпълнението на ФМ на ЕИП между България и страните донори.

Институционална рамка на управление на страните донори

- ✓ **Комитет на ФМ на ЕИП** - Комитетът на ФМ е органът, който взема решения относно ФМ на ЕИП и се състои от представители на Министерствата на външните работи на Кралство Норвегия, Исландия и Княжество Лихтенщайн;
- ✓ **Офис на ФМ** - ФМ на ЕИП се администрира от Офиса на ФМ, който докладва на Комитета на ФМ и на Министерството на външните работи на Кралство Норвегия и отговаря за оперативното управление и изпълнение на програмата и изпълнява функции на звено за контакти.

Институционална рамка на управление в България

- ✓ **Национално координационно звено (НКЗ)** – Във връзка с приетите с ПМС № 229 от 2009 г. промени в Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, в съответствие с които дейността във връзка с координацията на изпълнението на програми, съфинансирани от ЕС или от други донорски програми, преминава от Министерството на финансите към администрацията на Министерския съвет, за НКЗ по ФМ на ЕИП е определена Дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС” в Министерския съвет. НКЗ носи цялата отговорност за управлението и координирането на дейностите по ФМ на ЕИП в България.

- ✓ **Централен съкровищен орган** – дирекция „Национален фонд” в МФ. Тя отговаря за финансовото управление на помощта, предоставена по ФМ на ЕИП, и изпълнява функциите на сертифициращ и разплащателен орган. Докладва пред ОФМ установени или предполагаеми случаи на нередности, както и предприетите действия; осигурява възстановяването на неизползвани или ненадлежно изразходвани средства пред ОФМ.
- ✓ **Одитен орган** – ИА „ОСЕС” към МФ. Тя осигурява извършването на одит на системите за контрол и одити на проекти въз основа на подходяща извадка с цел да удостовери ефективното функциониране на системите за управление и контрол на средствата от ФМ на ЕИП.
- ✓ **Изпълнителна агенция** – Дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми” в МОМН. Тя отговаря за провеждането на търгове, сключването, изпълнението и мониторинга на договори, осъществяването на контрол на изпълнението, както и за поддържането на счетоводна система и плащания към крайните бенефициенти.
- ✓ **Комитет за наблюдение** – Комитетът за наблюдение подпомага НКЗ при избора и наблюдението на проектите. Той се състои от представители на НКЗ, ИА „ОСЕС”, ЦСО и Главна дирекция СФМОП, съответните ресорни министерства и правителствени структури, представители на регионалните и местните власти, социални и икономически партньори и неправителствени организации.

- **Статус**

- ✓ Одобрени са 42 проекта на обща стойност 20 020 800 евро;
- ✓ Подписани са общо 42 грантови споразумения между страните донори и НКЗ, както и 42 споразумения за изпълнение между НКЗ и отделните бенефициентите;
- ✓ Извършен е предварителен контрол на 90 тържни процедури;
- ✓ Верифицирани и одобрени за плащане са разходи на стойност 204 405 евро;
- ✓ Проведени са 7 процедури за обществени поръчки за 6 проекта;
- ✓ 15 междинни доклада са изпратени на Офиса на ФМ на ЕИП за окончателно одобрение;
- ✓ Извършено е авансово плащане в размер на 132 773 €.

- **Основни предизвикателства:**

- ✓ Липса на средства за пре-финансиране на дейностите по проектите;
- ✓ Продължителни процедури за провеждане на обществените поръчки;
- ✓ Закъснения при старта на изпълнение на дейностите, както и сезонна обвързаност на някои дейности;
- ✓ Предстои промяна на Анекс А от Меморандума за разбирателство относно изпълнението на ФМ на ЕИП във връзка с приетите с ПМС № 229 от 2009 г. промени в УПМСНА и определянето на дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС” за НКЗ по ФМ на ЕИП.

- **Идентифицирани проблеми при реализирането и управлението на Механизма, в т.ч. наличие/липса на открити и докладвани нередности**

Към м. декември 2009 г. няма идентифицирани нередности в изпълнението на програмата. През 2010 г. се планира осъществяването на посещения на място и проверки за всички проекти, като ще се наблегне на търсене на подходящи корективни мерки за предотвратяване на прекомерното изоставане.

- **Резюме от проведените полу-годишни срещи за отчитане на напредъка по ФМ на ЕИП през 2009 г.**

На 27.05 и 26.11.2009 г. се проведеха полу-годишни срещи за отчитане напредъка в изпълнението на ФМ на ЕИП в България, между представители на страните-донори и звената, участващи в управлението на програмата. По време на заседанията е направен преглед на изпълнението на програмата в отчетните периоди, както и предстоящи стъпки за следващия период. По време на полу-годишната среща, проведена на 26.11.2009 г. е осъществена проверка на място на проект BG0051 „Софийски Арсенал – Музей за съвременно изкуство” на Националния музей на българското изобразително изкуство.

- **Извършени одити**

Очаква се извършването на одит от Офиса на ФМ през втората седмица на м. януари 2010 г. в Изпълнителната агенция.

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

Актуална информация по статуса на ФМ на ЕИП пред КЕВКЕФ беше представена на 09.12.2009 г. от ИА по Програмата. На последното заседание на Комитета за наблюдение по Програмата, постигнатият до момента прогрес е бил отчетен като задоволителен. По време на заседанието беше отчетена настъпилата структурна промяна в управлението на програмата чрез прехвърлянето на НКЗ от Министерството на финансите към МС (в дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС”).

- **Планове за 2010 г.**

ИА планира провеждането на поне две обучения/работни срещи с бенефициенти, поради доказаните положителен ефект на проведеното подобно обучение през м. ноември 2009 г.

В рамките на делегираните дейности ИА планира да извърши проверки на физическото развитие на дейностите по проектите, като се обърне особено внимание на разминаването в планираните и извършени дейности. Ще се потърсят различни начини за преодоляване на изоставането в графиците и ще бъдат предложени мерки за корекция, съобразени със спецификата на всеки отделен проект.

3. НОРВЕЖКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО

Както вече бе отбелязано по-горе, акцентът в настоящия доклад е поставен върху усвояването на средствата от ЕС в Република България. Аналогично на логиката за проследяване усвояването на средствата по Финансовия механизъм на ЕИП, КЕВКЕФ счита за целесъобразно да следи напредъка и по Норвежката програма за сътрудничество, с оглед отчитане допълняемостта с финансовата подкрепа по линия на СКФ.

- **Цел**

Норвежката програма за сътрудничество за икономически растеж и устойчиво развитие в България се изпълнява в периода 2007-2011 г.

- **Бюджет**

Сумата, която е договорена за България е в размер на **20 млн. евро**

- **Основни области на финансиране (приоритетни области)**
- ✓ **Намаляване на емисиите от парникови газове**, включително проекти за съвместно изпълнение по Протокола от Киото, както и на други емисии във въздуха и водата;
- ✓ **Енергийна ефективност и възобновяема енергия;**
- ✓ **Подпомагане на устойчивото производство**, включително сертифициране и проверка;
- ✓ **Прилагане на достиженията на правото от Шенген**, подкрепа за национални шенгенски планове, както и укрепване на съдебната система.
- **Бенефициенти**

Допустими кандидати по Норвежката програма са всички публични или частни организации или неправителствени организации, които са регистрирани като юридически лица в Република България и действат в обществен интерес, и имат сключено партньорство с организация, регистрирана като юридическо лице в Кралство Норвегия.

- **Срокове (за договаряне, изпълнение и разплащане)**

Крайният срок за договаряне е 30.04.2009 г., а крайния срок за изпълнение на проектите по програмата е 30.04.2011 г.

- **Институционална рамка**

- ✓ **Държавна компания „Иновация Норвегия“** носи цялата отговорност за изпълнението на програмата за сътрудничество. „Иновация Норвегия“ подкрепя партньорството между избираемите кандидати, получава и оценява получените проектни предложения, подписва споразуменията за сключване на грантове, наблюдава проектите и докладва за тяхното изпълнение.
- ✓ **Национално координационно звено (НКЗ)** – отговоря за изпълнението на програмата от българска страна, осигурява информация за програмата и консултира потенциалните партньори и бенефициенти от българска страна. Във връзка с приетите с ПМС № 229 от 2009 г. промени в УПМСНА, дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ в Министерския съвет е определена да изпълнява функциите на НКЗ.

- **Статус на изпълнение на програмата**

- ✓ Подписани са грантови споразумения за всички 24 индивидуални проекти между „Иновация Норвегия“ и бенефициентите на стойност 17 983 354 евро.;
- ✓ Допълнително са одобрени 16 проекта за подготовка на проекти (на стойност 303 180 евро) и 9 проекта за подкрепа на пътуванията (на стойност 13 466 евро).
- ✓ Стартирало е изпълнението на 22 от проектите;
- ✓ Направени са плащания в размер на 4.8 млн. евро.

- **Основни предизвикателства:**

- ✓ Липса на съ-финансиране (средствата за съ-финансиране на проектите на публичните институции са заложиени в националния бюджет) ;
- ✓ Продължителни процедури за провеждане на обществените поръчки;
- ✓ Липса на ясна комуникация между българските и норвежките партньори.

- Резюме от проведените заседания на КН през 2009 г.

На 27.05 и 26.11.2009 г. са проведени заседания на Съвместния комитет за наблюдение по Норвежката програма за сътрудничество. По време на заседанието е представен полу-годишния доклад относно изпълнението на програмата в България.

4. ПРЕХОДЕН ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ

- **Цел на Инструмента**

С Решение на ЕК С (2007)/5277 от 5.11.2007 г. се предоставя финансова помощ на Република България и Република Румъния за подпомагане на продължаващите нужди от укрепване на административни капацитет в определени области чрез дейности, които не могат да се финансират от СКФ или политиките за развитие на селските райони.

- **Бюджет на Инструмента**

Общият бюджет на ПФИ възлиза на стойност 33,3 млн. евро, от които 31,487 млн. евро са европейско финансиране и 1,806 млн. евро са национално съ-финансиране.

- **Институционална рамка**

ИА по ПФИ е дирекция „Централно звено за финансиране и договаряне” в Министерството на финансите.

- **Срокове за договаряне, изпълнение и разплащане**

- Краен срок за договаряне: **15.12.2009 г.**

- Краен срок за изпълнение на дейностите: **15.12.2010 г.**

- Краен срок за плащане: **15.12.2011 г.**

- **Напредък по Инструмента**

Текущото състояние към 31.12.2009 година е както следва:

Финансов Инструмент	Отпуснати средства*	Договорени средства*	Изплатени средства
ПФИ	33,3	23,417	9,541

Таблица № 20 Финансово изпълнение по ПФИ към 31.12.2009 г. (в млн. евро)

* считано от 23.07.2008 г. подлежат на договаряне само туининг-договори, в съответствие с решението ЕК от 23.07.2008 г. за отнемане акредитацията на ИА „Централно звено за

финансиране и договаряне” към Министерство на финансите и ИА ФАР към Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Общо договорените средства по ПФИ възлизат на 23,417 млн.евро. В рамките на този инструмент са сключени общо 72 туининг договора и 1 договор за техническа помощ. Бенефициенти по договорите са Министерство на земеделието и храните, Министерство на правосъдието, Министерство на вътрешните работи, Комисия по финансов надзор, Министерство на околната среда и водите, Висш административен съд, Висш съдебен съвет, Министерство на културата и др.

Към 31.12.2009 г. платените средства възлизат на 9,541 млн.евро, от които 9,387 млн. евро са европейско финансиране и 0,154 млн. евро са национално съ-финансиране.

Изпълнението на договорите по ПФИ стартира през 2008 г. и продължава успешно през 2009 г. Извършва се регулярен мониторинг от страна на бенефициентите и ИА за изпълнение в съответствие с условията на туининг-договорите и постигането на заложените резултати. Наблюдението върху проектите се осъществява чрез месечни срещи и заседания на Управляващи Комитети, съставени от представители на Бенефициента, Туининг-партньора от страната-членка и ИА.

Към 31.12.2009 г. няма констатирани нередности или сериозни проблеми по изпълнението на договорите от ПФИ.

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

През 2009 г., КЕВКЕФ е изслушала актуална информация относно напредъка по ПФИ на своите заседания от 09.12.2009 г. и 16.12.2009 г. като темата е обсъдена с представители на Министерството на финансите.

V. ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ ПРОГРАМИ НА ЕС КАТО ИЗТОЧНИК НА ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Предприсъединителните програми са предназначени да подпомогнат България в социално-икономическата реформа и в подготовката за усвояването на средствата от СКФ на ЕС за програмния период 2007 – 2013 г.

Дирекция „Национален фонд”, Министерство на финансите

Дирекция „Национален фонд” е **централен съкровищен орган**, който управлява финансовата помощ, предоставена на Република България от Европейската общност по предприсъединителните програми ФАР, ИСПА и САПАРД. Тези функции се изпълняват по силата на подписания през 1999 г. между правителството на Република България и Европейската комисия **Меморандум за разбирателство за създаване на Национален фонд** (обнародван в ДВ, бр. 37 от 22 април 1999 г.).

Основната функция на централния съкровищен орган е ефективното управление на средствата по предприсъединителните програми, които са депозирани по сметки на Националния фонд и

переразпределението им към изпълнителните агенции при наличие на искане за плащане, отговарящо на съответните изисквания.

След приемането на Република България за член на Европейския съюз (ЕС) от 01.01.2007 г. Програма ИСПА се изпълнява съгласно условията за изпълнение на Кохезионен фонд в периода 2000-2006 г. (Регламент (ЕО) № 1164/94 на Съвета относно създаването на Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)). С Решение № 320 на Министерския съвет от 08.05.2007г. **дирекция „Национален фонд”** поема функциите на **Разплащателен орган**.

По програма САПАРД **дирекция „Национален фонд”** изпълнява и функцията на **Компетентен орган** - органът в Република България, който издава, наблюдава и отнема акредитацията на САПАРД Агенцията и определя Сертифициращ орган по програмата.

Национален ръководител

Националният ръководител е служител на държавната администрация, който оглавява Националния фонд и **носи цялата отговорност за финансовото управление на средствата по предприсъединителните програми**. Националният ръководител не може да бъде едновременно и Национален координатор на помощта, както и не могат да бъдат йерархично зависими.

Постановление № 131 от 28 юни 2005 г. за определяне на ролята и функциите на националния ръководител и взаимодействието му с ръководителя на програма/ръководителя на управляващ орган по Кохезионния фонд по Регламент № 1164/94 при управление на помощта, предоставена на Република България от ЕС по предприсъединителния инструмент ФАР и Кохезионния фонд по Регламент № 1164/94 (загл. изм. - дв, бр. 57 от 2008 г., в сила от 24.06.2008 г.) е основен подзаконов акт, регламентиращ правата и задълженията на националния ръководител и ръководителя на програма ФАР/респ. ръководителя на УО по Кохезионния фонд по Регламент № 1164/94 и отношенията на субординация между тях. С Решение № 320 на Министерския съвет от 08.05.2007 г. националният ръководител е определен и за ръководител на разплащателния орган по програма ИСПА.

В условията на **Разширена децентрализация** Националният ръководител поема цялата финансова отговорност и задължения при управлението на средствата от ЕС пред ЕК. Националният ръководител отговаря за съблюдаването в пълния смисъл на условията на член 164 от Регламент на Съвета 1605/2002 от 25.06.2002 г., което определя много големи задължения за него във връзка с обществените поръчки, наличието на ефективна система за вътрешен контрол, разделение на задълженията.

1. ПРОГРАМА ФАР

- **Цел**

Програма ФАР е един от трите предприсъединителни инструмента, финансирани от ЕС, за подпомагане на страните-кандидатки от Централна и Източна Европа при подготовката им за присъединяване към ЕС. За разлика от другите два инструмента - ИСПА и САПАРД, които са специализирани в областта на околната среда, транспорта и развитието на селските райони,

Програма ФАР предоставя по-широка подкрепа за присъединяването, покривайки всички сектори. Финансирането по програма ФАР е насочено изцяло към предприєдинителните приоритети, заложи в т. нар. пътни карти, партньорствата за присъединяване и Националната програма за въвеждане на европейското законодателство, които очертават общите цели, необходими за постигане от всяка страна в подготовката си за членство.

Целите на програма ФАР са:

- Укрепване на държавната администрация и държавните институции с оглед на ефективното им функциониране в ЕС
- Възприемане на нормите на цялостното законодателство на ЕС (acquis communautaire) и намаляване необходимостта от преходни периоди
- Задълбочаване на икономическото и социалното сближаване
- Мерки в областта на ядрената безопасност

• Бюджет

Общият бюджет на Програма ФАР за Република България съгласно Финансовите меморандуми / споразумения възлиза на 1 755 920 918 евро, от които 1 407 323 926 евро са средствата по линия на Програма ФАР и 348 596 991 евро са средствата от националното съ-финансиране.

• Структури за управление и изпълнение

Дирекция „Национален фонд” в Министерството на финансите е централен съкровищен орган, който управлява финансовата помощ, предоставена на Република България от Европейската общност по пред-присъединителната Програма ФАР. НР е служител в държавната администрация, който оглавява дирекция „Националния фонд” и носи цялата отговорност за финансовото управление на средствата по Програма ФАР. НКП е служител в държавната администрация, оглавяващ дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС” в МС.

Институционалната рамка на управление на Програма ФАР включва:

- **СКН** – висш орган за наблюдение на напредъка при изпълнението на Програма ФАР и ПФИ. Комитетът заседава в състав НКП, НР, представители на ЕК, представител на службите на НКП и директор на дирекция „Национален фонд” в Министерство на финансите. В заседанието участват и Ръководителите Програма ФАР, представители на ИА по ФАР и на бенефициентите по проектите – Старши програмните ръководители. Основната цел на дейността му е да осигури ефективното и качествено изпълнение на Програма ФАР като осъществява периодичен преглед на напредъка им по отношение постигане на заложените в тях цели.

- **НКП** - отговаря за цялостната координация на средствата от предприєдинителните фондове на национално ниво и обезпечава политическата координация между ЕК и българските бенефициенти. Дейността на НКП се подпомага от дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС” в МС, която отговаря за цялостната координация по планирането, програмирането и мониторинга на средствата по Програмата. НКП подписва, като представител на Република България,

Финансовото споразумение с ЕК. Финансовото споразумение определя правната, институционалната и административната рамка за изпълнение на проектите по Програма ФАР.

- **НР** - отговаря за финансовото управление на средствата по Програма ФАР. Дейността на НР се подпомага от дирекция „Национален фонд” в Министерството на финансите като съкровищен орган за средствата по Програма ФАР.

- **Ръководител програма** – отговаря за правилното административно, финансово и техническо управление на проектите, които ще се изпълняват от съответната ИА. Ръководителят програма е отговорен за подготовката и провеждането на търгове и сключването на договорите по Програма ФАР. Той отговаря и за наблюдението по изпълнението на проектите, за тяхната правомерност, законосъобразност и ефективност, както и за осъществяване на заложените, в проектните фишове цели. След акредитирането на ИА за работа в условията на разширено децентрализирано изпълнение на проектите, Ръководителят програма отговаря и за предварителния контрол на целия процес по подготовка и провеждане на тръжни процедури и сключване на договори с изпълнители.

- **ИА по Програма ФАР** – основно звено в рамките на държавната администрация, отговарящо за подготовката и провеждане на тръжните процедури, сключването на договори. Изпълнява разплащателна функция по Програмата, включително извършване на плащанията към бенефициенти и изпълнители по договори, техническото изпълнение и наблюдение на проектите, финансирани от Програма ФАР. ИА се оглавява от Ръководител Програма ФАР.

Понастоящем са определени четири ИА по Програма ФАР:

- Дирекция „Централно звено за финансиране и договаряне” в Министерството на финансите
- Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество”, която, както вече бе отбелязано в *Увода* на настоящия доклад, е правопреемник на дирекция „ИА-Програма ФАР” в Министерството на регионалното развитие и благоустройството
- Главна дирекция „Европейски фондове и международни програми и проекти” в Министерството на труда и социалната политика
- Дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност” в Министерството на икономиката, енергетиката и туризма
- **Старши програмен ръководител** – длъжностно лице от националната администрация (министерство/агенция), отговорен за техническото изпълнение на проектите в случаите, в които ИА отговаря за изпълнението на административната и финансовата част на проектите.
- **Звено за изпълнение на проекти** - Старшите програмни ръководители могат да създадат Звено за управление на проекти, което да ги подпомага при изпълнение на възложените им отговорности.

• Бенефициенти

Бенефициенти по Програма ФАР могат да бъдат както структури на държавната администрация, така и други институции в публичната администрация. При грантовите схеми бенефициенти могат да бъдат НПО.

Основните сектори и бенефициенти по Програма ФАР са както следва:

- **Икономическо развитие** – основните бенефициенти в сектора са общини, ИА за насърчаване на МСП и други;
- **Правосъдие** – основните бенефициенти в сектора са: Министерство на правосъдието; Върховна касационна прокуратура; Комисия за защита на личните данни; Национален институт за правосъдие;
- **Вътрешни работи** – основните бенефициенти в сектора са: Държавна агенция за бежанците; Министерство на вътрешните работи – Национална служба Полиция; Държавна комисия по сигурността на информацията; Комисия по установяване на имущество придобито от престъпна дейност; Инспекторат на Гранична полиция и др. Главни дирекции към Министерство на вътрешните работи;
- **Енергетика и телекомуникации** - основните бенефициенти в сектора са: Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Агенция за ядрено регулиране в България, Комисия за регулиране на съобщения, Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“;
- **Транспорт** - основните бенефициенти в сектора са: Национална компания „Железопътна инфраструктура“, Агенция „Пътна инфраструктура“ и други;
- **Публичен сектор/развитие на административния капацитет** - основни бенефициенти в сектора са: МС, Министерство на здравеопазването, бившето Министерство на извънредните ситуации, бившето Министерство на държавната администрация и административната реформа, Държавна агенция за метрология и технически надзор, Национален статистически институт, Съвет за електронни медии;
- **Публични финанси** - основните бенефициенти в сектора са Национална агенция за приходите, Агенция „Митници“, Министерство на финансите, Българска народна банка и други;
- **Земеделие** - основни бенефициенти в сектора са: Министерство на земеделието и храните, Министерство на здравеопазването, Национална ветеринарно-медицинска служба, ИА по рибарство и аквакултури, Национална служба по растителна защита, ИА по сортоизпитване, апробация и семеконтрол, ИА по лозарство и винарство;
- **Регионално развитие** – основните бенефициенти в сектора са агенции, Българска търговско-промишлена палата, представители на бизнес сектора, министерства и други;
- **Социално развитие** - основни бенефициенти в сектора са: Министерството на труда и социалната политика; ИА Главна инспекция по труда; Агенция по заетостта; Министерството на здравеопазването и Агенция за социално подпомагане; Министерството на образованието, младежта и науката; Министерството на външните работи; Дирекция „Етнически и демографски въпроси“; Националният осигурителен институт;
- **Околна среда** - основните бенефициенти в сектора са: Министерство на околната среда и водите, общини, басейнови дирекции към Министерство на околната среда и водите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, НПО и други.

- **Срокове (за договаряне, изпълнение и разплащане)**

Крайният срок за сключване на договори е изтекъл на 30.11.2008 г. Крайният срок за изпълнение на договорите е изтекъл на 30.11.2009 г., а крайният срок за извършване на всички плащания е 30.11.2010 г. Изключение правят само някои проекти от Финансови споразумения 2005 и 2006, чийто срок на изпълнение и съответно разплащане е удължен и тяхното изпълнение ще приключи през 2010 г.

- **Статус**

Програма ФАР е на етап приключване на изпълнението и извършване на финални плащания. Общата стойност на сключените договори е в размер на 1 347 592 018 евро, от които 1 058 650 410 евро по Програма ФАР и 288 941 608 евро национално съ-финансиране.

Подробни данни за финансовото изпълнение на Програма ФАР са представени в **Таблица № 15** на настоящия доклад. Информацията показва, че по Програмата традиционно се договаря висок процент от предвидения бюджет по меморандумите/споразуменията, като при последните се наблюдава лек спад (с изключение на тези за 2006 г.). Тенденцията при плащанията като процент респективно от сумата на сключените договори и предвидения бюджет е почти аналогична. При плащанията като процент от бюджета обаче, спадът с времето е по-осезателен.

Финансови меморандуми / Финансови Споразумения	Бюджет		Сума на сключени договори		Сума на сключени договори / Бюджет (%)		Общо платено		Платено / Сума на сключени договори (%)		Платено / Бюджет (%)	
	ФАР	Национално съ-финансиране	ФАР	Национално съ-финансиране	ФАР	Национално съ-финансиране	ФАР	Национално съ-финансиране	ФАР	Национално съ-финансиране	ФАР	Национално съ-финансиране
Финансови Меморандуми 1998	138 194 904,78	6 734 998,00	135 912 597,08	6 044 201,85	98,35%	89,74%	130 378 410,04	5 214 663,09	95,93%	86,28%	94,34%	77,43%
Финансови Меморандуми 1999	116 783 513,00	14 587 533,00	105 607 689,70	6 269 556,24	90,43%	42,98%	99 592 932,02	5 777 521,74	94,30%	92,15%	85,28%	39,61%
Финансови Меморандуми 2000	124 287 509,00	50 564 690,00	105 606 114,60	37 458 721,73	84,97%	74,08%	99 694 371,05	35 796 158,75	94,40%	95,56%	80,21%	70,79%
Финансови Меморандуми 2001	112 593 000,00	35 049 460,00	97 508 254,10	40 002 390,38	86,60%	114,13%	91 665 375,01	35 817 835,11	94,01%	89,54%	81,41%	102,19%
Финансови Меморандуми 2002	127 180 000,00	37 214 902,25	114 094 498,07	39 782 581,45	89,71%	106,90%	103 781 620,50	36 988 139,19	90,96%	92,98%	81,60%	99,39%
Финансови Меморандуми 2003	129 957 000,00	39 671 246,70	101 961 288,15	37 682 061,38	78,46%	94,99%	92 248 697,92	29 845 394,13	90,47%	79,20%	70,98%	75,23%
Финансови Меморандуми 2004	214 795 000,00	45 827 823,00	184 626 066,10	52 420 358,02	85,95%	114,39%	153 506 381,40	36 288 891,39	83,14%	69,23%	71,47%	79,19%
Финансови Споразумения 2005	231 125 000,00	64 640 839,00	176 995 863,42	60 552 441,67	76,58%	93,68%	131 387 931,21	47 334 870,82	74,23%	78,17%	56,85%	73,23%
Финансови Споразумения 2006	212 408 000,00	54 305 500,00	36 338 039,40	8 729 295,90	17,11%	16,07%	23 706 989,99	5 099 170,90	65,24%	58,41%	11,16%	9,39%
ОБЩО	1 407 323 926,78	348 596 991,95	1 058 650 410,62	288 941 608,63	75,22%	82,89%	925 962 709,14	238 162 645,12	87,47%	82,43%	65,80%	68,32%
						<i>ИМС № 89/2009</i>		<i>33 065 496,03</i>				
						<i>ИМС № 76/2006</i>		<i>37 217 759,10</i>				
						<i>Общо платено</i>	925 962 709,14	308 445 900,25				

Таблица № 21 Финансово изпълнение на Програма ФАР към 31.12.2009 г. *(в евро)*

• Извършени одити

През 2009 г. по проекти по Програма ФАР са проведени следните одити:

- Мониторингова мисия, изпълнена за Главна дирекция „Разширяване” на ЕК от словенската консултантска компания „RTIJA” ООД, период: 15.12.2008 г. – 05.01.2009 г., с обхват: *„Проверка на изпълнението на проекти по Програма ФАР и постигане и устойчивост на резултатите”*

- Мониторингова мисия, изпълнена за Главна дирекция „Разширяване” на ЕК от естонската консултантска компания „BDA Consulting”, период: 12.06.2009 г. – 09.07.2009 г., с обхват: *„Проверка на изпълнението на проекти по Програма ФАР и постигане и устойчивост на резултатите”*

- Преглед на транзакциите по Програма ФАР, изпълнен от Главна дирекция „Разширяване” на ЕК, период: 18 – 29.05.2009 г., с обхват: *„Проверка на транзакциите и функционирането на системите за управление и контрол в четирите ИА по Програма ФАР при Министерство на финансите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на труда и социалната политика и Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, по избрани договори на схеми за отпускане на безвъзмездна финансова помощ в рамките на програма ФАР”*

- Одитна мисия, изпълнена от Главна дирекция „Разширяване” на ЕК, период: 02 – 06.11.2009 г., с обхват: *„Частичен системен одит на туининг проектите, управлявани от Централното звено да финансиране и договаряне в Министерство на финансите в качеството му на Административен офис на туининг проекти за България”*

- Одит на изпълнението *„Първите 10 години от стратирането на програмите на ЕС за извеждане от експлоатация на ядрените реактори в България, Литва и Словакия: постигнати ли са целите до сега ”*, извършен от Европейската сметна палата, стартирал на 11.12.2009 и текущо изпълняван

- Одит за последващ контрол за Главна дирекция „Разширяване” на ЕК, изпълнен от компания „MooreStephens” LLP, период: 29.09.2009 г. – 12.10.2009 г., в Министерство на труда и социалната политика, с обхват: *„Одит № BG.03.03-EPSC09 на предварително избрани договори по Програма ФАР, управлявани от ИА към Министерство на труда и социалната политика”*

- Одит за последващ контрол, изпълнен за Главна дирекция „Разширяване” на ЕК от консултантска компания „MooreStephens” LLP, период: 14 – 18.09.2009 г., в Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, с обхват: *„Одит № BG.04.04-EPSC09 за проверка на достоверността и точността на финансовите данни и съответствие на дейностите, тръжните процедури и транзакциите с установените процедури по Програма ФАР на Консултантска грантова схема за МСП BG2004/016-711.11.04, управлявана от ИА към Министерство на икономиката, енергетиката и туризма”*

- Одит за последващ контрол в Министерство на финансите за Главна дирекция „Разширяване” на ЕК от консултантска компания „MooreStephens”, период: 16 – 24.07.2009 г., Министерство на финансите, „Централно звено за финансиране и договаряне”, с обхват: *„Одит № BG.02.02-EPSC09 за проверка на достоверността и точността на финансовите данни и съответствие на дейностите, тръжните процедури и транзакциите с установените процедури по Програма*

ФАР на предварително избрани договори по Програма ФАР, управлявани от Централното звено за финансиране и договаряне

- Одит за последващ контрол за Главна дирекция „Разширяване” на ЕК, изпълнен от компания „MooreStephens” LLP, период: 22.06.2009 г. – 26.06.2009 г., в Министерство на регионалното развитие и благоустройството, с обхват: *„Одит № ВГ.01.01-ЕРС09 за проверка на достоверността и точността на финансовите данни и съответствие на дейностите, тържествените процедури и транзакциите с установените процедури по Програма ФАР на предварително избрани договори по Програма ФАР, управлявани от ИА към Министерство на регионалното развитие и благоустройството”*

- Одити по Програма ФАР, извършени от Звената за вътрешен одит при Министерство на финансите, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на икономиката, енергетиката и туризма

- Одити на Агенцията за държавна финансова инспекция в Министерство на регионалното развитие и благоустройството

• **Кратка информация за проведените през 2009 г. заседания на СКН**

Преди провеждането на всяко заседание на СКН на Програма ФАР и ПФИ, службите на НКП изготвят Доклад за статуса на изпълнение на програмите. Докладът се изготвя в изпълнение на задължението на НКП да докладва на ЕК и служи за ключов документ на заседанията на СКН за вземането на решения.

- Тринадесето заседание на СКН по Програма ФАР

Информацията в Доклад за статуса на изпълнение на програмите изготвен за заседанието е към 31.12.2008 г. На заседанието, проведено на 11.02.2009 г., представителите на Главна дирекция „Разширяване” на ЕК са обърнали внимание на доброто качество на изготвения доклад. Отчетен е напредъкът в изпълнението на проектите, както и положените усилия на институциите за вдигане на наложените от страна на ЕК мерки. Сред основните моменти са:

- Оценка на анализите изготвени от ИА в Министерството на финансите и Министерство на регионалното развитие и благоустройството и изготвяне на насоки и инструкции за подобряване на системите за контрол и управление. Представяне на официално искане до ЕК за вдигане на наложените мерки.

- Изготвяне и представяне на актуализирани планове и графици за провеждане на обществените поръчки, съдържащи статус на отделните процедури.

- Изпълнение на плановете за мониторинг на Ръководителите програма и НКП и изготвяне на месечни доклади, включително и проследяване на констатациите. Представяне на доклади от Ръководителите програма за всички приключили схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Програма ФАР 2005 и всички схеми по Програма ФАР 2006, които са в изпълнение (в съответствие с препоръки от дванадесетото заседание на СКН). Представяне на обобщен доклад за постигнатите резултати по схемите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на ЕК.

Допълнително е предоставена информация в кореспонденция със службите на Главна дирекция „Разширяване” на ЕК, в изпълнение на поетите ангажименти от националните власти и проведените дискусии по време на заседанието на СКН по Програма ФАР.

- Четиринадесето заседание на СКН по Програма ФАР

На заседанието, проведено на 15.07.2009 г. представителите на Главна дирекция „Разширяване” на ЕК са обърнали внимание на развитието по основните въпроси след проведеното заседание от 11.02.2009 г., както и на усилията на институциите и най-вече на тези на Националния ръководител, отговорен за най-съществената и отговорна част от работата по вдигане на наложената мярка за преустановяване на плащанията и връщане на отнетата акредитация на „Централното звено за финансиране и договаряне” и ИА по Програма ФАР в Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Сред основните моменти от Четиринадесетото заседание на СКН по Програма ФАР са:

- Представяне на официално искане до ЕК за вдигане на наложените мерки за спиране на плащанията и оттегляне на акредитацията на „Централното звено за финансиране и договаряне”.
- Ангажираност на бенефициентите за предприемане на действия по идентифицирането на източници и осигуряване на необходимите средства за финансиране на договорите за доставки и услуги.
- Продължаване на проверките на място от страна на службите на НКП и Ръководителите програма и след приключване на дейностите по проектите.

По повдигнатите допълнителни въпроси по време на заседанието е изпратена в срок необходимата информация на Главна дирекция „Разширяване” на ЕК.

Петнадесетото заседание на СКН на Програма ФАР се очаква да бъде проведено в периода февруари/март 2010 г.

• Предстоящи стъпки до окончателното приключване на Програмата

- Преглед и одобрение на Исканията за средства, представени от ИА по Програма ФАР
- Изготвяне на Искания за средства до ЕК
- Изготвяне и изпращане на ЕК на Финални декларации за приключване на програмите
- Участие на представители на дирекция „Национален фонд” в мониторингови мисии, провеждани от ЕК; Секторни/Съвместни комитети за наблюдение на проектите по Програма ФАР
- Провеждане на проверки на място, съгласно Годишния план за провеждане на проверки на място
- Предоставяне на информация във връзка с одити за приключване на програмите

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

През 2009 г., КЕВКЕФ е изслушала актуална информация относно напредъка по Програма ФАР на своето заседание от 16.12.2009 г. като темата е обсъдена с НП от Министерството на финансите. Обект на дискусия е отнетата акредитация на ИА в Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на финансите и извършените в последствие подобрения в системите за управление и контрол. КЕВКЕФ апелира към Министерството на финансите да не се допуска загуба на добре подготвени специалисти по Програмата в държавната администрация с оглед бъдещото ѝ приключване, а да се потърсят възможности за продължаване дейността и развитието им по ОП. Отбелязано е, че приключването на ФАР предполага одити и в тази връзка експертизата в съответните структури не трябва да се губи.

2. ПРОГРАМА ИСПА

- **Цел**

След приемането на Република България за член на ЕС от 01.01.2007 г. Програма ИСПА се изпълнява съгласно условията за изпълнение на Кохезионен фонд в периода 2000-2006 г. (Регламент (ЕО) № 1164/94 на Съвета относно създаването на Кохезионен фонд.

Финансовата подкрепа по КФ (Регламент 1164/94) е предназначена да окаже финансова помощ за икономическото и социално сближаване на страните-кандидатки за членство в ЕС от Централна и Източна Европа със страните-членки чрез подпомагане реализирането на **големи инфраструктурни проекти в сектори околна среда и транспорт**. Допустимите области на финансиране са:

- ✓ разширяване и свързване на националната транспортна инфраструктура на страните-кандидатки с транс-европейските транспортни мрежи;
- ✓ изграждане и обновяване на пристанища и летища;
- ✓ подобряване на канализационната инфраструктура за битови отпадъчни води, питейни води, изграждане на пречиствателни станции, модернизиране на големи горивни инсталации, опазване на въздуха, управление и изгаряне на отпадъци.

- **Бюджет**

Финансови меморандуми по КФ/ИСПА

Общият брой на подписаните Финансови меморандуми по КФ/ИСПА, които се изпълняват съгласно изискванията на Кохезионен фонд (Регламент 1164/94), е 40, от които 11 за сектор „Транспорт”, 25 за сектор „Околна среда” и 4 хоризонтални проекти.

Общата сума на подписаните Финансови меморандуми в сектор „Околна среда” възлиза на 619 048 326.00 евро (40%), „Транспорт” - 909 068 074.00 евро (59%) и 1 176 000.00 евро за хоризонтални проекти, т.е. бюджетът на финансовия инструмент възлиза на **1 529 292 400.00 евро**, разпределени между трите основни източника на финансиране, както следва:

1. Финансова подкрепа от ЕС – 880 040 563.00 евро;
2. Заеми от международни финансови институции (МФИ) – 367 430 120.52 евро;
3. Средства от държавния бюджет, включително собствени средства на бенефициентите – 281 821 716.48 евро.

Допълнително финансиране

По проектите, изпълнявани по Кохезионен фонд (Регламент 1164/94), осигуреното допълнително финансиране за успешното изпълнение и завършване на ключови проекта в сектор „Околна среда”, управлявани от УО в МОСВ и УО в МРРБ е на обща стойност **60 915 987.83 евро**.

УО/Бенефициентите осигуриха допълнително финансиране в размер на **18 114 110.44 евро** по 3 от проектите (Изграждане на сероочистващи инсталации за блокове 5 и 6 на ТЕЦ "Марица Изток 2", Интегриран проект за подобрения във водния сектор на град Бургас и Техническа помощ за наемане на международен консултант в областта на инженеринга и управлението за изграждането на втори мост на река Дунав).

На 30 декември 2008 г. с Решение на МС № 860 е даден мандат на министъра на околната среда и водите да сключва договорите, за които е необходимо целево предоставяне на средства чрез бюджета на Националния фонд за 2010 г. за осигуряване на допълнително финансиране на проекти, съфинансирани от КФ (Регламент 1164/94) и управлявани от МОСВ. **Сключените договори са на стойност 51 920 980.88 евро, извън осигурените средства с Финансовите меморандуми.**

- **Структури за управление и изпълнение. Институционална рамка за управление на Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)**

Национални структури

- ✓ **Съвет за управление на средствата от ЕС към Министерския съвет**, създаден в съответствие с Постановление № 202 на МС от 13.08.2009 г. за създаване на механизъм за координация на управлението на средствата от Европейския съюз, Обн., ДВ, бр. 67 от 21.08.2009 г., в сила от 21.08.2009 г.;
- ✓ **Разплащателен орган (РО)** – функциите на РО по КФ (Регламент 1164/94) се изпълняват от дирекция „Национален фонд” в Министерство на финансите, като Ръководителят на РО е директорът на дирекцията;
- ✓ **Управляващи органи (УО)** – с Решение на Министерския съвет № 320 от 08.05.2007 г. са определени: Министерство на околната среда и водите, Министерство на транспорта, съобщенията и комуникационните технологии и Министерство на регионалното развитие и благоустройството. С Решението и неговите последващи изменения се определя, че ИА по ИСПА поемат функциите на УО по Кохезионен фонд, Регламент 1164/94, като ръководители на УО са съответните секторни ръководители.
- ✓ **Междинно звено (МЗ)** – Агенция „Пътна инфраструктура”;
- ✓ **Орган, отговорен за издаване на финалната декларация по проектите и програмата** – ИА „ОСЕС” към Министерство на финансите;
- ✓ **Комитет за наблюдение и контрол на проектите по КФ (1164/94)**

Общностни институции

- ✓ **Генерална дирекция „Регионална политика”** в ЕК

- **Бенефициенти** - Летище София, Министерство на транспорта, съобщенията и комуникационните технологии, Национална компания „Железопътна инфраструктура“, Агенция „Пътна инфраструктура“, общини, ВиК дружества;

- **Срокове (за договаряне, изпълнение и разплащане)**

В съответствие със сключените и действащи към настоящия момент финансови меморандуми по Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)/ИСПА **периодът на допустимост на разходите по проектите към настоящия момент е 31.12.2010 г.**

Към момента срокът за приключване на 33-те действащи проекта, съфинансирани по Кохезионен фонд (Регламент 1164/94), е 31.12.2010 г., с изключение на един проект (Техническа помощ за подготовка на инвестиционен проект - воден сектор - град София), който приключва на 31.12.2009 г.

Поради основния риск част от проектите да не приключат финансово до 31.12.2010 г. Разплащателният орган, въз основа на анализ на цялостното изпълнение на проектите, е изготвил списък на 25-те проекта за строителство (от общо 33, от които 8 проекта са за техническа помощ), които към момента се изпълняват по Кохезионен фонд (Регламент 1164/94). След прилагане на математически модел е определена зоната на риск, в която те попадат. Дефинираните от Разплащателния орган зони на риск са: зона на висок, на среден и на нисък риск.

Българските власти са провели срещи и разговори с ЕК и с останалите страни-членки във връзка с възникналата необходимост от удължаване на срока на допустимост на разходите по програмата с една година – до 31.12.2011 г., като предстои решение по този въпрос.

- **Статус и постигнат напредък по Програмата**

За периода 01.01.2009 г. – 31.12.2009 г. **общата стойност на сключените договори** по Програмата е 244.9 млн. евро, което спрямо общия бюджет на Програмата към 31.12.2009 г. представлява 15 %.

Общата стойност на извършените плащания за същия период е 217.6 млн. евро, което спрямо общия бюджет на Програмата представлява 13 %, а спрямо общия размер на сключените договори от началото на програмата е 15 %.

По отношение **кумулятивния финансов напредък** по Програмата от стартирането ѝ до 31.12.2009 г.:

- **общата стойност на сключените договори** е 1 469.4 млн. евро (при 1 224.6 млн. евро към 31.12.2008 г.), което спрямо общия бюджет на Програмата към 31.12.2009 г. представлява 89 %;
- **общата стойност на извършените плащания** до 31.12.2009 г. кумулативно е 675.6 млн. евро (при 458 млн. евро към 31.12.2008 г.), което спрямо общия бюджет на Програмата към 31.12.2009 г. представлява 41 %, а спрямо общия размер на сключените договори от началото на програмата до 31.12.2009 г. е 46 %.

През месец април 2009 г. Разплащателният орган изготви прогноза за плащанията по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА за 2009 г. и 2010 г. Прогнозата за 2009 г. е от ЕК да бъдат

получени 146 333 929 евро, като за първи път от началото на програмата прогнозата е преизпълнена с 5 474 573.45 евро.

Към 30.11.2009 г. са извършени **финансови корекции по следните проекти:**

- 2006/BG/16/P/PA/003 „Техническа помощ за подготовка на пътни проекти по направление на общоевропейските транспортни коридори (TEN-T) в България” на обща стойност 766 937,05 евро, от които 651 896.49 евро корекция към бюджета на ЕК;
- 2001/BG/16/P/PT/004 „Изграждане на магистрала Люлин, околновръстно шосе София-Даскалово” на обща стойност 16 003,00 евро, от които 12 002 евро корекция към бюджета на ЕК.

• **Извършени одити**

На база на информацията, предоставена от УО по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА извършените по програмата одити за 2009 г. са както следва:

№	Одитираща институция	Период на одита	Обхват на одита	Статус
1.	ГД „Регионална политика"	29.01.2009 г.	системен одит	приключен
2.	Сметна палата	01.01.2007-30.06.2009 г.	проектен одит	приключен
3.	АДФИ	23.04.2009-25.05.2009 г.	проектен одит	приключен
4.	ИА „ОСЕС”	01.01.2009-28.02.2009 г.	системен одит	приключен
5.	ИА „ОСЕС”	23.03.2009-08.06.2009 г.	системен одит	приключен
6.	ИА „ОСЕС”	23.04.2009-08.06.2009 г.	системен одит	приключен
7.	ИА „ОСЕС”	03.08.2009-27.11.2009 г.	проектен одит	приключен
8.	ИА „ОСЕС”	16.09.2009-18.12.2009 г.	проектен одит	приключен
9.	Министерство на транспорта - Вътрешен одит	16.01.2009-14.04.2009 г.	проектен одит	приключен
10.	Министерство на транспорта - Вътрешен одит	26.10.2007-30.06.2009 г.	проектен одит	приключен
11.	НАПИ – Вътрешен одит	20.09.2008-15.04.2009 г.	проектен одит	приключен

Таблица № 22 Извършени одити по Програмата

- **Кратка информация за проведените през 2009 г. заседания на КН**

През 2009 г. са проведени две заседания на Комитета за наблюдение и контрол на проекти, изпълнявани по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА.

Основни послания от **5-тото заседание** на Комитета за наблюдение и контрол на проекти, изпълнявани по КФ (Регламент 1164/94) от 03-05.06.2009 г.:

- ✓ утвърждаване на промените в нормативната база в посока осъществяване на по-прозрачни процедури за обществени поръчки и засилване контрола върху изпълнението на проектите;
- ✓ подобряване организацията по докладването и третирането на нередностите и координацията с бенефициентите;
- ✓ ускоряване изпълнението на проектите по Програмата по отношение както договорираните, така и на изплатените средства.

Основни послания от **6-тото заседание** на Комитета за наблюдение и контрол на проекти, изпълнявани по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА от 30.11.- 02.12.2009 г.:

- ✓ отчитане на значителен напредък по изпълнението на програмата паралелно с риска от неприключване на значителен брой проекти в срок с оглед оставащата една година до края на програмата и необходимостта от осигуряване на национални средства за завършване на проектите;
- ✓ изготвяне и представяне на стратегии за изпълнение на проектите в сектор околна среда;
- ✓ поемане на ангажимент от всички отговорни институции за ускоряване изпълнението на проектите на програмата;
- ✓ подобряване комуникацията между институциите, както на национално ниво, така и при взаимодействието с институциите от ЕК;
- ✓ ускоряване изпълнението на проектите по Програмата по отношение както договорираните, така и на изплатените средства.

Датите на **предстоящите заседания** на Комитета за наблюдение и контрол на проекти, изпълнявани по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА за 2010 г. се определят от Централното координационно звено към Министерския съвет, като в съответствие с установения принцип следва да се проведат през месеците юни и декември.

- **Предстоящи стъпки до окончателното приключване на Програмата**

Усилията на всички отговорни институции са насочени към максимално усвояване на безвъзмездната финансова помощ, предоставена на страната ни по Програмата и **минимизиране размера на бюджетните средства, необходими за завършване на проектите**. В тази връзка ще бъдат предприети незабавни действия с оглед **наваксване забавянето при изпълнението** на някои от проектите. Усилията ще бъдат насочени към повишаване способността на изпълнителите, страни по договорите, да изпълняват поетите ангажименти в срок. С оглед качествено изпълнение на проектите, ще бъде **засилен текущия контрол** върху финансовото и физическо изпълнение на проектите от страна на УО по Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)/ИСПА

В процес на подготовка е позиция на българските власти за удължаване на срока на допустимост на разходите по действащите проекти с една година до 31.12.2011 г., а за някои

изключително големи инфраструктурни проекти и с две години до 31.12.2012 г., като по този начин ще се постигне оптимално усвояване на средства от помощта по Кохезионен фонд, Регламент 1164/94/ програма ИСПА.

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

По време на проведеното изслушване на 16.12.2009 г. дирекция „Национален фонд” към МФ информира КЕВКЕФ относно статуса по програмата и водените преговори с ЕК за удължаване на срока на действието ѝ. Аналогична е ситуацията и в някои от другите нови страни-членки като например Унгария, Полша и Чехия. Поради тази причина държавите се опитват да намерят общ подход. Извършен е преглед на проектите и оценка на риска, след което се забелязва подобрене в изпълнението им. Средствата от ЕС по тази Програма постъпват ритмично, а нередностите по нея са много малки и почти не водят до финансови корекции.

3. ПРОГРАМА САПАРД

- **Цел**

САПАРД е специална програма, насочена към развитие на земеделието и селските райони и представлява един от инструментите, подготвящи страните-кандидатки за членството им в ЕС. Програма САПАРД се прилага в България от 2001 г. и има за цел приобщаването на българската селскостопанска политиката към Общата селскостопанска политика на ЕС и трайното решаване на приоритетни проблеми в областта на земеделието и развитието на селските райони.

Основен принцип, който различава САПАРД от останалите пред-присъединителни програми на ЕС, е децентрализираният начин на управление и усвояване на средствата от самото стартиране на програмата. За разлика от програмите ФАР и ИСПА, където преди получаване на акредитация за управление в условията на разширена децентрализация е необходимо предварително одобрение на проектите от ЕК, при САПАРД България от самото начало на прилагане на програмата, поема цялата отговорност по управление на средствата, одобрение и изпълнение на проектите за финансиране, като контролът на ЕК е основно последващ и е насочен към вече одобрени и получили финансиране проекти. Чрез децентрализираното управление по програма САПАРД ЕК предоставя възможност на страните кандидат-членки да придобият познания по прилагането на механизмите на управление на СКФ, които се прилагат след присъединяване към ЕС.

Двете основни **цели** от реализацията на САПАРД са:

1. Развитие на ефективно земеделско производство и конкурентоспособен хранително-преработвателен сектор чрез подобряване на пазарната и технологичната инфраструктура и стратегическа инвестиционна политика, насочена към достигане на европейските стандарти;
2. Устойчиво развитие в селските райони в съответствие с най-добрите екологични практики чрез създаване на алтернативна заетост, диверсификация на икономическите дейности и изграждане на необходимата инфраструктура.

Дейностите, които се включват за подкрепа в програмата са определени в Националния план за развитие на земеделието и селските райони 2000 – 2006 (НПРЗСР), по който в България са акредитирани и одобрени за прилагане общо 11 мерки.

- **Бюджет**

Общият финансов ресурс за периода на прилагане на програма САПАРД по сключени Годишни финансови споразумения и кореспондиращо национално съфинансиране възлиза на **593 млн. евро**.

- **Структури за управление и изпълнение**

Институционалната рамка на управление на програма САПАРД включва:

- ✓ **Национален ръководител** - функциите на Национален ръководител се изпълняват от формално определен представител на министерство на финансите;
- ✓ **Агенция САПАРД** е органът, който изпълнява две основни функции: функция по изпълнение и разплащателна функция. Функциите на Агенция САПАРД се изпълняват от Държавен фонд „Земеделие“;
- ✓ **Компетентен орган** е органът в Република България, който издава, наблюдава и отнема акредитацията на Агенция САПАРД и определя Сертифициращ орган по програмата. Дирекция „Национален фонд“ в МФ е органът, ръководен от Националния Ръководител, който изпълнява ролята на Компетентен орган;
- ✓ **Централен съкровищен орган** по пред-присъединителните програми, в т.ч. и по програма САПАРД е дирекция „Национален фонд“ в Министерство на финансите;
- ✓ **Сертифициращ орган** е органът, който ежегодно атестира сметките по САПАРД, докладва относно системите за управление и контрол, и проверява съ-финансиращите елементи. Понастоящем функциите на Сертифициращ орган по програма САПАРД се изпълняват от ИА „ОСЕС“ към Министъра на финансите;
- ✓ **Управителен орган** е органът, отговорен за ефективното и точно координиране и докладване на извършваното наблюдение и оценка на Програмата. Той консултира САПАРД Агенцията относно всички въпроси, касаещи изпълнението. Управителният съвет на Държавен фонд „Земеделие“ изпълнява ролята на Управителен орган по програма САПАРД;
- ✓ **Комитет за наблюдение на програма САПАРД** е органът, който следи за цялостното изпълнението на Програмата. Членовете на Комитета за наблюдение са представители на различни министерства и ведомства, неправителствени организации и социално-икономически партньори. Комитетът за наблюдение заседава два пъти годишно като се организира от секретариат, в лицето на Министерство на земеделието и храните, и се председателства от Заместник-министър на земеделието и храните;
- ✓ Органите имащи право да извършват **вътрешни и външни одити** по програмата са: вътрешни одити – вътрешните одитори на Държавен фонд „Земеделие“, както и вътрешни одитори от Министерство на финансите; външни одити – включват одити от Сертифициращия орган по програмата, Европейската комисия, включително Европейската служба за борба с измамите (ОЛАФ), Европейската сметна палата, Национална сметна палата. В допълнение, Компетентният орган също може да възлага на външни одитори извършването на одити;
- ✓ С оглед засилване на функцията по вътрешен одит в ДФЗ, през месец юли 2008 г. се създаде **Одитен комитет по програма САПАРД**, който е постоянно действащ орган, извършващ наблюдение върху изпълнението на функцията по вътрешен одит в Агенция САПАРД.

- **Бенефициенти**

Земеделски производители, организации на производителите, горски стопани, преработвателни предприятия, пазари на производителите, тържища, малки и средни предприятия в селските райони, селски общини.

- **Срокове**

Договорирането по програмата приключи през ноември 2007 г. и оттогава няма сключени договори. Крайният срок за деклариране на разходи по програма САПАРД пред ЕК е 31.12.2009 г.

- **Статус и постигнат напредък по Програмата**

От началото на прилагане на програма САПАРД са одобрени **3 509 проекта**, одобрената субсидия, по които (съгласно подадената от Национален фонд информация) възлиза на **465 млн. евро**. Размерът на договорените суми към 31 декември 2009 г. възлиза на **78%** от бюджета по програмата.

От началото на прилагане на програмата до 31.12.2009 г. общият размер на плащанията по проекти възлиза на **451 млн. евро** публично финансиране, което представлява **76%** от бюджета по програмата и **97 %** от размера на сключените договори.

За периода 01.01.2009 г. - 31.12.2009 г. са разплатени 454 броя коректни проекти със субсидия в размер на **72 млн. евро**.

От началото на програмата са **анулирани** 208 проекта със субсидия на стойност 40 412 630,44 евро, поради установена недопустимост на инвестицията в резултат на извършените контролни проверки, включително и по Плана за действие. За периода има и 682 анулирани проекти със субсидия на стойност 151 241 017,57 евро, по които бенефициентите не са подали заявки за плащане в определените срокове или са подали молба за доброволно прекратяване на договора за финансово подпомагане по Програма САПАРД. За периода 01.01 – 31.12.2009г. са анулирани 163 проекта със субсидия на стойност от 25 967 479,54 евро.

Към 31 декември 2009 г. **размерът на неизплатените средства** по сключени договори по програма САПАРД (разликата между сключени договори – изплатени проекти) възлиза на **14 млн. евро**.

По **28 проекта** се извършват **текущо разследвания** от страна на компетентните органи и субсидия по тези проекти на **стойност 12 718 487,80 евро** няма да бъде усвоена по програма САПАРД. При приключване на тези проверки с положителен резултат, субсидия по тези проекти ще бъде платена за сметка на националния бюджет.

Реалната загуба на средства по програма САПАРД представлява разликата между стойността на бюджета и стойността на декларираните разходи, съответстващи на европейско съфинансиране. Съгласно разпоредбите на чл. 14, точка 2.8 от секция А на Многогодишното финансово споразумение по САПАРД, на втората година след регистрация на даден дълг, същият се отписва, стойността на европейското съфинансиране се приспада от следващата Декларация за разходи и заявка за плащане. Това на практика означава, че се намалява размерът на декларираните разходи в частта, отговаряща на европейското съфинансиране. Размерът на реално загубените средства по програмата се очаква да възлезе на не по-малко от **123,1 млн. евро**, както следва по различните Годишни финансови споразумения (ГФС):

- **ГФС 2004 – 27,7 млн. евро** европейско съфинансиране загубени средства;

- **ГФС 2005 – 45,7 млн. евро** европейско съфинансиране загубени средства;
- **ГФС 2006 –** В случай че ЕК признае за допустими всички деклариращи от българска страна разходи, **загубените средства по това споразумение ще възлязат на над 49,7 млн. евро** европейско съфинансиране.

Окончателната загуба на средства ще може да се изчисли като се вземе предвид и следното:

- в течение на процедурата за уравниване на сметките по програма САПАРД за 2008 г., Сертифициращият орган е наложил финансови корекции в размер на **1,9 млн. евро** европейско съфинансиране. Тези средства реално също ще представляват загуба за българската страна по програма САПАРД;
- В резултат на процедурите за уравниване на сметките по програма САПАРД за 2008 и 2009 г., както и на уравниване по съответствие, ЕК може да наложи финансови корекции, които също ще представляват загуба за българската страна.

От началото на програмата до 31.12.2009 г. в резултат на изпълнението на контролните процедури са **регистрирани 510 бр. нередности и измами**, като 308 бр. от тях са с финансови последици и 202 бр. са без финансови последици. 53 от регистрираните нередности, по които има изплатена безвъзмездна финансова помощ са възстановени изцяло, ведно с лихвите. Общата възстановена главница до момента е 2 706 665,95 евро. Общо възстановена сума - главница и лихви към 31.12.2009 г. е 3 735 984,40 евро. Общо дължимата сума към 31.12.2009 г. - главница и лихви е 98 958 983,47 евро.

За периода от 01.01 до 31.12.2009 г. в резултат на изпълнението на контролните процедури са **регистрирани 323 бр. нередности и измами**, като 165 бр. от тях са с финансови последици и 158 бр. са без финансови последици, тъй като нередностите са установени преди плащане.

• Извършени одити

През 2009 г. Сертифициращият орган по програма САПАРД е извършил одит на Агенция САПАРД и дирекция „Национален фонд” във връзка с **процедурата по уравниване на сметките по програма САПАРД за финансовата 2008 г.**

СО издаде негативно одитно становище по отношение на сметките по програма САПАРД за 2008 г., а докладът включва констатация за наличие на системна грешка при прилагане на публичните мерки по програма САПАРД.

Във връзка с установената системна грешка, Компетентният орган по програма САПАРД е изискал от СО да извърши 100% проверка на проектите по публичните мерки, а от Агенция САПАРД - да предприеме необходимите действия за проверка на проведените от общините обществени поръчки, както по вече платените проекти, така и по всички проекти, по които предстои плащане.

С писмо от месец октомври 2009 г. ЕК представи на българската страна Решение № С(2009) 7496 от 30 септември 2009 г., съгласно което сметките по програма САПАРД за 2008 г. на Р България все още не са уравниени.

В края на месец декември 2009 г. СО по програма САПАРД представи доклад във връзка с допълнително извършените проверки по Годишно уравниване на сметките по САПАРД за 2008 г.

Същият е изпратен на ЕК в началото на 2010 г. Очаква се ЕК да се произнесе във връзка с уравниване на сметките по програма САПАРД за финансовата 2008 г., на база на цялата информация, представена ѝ от българска страна.

В ход са **три процедури за уравниване на сметките** по съответствие във връзка с извършени одити от страна на ЕК по програма САПАРД

В резултат на предприетите от българска страна корективни действия, през месец септември 2009 г. ЕК възобнови възстановяването на разходите по мерки 1, 2, 3 и 5 по програма САПАРД.

През периода 7-11 декември 2009 г. беше проведена одитна мисия от службите на ЕК, на която беше направено заключението, че Планът за действие за отстраняване на слабостите в системите за управление и контрол по програма САПАРД, може да се счита за изпълнен.

Очаква се резултатите от одитната мисия да бъдат официално изпратени на българската страна през първото тримесечие на 2010 г.

В началото на 2010 г. предстои среща между представители на ЕК и българските власти, на която ще бъдат обсъдени предприетите корективни действия и ЕК ще вземе окончателно решение дали да наложи финансова корекция на България.

През 2009г. са извършени **9 проверки от страна на отдел „Вътрешен одит“**, ДФЗ относно последващи проверки на изпълнението на препоръките от предишни одитни доклади; проверка на процедурите по одобрение и плащане по конкретни проекти.

- **Кратка информация за дейността на КН през 2009 г.**

На 14 юли 2009 г. е проведено 16-то заседание на КН на Програма САПАРД. По време на заседанието са обсъдени следните въпроси: Информация относно проблемите в прилагането на Програма САПАРД през 2008 г. и 2009 г.; Информация относно изпълнението на Плана за действие по Програма САПАРД във връзка с преодоляването на проблемите в системата за управление и контрол на програмата и Прогноза за финансовото изпълнение на програмата до края на 2009 г.; Преглед на финансовото изпълнение на програмата (в т.ч. лихва натрупана по САПАРД евро сметката в Национален фонд-МФ); Информация от страна на ЕК във връзка с приемането на решение на ЕК за възстановяване на съ-финансирането за България по плащания по Програмата; Информация относно контролите, изпълнени в/от Агенция САПАРД.

- **Стъпки по окончателното приключване на САПАРД**

Българските власти очакват **ЕК да представи указания във връзка с приключването на програма САПАРД**. Преди официалното приключване на програмата, следва да бъдат изпълнени определени задължения в съответствие с Многогодишното финансово споразумение, свързани с приключването на процедури за Годишно уравниване на сметките по САПАРД за 2008 и 2009 г., приключване на процедури по Уравниване по съответствие открити през 2008 и 2009 г., изплащане на окончателния баланс по Програмата от ЕК, изготвяне на Окончателен доклад за прилагането на САПАРД в Република България до месец Юни 2010 г., последваща оценка за ефективността на САПАРД, която следва да се извърши до края на 2010 г.

- **Проведено изслушване пред КЕВКЕФ**

От проведената дискусия в рамките на изслушването от **16.09.2009 г.** пред КЕВКЕФ и Комисията по земеделието и горите, следва да бъдат отбелязани следните по-важни моменти:

- Изплатеното с национални средства европейско съфинансиране, поради спирането на плащанията по блокираните мерки на програмата през месец юни 2008 г., ще бъде възстановено от ЕК, в резултат на обявеното от ЕК решение за възобновяване на плащанията;

- Неизплатените към момента проекти се обработват по график. От ръководството на фонда полагат усилия да приключат с обработката на всички проекти до края на 2009 г.;
- По всички проекти текат проверки, съгласно акредитираните процедури за прилагане на програмата;
- Част от неизплатените проекти са по публичните мерки на програмата. По тях се извършват допълнителни проверки за законосъобразност на проведените обществени поръчки;
- Във връзка с евентуални нередности и измами по Програма САПАРД се провежда разследване от Европейската служба за борба с измамите и Върховна касационна прокуратура на проекти, които са **включени в книгата на длъжниците**. Към първоначалния списък от 98 проекта трябва да се добавят още 12, които ЕК е посочила допълнително. За всеки от проектите е посочена датата, от която следва да стартира двугодишния период за възстановяване на неоснователно изплатените суми. Тази дата съвпада с датата на първия писмен сигнал от компетентен орган - административен или съдебен, който е установил извършена нередност. Ако в процеса на проверката се установи липса на административна и наказателна отговорност, задължението на бенефициента ще бъде отписано. Към момента има добра комуникация между звеното за разследване на измами с пари от еврофондовете във Върховната касационна прокуратура и ДФЗ.

Единодушно беше изразено становище, че е необходимо бързо да приключат проверките от страна на компетентните органи по проектите, вписани в книгата на длъжниците, тъй като съмнението за злоупотреби нанася големи щети на имиджа на българските месопреработватели. Несправедливо е отделни случаи да поставят под съмнение доброто име на хората от бранша, както и качеството на предлаганата продукция.

По време на изслушване, проведено от КЕКВФ на **16.12.2009 г.** ДФЗ докладва относно приключването на Програма САПАРД. По-важните акценти от представената информация могат да бъдат обобщени както следва:

- За периода на действие на Програмата (2001 – 2009 г.) са договорени общо 3 509 проекта, със субсидия от над 1,3 млрд. лева;
- За 28 проекта по САПАРД са в ход разследвания на компетентните органи и **по тях няма да може да се извърши разплащане със средства от бюджета на Програмата**, предвид срока за приключването ѝ. По тези от разследваните проекти, за които не бъдат установени нарушения, дължимата субсидия ще бъде изплатена със средства от националния бюджет

VI. Инструментът LOTNAR и ИСУН

1. Инструментът LOTNAR

Като положителна тенденция в работата на структурите, ангажирани с управлението на ОП по СКФ (Цел 1 „Сближаване”) в страната, се забелязва повишаване в капацитета на УО за финансово прогнозиране чрез използване на таблиците **LOTNAR**. Съгласно последните данни на ЦКЗ за изпълнението на прогнозите към края на 2009 г., може да се направи заключението, че администрацията вече разполага с добре подготвени служители, отговарящи за изготвянето на въпросните таблици. Инструментът **LOTNAR** се използва успешно вече втора година и

реалистичността на разчетите е значително подобрена. Към края на 2009 г. изпълнението на прогнозите по отделните ОП е както следва:

ОП	Съотношение (%)
ОПТ	97
ОПОС	84
ОПРР	101
ОПРКБИ	98
ОПТП	112
ОПРЧР	51
ОПАК	95

Таблица № 23 Съотношение на реално договорени към прогнозираните за договаряне средства

Времевият обхват на последните изготвени за момента разчети чрез инструмента LOTNAR е съобразен с бюджетната година, като прогнозите до последното тримесечие на 2010 г. за договарянето на европейските средства са фиксирани съгласно приложената таблица:

ОП	Стойност на прогнозирания размер
ОПТ	653 414 059
ОПОС	707 637 263
ОПРР	748 326 265
ОПРКБИ	489 301 534
ОПТП	14 368 957
ОПРЧР	534 212 094
ОПАК	87 690 322
Общо	3 234 950 494

Таблица № 24 Прогноза за размера на договорените средства от европейско финансиране по ОП към последното тримесечие на 2010 г. **(евро)**

В бъдеще, КЕВКЕФ ще продължи да следи развитието по темата и степента на съответствие между прогнозирано и реално постигнато.

2. ИСУН

Друг важен въпрос, върху който следва да бъде акцентирано, е развитието на ИСУН през 2009 г. Поетапното въвеждане на Системата в експлоатация приключва през пролетта на 2009 г. ИСУН има модулна структура, като разработената към момента функционалност обхваща всички процедури на УО и МЗ за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОП, съфинансирани от Структурните инструменти на ЕС в Република България. В експлоатация са следните модули на системата: „Параметри”, „Регистрация”, „Оценка”, „Договори”, „Управление на проекти”, „Финансов модул”, „Проверки на място и управление на нередности”, „Наблюдение” и Административен модул за управление на потребителите. Въведен е в експлоатация също така интерфейс между счетоводната система SAP и ИСУН. През 2009 г. е разширена необходимата за функционирането на ИСУН нормативна база, чието създаване започва в края на 2008 г. с приемането на ПМС 322/19.12.2008 г. за определяне на условията, реда и механизма за функциониране на ИСУН. От началото на 2009 г. потребителите на ИСУН от УО и МЗ въвеждат активно данни за изпълнението на ОП в Системата. Към датата на настоящия доклад, по данни на ЦКЗ, в ИСУН са регистрирани 1 138 потребители, 159 процедури, 10 079 проектни предложения, 2 998 договора, 7 677 кандидати и 4 290 бенефициенти. На 15.05.2009 г. е започнал одит за „Оценка на надеждността на наличните системи за счетоводство, мониторинг и финансова отчетност в компютъризирана форма по ОП, съфинансирани от Структурните инструменти на ЕС за съответствието им с изискванията на Регламент 1083/2006 и на Регламент 1828/2006”, извършван от екип на ИА „Одит на средствата от ЕС” и на „Делойт Одит” ООД. В рамките на този одит, през периода май – юни 2009 г., одиторите са извършили детайлни проверки за функционирането и използването на ИСУН във всички УО и МЗ. Направените в хода на одита препоръки са отразени в Системата през втората половина на 2009 г. като за целта са разработени и въведени в експлоатация допълнителни функционалности на ИСУН. Успоредно с отразяването на бележките и препоръките на одиторите, е продължило усъвършенстването на Системата като е разработена разширена функционалност на финансовия модул. Реализирана е възможност за частично одобрение на искания за средства на УО от СО, а също така е разделен процесът на плащане от процеса на верификация и сертификация. Разширената функционалност на финансовия модул е инсталирана и пусната в експлоатация на 15.10.2009 г. Последната фаза на одита за Оценка на съответствието, провеждан от ИА „Одит на средствата от ЕС” се е състоял в периода септември – декември 2009 г. Проверено е детайлно изпълнението на препоръките направени в периода май – юни 2009 г. и одитът е приключил със становище, че системите за управление и контрол, част от които е ИСУН, съответстват на изискванията на Регламент 1083/2006 и на Регламент 1828/2006.

Предстои по-нататъшно усъвършенстване и разширяване функционалността на ИСУН през 2010 г., включващо като минимум:

- ✓ Допълнително разширяване възможностите на финансовия модул като се реализира функционалност за изготвяне на Сертификат от СО към ЕК;
- ✓ Предстои изграждане на връзки с външни информационни системи;
- ✓ Интегриране на LOTRAR в ИСУН;
- ✓ Разработване на електронни услуги за бенефициентите;
- ✓ Разработване на модул за публична информация.

ЧАСТ II.

ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕПОРЪКИ И ВИЗИЯ НА КЕВКЕФ ЗА ПРЕДСТОЯЩИТЕ ДЕЙНОСТИ ПРЕЗ 2010 Г.

1. ИДЕНТИФИЦИРАНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕПОРЪКИ

Оценка за съответствието

Като изключително негативен факт, следва да бъде отбелязано, че Република България е единствената страна-членка на ЕС, на която два пъти до момента са връщани Оценки за съответствие от ЕК и единствената държава-членка - без одобрена до момента Оценка за съответствие. За сравнение може да послужи следната официална информация от ЕК за статуса по одобрението на Системите за управление и контрол по ОП, финансирани по СКФ, към 03.11.2009 г. За 411 от всички 434 Програми, страните-членки на ЕС са представили за одобрение докладите си по Системите за управление и контрол. За 323 от Програмите ($\frac{3}{4}$), Системите са получили одобрение, а по 208 Програми (48%) вече е извършено поне едно междинно плащане.

През месец декември 2009 г. Одитния орган официално изпрати до ЕК за преглед и одобрение оценките за съответствие по седемте оперативни програми. Българските власти очакват становището на ЕК, което съгласно действащите процедури, следва да бъде представено до два месеца от датата на получаване на всеки от докладите по оперативните програми. Одобрението на докладите за оценка на съответствието по програмите от страна на ЕК е предпоставка за получаване на първото междинно плащане. Предвид напредналия етап на изпълнение на програмите и обзримата нужда от финансов ресурс за възстановяване на направените допустими разходи, за България е от изключително значение ЕК този път да се произнесе без забележки и междинните плащания да стартират през февруари-март 2010 г. КЕВКЕФ ще следи отблизо развитието по темата, като предвижда да проведе изслушвания на Одитния орган непосредствено след получаване на отговор от ЕК.

Коментари и препоръки от Европейската комисия по отношение на управлението на европейските средства в България през 2009 г.:

През 2009 г. като част от водения работен диалог по въпросите, свързани с изпълнението на програмите, финансирани от фондовете на ЕС, към България бяха отправени много важни **политически послания от страна на ЕК**. Предвид същественото значение, което КЕВКЕФ отдава на максимално прозрачния диалог с партньорите от европейските институции, в настоящия доклад са представени в резюме по-важните констатации и препоръки на ЕК.

КЕВКЕФ напълно приема очертаните от ЕК проблеми в процеса на управление на европейските средства в България, като в рамките на провежданите заседания и изслушвания ще продължи да следи предприетите действия от отговорните български институции, както и да настоява за тяхната навременна реакция по отношение на откритите слабости. КЕВКЕФ обръща внимание, че **средствата от фондовете и програмите на ЕС са от първостепенно значение за съживяване на българската икономика**, особено в настоящия процес на търсене на възможности за преодоляване на последиците от глобалната икономическа криза. В период на растяща безработица и ограничени възможности на бизнеса и общините за достъп до

финансиране от други източници, ефективното управление на европейските средства следва да бъде приоритетна задача на всички институции.

През първата половина на 2009 г. българското правителство е получило писма от ГД „Регионална политика”, съобщаващи за множество проблеми във водния сектор*.

КЕВКЕФ счита за недопустимо установеното през 2009 г. забавяне при подготовка на отговорите на изпратените от ЕК писма и negliжирането на отправените препоръки (каквото е случаят с установените проблеми с проектите по програма ИСПА и ОПОС във водния сектор), което е довело до акумулиране на сериозни проблеми и в бъдеще може да рефлектира във възникване на риск от налагане на финансови корекции.

КЕВКЕФ оценява положените усилия от новото ръководство на УО на ОПОС, което в кратки срокове е предприело необходимите мерки за цялостна промяна на начина на управление на програмата. Считаме, че към настоящия момент, благодарение на спешните действия от страна на МОСВ (вкл. преглед на всички проекти по ПО 1, намаляване на завишените стойности и т.н.), е подобрена комуникацията с ЕК и са отразени всички адресирани през 2009 г. забележки.

През месец октомври 2009 г. беше представен Специален доклад за състоянието на управлението и контрола на фондовете на ЕС в България и Румъния към 31 юли 2009 г. Докладът беше разработен от ЕК в изпълнение на Резолюция на Европейския парламент от 23 април 2009 г. относно освобождаване от отговорност във връзка с изпълнението на общия бюджет на ЕС за финансовата 2007 г. Докладът отразява състоянието на управление на

---

*

- 1) Писмо от ГД „Регионална политика” на ЕК (REGIO I2/VN/vr D(2009) 930019) от 28 януари 2009 г. до министъра на околната среда и водите за спиране на обявени процедури по ОПОС до приемане на закон за регулиране на ВиК услугите и препоръка за извършване на анализ на одобрените проекти по приключилите процедури по приоритетна ос 1.
- 2) Писмо от ГД „Регионална политика” на ЕК (DG REGIO/DA/D(2009)001674) от 23 февруари 2009 г., с което ЕК препоръчва да бъдат спрени обявените процедури по ПО 1 на ОПОС, и да бъде преустановено сключването на договори по вече стартиралите процедури, докато ключови въпроси, касаещи собствеността, планирането и определянето на тарифите за ВиК услуги, не са адекватно адресирани или обвързани чрез законова рамка.
- 3) Писмо от ГД „Регионална политика” на ЕК (DG REGIO/DA/D(2009) 930120) от 14 април 2009 г. до заместник министър-председателя, отговорен за координацията, контрола и комуникацията на дейностите, свързани с управлението на средствата от ЕС относно промените в закона за ВиК (закон за водите) и процедурите за набиране на проектни предложения по ОПОС. Препоръчва се до разработването на генерални планове и инвестиционни програми за ВиК системите оценката на проектните предложения да се извършва въз основа на специфични критерии, включващи: избягване припокриването на компоненти на проектите, попадащи в един и същ ВиК регион; екологична оценка и ефективност на инвестицията; приоритетност да се дава на проектите с изготвено предпроектно проучване; използваните оразмерителни параметри при проектирането и инвестиционните разходи за 1 еквивалентен жител не трябва да превишават 500 евро.
- 4) Писмо от ГД „Регионална политика” на ЕК от 26 юни 2009 г. за наличие на конфликт на интереси при провеждането на тръжна процедура на проекта за управление на водите в град Дулово. ЕК препоръчва извършване на анализ и предприемане на корективни мерки за всички одобрени до момента проекти ОПОС по отношение на високи единични цени, високи разходи на глава от населението и в срок до 15.7.2009 г да бъдат предложени корективни действия.

фондовете от ЕС към края на месец юли 2009 г., като същевременно отчита предприетите усилия за коригиране на установените недостатъци. Като **позитивни действия** ЕК посочва приемането в началото на 2009 г. на **Закон за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси**, както и **възобновяването на спрените плащания по програма ИСПА** на 13 май 2009 г. (в размер на 115,4 млн. евро), както и **тези по програма САПАРД** на 9 септември 2009 г. (в размер на 90 млн. евро).

Спирането на средствата по предприсъединителните програми и отнетата акредитация на изпълнителните агенции по програма ФАР от месец юли 2008 г., постави огромно предизвикателство пред българските власти за предприемане на спешни корективни действия. Новото правителство проведе редица срещи с представители на ГД „Разширяване” на ЕК, на които бяха обсъдени действия и механизъм за намаляване на размера на финансовата санкция. Постигната беше договореност финансовата корекция по програма ФАР да бъде в размер на 39 млн. евро., разпределена между двете изпълнителни агенции с отнета акредитация. С писмо на комисаря по разширяване – г-н Оли Рен до заместник министър-председателя и министър на финансите – г-н Симеон Дянков от **18 ноември 2009 г.**, ЕК уведомява, че е взела решение за **възобновяване на временно спрените плащания по програма ФАР и ПФИ**. Същевременно е отбелязано, че акредитацията на ЦЗФД към МФ не може да бъде възобновена преди крайния срок за договаряне по ПФИ.

В началото на месец януари 2010 г. (08 януари 2010 г.) беше получено **писмо от генералния директор на ГД „Регионална политика”**, г-н Дирк Анер до вицепремиера и министър на финансите – г-н Симеон Дянков, в което се прави преглед на изпълнението на **оперативните програми, съ-финансирани от Кохезионния фонд и от ЕФРР**. Като част от установените работни отношения между институциите, в писмото ГД „Регионална политика” на ЕК представя на българските власти своя анализ за напредъка по програма ИСПА и по оперативните програми от началото на тяхното разработване до края на 2009 г.

На проведения на **15 януари 2010 г.** Комитет за наблюдение на НСРР, ЕК представи своя анализ за нивото на усвояемост на средствата от ЕФРР и КФ по оперативните програми през 2009 г., както и прогноза за 2010 г. в съответствие с данните от инструмента LOTNAR.

Ето в резюме **по-важните политически послания на ЕК от направените анализи за изпълнението на програмите, финансирани със средства от ЕС през 2009 г.:**

- 1) **Обозрим риск от неусвояване на голяма част от предоставената от ЕК предприсъединителна помощ**, поради приближаващите срокове за приключване на предприсъединителните програми (съгласно финансовата справка, включена в Специалния доклад на ЕК за България и Румъния нивото на усвояване на средства по програма ФАР, ИСПА и САПАРД е малко над 36 %);
- 2) **Много ниско ниво на усвояемост на средствата по оперативните програми (реално достигнали до бенефициентите)** – само 1,3 % от всички разполагаеми от ЕС средства или съответно – 5,5 % от средствата по сключените договори за безвъзмездна финансова помощ;
- 3) **Голямо разминаване между договорени средства (1,4 млрд. евро - европейско финансиране) и реално изплатени (72 млн. евро - европейско финансиране);**

- 4) **Недостатъчно ниво на сертифицирани средства – 0,8 % от разполагаемия ресурс от ЕС** (като потенциална причина е посочен бавният процес на извършване на плащания към бенефициентите);
- 5) **Относително добро ниво на договаряне на средства – 24 % от разполагаемия ресурс от ЕС** (отбелязан е напредък в процеса на договаряне по ОПРР, ОПРКБИ, ОПТП);
- 6) Проблем с **повторното отхвърляне на Оценките за съответствие**, поради недостатъци в ИСУН и липса на съответствие между заключенията от одита и цялостното одиторско становище;
- 7) **Липса на яснота и приоритетност при обявяването на схеми за безвъзмездно финансиране** (наблюдава се при ОПОС, ОПТ, ОПРКБИ);
- 8) **Неефективна обосновка на нуждите и ниска икономическа ефективност на някои от избраните технически решения** (Препоръчва се да се подобрят критериите за избор на проектите, предимно по ОПОС и ОПРКБИ);
- 9) **Нередности при провеждането на процедурите за обществени поръчки и чести случаи на конфликт на интереси. Прекалено използване на процедурата за директно договаряне в сектор околна среда;**
- 10) **Апликационните форми по двата големи проекта (за изграждане на завод за битови отпадъци в гр. София по ОПОС и за автомагистрала „Тракия” по ОПТ) все още не са получени от службите на ЕК, а търговете са вече обявени.** ЕК напомня, че преценката за финансиране на тези проекти може да бъде дадена само след официалното получаване на апликационните форми;
- 11) **Необходимост от изграждане на достатъчен административен капацитет**, в подкрепа на което ЕК е отпуснала на България значителни суми чрез специално насочените програми за техническа помощ и административен капацитет

Към настоящия момент може да бъде отчетено, че представените по-горе опасения и препоръки на ЕК, са взети предвид от българското правителство. Предприети са редица спешни мерки, особено в сектор транспорт и околна среда. Усилията следва да продължат в същия порядък, с оглед наваксване на огромното закъснение в изпълнението на програмите през 2007-2009 г.

Прогнозите на LOTNAR за 2010 г. предвиждат почти двойно нарастване на стойността на договорените средства (от 1,9 на 3,2 млрд. евро), както и 5 пъти нарастване на прогнозираните плащания (от 248 млн. евро на 1,2 млрд. евро). Същевременно извършените реални плащания по ОП към края на месец декември 2009 г. са едва 121 439 741,49 евро (европейско и национално финансиране). Вследствие на направения анализ, е абсолютно наложително **да се ускови темпа на плащане към бенефициентите**, за да не бъде констатирано за пореден път значително разминаване между договорени и реално платени средства в края на 2010 г.

Идентифицирани проблеми по отделните програми

- **Предприсъединителни програми – ФАР, ИСПА, САПАРД**

В края на изпълнение на предприсъединителните програми следва с неудовлетворение да признаем, че България е успяла да усвои едва 36 % от предоставената безвъзмездна помощ от страна на ЕК.

Съществува **обозрим риск от загуба на средства** по Кохезионен фонд – Програма ИСПА, която в края на своето изпълнение (програмата приключва през 2010 г.) бележи едва 36 % плащания от общата стойност на финансовата подкрепа;

В оставащата година на изпълнение на програма ИСПА (в случай, че не бъде удовлетворено искането на българската страна за удължаване действието на програмата с една година – до 2011 г.) средства в размер на 343,918 млн. евро все още предстои да бъдат разплатени от ЕК (по данни от Специалния доклад на ЕК за състоянието на управлението и контрола на фондовете на ЕС в България и Румъния към 31 юли 2009 г.).

По програма САПАРД на автоматична отмяна подлежат средствата, за които към 31.12.2009 г. не са декларирани разходи пред ЕК. **Реалната загуба на средства по програма САПАРД** представлява разликата между стойността на бюджета и стойността на декларираните разходи, съответстващи на европейско съфинансиране. Размерът на реално загубените средства по програмата се очаква да възлезе на не по-малко от **123,1 млн. евро**, както следва по различните Годишни финансови споразумения (ГФС).

Субсидията по проектите, по които не са приключили текущи разследвания от страна на компетентните органи, възлиза приблизително на 12 718 487,80 евро и няма да бъде усвоена по програма САПАРД. При приключване на тези проверки с положителен резултат, субсидия по тези проекти ще бъде платена за сметка на националния бюджет. Следва да се прецени и доколко МЗХ разполага със средства да покрие разходите по тези проекти.

Отново по данни на Специалния доклад на ЕК сумата от 260,557 млн. евро по програма ФАР може да се счита за неусвоена, частично отменена или скоро ще бъде отменена. Сумата от 20,403 млн. евро по ПФИ се счита за рискова, поради крайния срок за сключване на договори – 15.12.2009 г.

Следва да се отбележи, че възобновяването на временно спрените плащания по програма ФАР през месец ноември 2009 г. обхваща 82.56 милиона евро, за които България може да плаща със средства от националния бюджет по договори, сключени до юли 2008 г. (преди отнемане на акредитацията на изпълнителните агенции по програма ФАР), като впоследствие ЕК ще възстанови само коректните разходи.

Едва след приключване на процедурите по уравниване на сметките и изпращане на ЕК на Финални декларации за приключване на програмите ФАР и САПАРД, може да се направи окончателна оценка за неусвоените средства по предприсъединителните програми, които подлежат на автоматично освобождаване, както и за сумите, които остават за сметка на националния бюджет.

Следва да бъде отчетен и **потенциалният риск да бъде получен отказ от страна на ЕК за възстановяване на средствата по програма ФАР, които са били вече изплатени по силата на**

ПМС № 243 от 08.10.2008 г. и ПМС № 89 от 21.04.2009 г. относно заемообразно осигуряване на средства за плащания по договори по Програма ФАР с национални средства (касае се за договорите по програма ФАР, сключени от ИА по ФАР, преди отнемане на акредитацията им). С оглед на това **КЕВКЕФ приканва отговорните институции да направят задълбочен анализ на размера на средствата, който е бил реално изплатен чрез ползване на този механизъм по програма ФАР, както и за въздействието върху националния бюджет на евнтуален отказ от страна на ЕК за възстановяване на изплатените по горепосочените ПМС средства.**

КЕВКЕФ отчита като положителна стъпка приетият от СУСЕС координационен механизъм за изпълнение на проектите, финансирани по Програма ИСПА/КФ (Регламент 1164/94), като ще проследи развитието на идентифицираните по-долу рискови проекти в сектор транспорт и околна среда:

Рискови проекти по програма ИСПА в сектор околна среда

Съществува опасност голяма част от проектите по програма ИСПА да не завършат в рамките на периода на изпълнение на програмата - до 31.12.2010 г. и в този смисъл са идентифицирани като рискови.

Като причини за забавянията, могат да бъдат отбелязани: надвишаването на текущата стойност на разходите спрямо бюджета по Финансов меморандум; лоша организация на работа и неспазване на графици за изпълнение; незавършени отчуждителни процедури на терени, неефективна комуникация между Възложител и Изпълнител и др.

В писмо до Одитния орган в МФ от на 23 февруари 2009 г. ЕК предупреждава за констатирани злоупотреби, изразяващи се в прекалено честото използване на процедурата за директно договаряне в сектор околна среда, което ограничава свободния достъп на фирми до търговете и застрашава принципите на свободна конкуренция. ЕК отправя искане ОО спешно да разследва процедурите на пряко договаряне, проведени от МОСВ при възлагането на обществени поръчки за строителство, като от българската страна бъдат предложени адекватни финансови корекции, но ответна реакция оттогавашния ръководител на ОО не е последвала.

Към момента ЕК и МОСВ (УО на програма ИСПА в сектор околна среда) идентифицират **10 рискови проекти по програма ИСПА в сектор околна среда** на стойност 331,2 млн. евро общо договорени средства, от които 236,9 млн. евро договорена сума по Финансов меморандум от програма ИСПА. Като рискови проекти са определени: интегрираните проекти за управление на водния цикъл в градовете - София, Сливен, Смолян, Варна, Балчик, Шумен и Кюстендил; проектът за изграждане на пет регионални депа за твърди отпадъци в България – Монтана, Русе, Севлиево, Силистра и Созопол; проектът за ГПСОВ в гр. Търговище и проектът за изграждане на регионален център за управление на отпадъците гр.Кърджали.

Индентифицираните към момента **допълнителни национални средства, необходими за затваряне на финансовите меморандума на всички 19 инвестиционни проекта по програма ИСПА са приблизително в размер на 83 милиона евро.** За минимизиране на необходимите допълнителни средства МОСВ е предприело необходимите действия, сред които могат да бъдат отбелязани:

- Подготовка на искания за удължаване на финансовите меморандуми, за които ЕК индикира, че удължението е възможно;

- В периода септември – ноември 2009 година е изготвен **подробен анализ от външен консултант на състоянието, определяне на рисковете и набелязване на мерки за успешно завършване на 10-те рискови проекта;**
- **Разработени са Планове за действие на ниво ИСПА мярка**, които включват информация относно сроковете на всички договори по мерки; реалните срокове, в които ще бъде завършено изпълнението на договорите; необходимите допълнителни средства от националния бюджет за завършване на договорите по мерки; предприети действия на ниво договори за минимизиране стойността на допълнителните средства, необходими от националното финансиране; действия на ниво мярка, необходими в процеса на затваряне на меморандумите;
- В процес на изготвяне е ПМС за целево предоставяне на средства за 2010, 2011, 2012 г. Искането за средства е придружено с финансова и техническа обосновка.

През 2010 г. КЕВКЕФ ще обърне специално внимание на развитието на програма ИСПА и по-конкретно на изпълнението на идентифицираните от МОСВ мерки за минимизиране на необходимостта от осигуряване на допълнителни национални средства за довършване на проектите. В тази връзка, КЕВКЕФ призовава към по-бързо финализиране на плановете за действие и тяхното представяне пред ЕК с оглед по-скорошното им стартиране.

Рискови проекти по програма ИСПА в сектор транспорт

Сред проектите по програма ИСПА в сектор транспорт, за които се наблюдава сериозно забавяне в изпълнението и обозрим риск от загуба на средства, КЕВКЕФ иска да обърне специално внимание на проектът за автомагистрала (АМ) „Люлин” с бенефициент – Агенция „Пътна инфраструктура” - *ИСПА Мярка 2001/BG/16/P/PT/004 „Строителство на Автомагистрала „Люлин” – Софийски околостретен път – пътен възел „Даскалово”*.

Общата стойност на проекта за изграждането на магистралата е € 148,5 млн., като 75% от тях – € 111,4 млн. са безвъзмездна помощ по програма ИСПА на ЕС. Изпълнител на проекта е Сдружение „Мапа-Ченгиз” – Турция. Строителният надзор се осъществява от Сдружение Луис Бергер - Мот Макдоналд.

Строителните работи на АМ „Люлин” започват в края на 2006 г. с първоначален срок за строителство - 36 месеца и още 12 месеца период за отстраняване на дефекти. След иск на изпълнителя, срокът за строителство е допълнително удължаван няколко пъти, като **крайният срок за завършване на магистралата е до 13 октомври 2010 г.**

Финансовото изпълнение на дейностите по проекта към момента е около 42 % от стойността на договора. През първите две години от изпълнение на проекта (2007 и 2008 г.) се наблюдава несъществен финансов напредък - по-малко от 20%. За наваксване на акумулираното забавяне по изпълнението на договора Изпълнителят е мобилизирал допълнителни ресурси за непрекъсната работа на 3 смени. Състоянието на мобилизацията към 30-ти декември 2009 г. на оператори, механици, шофьори и работна ръка е общо 828 души.

Като проблемни области за изпълнението на проекта, бенефициентът посочва:

- Бавен напредък на строителните работи поради бавна мобилизация, неадекватно изпълнение от страна на Изпълнителя през първите две години на строителството
- Проблеми с придобиването на земя, появили се в хода на строителните дейности
- Преместване на инженерни мрежи (ел. проводи, водо-/газопроводи, телекомуникации)

Изпълнението на проект може да бъде допълнително забавяне и поради необходимостта от изграждане на значителен брой съоръжения (проектът предвижда изграждането на 3 тунела, 26 мостове и виадукти, 3 пътни възли, подпорни/укрепителни стени), съобразно планинския терен и изискванията за опазване на околната среда.

През месец януари 2010 г. Изпълнителят на проекта представи на възложителя актуализиран график за изпълнението на АМ „Люлин”, който предстои да бъде представен и съгласуван от УО на програма ИСПА в сектор транспорт – МТИТС.

КЕВКЕФ оценява положените усилия от новото ръководство на МТИТС за овладяване на процеса и минимизиране на загубите на европейски средства по линия на програма ИСПА. В тази връзка са и водените преговори за удължаване срока на действие на програмата, както и предприетите проверки от страна на УО на проектите по програма ИСПА в сектор транспорт.

Като рискови са идентифицирани и проектите:

- *2001/BG/16/P/PT/003 „Електрификация и реконструкция на железопътна линия Пловдив-Свиленград”;*
- *2004/BG/16/P/PT/005 Изграждане на трансграничен пътно-железопътен мост на р. Дунав при Видин-Калафат*

Договорената стойност по Финансов меморандум за проекта за ж.п. линия Пловдив-Свиленград е 305,3 млн. евро, а за проекта за изграждане на Дунав мост 2 - 174,8 млн. евро.

КЕВКЕФ ще следи развитието на тези ключови проекти по програма ИСПА. През 2010 г. комисията предвижда да проведе изслушвания по напредъка на проектите, както на МТИТС, така и на бенефициентите по проектите в сектор транспорт – АПИ и НКЖИ.

• ОПТ

Ситуацията по изпълнението на Програмата и постигнатият напредък към датата на настоящия доклад предизвиква сериозни тревоги и притеснения. **Спешно е необходимо предприемането на мерки за подобряване темповете на работа и наваксване на акумулираното забавяне до момента**, придобиващо все по-сериозен характер, с оглед етапа от настоящата финансова перспектива, в който се намираме и необходимостта от спазване на правилото N+3/N+2. Незадоволителен е броят на проектите, по които реално се извършват същински строителни дейности – единственият добър пример е проектът за разширяване на метрото, при който се наблюдава гладко и ритмично изпълнение. Ако текущата ситуация се запази и занапред, страната ни ще започне да губи сериозен финансов ресурс, което е изключително неблагоприятно, предвид реалните инфраструктурни потребности на Република България.

Следва да бъде отчетено, че **в сектора се забелязват все още традиционните проблеми** с липсата на средства за отчуждителни процедури при пътните проекти, липса на налично финансиране за приключване на археологическите проучвания и искания за удължаване на договорите за извършване на допълнителни проучвания от страна на Изпълнителите, лошото качество на документацията, свързана с подготовката на съответния формуляр за кандидатстване, забавяне при ОВОС. Пример в подкрепа на това твърдение е проект „(Е 79) Видин - Монтана”, при който общата дължина на участъка е 20,5 км., а решението за ОВОС се очаква да бъде готово едва през месец декември 2011 г. Очаквано стартиране на тръжната процедура е месец декември 2011 г. На база на досегашния опит в страната подобни времеви графици будят сериозно притеснение и опасение, че със сигурност ще бъдат загубени средства от СКФ.

Друг сериозен проблем, за който КЕВКЕФ желае да обърне внимание на УО на Програмата и апелира да бъдат предприети необходимите действия по отстраняването му, касае забелязващата се **липса на синхрон между институциите в сектора (УО и бенефициенти)**, което също поражда сериозен риск за реализацията на някои от проектите. Пример в тона отношение е допускането да съществуват потенциални рискове от пресичане трасета на път с ж.п. линия или обратното, което е индикация за слаба координация от страна на УО, който е логично да има един по-широк поглед върху развитието в отделните транспортни сектори, финансирано със средства от бюджета на ОПТ. В тази връзка е необходимо предприемането на мерки за засилване координационната роля на УО, с оглед минимизиране на подобни рискове занапред при подготовката, одобрението за финансиране и реализацията на проекти по ОПТ. КЕВКЕФ изпитва известни **опасения и по отношение административния капацитет на УО** и способността му да осъществява пълноценно и авторитетно функциите си по ОПТ и да дисциплинира системата. В тази връзка е необяснимо защо УО е допуснал бенефициентите да забавят във времето подготовката на Процедурните си наръчници и едва в края на третата година от настоящата финансова перспектива да се пристъпва към финализирането им. Дори от чисто формална гледна точка, липсата на финализирани процедури подкопава доверието към системата и създава впечатление за **хаотичен подход при управлението на ОПТ**, което се забелязва и от партньорите ни от ЕК.

КЕВКЕФ счита, че до момента **УО погрешно е прилагал реактивен подход при управлението на ОПТ, а не про-активен**. В подкрепа на това твърдение може да бъде даден примера за подготовката на проект „Подобряване на корабоплаването в българо-румънския участък на река Дунав при островите Батин – Белене”, предвиден за финансиране по ПО 4. Регистрирано е сериозно забавяне до момента, което се обяснява единствено със закъсняващите резултати от проект, финансиран със средства по Програма ИСПА за Република Румъния, който трябва да подготви изпълнението на проекта по ОПТ. Създава се впечатлението, че УО на ОПТ изчаква пасивно развитието по темата и като че ли се е отказал от предвидените около 117 млн. евро по линия на ЕФРР като на този етап единствено отчита, че при продължаващо забавяне в подготовката и изпълнението на проекта, от 2011 г. ще започне автоматично освобождаване на средства. В тази връзка, КЕВКЕФ препоръчва на УО **да бъде по-активен** по темата като положи всички необходими и възможни усилия за **спасяването на проекта или навременното изготвяне на резервен вариант за разходване на горепосочените средства**, с оглед недопускане загубата на подобен значителен финансов ресурс по ОПТ.

Незадоволителен и тревожен остава процентът на усвояване на средствата по Програмата. КЕВКЕФ отчита спецификата на инфраструктурните проекти и необходимите по-дълги срокове за тяхната подготовка, но изразява притеснението си от факта, че темповете на разплащане не са на необходимото ниво. Притеснението се допълва от факта, че липсва сериозен брой проекти, по които скоро може да се очаква стартиране на същински строителни дейности, които да тласнат темповете на разплащане в желаната посока. Средствата по ОПТ достигат бавно до бенефициентите (разплатени са приблизително едва 2% от бюджета на Програмата към края на 2009 г.) като **все още не е извършено разплащане по ПО 2 и ПО 4**. Нещо повече - **по ПО 4 все още няма сключени договори или дори текущи процедури**, а стойността на подписаните до момента договори по ПО 2 е по-ниска от тази по ПО 5.

Всички тези аспекти **поставят под съмнение капацитета** ни като страна-членка на ЕС да се справяме успешно с **подготовката и реализацията на големи инфраструктурни проекти** и в по-общ план да участваме равностойно и ефективно в провеждането на Кохезионната политика на ЕС. Евентуална сериозна загуба на средства по ОПТ в настоящия програмен период може да

се очаква реално да лиши страната ни от достатъчно ресурси за покриване на инфраструктурните ѝ потребности при определяне бюджета за следващата финансова перспектива, което не трябва да бъде допуснато.

С оглед на гореизложеното, следва да бъде отбелязано, че КЕВКЕФ отчита усилията на новото правителство на страната за подобряване темповете на изпълнение по Програмата и апелира за възможно най-бързото наваксване в изоставането, като изразява увереност и се надява - при подготовката на следващия си редовен доклад да има повод да открои като добър пример за изпълнение и друг проект по ОПТ, освен този за разширение на метрото.

• ОПОС

Броят на сключените по ОПОС договори през 2009 г. нараства и към 31 декември 2009 г. е договорен около 25 % от общия бюджет по програмата. Въпреки това обаче **темповете на усвояване на средствата като цяло остават ниски и незадоволителни**. Към датата на доклада по ОПОС са **разплатени едва 2,74 %** от бюджета на Програмата.

Бенефициентите, които са основно общини, срещат редица трудности при реализацията на одобрените проекти. Наблюдава се **голямо забавяне при предварителното съгласуване на процедурите по обществените поръчки, както и при одобрението на извършените разходи**. **Плащанията по вече одобрени разходи също се бавят необосновано дълго.**

В резултат от установените от ЕК проблеми във водния сектор по ОПОС са предприети следните действия: **спряно е изпълнението на одобрени водни проекти**, поради съмнения за тяхната ефективност (много високи разходи за 1 еквивалентен жител). През месец юни 2009 г. е приет **ЗИД на Закона за водите**, с който се регламентира прилагане на принципа на единна тарифа за отделните групи потребители за всеки конкретен ВиК регион; централизиране правомощията за планиране на регионално равнище и др. През месец юли 2009 г. с решение на ръководителя на УО на ОПОС са **прекратени 2 процедури за подбор на проекти**. Прекратяването е във връзка с необходимостта от въвеждане на допълнителни изисквания и критерии за оценка на проектите за управление на водния сектор по ОП Околна среда.

Предприети са редица мерки за **оптимизиране на управлението на ОПОС**, като опростяване на процедурните наръчници, актуализиране на Системата за финансово управление и контрол, както и някои законодателни промени, което се очаква да окаже положително влияние върху усвояемостта на средствата. Предприети са и редица мерки за подобряване на комуникацията с бенефициентите. УО на ОПОС е разработил **Механизъм за управление на ПО 1**, който гарантира, че от ОПОС се финансират най-приоритетните проекти, които постигат най-големи резултати и имат най-съществено въздействие, при спазване на критериите за икономическа ефективност. Приоритет на механизма е **изграждането на ПСОВ в агломерации над 10 000 екв. ж**. Предстои актуализация на механизма за управление и на ПО 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” на ОПОС.

Извършен е преглед на всички одобрени през 2008 г. проекти в сектор води и отпадъци – общо 219 проекта с цел да се определи съответствието на всеки един от проектите с новия подход за управление на средствата по приоритетни оси 1 и 2, както и да се преценят възможностите за изменение на сключените договори, така че проектите, които се изпълняват, да отговарят в по-пълна степен на изискванията за икономическа ефективност и стратегически инвестиции.

Предприети са **мерки за засилване на предварителния контрол и последващия контрол на процедурите за обществени поръчки** на общините. В процеса на извършване на прегледа на проектите, на 29.10.2009 г. МОСВ е изпратило писмо до всички общини да преустановят сключването на договори по ЗОП и НВМОП. Целта на тази мярка е да се минимизират констатираните пропуски и да се даде възможност за анексиране на договорите за безвъзмездна финансова помощ, така че да съответстват на новите механизми за управление. Въз основа на направения преглед на всички проекти се подготви график за представяне на бенефициентите на проекти на анекси към Договорите за безвъзмездна финансова помощ.

По отношение на констатациите на ЕК за ниския темп на сключване на договори по ОПОС не е отчетен **сключеният на 21.12.2009 г. договор с община Враца за изпълнение на одобрен проект по ПО 1 на ОПОС изграждане на водния цикъл на гр. Враца** на обща стойност 123,5 млн. лева, по който европейското финансиране се равнява на 98 млн. лева. Като успех може да се отбележи, че това е първият голям инфраструктурен проект на България по ОПОС, който получава положителна оценка от ЕК.

Забележката на ЕК относно липсата на **приоритизация на проектите по ОПОС е адресирана чрез новия механизъм за управление на приоритетна ос 1**, който предвижда ясно приоритизиране на проектите, които ще бъдат финансирани. Първите проекти, които ще бъдат разгледани и подготвени, са тези подадени по прекратената процедура – 54 проекта на 50 общини, както и проектите, изготвени по програма ИСПА. Анексирането на договорите за безвъзмездна финансова помощ по проекти за техническа помощ ще подсури за бъдещо финансиране приоритетни проекти с висока степен на готовност за близо 50 общини.

Всички тези мерки са отразени в изготвения от МОСВ отговор на получените коментари от ЕК, като на **25.01.2010 г.** е изпратено официално писмо до ЕК (Изх. № 99-00-21/25.01.2010), съдържащо **подробна информация за резултатите от извършения преглед на сключените договори по ОПОС**, както и с информация относно предприетите мерки за адресиране на недостатъците в управлението на програмата.

КЕВКЕФ изразява своето одобрение за предприетите мерки за оптимизиране на управлението на ОПОС и ще продължи да следи през 2010 г. развитието на програмата. В заключение следва да се отбележи необходимостта от **ускоряване на процеса на договаряне**, който беше забавен през 2009 г. от отменените схеми за безвъзмездна помощ в сектор „води”. Необходимо е максимално **ускоряване на темпа на плащания** към най-големия бенефициент на ОПОС – общините, поради големия размер на инвестициите и силното затруднение на общините да финансират проектите със собствени средства до получаване на безвъзмездната помощ. В допълнение следва да се преодолее забавянето в организирането и провеждането на обществените поръчки по програмата, като се съкратят сроковете за предварително съгласуване на тръжната документация от страна на УО на ОПОС, както и чрез оказване на методологична помощ на общините при подготовка на процедурите за възлагане на обществени поръчки.

По отношение на **проекта за изграждане на завод за битови отпадъци в гр. София**, за който ЕК очаква официално да получи апликационна форма, за да може да стартира процедурата на оценка за финансирането му, **КЕВКЕФ призовава за максимална ангажираност на отговорните институции, за да бъде избегнато завеждане на дело в съда в Люксембург и налагането на финансова санкция на България**, заради липсата на модерни инсталации за обработването на софийските отпадъци.

КЕВКЕФ отчита акумулираното забавяне в подготовката на този стратегически за гр. София проект при определянето на ясни параметри относно съфинансирането на проекта, както и по отношение на избора на изпълнител на строителството и избор на строителен надзор. Същевременно КЕВКЕФ ще продължи да проследява развитието му, както и изпълнението на поетия от българските власти ангажимент апликационната форма да бъде представена пред ЕК **до края на март 2010 г.**

- **ОПРР**

По ОПРР са обявени 21 покани за набиране на проектни предложения на обща стойност 893 млн. евро. Общият брой на сключените договори/заповеди за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е 323 на обща стойност 476 млн. евро, което представлява близо 30 % от общия бюджет на програмата. Стойността на извършените плащания възлиза на 31 млн. евро или едва 2 % от бюджета по ОПРР. От представения финансов напредък по програмата може да се направи извод за високия темп на доворяване, като темпа на плащания значително изостава.

Като причини за ниския темп на усвояване на средства по ОПРР в периода януари-октомври 2009 г., УО посочва констатираното **забавяне по отношение на стартирането на проектите** (късно стартиране на тръжните процедури след подписване на договорите за безвъзмездна помощ), **осъществяването на плащания** към бенефициентите, както и **сложния процес на анексиране на договорите**.

КЕВКЕФ приветства предприетите от УО на ОПРР мерки за преодоляване на това забавяне и ускоряването на плащанията в периода октомври-декември 2009 г., вкл. предприетите действия за намаляване на сроковете (до 2 месеца) по разглеждане на исканията за плащане и извършване на самите плащания. В допълнение КЕВКЕФ оценява усилията на УО за подобряване качеството на оценителния процес чрез въвеждането на Методика за проверка и корекция на цените на строително-монтажни работи в количествено-стойностните сметки на всички проектни предложения за инфраструктурни проекти по ОПРР. Положителна стъпка е и направеното изменение на Вътрешните детайлни правила за работа на оценителни комисии за оценяване на проекти по ОПРР, чрез задължително включване в състава на оценителните комисии на външни помощник-оценители с необходимата квалификация и опит.

Друга положително оценявана от КЕВКЕФ промяна в начина на управление на ОПРР е **засилената обратна връзка с най-големия бенефициент на ОПРР – общините**, чрез въвеждането на практиката за ежеседмично провеждане на приемни дни за общините за обсъждане на текущи въпроси. Тази практика намира естествено развитие в провежданите от края на 2009 г. **месечни срещи** на представители на НСОРБ с УО, ЦКЗ и СО.

С оглед хроничния недостиг на средства в общините за подготовка и изпълнение на проекти по ОПРР и осигуряване на необходимото мостово финансиране за общините по линия на **Фонд FLAG**, КЕВКЕФ счита, че трябва да продължат усилията на заинтересованите институции, за да бъде открит работещ механизъм и общините реално да усетят ефекта от този финансов инструмент. Това е особено наложително в период на криза и предвид взетото решение от 2010 г. общините да участват със собствено финансиране на проектите в размер на 5 % от стойността им.

КЕВКЕФ приветства акцентът, който програмата поставя през 2010 г. върху темите, отчетени и от ЕК като много съществени за България, а именно:

- Подкрепа за процеса на деинституционализация в България чрез обявяване на схема за безвъзмездна помощ за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск;
- Подкрепа за устойчив градски транспорт със съдействието на JASPERS в големите градове на България (София, Бургас, Пловдив, Варна, Русе, Стара Загора и Плевен);
- Подкрепа за интегрирано градско развитие със съдействието на JESSICA

КЕВКЕФ ще продължи да следи в рамките на своите изслушвания изпълнението на програмата, като ще поставя специален акцент върху реализацията на така очертаните приоритетни теми. В тази връзка е от съществено значение подписването на **Финансово споразумение за създаване на Холдингов фонд към ЕИБ** между УО на ОПРР и ЕИБ, който ще финансира създаването на **Фондове за градско развитие** за 7-те най-големи града в България. КЕВКЕФ счита, че това е необходима стъпка, за да бъде предоставена възможност за разработване и финансиране на иновативни проекти за градско възстановяване и развитие, от които България безспорно се нуждае.

• ОПРЧР

По ОПРЧР следва да се отбележи **доброто планиране във времето при обявяване на процедурите за безвъзмездна помощ**, като към момента по програмата са стартирали процедури по всички приоритетни оси (с изключение на ПО 7 *Транснационално и междурегионално сътрудничество*). Общият брой на обявените процедури е 59 на обща стойност 618 млн. евро., което представлява над 55 % от общия бюджет на програмата.

От стартирането на програмата са сключени 1 309 договора за безвъзмездна помощ на обща стойност 270 млн. евро, като само през 2009 г. стойността на сключените договори е – 163,5 млн. евро. Нивото на контракуване през 2009 г. бележи почти двойно увеличение. В процентно отношение сключените договори по програмата представляват 20,98 % от общия бюджет на ОПРЧР.

Размерът на реално платените средства по програмата е близо 39,8 млн. евро (или 3,28 % от бюджета на програмата), като през 2009 г. са разплатени средства в размер на 35,7 млн. евро.

От представения финансов напредък по ОПРЧР може да се направи извод, че **през 2009 г. по програмата се наблюдава значителен ръст на сключените договори и извършените плащания** в сравнение с периода от началото на програмата до 2009 г.

КЕВКЕФ оценява постигнатия напредък в изпълнението на програмата и обръща внимание, че тези темпове следва да бъдат увеличени, за да се избегне нуждата от по-голям интензитет на плащанията в последните години от изпълнението на програмата. По този начин ще се постигне намаление на значителната разлика между договорирани, разплатени и сертифицирани средства. В този смисъл са и прогнозите в LOTNAR за 2010 г. (прогнозирано е значително увеличение на разплащанията по програмата – 233,7 млн. евро).

КЕВКЕФ оценява като адекватни и необходими за преодоляването на последиците от глобалната икономическа криза, планираните да стартират през 2010 г. схеми за безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 366 млн. лв. с бенефициент „Агенция по заетостта”. Механизмът за изпълнение на тези схеми ще се осъществява чрез **предоставяне на ваучери за обучение**, което отчитаме като **подходяща антикризисна мярка в подкрепа на работодателите**, с оглед запазването и създаването на нови работни места. В тази връзка в края на 2009 г. СУСЕС одобри предложението за **създаване на инструмент за мостово финансиране чрез Българска банка за развитие на Центровете за обучение, които ще се възползват от ваучерния механизъм по**

ОПРЧР. С оглед успешното стартиране на този инструмент, МТСП следва да предприеме необходимите стъпки за създаването му.

В Първият доклад от ИА ОСЕС за оценка на съответствието на системите за управление и контрол (СУК) по ОП РЧР се визират констатации с **висок риск по отношение на системата за наблюдение, съмнения относно административния капацитет в МЗ и недобра оптимизация на администрацията относно проверките „на място”**. Наблюдава се неефективно използване на регионалните звена – част от структурите на МЗ или УО от гледна точка на ускоряването на предварителната работа по подготовка на проекти.

Предвид горепосочените одитни препоръки, КЕВКЕФ очаква УО и МЗ на ОПРЧР да предприемат съответни мерки, чието изпълнение ще бъде проследено в предстоящите изслушвания по напредъка на програмата през 2010 г.

- **ОПРКБИ**

Броят на сключените договори по Програмата през 2009 г. нараства, но въпреки това **темповете на изпълнение и процентът на усвояване на средствата като цяло остават ниски и незадоволителни**. Към датата на доклада, по ОПРКБИ са **разплатени едва 0,4 %** от бюджета на Програмата. Горното твърдение може да бъде подкрепено с примера за липсата на каквито и да било плащания в периода 31.07.2009 г. – 31.10.2009 г. Негативният ефект върху бизнеса в страната от недостатъчния до момента напредък по Програмата и отклонението от заложените цели на ОПРКБИ се подсилват и от последиците на световната финансова криза. Именно в условията на такъв тип криза, ефективното реализиране на интервенциите по ОПРКБИ биха допринесли сериозно за подобряване състоянието и позициите на фирмите в страната. КЕВКЕФ приветства предприетите и належащи стъпки от новото правителство на Република България за ускоряване изпълнението на Програмата и облекчаване процедурите за бенефициентите, но същевременно обръща внимание на УО и МЗ, че **средствата от бюджета на ОПРКБИ достигат твърде бавно до бенефициентите** и това може да предизвика отрицателен ефект и отлив на интерес към Програмата. В следствие, въпреки сериозния интерес към ОПРКБИ в началото на финансовата перспектива, загубеното внимание на потенциалните бенефициенти и привлекателността на схемите за предоставяне на безвъзмездна финансова подкрепа като цяло много трудно ще могат да бъдат възстановени обратно от страна на УО и МЗ. Притеснителен остава и въпросът за **административния капацитет на МЗ** – въпреки високата численост на персонала в структурата, не е ясно доколко МЗ ще съумее да се справи адекватно с изпълнение на делегираните му правомощия по ПО 1 и ПО 2 (ядрото на ОПРКБИ) при сериозно интензифициране на работата по Програмата.

Неблагоприятен факт от досегашната работа на администрацията по ОПРКБИ представлява и **забавянето при стартирането на Инициативата JEREMIE** в Република България. За финансиране на предвидените интервенции по ПО 3 е предвиден ресурс от 200 млн. евро, които до сега на практика стои блокиран и не поражда никакви положителни ефекти. КЕВКЕФ отчита спецификата на материята и множеството неизвестни, на които е трябвало да бъде намерен отговор от страна на УО при подготовката за JEREMIE, с оглед избора на възможно най-добър и практически работещ вариант за приложение в Република България. Въпреки това, три години след старта на програмния период, **бизнесът в страната не е почувствал все още никакъв благоприятен ефект от реализирането на Инициативата**, което е силно смущаващо.

С оглед на гореизложеното, КЕВКЕФ приветства стремежа и усилията на сегашното ръководство на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма и на УО на ОПРКБИ за ускоряване темповете на работа по Програмата и облекчаване на бенефициентите, като обръща внимание, че усилията в тази посока трябва да продължат и занапред като бъдат засилени още повече, за да се навакса акумулираното забавяне. КЕВКЕФ препоръчва да бъдат предприети необходимите мерки за оптимизиране изпълнението на Програмата, като бъдат въведени по-бързи и прозрачни процедури, за да бъде избегнат парадокса потенциалните бенефициенти да променят бизнес-приоритетите си във времето от момента на кандидатстване за безвъзмездна финансова помощ до сключването на съответните договори, поради прекалено тромавите механизми.

- **ОПАК**

По ОПАК са обявени общо 29 процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Общият брой на сключените договори е 254 на обща стойност 71 млн. евро, което представлява приблизително 40 % от средствата по ОПАК. По програмата са извършени плащания на стойност 38 млн. евро, което представлява 21 % от бюджета на програмата. Следва да се отбележи, че ОПАК е единствената програма с толкова висок ръст на плащанията в процентно отношение към общия бюджет на програмата. Въпреки това следва да се положат усилия за ускоряване на плащанията по сключените договори, за да се преодолее разликата между договорено и платено по програмата.

Отчитайки структурните промени, които претърпя УО на ОПАК през 2009 г. (закриване на Министерство на държавната администрация и административната реформа и преместване на УО в МФ), може да се направи заключение, че УО на ОПАК успешно адаптира екипа на програмата, както и извърши всички необходими нормативни промени, свързаните с реструктурирането към МФ.

Предизвикателство пред УО е да **запази устойчивостта на постигнатите резултати** и да следи за **липса на припокриване и риск от двойно финансиране** при обявяване на бъдещите схеми по програмата. Предвид характера на дейностите, които се изпълняват по ОПАК, рискът от двойно финансиране съществува по отношение на следните програми: Преприсъединителните програми (най-вече ФАР – Гражданско общество), Програми за ТГС, ФМ на ЕИП, Норвежка програма и ОП РЧР. В тази връзка е и отправената препоръка за доразвиване на модулите на ИСУН, което би позволило тези проверки да се извършват автоматично, за да се минимизира рискът от припокриване.

УО следва да **засили капацитета си за извършване на проверки на място**, като направи анализ на необходимостта от извършване на 100 % проверки (каквато е практиката към момента) и насочи усилията си към изготвяне на план за проверки, основан на оценка на риска.

През 2010 г. следва да продължат усилията на УО за **засилване капацитета на бенефициентите** по програмата, особено във връзка с прилагане на процедурите за възлагане на обществени поръчки, респ. процедурите по ПМС № 55 от 2007 г., където се наблюдава най-голямо забавяне в планирането и провеждането им.

- **ОПТП**

Общата стойност на **договорените средства** по програмата е приблизително 13 млн. евро, което представлява близо 22,7 % от средствата по програмата (към момента по ОПТП се изпълняват общо 23 проекта по всички три приоритетни оси).

Общата стойност на **реално изплатените средства** по ОПТП е 2,8 млн. евро, което се равнява на 4,8 % от средствата по ОПТП.

От представените финансови данни може да се заключи, че нивото на договаряне по ОПТП е задоволително, за разлика от нивото на плащания, което следва значително да се ускори през 2010 г. (по LOTNAR прогнозата за 2010 г. плащанията по ОПТП следва да достигнат 6,5 млн. евро).

През 2009 г. УО на ОПТП претърпя институционална промяна, свързана с трансформиране на звеното от отдел в самостоятелна дирекция в МФ. Може да бъде отчетено, че УО адекватно отрази настъпилата промяна, като навреме **актуализира всички работни документи за управление и изпълнение на ОПТП**. Последните са предоставени своевременно на Одитния орган за целите на актуализиране на оценката на съответствие.

Като причини за наблюдаваното известно забавяне в изпълнението на програмата през втората половина на 2009 г., могат да бъдат посочени:

- **институционалните промени, свързани с част от бенефициентите по програмата** (ЦКЗ, Централния информационен офис и структурата, изпълняваща дейността по координация на борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейските общности). В тази връзка УО на ОПТП извърши процедури по прехвърляне на проектите и разработи типови договори за прехвърляне на проектите и типови споразумения за прехвърляне на договорите с изпълнителите;
- забавяния при провеждане на процедури за обществени поръчки, както и необходимостта от осъществяването на предварителен контрол на тези процедури.

КЕВКЕФ отчита направените от УО усилия, които са необходима предпоставка за ускоряване напредъка по програмата през 2010 г., особено по отношение на извършените плащания към бенефициентите.

КЕВКЕФ подчертава значението на максимално ефективното функциониране и доразвиване на ИСУН и в тази връзка счита за приоритетно изпълнението на планираната за 2010 г. дейност във връзка със създаване на помощна система (Help Desk) за ИСУН.

• ПРОГРАМИ ЗА ТГС

Всички програми за ТГС – по вътрешните и външните граници на ЕС са на обезпокоително ранен етап на изпълнение, предвид напредналия етап на настоящия програмен период – 2007-2013 г.

При повечето програми **все още текат първите процедури по оценка на проектните предложения** (ТГС България-Гърция и трите ТГС по външните граници на ЕС). Единствено по ТГС България-Румъния има приключили процедури, по които са одобрени проекти за финансиране на стойност 33,3 млн. евро, което представлява едва 13,8 % от общия ресурс на програмата. Все още обаче няма сключени договори за предоставяне на безвъзмездна помощ с одобрените бенефициенти. При ТГС по вътрешните граници на ЕС единствените разплатени средства са по линия на техническата помощ.

Друг съществен проблем при ТГС програмите е **забавянето на процеса на финализиране и одобрение на Меморандумите за разбирателство** по всички програми, като при част от тях този процес е необосновано дълъг (забавяне с повече от 1 година на Меморандума за разбирателство с Румъния).

Като **положителна стъпка** към подобряване процеса на управление на програмите ТГС и най-вече тези по външните граници на ЕС, по които МРРБ е УО, може да бъде оценено настъпилото реструктуриране, отразено в новия УП на МРРБ (*приет с ПМС № 271/17.11.2009 г.*). С промените е **създадена нова Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество”**, която поема функциите на ИА по Програма ФАР и изпълнението по 11-те програми за териториално сътрудничество. По този начин новата главна дирекция става УО на Програмите за ТГС по Инструмента за предприсъединителна помощ (ТГС по външните граници на ЕС) и Национален партниращ орган за ОП за ТГС по вътрешните граници на ЕС.

Утвърждаването на нова структура допринася за гарантиране разделението на функциите и отговорностите и адекватното функциониране на системите за управление и контрол в рамките на МРРБ. Обособяването на новата дирекция обаче води до известно **забавяне при финализирането** **Процедурните наръчници** по програмите за ТГС, както и до **забавяне на финализирането и подаването до ЕК на описанието на системите за управление и контрол и доклад за оценка на съответствието по програмите.**

В тази връзка КЕВКЕФ апелира към максимално мобилизиране на съществуващия административен капацитет на новосъздадената главна дирекция с оглед ускоряване през 2010 г. на изпълнението на програмите за ТГС, с оглед:

- Подписване на Меморандумите за разбирателство и последващата им ратификация от НС на Република България;
- Окончателно изготвяне на описанието на системите за управление и контрол и стартиране на процедурата за Оценка на съответствието;
- Финализиране на процедурните наръчници по програмите за ТГС;
- Финализиране на текущите оценки на проектни предложения, подписване на договори с определените кандидати и реално стартиране на изпълнението на проектите;
- Завършване на процедурата по създаване на Съвместния технически секретариат по ТГС България-Гърция.

КЕВКЕФ отчита трудностите, които ГД „Управление на териториалното сътрудничество” среща при водене на преговори с партниращите държави, особено в случаите, когато изпълнява функциите на Национален партниращ орган и в тази връзка изразява готовност да подкрепи този процес, вкл. чрез срещи на добра воля с отговорните институции на тези държави.

• ПРСР

До 31 декември 2009 г. по ПРСР е **договорен около 20,5%** от общия бюджет по програмата. Темповете на усвояване на средствата като цяло са едни от най-високите в сравнение с останалите програми, финансирани със средства от ЕС - към датата на доклада по ПРСР са **разплатени 7,47 %** от бюджета на Програмата. Тук трябва да отбележим обаче, че 48.52 % от извършените плащания се падат на доплащанията към директните плащания.

Като **основен проблем при реализацията на ПРСР се очертава натрупването на огромен брой проектни предложения и неспазването на регламентирани в наредбите срокове, както за оценка на постъпилите проекти, така и за плащания на одобрените разходи.** Това се

отразява неблагоприятно върху бенефициентите, които в периода на финансова криза разчитат на програмата, за да извършат инвестиции за модернизация на своите стопанства.

При подготовката на настоящия доклад КЕВКЕФ констатира, че най-сериозен е проблемът с **административния капацитет**. На практика липсата на достатъчно кадри рефлектира в акумулиране на закъснения при обработката на проектите и на заявките за плащания. В този смисъл КЕВКЕФ приветства предприетите от ДФЗ мерки за назначаване на нови хора, както на централно ниво, така и по места.

Друга мярка, която КЕВКЕФ оценява положително е своевременното предприемане на мерки за избягването на проблеми, възникнали по САПАРД, свързани с **легитимността на разходите**, с оглед коректното управление на ПРСР. Проблеми като изкуствено завишени цени на активите с цел получаване на по-голям размер на субсидията и изкуствено създадени условия за заобикаляне на правилата за подпомагане са идентифицирани като оновните проблеми, довели до анулирането на голям брой договори по програма САПАРД. С цел недопускането на тези проблеми при одобрените проекти по ПРСР през 2009 г. са предприети редица нормативни, технически и процедурни мерки.

КЕВКЕФ отчита като **недостатък слабата комуникация на ДФЗ с бенефициентите и препоръчва в секцията „Въпроси и отговори” в сайта на ДФЗ да бъдат публикувани казуси по всички мерки**. Друг важен проблем, който констатираме при реализацията на ПРСР, е **липсата на своевременно оповестена индикативна годишна програма за прием по отделните мерки**. КЕВКЕФ препоръчва подобна програма да бъде публикувана своевременно и да бъдат спазвани сроковете по т.нар. прозорци за прием.

• ОПРСР

ОПРСР е все още в начален етап на своето изпълнение, поради констатираното забавяне в първите две години (2007 и 2008 г.) от програмния период при изготвянето на всички необходими наредби, наръчници и документи за прилагане на програмата.

Общият бюджет на програмата е 106,7 млн. евро, като към момента са сключени договори на стойност 3,4 млн. евро, а извършените плащания са едва 181 192,29 евро.

Като положителен факт може да се отбележи извършената промяна през 2009 г. в ръководството на програмата (назначен е нов изпълнителен директор на ИАРА), както и готовността на УО на програмата за активен диалог с ЕК и отразяване на отправените препоръки.

Сред отправените препоръки от страна на европейските партньори (Главна дирекция „Морски въпроси и рибарство” на ЕК), най-съществената е свързана с **прехвърлянето на ОО и СО по програмата към Министерството на финансите** (съответно ИА „ОСЕС” и дирекция „Национален фонд”), с оглед избягване концентрирането на всички функции по управление и контрол в правомощията само на един министър (подчинеността на УО, СО и ОО на министъра на земеделието и храните).

КЕВКЕФ отчита предприетите от ръководството на МЗХ мерки в тази посока и **призовава към по-бързо решаване на този стратегически за изпълнението на програмата въпрос**. В този смисъл следва да бъде засилена координацията между заинтересованите институции – МЗХ, МФ и ЦКЗ към МС.

През 2010 г. следва да бъде **ускорен процесът по финализиране на описанието на системите за управление и контрол** с оглед получаване от ЕК на положителна Оценка на съответствието на системите за управление и контрол на органите по ОПРСР. Друго предизвикателство пред УО на ОПРСР е осигуряване на по-голяма независимост на дейността на УО от неправителствените организации в сектор „Рибарство”.

КЕВКЕФ изразява задоволство от бързите мерки за подобряване изпълнението на програмата, предприети от страна на новото ръководство на ИАРА, както и от установеното добро сътрудничество и коректност при предоставяне на информация за напредъка по програмата по време на проведените от КЕВКЕФ изслушвания. През 2010 г. КЕВКЕФ ще продължи установената практика на изслушвания на УО на програмата с цел проследяване изпълнението на отпразнените от ЕК основни препоръки.

• ДРУГИ ПРОГРАМИ И ИНСТРУМЕНТИ, ПРЕДОСТАВЯЩИ ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА ЗА БЪЛГАРИЯ

Инструментът Шенген

Към края на месец декември 2009 г. са договорирани 72,1 % от общата сума (128,9 млн. евро) по Инструмент Шенген или приблизително 93 млн. евро. Разплатени са средства в размер на приблизително 24 млн. евро, което представлява 25,8 % от общата сума по Инструмент Шенген.

С решение на ЕК от 18 декември 2009 г. периодът на договаряне по Инструмент Шенген е удължен с три месеца – до 31.03.2010 г., като крайният срок за изпълнение и разплащане изтича на 31 декември 2010 г.

През 2009 г. са **предприети редица мерки за наваксване на значителното забавяне**, свързано с организирането и провеждането на процедурите за обществени поръчки по ГИП 2007 и ГИП 2008, прекратяването на част от проведените процедури през 2008 г., както и забавянето при разглеждане на жалбите по проведени процедури от страна на Върховния административен съд (ВАС) през 2009 г. Сред по-важните мерки могат да бъдат отбелязани: приетият през месец септември 2009 г. **съвместен План за действие** по Инструмента Шенген за преодоляване на забавата при сключване на договори, **искане за приоритетно разглеждане на жалбите** на участниците в процедури по инструмента от страна на ВАС, въвеждане на **ежемесечен стриктен контрол и спазване графика за провеждане на процедури за обществени поръчки**.

Въпреки предприетите действия и одобреното удължаване на периода за договаряне по Инструмент Шенген до 31.03.2009 г., **КЕВКЕФ изразява опасение за възможността част от средствата да не бъдат усвоени**. В тази връзка, КЕВКЕФ **апелира към максимално ускоряване на договорирането и изпълнението на договорите**, предвид факта, че всички дейности трябва да бъдат изпълнени реално до 30 ноември 2010 г. с оглед приключване на процеса на разплащане до 31 декември 2010 г. Следва да се има предвид, че голяма част от дейностите са по комплексни договори със значителен финансов ресурс, което поставя риск успешното финализиране на договори за изграждане на комуникационни и информационни системи, системи за наблюдение, доставка на хеликоптери и строителство.

Опасение поражда и все още неприключилия процес по обжалване на процедурите за обществени поръчки, чийто бюджет надвишава 26 млн. евро.

КЕВКЕФ ще продължи да проследява изпълнението на инструмента Шенген, като възнамерява да проведе изслушване непосредствено след приключване на срока на договаряне по инструмента с оглед придобиване на ясна представа за обема на неусвоените средства. Към края на месец ноември и началото на месец декември 2010 г. ще бъде проведено още едно изслушване, за да бъде очертан размерът на окончателно неусвоените средства по сключените договори и да бъде прогнозирана необходимостта от финансиране на поетите национални ангажименти с финансови ресурси от държавния бюджет.

ФМ на ЕИП и Норвежка програма

Срокът за сключване на договори и по двете програми изтече в края на месец април 2009 г. Двете програми са с относително малък бюджет – малко над 40 млн. евро, който е почти напълно договорен (по ФМ на ЕИП са сключени договори за 20 млн. евро, а по Норвежката програма – за 18,3 млн. евро).

Наблюдава се значително изоставане в изпълнението на проектите и извършването на плащанията, което е необосновано малко в сравнение с договорения ресурс. По ФМ на ЕИП е преведено авансово плащане в размер на 116 516 евро, по Норвежката програма – са направени плащания в размер на 4.8 млн. евро.

Като основни причини за наблюдаваното забавяне могат да бъдат посочени:

- липса на средства за пре-финансиране на дейностите по проектите;
- продължителни процедури за провеждане на обществените поръчки;
- закъснения при старта на изпълнение на дейностите, както и сезонна обвързаност на някои дейности;
- липса на ясна комуникация между българските и норвежките партньори.

Във връзка с изброените слабости КЕВКЕФ препоръчва **подсилване на административния капацитет на Изпълнителната агенция по ФМ на ЕИП** – дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми” в МОМН с оглед изпълнението и мониторинга на сключените договори, осъществяването на контрол на изпълнението, вкл. чрез провеждане на проверки на място, установяване и докладване на нередности, както и за поддържането на счетоводна система и плащания към крайните бенефициенти

В съответствие с настъпилата структурна промяна в управлението на двете програми - чрез прехвърлянето на НКЗ от Министерството на финансите към МС (в дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС”), последната следва да бъде своевременно отразена в съответните документи по програмите (Меморандумите за разбирателство). Ясното разпределение на функциите от страна на националните органи по програмите (в т.ч. новото НКЗ) следва да допринесе за подобряване на нарушената през 2009 г. комуникация по Норвежката програма.

ПФИ

Общият бюджет на ПФИ е в размер на 33,3 млн. евро, от които към крайната дата за сключване на договори (15 декември 2009 г.), са договорени средства в размер на 23,4 млн. евро. Така от направената констатация в *Специалния доклад на ЕК от октомври 2009 г. за състоянието на управлението и контрола на фондовете на ЕС в България и Румъния към 31 юли 2009 г.*, относно

риска от неусвояване на сумата от 20,4 млн. евро по ПФИ, поради приближаващия краен срок за сключване на договори, България губи реално половината от тази сума, т.е. 10 млн. евро.

Следва да се отбележи, че договорените средства са само по туининг-договори, поради отнетата през месец юли 2008 г. акредитация на ИА по ПФИ – дирекция ЦЗФД към МФ. Изплатените средства по ПФИ са 9,5 млн. евро. По инструмента се осъществява регулярен мониторинг от страна на бенефициентите и дирекция ЦЗФД, провеждат се редовни месечни срещи и заседания на съответните Управляващи комитети.

Изпълнението на дейностите по проектите, финансирани от ПФИ следва да приключи в края на месец декември 2010 г., което изисква ускоряване на темпа на плащане към бенефициентите, за да се усвои успешно договорената сума.

КЕВКЕФ очертава като **потенциален риск получаването на отказ от страна на ЕК за възстановяване на средствата**, изплатени по програма ФАР и ПФИ по силата на ПМС № 243 от 08.10.2008 г. и ПМС № 89 от 21.04.2009 г. за заемообразно осигуряване на средства от държавния бюджет. В този смисъл КЕВКЕФ поддържа предложението за изготвянето на анализ за въздействието върху националния бюджет на евентуален отказ от страна на ЕК и ще продължи да проследява предприетите мерки в тази насока.

Обобщение на идентифицираните проблеми по отделните програми през 2009 г.

КЕВКЕФ напълно приема отбелязаните в Специалния доклад и писмата на ЕК забележки и проблемни области. КЕВКЕФ счита за необходимо да обобщи основните проблеми, очертани в процеса на управление на европейските средства:

- Изключително ниско ниво на усвояване на средствата по оперативните програми;
- Значително разминаване между договорени и реално платени средства по програмите;
- Недостатъчно ниво на сертифицираните разходи;
- Повторно отхвърляне на Оценка за съответствие;
- Риск от неусвояване на средства по предприсъединителните програми;
- Спиране одобрението на лимити за извършване на плащания по всички ОП, поради пропуски при въвеждането на данни в ИСУН;
- Недостатъчно ефективна ИСУН;
- Липса на приоритизация при обявяване на схеми за безвъзмездна помощ;
- Завишени стойности на проектите, неефективна обосновка на нуждите и липса на икономическа ефективност на избраните технически решения;
- Ниска степен на проектна готовност по ключови инфраструктурни проекти (проблеми от различно естество – отчуждителни процедури, оценки за ОВОС, подготовка на инвестиционни проекти);
- Тромави процедури за оценка на проектните предложения и забава при сключването на договори;
- Забава при изпълнението на сключените договори за безвъзмездна помощ:
  - проблеми при организирането и провеждането на процедури за обществени поръчки, вкл. бавно осъществяване на предварителен контрол от страна на УО/МЗ на ОП, чести случаи на конфликт на интереси;
  - чести случаи на обжалване на обявените процедури;
  - липса на средства за пре-финансиране на проектите;

- бавен процес на плащания към бенефициентите
- Недостатъчен административен капацитет

Следва да бъдат отчетени предприетите през 2009 г. мерки от страна на администрацията за преодоляване на изброените по-горе проблемни области:

Предприети мерки

- Ускорен темп на договаряне през последното тримесечие на 2009 г.;
- Увеличаване размера на авансовите плащания към бенефициентите-общини по ОПОС и ОПРР, съответно до 20 % (за инфраструктурни проекти на стойност над 1 млн. лева) и до 30 % (за всички останали проекти). Увеличаване размерът на авансовите плащания по проекти с бенефициент АПИ – до 20 %;
- Възстановяване на одобрението на лимити за извършване на плащания от СО към УО в периода октомври-декември 2009 г. и ускоряване на плащанията по проектите;
- Промяна в структурата за координация на управлението на средствата от ЕС и съсредоточаването ѝ в МС – СУСЕС и ЦКЗ;
- Въвеждане на механизъм на редовни ежемесечни срещи на представители на общините с УО на ОП, СО и ЦКЗ;
- Въвеждане на цялата налична информация от УО на ОП в ИСУН и текущото ѝ актуализиране;
- Изготвяне на указания от НАП относно тълкуването на възстановяването на ДДС на общините-бенефициенти по ПРСР и ОП;
- Промяна в начина на управление на ОПОС и въвеждане на редица корективни мерки и процедури за проектите в сектор води и отпадъци;
- Въвеждането на Методика за проверка и корекция на цените на строително-монтажни работи в количествено-стойностните сметки на всички проектни предложения за инфраструктурни проекти по ОПРР;
- Предприети са редица нормативни промени, сред които Закон за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, Наредба за осъществяване на предварителен контрол на процедурите за възлагане на обществени поръчки, свързани с изпълнение на проекти, финансирани със средства от ЕС, ЗИД на Закона за водите и Закона за управление на отпадъците и др.;
- Приоритетно разглеждане на жалбите по процедури за обществени поръчки, свързани с Инструмента Шенген от страна на ВАС;
- Структурни промени, свързани с по-доброто разпределение на функции и отговорности между звената, отговорни за администриране и контрол на европейските средства

Препоръки на КЕВКЕФ за подобряване на изпълнението през 2010 г.

След обстойния преглед на изпълнението по всички програми, включени в настоящия доклад, следва да се отбележи тенденцията и склонността на управляващите органи да обобщават и представят информация и статистика по съответните програми, аргументираща само „доброто изпълнение”, като се премълчава и заобикаля информацията относно реалните проблеми (много често свързана и с недобри кадрови решения). Чрез „успехите” на статистиката се прикриват проблемите на изпълнението и това сериозно спъва процеса на управление и изпълнение на проекти, финансирани със средства от ЕС.

В тази посока ролята на СУСЕС и парламента – в лицето на КЕВКЕФ е от съществено значение за навременното откриване на „слабите места” в цялостната система за управление на европейските фондове в България и предприемане на адекватни действия без да се допуска в бъдеще подобно negliжирано отношение към отправяните от ЕК препоръки.

С оглед на заложените в държавния бюджет за 2010 г. средства (приблизително 3 млрд. лева) по линия на предприсъединителните програми, структурните инструменти на ЕС, ПРСР и ОПРСР, КЕВКЕФ призовава към максимално ускоряване на изпълнението и плащанията по програмите, но не за сметка на качеството, за да не бъде формирана сериозна разлика между планирано и изпълнено в края на годината и да бъдат избегнати евентуални финансови корекции от страна на СО и ЕК.

Администрацията следва да вложи всички усилия за минимизиране на загубите по предприсъединителните програми и най-вече – програмата ИСПА.

Необходимо е поддържането и развитието на административния капацитет на всички нива.

Необходима е подготовка на администрацията за предстоящите междинни оценки по програмите, както и укрепване в тази връзка на капацитета за извършване на дейности по наблюдение и оценка.

Следва да стартира процесът на подготовка за следващия програмен период 2014-2020 г.

Тези препоръки, както и някои допълнителни са представени по-подробно в следващите части от доклада – хоризонтални въпроси и визия на КЕВКЕФ за предстоящи дейности през 2010 г.

2. ХОРИЗОНТАЛНИ ВЪПРОСИ

• Административен капацитет на структурите, администриращи европейски средства *

В писмото на г-н Дирк Анер от 08 януари 2010 г., относно статуса на изпълнение на оперативните програми, финансирани то КФ и ЕФРР, е констатирано забавяне в темпа на изпълнение, дори при най-добре представящите се програми (като ОПРР). В тази връзка ЕК отправя конкретни препоръки към българските власти да насочат усилията си към:

- пълноценно използване на предоставените близо 240 млн. евро по линия на ОПТ и ОПАК за предприемане на мерки за укрепване капацитета на институциите, работещи с европейски средства, като обръща специално внимание на АПИ, НКЖИ и ЦКЗ в МС;
- стабилизиране капацитета и темпа на работа на Одитния орган, където за много кратък период от време (само през последната година и половина), три пъти е извършена смяна на ръководителя на ОО, което създава несигурност във функционирането на самата структура;
- по-бързото назначаване на ръководители в онези УО, където позициите са все още вакантни.

Значението на изграждането на устойчив административен капацитет в структурите, управляващи средства от ЕС, е отчетено от всички институции, като ключов фактор за напредъка при изпълнението на програмите, финансирани от СКФ на ЕС. Въпросът за административния капацитет е обект на непрекъснато наблюдение от страна на ЦКЗ и от УО на ОП в рамките на

---

* На база представена по време на КН на НСРР от 15 януари 2010 г. информация за състоянието на административния капацитет на звената, отговорни за управлението на Структурните инструменти на ЕС, към месец декември 2009 г.

провежданите Комитети за наблюдение по ОП и НСРР. Като основни предизвикателства са изведени:

- Спиране текучеството на подготвени кадри;
- Необходимост от обучения, съобразени с нуждите на целевата група;
- Осигуряване на механизъм за финансови стимули на служителите;

Състояние на административния капацитет към месец декември 2009 г.:

	Октомври 2008 - Май 2009	Юни – Декември 2009
Брой по Устройствен правилник	1119	1092
Заети бройки	1002	978
Незаети бройки	117	114
Напуснали	135	61
Назначени	339	58

Таблица № 25 Административен капацитет на структурите

От представената таблична справка за състоянието на административния капацитет в звената, отговорни за управлението на СКФ на ЕС в България (ЦКЗ, СО, ОО, УО и МЗ на седемте ОП), може да се направят следните констатации при сравнение на двата отчетни периода:

- ✓ Регистрира се незначително намаление в щатовете по Устройствен правилник с 27 бройки спрямо предходния период;
- ✓ Запазва се относителния дял на заетите бройки спрямо заложеното по Устройствен правилник – 90%, съответно и при дяла на незаетите позиции;
- ✓ В периода юни-декември 2009 г. се регистрира значително намаление на броя на напусналите и новоназначени служители, спрямо предходния период.

Текучеството на кадри е значително по-малко в сравнение с предишния отчетен период, което е в съответствие с провежданата политика от новото правителство за запазване на институционалната памет и надграждане на наличния капацитет.

Стартирали са конкурсни процедури за попълване на незаетите щатни бройки, като до края на месец януари 2010 г. се очаква да приключат конкурсните процедури за избор на директори на УО на ОПРР и ОПТ. Вече са назначени директори на УО на ОПОС и ОПТП.

С оглед запазване и укрепване на административния капацитет е отчетено в голяма степен изпълнение на плановете за обучение за 2009 г., които покриват основни области на управлението и финансовия контрол на средствата от ЕС. УО на ОП следва да работят в посока към **по-добро планиране на обученията**, вкл. чрез въвеждане на координиран подход при планиране и провеждане на обученията за администрацията с цел постигане на **по-голяма ефективност на използването на средствата за техническа помощ**.

В рамките на приоритетна ос 1 на ОПТП относно укрепване капацитета на структурите на централно ниво, работещи по Структурните фондове, са одобрени общо 18 проекта на стойност 8 658 612,82 евро, които са в процес на изпълнение. Преминати са 146 различни обучителни

курсове и семинари в областта на регионалната политика на ЕС и управление на СКФ. Обучени са 681 служители на централната администрация, участващи в процесите по управление на структурните инструменти в България.

Одобрен е проект, в рамките на който предстои да бъдат организирани и проведени около 140 обучения и обучени приблизително 3000 експерти на местните власти, посредством дистанционно обучение и специализирани семинари.

По отделните оперативни програми също се разработват обучителни модули, финансирани със средства по приоритетната ос за техническа помощ към съответната програма. Добър пример в това отношение е изпълнението през 2009 г. проект по компонент „Техническа помощ” на ОПРР № BG161PO001/5-01/2008/002 с предмет „Укрепване капацитета на УО за управление и изпълнение на ОПРР 2007-2013 г. чрез разработване на програма за обучение”. В рамките на проекта е разработена обучителна програма на обща индикативна стойност 2 500 000 лв., с продължителност 2 години, която се предвижда да стартира през 2010 г.

По отношение на **материалното стимулиране** бяха положени усилия за налагането на модел на допълнително стимулиране на администрацията с бонуси на база на ясни критерии. Беше прието ПМС № 197 от 5 август 2008 г. за материално стимулиране на служителите, изпълняващи функции по усвояване на средства по структурните фондове и предприєдинителните програми на ЕС (Обн. ДВ, бр. 71 от 12.08.2008 г., отм., бр. 96 от 4.12.2009 г., в сила от 1.12.2009 г.). Въведеният чрез това постановление механизъм **се оказа неработещ**, тъй като не отчита реалния принос и резултати при изпълнението на програмите, както и не води до справяне с проблема на текучеството. В резултат от тези констатации постановлението беше отменено през ноември 2009 г. (ПМС № 277 от 26.11.2009 г. за отмяна на ПМС № 197 от 2008 г.), като същевременно продължи да действа механизма на т. нар. двойни заплати, които се изплащат за сметка на техническата помощ по оперативните програми – чл.6, ал. 5 от ПМС № 46 от 26.02.2009 г. за заплатите в бюджетните организации и дейности (Обн. ДВ., бр. 18 от 10.03.2009 г., в сила от 01.01.2009 г.).

Влияние върху административния капацитет оказват и **извършените структурни промени** след месец юли 2009 г., подробно описани в началото на настоящия доклад. В резултат от тези промени, функциите по изпълнение на отделните програми са по-добре разпределени вътре в звената, които ги управляват (нова структура на УО на ОПРР и УО на МОСВ). Координацията на цялата система за управление на средствата от ЕС бе преместена от МФ в МС, като в допълнение беше създаден СУСЕС, който да следи изпълнението на правителствената политика в областта на европейските средства.

Безспорен е положителният ефект от предприетите институционални промени, но същевременно следва да се отчетат и **два негативни фактора**, които съпътстваха този процес:

- промяната в структурите отне значителен период от време (физическо преместване на някои структури, УП на министерствата бяха променени в периода октомври - ноември);
- новите звена все още не работят на пълен капацитет, поради създадената несигурност сред държавните служители (както по отношение на работния процес и разпределението на отговорностите, така и поради липсата на формален ръководител в част от звената)

КЕВКЕФ отчита положените усилия от страна на администрацията и призовава отделните административни структури да продължат работата в тази посока, използвайки по максимално ефективен начин средствата, предоставени по линия на техническата помощ.

В допълнение, следва да бъде отчетен и **капацитетът на бенефициентите** по тези програми да подготвят и изпълняват проекти. УО на ОП полагат усилия за подобряване на диалога с най-голямата група бенефициенти – общините (тук отчитаме положителния ефект от въведената практика за редовни ежемесечни срещи на УО на ОП с НСОРБ за решаване на текущи въпроси, свързани с изпълнението на ОП). Същевременно се изпълняват проекти по ОПТП за обучение на бенефициентите общини. Следва обаче да се обърне специално внимание и на въпроса за административния капацитет на **конкретните бенефициенти** по ОП – различни министерства, агенции и други публични организации, които срещат големи затруднения при подготовката и последващото изпълнение на проектите. В много случаи тази дейност се оказва неприсъща и те не разполагат с подготвен екип, който да поеме целия процес по подготовка и управление на проектите.

В този контекст УО на ОП следва да изградят **ясна визия и правила за цялостния подход за управление на проекти, финансирани със средства от ЕС** (особено такива, насочени към изграждане на инфраструктура и изпълнявани от конкретни бенефициенти). **Необходимо е да се направи цялостен анализ на досегашната практика по управление на инфраструктурни проекти**, вкл. действащото *ПМС № 194 от 13 август 2007 г. за управление на изпълнението на инфраструктурни проекти, финансирани със средства от ЕС (Обн. ДВ., бр. 69 от 24.08.2007 г.)*. Съществува установена практика функциите по управление на проекти да се осъществяват от държавни служители, без да е направена оценка за съвместимостта на тази функция с ограниченията по Закона за държавния служител. УО на ОП следва да продължат да търсят начини за изграждане на необходимия капацитет за управление на проекти, което е и възможност за осигуряване на допълнителни материални стимули за служителите, но всичко това трябва да бъде съпътствано с ясна предварителна оценка за съответствието на тази дейност с изискванията, които поставя националното ни законодателство към държавния служител.

• **Обществени поръчки**

Прилагането на националното законодателство, свързано с процедурите за възлагане на обществени поръчки, е ключов елемент за изпълнението на одобрените за финансиране проекти.

Основните препоръки и констатации на ЕК са свързани със **слабостите при възлагане на обществени поръчки за изпълнение на одобрените проекти**, които включват:

- чести случаи на конфликт на интереси при провеждане на процедурите за възлагане на обществени поръчки;
- твърде често използване на процедурите на договаряне;
- прекалено усложнени процедури и административни изисквания;
- блокиране изпълнението на проектите, поради административно забавяне и законодателни затруднения, свързани с процедурите за обжалване.

В отговор на тези констатации са предприети съответни действия от страна на българската администрация:

- приет е **Закон за предотвратяване и разкриване на конфликта на интереси**;
- прилага се **по-строг контрол върху процедурите** за възлагане на обществени поръчки, свързани с европейски средства от страна на УО на ОП, като за целта е създадена специална подзаконова нормативна уредба – *Наредба за осъществяване на предварителен контрол върху процедури за обществени поръчки, финансирани напълно или частично със средства от Европейските фондове (приета с ПМС № 96 от 23.04.2009 г., обн. ДВ. бр. 34 от 08.05.2009 г.)*;
- обсъждат се **промени в ЗОП** в посока към облекчаване на някои административни изисквания, които възпират участието на чуждестранни фирми в обществените поръчки;

- във връзка с ускоряване на темпа на контракуване по инструмента Шенген, е постигнато съгласие **съдебната система да разглежда приоритетно жалбите по обществени поръчки**, подадени във връзка с този инструмент.

Въпреки направените усилия, все още се наблюдава тенденцията значителна част от проблемите, свързани с изпълнението на проектите по ОП, да са свързани с процедурите за обществени поръчки. Това показват и резултатите от извършеното от УО проверки на място – **най-голям процент на открити нередности е свързан с обществените поръчки**. Такъв е случаят и с предприєдинителната програма САПАРД, което може да доведе до налагане на финансови корекции или връщане на цялата изплатена субсидия на част от бенефициентите по програмата.

На база на представената информация може да се направи заключение, че УО на ОП следва **системно да прилагат контрол върху процедурите за възлагане на обществени поръчки**, с оглед минимизиране на случаите на нередности. За целта е необходимо **засилване на административния ресурс на УО/МЗ** в това отношение, тъй като към момента последният се оказва **недостатъчен за съгласуване в срок на значителния брой документации** за обществени поръчки, които постъпват в УО/МЗ. Това води до **необосновано забавяне на обявяването на процедурите** (в повечето случаи съгласуването на документацията от страна на УО/МЗ се бави с месеци) и **съответно до риск за изпълнението на самия проект** (*така например в договорите за предоставяне на безвъзмездна помощ на общините, сключени през 2009 г., е записано, че договорът се прекратява в случай, че в шестмесечен срок от подписването му не бъде стартирано изпълнението на инвестиционния проект*).

Добър пример за подпомагане на бенефициентите в процеса на подготовка на процедурите за обществени поръчки е практиката в УО на ОПОС за **изготвяне на типови тържни документации**, според спецификата на конкретната схема за безвъзмездна помощ. КЕВКЕФ приветства прилагането на този подход и в другите програми, там където е приложимо.

По отношение на бенефициентите, които не са възложители по смисъла на ЗОП и НВМОП (напр. търговски дружества, неправителствени организации и др.), при избор на изпълнител последните прилагат **ПМС № 55 от 12.03.2007 г. за условията и реда за определяне на изпълнител от страна на бенефициенти на договорена безвъзмездна финансова помощ от Структурните фондове на ЕС, Програма ФАР на ЕС и от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (Загл. изм. и доп. - ДВ, бр. 68 от 2009 г., в сила от 25.08.2009 г.)**. Това касае програмите, по които бенефициенти са посочените по-горе субекти – преди всичко ОПРКБИ, ОПРЧР, ОПАК. Необходими са мерки за опростяване на процедурите по това постановление в посока към намаляване на административната тежест и унифициране на разпоредбите на ЗОП.

- **Прилаган механизъм за гарантиране избягването на конфликт на интереси при управлението и изпълнението на програмите**

Установяването и предотвратяването на възникването на конфликт на интереси е посочван многократно като слабо звено в управлението на европейските фондове в България от страна на ЕК. Проблемите в тази област доведоха до временното спиране на средства в размер на 115,4 млн. евро с Решение на ЕК от 23 юли 2008 г. по програма ИСПА във връзка с установен конфликт на интереси по два пътни проекта, изпълнявани от Национална агенция „Пътна инфраструктура”. В създалата се ситуация България трябваше спешно да предприеме законодателни мерки за регулиране на материята. В резултат беше приет **Закона за предотвратяване и разкриване на конфликта на интереси (ЗПРКИ)** (Обн. ДВ, бр. 94 от

31.10.2008 г., в сила от 01.01.2009 г.). Това действие е отчетено от ЕК като напредък в представения през октомври 2009 г. пред Европейския парламент – Специален доклад за състоянието на управлението и контрола на фондовете на ЕС в България и Румъния към 31 юли 2009 г.

С оглед ключовото значение, което европейските партньори отдават на спазването на принципите за добро финансово управление и избягване на конфликта на интереси, КЕВКЕФ ще продължи да проследява изпълнението от страна на УО на ОП на изискванията, въведени с новото национално законодателство, във връзка с установяване и предотвратяване на конфликта на интереси. На база на предоставената информация от министерствата и отговорните институции, администриращи средства от фондовете на ЕС, относно изградената система за превенция на конфликта на интереси, **може да се направи заключение, че всички структури са предприели необходимите действия за реално прилагане на ЗПРКИ.**

Съгласно изискванията на ЗПРКИ на конфликта на интереси всички, лица, заемащи публични длъжности подават изискуемите се по закон декларации. Съблюдават се и правилата, предвидени в чл.22 от Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси, относно **ограниченията след освобождаване от публична длъжност.**

По отношение на процеса на оценка на проектните предложения УО осъществяват **предварителен контрол на състава на оценителните комисии** за изпълнение на изискванията на ПМС 121/ 2007 г. и ограничаване риска от възникване на обстоятелствата по смисъла на чл. 22, ал. 2 от постановлението. В тази връзка участниците в оценителните комисии по предоставяне на безвъзмездна финансова помощ **подписват декларация за липса на конфликт на интереси и поверителност**, незабавно след като научат имената на кандидатите в процедурата. В случаите на последващо възникване на конфликт на интереси, се съблюдават правилата за отстраняване на лица от състава на оценителната комисия.

УО осъществяват и **последващ контрол на декларациите за липса на конфликт на интереси и поверителност на оценителите** на проектни предложения, вкл. чрез информационните системи (Търговски регистър, ДАКСИ).

Като положителна стъпка към пълното прилагане на изискванията на ЗПРКИ, може да бъде отбелязана сформиранията със заповед № Р-126/ 27.11. 2009 г. на министър - председателя на Република България **експертна работна група за изготвяне на Общи насоки във връзка с прилагането на понятието за конфликт на интереси по смисъла на Регламент № 1605/2002 за целите на управлението и контрола по усвояването на средствата от СКФ.** Проектът е изготвен и предстои да бъде въведен като част от Процедурните наръчници на УО и МЗ.

3. ПРЕПОРЪКИ КЪМ ДЕЙНОСТТА НА СУСЕС И ЦКЗ

КЕВКЕФ отчита положителната стъпка от предприетите от новото правителство промени в централната координация на управлението на средствата от ЕС чрез създаването на СУСЕС и обособяването на ЦКЗ в рамките на МС. Същевременно, КЕВКЕФ има някои препоръки, които следва да бъдат взети предвид в процеса на работа на тези структури:

По силата на ПМС № 202 от 13 август 2009 г. СУСЕС **„одобрява обобщен ежемесечен отчет за напредъка при изпълнението на програмите”**. На практика това означава, че и периодите на докладване се скъсяват значително. Следва да се обмисли дали 1 месец не е прекалено къс

период за докладване, тъй като се предполага, че Съветът ще следи за изпълнението на ниво програма или приоритет, а не на ниво проекти. Имайки предвид, че индикаторите за физическо изпълнение на ниво програма или приоритет не винаги позволяват да се проследи напредък за къси периоди, а изискват натрупване, би следвало да се обмисли СУСЕС да разглежда само месечна информация за финансовото изпълнение на програмите. Предвиденият обобщен ежемесечен отчет за изпълнението на ОП, който СУСЕС следва да одобрява, в съответствие с ПМС № 202 от 2009 г., следва да се състои от: доклад за финансовото изпълнение на ОП на ниво приоритет, предвиждане за финансовото изпълнение за следващия период (месец) и технически доклади за напредъка на големите инвестиционни проекти по смисъла на чл. 39 от Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета за определянето на общи разпоредби за ЕФРР, ЕСФ и КФ. Така Съветът ще има ясна представа за напредъка на отделните приоритети и на по-важните проекти, получили финансиране от ОП. Отделна част от тези доклади може да бъде и напредъка по подготовката на големи инфраструктурни обекти, които са предвидени за финансиране от ОП.

С ПМС № 202 от 2009 г. на СУСЕС са вменени функции по одобряване на годишните доклади за изпълнението на ОП, което следва да се прецени доколко е целесъобразно, тъй като по силата на ПМС № 182 от 2006 г. одобрението на годишните доклади се осъществява от КН на ОП, в които участват и представители на обществеността и неправителствения сектор. СУСЕС следва да дава своята предварителна оценка и одобрение по годишните доклади.

КЕВКЕФ апелира и към **ясно разпределение на функциите, свързани с наблюдение на изпълнението на ОП и НСРР и докладване** между СУСЕС, КН на НСРР и КН на ОП. В тази връзка е необходимо да се **засили функцията на ЦКЗ във връзка с координацията на действията по наблюдението и докладването на изпълнението по ОП.**

Недобрата координация на срокове, обхват и последователност на оперативните оценки, заложи в плановете за оценка на ОП, предполага засилването на ролята на ЦКЗ по отношение на **изготвянето на наръчници за оценка**. Към момента може да бъде отчетено, че липсват ясно разписани процедури и срокове за набиране на информация (както по отношение на изпълнението на НСРР, така и по отношение на ОП); за обработка и верифициране на информацията; за изработване и съгласуване на официалните позиции/доклади на ЦКЗ. В тази връзка се наблюдава нужда от разработване на **примерни формати за набиране на необходимата информация**, както за изпълнението на ОП, така и за изпълнението на НСРР.

4. ВИЗИЯ НА КЕВКЕФ ЗА ПРЕДСТОЯЩИТЕ ДЕЙНОСТИ ПРЕЗ 2010 г.

- **Полугодишен доклад на КЕВКЕФ за усвояването на средствата от ЕС в Република България през първата половина на 2010 г.**

КЕВКЕФ ще продължи отблизо да следи процесите по усвояване на европейските средства в страната и през 2010 г. като следващият доклад на Комисията по темата ще бъде изготвен през месец юли и ще обхваща периода 01.01.2010 г. – 30.06.2010 г.

- **Взаимодействие с одитните и контролни органи**

В момента е в ход подготовката на Годишния план за одитната дейност през 2010 г. на ОО, като се очаква той да бъде финализиран до 31.01.2010 г. След завършването му, КЕВКЕФ предвижда да проведе изслушване по темата, за да се запознае с плановете на ОО за одитиране на програмите, финансирани с европейски средства, през 2010 г., с оглед по-доброто планиране във

времето на дейността на Комисията в областта на контрола върху европейските фондове. На въпросното заседание на КЕВКЕФ за представянето на Годишния план на ОО ще бъдат поканени и представители на СП на Република България, с цел повишаване на синхронизацията и оптимизиране на процесите като цяло.

- **Визия на КЕВКЕФ за подобряване на нормативната база, свързана с управлението на европейските средства в България**

КЕВКЕФ отчита значението на материята на **обществените поръчки, държавните помощи, защитата на околната среда и устройството на територията** и свързаните с тях актове, които имат пряко отношение към прилагането на кохезионната политика в България. Законодателството в тези области следва да бъде усъвършенствано по начин, който да позволява ефективното му прилагане от страна на УО/МЗ на ОП и бенефициентите.

С оглед запазване на конкуренцията на пазара, следва да се намери баланс между свръхрегулирането, блокиращо процеса на управление на европейските средства и съответно, твърде общото регулиране на процедурите, свързани с програмите, финансирани от ЕС.

КЕВКЕФ подкрепя инициативи за опростяване на процедурите по ОП, регламентирани в съществуващите подзаконовни нормативни актове, прилагани в областта на управлението на средствата от ЕС. Съществена роля в този процес следва да играе ЦКЗ, което въз основа на подробен анализ на съществуващите процедури и правила по различните ОП, следва да изготви насоки и инструкции към УО във връзка с изискванията на европейското и националното законодателство в областта на хоризонталните въпроси и политики, принципите за управление на проектите (вкл. назначаване на ръководители на проекти), избора на изпълнители на дейностите по проектите (преглед на процедурите по ПМС 55 от 2007 г.), мониторинга и докладването (вкл. процедури по въвеждане на информация в ИСУН, координация на оценките на НСРР и ОП) и др.

Препоръчително е да се предвиди **изготвяне на унифициран нормативен акт за управлението на средствата от еврофондовете**. Разработването на цялостна нормативна рамка за управление на средствата от ЕС, начело със закон за управление на тези средства и подзаконовни нормативни актове за прилагането му, е от съществено значение за подобрене управлението на тези средства и успешното изпълнение на ОП. Първоначалната стъпка в процеса на разработване на цялостната нормативна рамка за управление на средствата от ЕС е изготвянето на подзаконов нормативен акт под формата на ПМС, който обединява съществуващите норми и допълнително хармонизира нормативната уредба с нормите и изискванията на ЕС. Подобен обединяващ нормативен документ не е дългосрочно решение за подобряване на механизма за управление на средствата от ЕС, но е важна стъпка към подобряване на механизма за управление на средствата от ЕС.

Трябва да се отчете, че разработването на такъв нормативен акт ще отнеме време преди всичко поради необходимостта да се анализира опитът на други държави-членки в тази област, както и да се обсъдят възможните предложения от страна на администрацията, работодателските и браншови организации, синдикатите и структурите на гражданското общество.

КЕВКЕФ изразява готовност да участва в този процес, като предоставя експертна помощ чрез **Съвета за обществени консултации**, който предстои да бъде създаден като доброволен консултативно - експертен орган към Комисията в периода февруари-март 2010 г. Съветът ще включва, както представители на законодателната и изпълнителната власт, така и представители

на работодателските организации, организации на работниците и служителите, НСОРБ, неправителствения сектор.

- **Приоритетни области, в които трябва да бъдат насочени усилията на администрацията**

КЕВКЕФ обръща внимание на всички административни структури, управляващи средства от фондовете и програмите на ЕС, както и на СУСЕС и ЦКЗ, в краткосрочен порядък да предприемат мерки и да инициират дебат относно следните приоритетни области:

- Подготовка за предстоящите **междинни оценки** на програмите, вкл. изготвяне на единни изисквания към изпълнителите, с оглед осъществяване на ефективен сравнителен анализ, във връзка с очертаване на приоритетите за следващия програмен период;
- Инициране на **дебат относно приоритетите на България в контекста на перспективата ЕС – 2020, както и стартиране на подготовката за определяне на визията на държавата за следващия програмен период на Кохезионната политика - 2014-2020**. Това предполага анализ и актуализиране на съществуващите секторни стратегии, активно участие в разработването на нови (като например Стратегията за Дунавския регион), както и засилване на участието при проучване и наблюдение на провеждания в момента дебат в рамките на страните-членки на ЕС за своевременно включване в „новия дневен ред на ЕС” след влизане в сила на Лисабонския договор и обвързване на българските приоритети с европейските модели за преодоляване на световната икономическа криза;
- Координиран подход между всички институции, бизнеса, синдикатите, академичната общност и неправителствения сектор за очертаване на **приоритетите на България през следващия програмен период**. Акцентиране върху приоритети като образование, **иновации и технологии**, здравеопазване, градско измерение на регионалната политика (т.нар. „центрове на растеж”), „зелени икономики” и т.н.;

При подготовката на администрацията за новите предизвикателства на ЕС и в частност в контекста на новата Кохезионна политика, КЕВКЕФ ще подкрепя провеждането на активен диалог между ангажираните институции по така очертаните актуални теми и в рамките на Съвета за обществени консултации.